

วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะได้น้ำมาดื่มอย่างไร

ใจ อึ๊งภากรณ์

วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

ใจ อึ้งภากรณ์

วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร ใจ อึ้งภากรณ์

สำนักพิมพ์ WD Press, อังกฤษ
E-mail: ji.ungpakorn@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติอังกฤษ:

Giles Ji Ungpakorn (2010)“The Crisis of Democracy. How can we overthrow the dictatorship?”

An Electronic Book in Thai.

ใจ อึ้งภากรณ์ ประกาศสงวนความเป็นเจ้าของเนื้อหา ผลิตครั้งแรกปี ๒๕๕๓

ไม่สงวนลิขสิทธิ์ ผู้รักประชาธิปไตยทุกท่านมีสิทธิเผยแพร่อย่างเสรี

หนังสือ Electronic “E-Book”

1. ประชาธิปไตย 2. อำมาตย์ 3. เสือแดง

ISBN 978-0-9565145-1-6

สารบัญ

บทที่ 1	วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย และอาชญากรรมของอำมาตย์	7
บทที่ 2	บทบาทแท้ของนายภูมิพล และสถาบันกษัตริย์ไทย นิยายและความจริง	61
บทที่ 3	ซากศพของขบวนการภาคประชาชนเก่า และพันธมิตรฯ “ฟาสซิสต์”	99
บทที่ 4	สงครามกลางเมืองในภาคใต้ ทางออกสู่สันติภาพคืออะไร?	135
บทที่ 5	อนาคตของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย	165
บทที่ 6	ประเทศไทยพร้อมแล้วที่จะมีรัฐสวัสดิการ	202
บทที่ 7	เรื่องส่วนตัว	241

4 วิฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่พยายามวิเคราะห์วิฤตการเมืองประชาธิปไตยที่ระเบิดขึ้นเมื่อมีการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา โดยวิเคราะห์ห้องค้ประกอบทุกส่วนของอำมาตย์ สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมือง และการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ในตอนท้ายมีการเสนอแนวทางในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และความจำเป็นที่จะมีรัฐสวัสดิการ

บทสุดท้ายเป็นบทที่เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผู้เขียน ท่านผู้อ่านจะได้ทราบประวัติที่มาที่ไปของผู้เขียน แต่จะขอเกริ่นนำในบางประเด็นก่อนคือ ผู้เขียนมีสัญชาติไทย เกิดที่ซอยอารี กรุงเทพฯ ในปี ๒๕๑๖ เรียนหนังสือที่โรงเรียนสาธิตจุฬาย จาก “ป.๓” ถึง “ม.ศ.๔” มีพ่อเป็นคนไทยเชื้อสายจีน แม่เป็นคนอังกฤษ และระหว่าง ๒๕๓๙ กับ ๒๕๕๒ ผู้เขียนเคยดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่ตำแหน่งล่าสุดคือ รองศาสตราจารย์ในภาคปกครอง

ทั้ง ๆ ที่ผู้เขียนมีหนังสือและผลงานตีพิมพ์เป็นภาษาไทยมากพอสมควร แต่หนังสือ “วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร” เป็นเล่มแรกที่สามารถเขียนอย่างตรงไปตรงมาได้ โดยไม่ต้องระแวงกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ เนื้อหาในเล่มนี้คล้ายๆ หนังสือภาษาอังกฤษของผู้เขียนสองเล่มคือ *A Coup for the Rich (2007)* และ *Thailand's Crisis and the Fight for Democracy (2010)* แต่กลุ่มเป้าหมายที่ผู้เขียนเล็งไว้ในใจ ในการเขียนหนังสือภาษาไทยกับภาษาอังกฤษจะต่างกัน ดังนั้นเนื้อหาจะต่างกันบ้าง

เล่มนี้และเล่มอื่นๆ ของผู้เขียน เขียนจากจุดยืนนักสังคมนิยมมาร์คซิสต์ที่รักประชาธิปไตย และชื่นชมในระบบสาธารณรัฐ

ใจ อ็องภากรณ์

เสื่อแดงสังคมนิยม

พฤศจิกายน ๒๕๕๓

บทที่ 1

วิฤตการเมืองประชาธิปไตย

และ

อาชญากรรมของอำมาตย์

วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นวันสุดท้ายในการชุมนุมอย่างสันติของ
คนเสื้อแดงที่เริ่มในเดือนมีนาคม ในวันนั้นคนเสื้อแดงที่ออกมาชุมนุมเรียกร้อง
ให้มีการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ ต้องยอมจำนนชั่วคราวต่อกระสุนปืน รถถัง
และความโหดร้ายทารุณของฝ่ายอำมาตย์ การชุมนุมของคนเสื้อแดง
ครั้งนั้นมีความชอบธรรมเพราะรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ของนาย อภิสิทธิ์
เวชชาชีวะ เป็นรัฐบาลของอำมาตย์ ซึ่งไม่เคยมาจากการเลือกตั้ง และขึ้นมา
เป็นรัฐบาลได้ ก็เพราะ

1. ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มีการทำรัฐประหารล้มรัฐบาล
ไทยรักไทยของ ทักษิณ ชินวัตร โดยทหารเผด็จการที่เรียกตัวเองว่า
“คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “คมช.”¹ มีการ
แต่งตั้ง รัฐบาลทหารภายใต้อดีตรองมนตรีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์²
แทนรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง
2. มีการฉีกทิ้งรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี ๒๕๔๐ โดยทหารเผด็จการ
และมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับทหารปี ๒๕๕๐ แทน โดยที่

¹ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ หรือที่เสื้อแดงเรียกว่า “คนมันชั่ว” มี พลเอกสนธิ
บุญรัตกลิน เป็นแกนนำ

² สุรยุทธ์ จุลานนท์ เคยมีส่วนในการนำทหารไปฆ่าฟันประชาชนในเหตุการณ์พฤษภา
๒๕๓๕, ดู นสพ.ไทยโพสต์ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๓

8 วิฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

รัฐธรรมนูญฉบับนี้เพิ่มอำนาจทางการเมืองให้ทหารกับข้าราชการ และลดพื้นที่ประชาธิปไตย เช่นในเรื่องการแต่งตั้งครั้งหนึ่งของ วุฒิสภา

3. มีการสร้างความปั่นป่วนในสังคมโดยกลุ่มผู้ประท้วงฝ่ายขวา “ฟาสซิสต์” ที่เรียกตัวเองว่า “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มีการใช้อาวุธบนท้องถนน ยึดและทำลายทำเนียบรัฐบาล ปิดล้อม รัฐสภาด้วยความรุนแรง และในที่สุดมีการยึดสนามบินนานาชาติ ด้วยความเห็นชอบและการร่วมมือของกองทัพ
4. มีการทำรัฐประหารเงียบโดยใช้ศาลยุบพรรคไทยรักไทยในปี ๒๕๕๐ และต่อมาในปี ๒๕๕๑ หลังการเลือกตั้งใหม่ มีการยุบพรรคพลังประชาชน ที่ชนะการเลือกตั้งในปี ๒๕๕๐ และเป็นพรรครัฐบาล
5. มีการทำลายมาตรฐานทางกฎหมายและระบบยุติธรรม และสร้าง สองมาตรฐานที่ให้เสรีภาพเต็มที่กับฝ่ายเสื้อเหลืองรักเจ้า ทหารและ อำนาจทางการเมือง แต่กดขี่ปราบปรามประชาชนเสื้อแดงที่รัก ประชาธิปไตย
6. ทหารจ้างและข่มขู่ สส. บางส่วนที่เคยอยู่ พรรคไทยรักไทย นำโดย นายเนวิน ชิดชอบ เพื่อให้เปลี่ยนข้างไปสนับสนุนรัฐบาลพรรค ประชาธิปัตย์
7. มีการปิดกั้นสื่อทุกชนิดที่ไม่เข้าข้างรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ และ มีการใช้กฎหมายหมิ่นกษัตริย์ข่มขู่และจำคุกคนที่วิจารณ์ รัฐประหารกับทหาร จนประเทศไทยไม่มีสิทธิเสรีภาพในการ แสดงออกตามกติกาพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยเลย

การยุติการชุมนุมของคนเสื้อแดงในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เกิดขึ้นเพราะรัฐบาลเผด็จการของอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และสุเทพ เทือกสุบรรณ

รวมถึงกองบัญชาการทหารภายใต้ “ศอฉ.”³ ซึ่งประกอบไปด้วยนายทหาร เช่น พลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ก่ออาชญากรรมในการฆ่าประชาชนมือเปล่าเกือบ 90 ศพ มีการจงใจสังหาร “สไคโนเปอร์” ไปประจำตามตึกต่างๆ เพื่อเล็งปืนยิงและฆ่าคนเสื้อแดงโดยไม่เลือกหน้า และมีการจงใจฆ่าหน่วยกู้ภัย พยาบาล และนักข่าวไทยและต่างประเทศ และมีการจงใจฆ่าประชาชนที่ลี้ภัยอยู่ในวัดพุทธมณฑลอีกด้วย โดยที่ฝ่ายอำมาตย์อ้างโกหกเท็จว่า ในหมู่คนเสื้อแดงที่ชุมนุมที่ราชประสงค์ และที่อื่นมี “ผู้ก่อการร้าย 500 คน”

ก่อนหน้านั้น รัฐบาลอำมาตย์ได้สังหาร *กลุ่มบูรพาพยัคฆ์* ไปยังจุดชุมนุมเสื้อแดงที่ผ่านฟ้าราชดำเนินเพื่อปราบปรามประชาชนด้วยอาวุธสงคราม มีเสื้อแดงล้มตายหลายคน และนักข่าวญี่ปุ่นถูกทหารยิงตายด้วย แต่ในเหตุการณ์นี้ปรากฏว่ามีทหารอีกกลุ่มหนึ่งที่มีข้อขัดแย้งกับทหาร *กลุ่มบูรพาพยัคฆ์* ได้ยิงระเบิดลงในที่บัญชาการของทหาร *กลุ่มบูรพาพยัคฆ์* จนผู้บัญชาการภาคสนามเสียชีวิต และการปราบปรามของทหารต้องยุติลงอย่างไรก็ตาม ในหนึ่งเดือนหลังจากนั้นไม่มีข้อมูลอะไรที่ปรากฏแน่ชัดว่า ฝ่ายเสื้อแดงมีทหารมาช่วยด้วยอาวุธอีกเลย นอกจากการปรากฏตัวของ “เสธ.แดง” (พลตรีชัตติยะ สวัสดิผล) ในที่ชุมนุม แต่ เสธ.แดง ซึ่งถูกลอบยิงตายในวันที่ ๑๓ พฤษภาคมโดยทหาร ไม่ได้ถืออาวุธกลางที่ชุมนุมของเสื้อแดงแต่อย่างใด

เบื้องหลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙

แนวร่วมเผด็จการอนุรักษ์นิยมที่สนับสนุนการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ประกอบไปด้วย ทหาร ข้าราชการชั้นสูง องคมนตรี นักการเมืองฝ่ายค้าน

³ ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน

10 วิถุคการเมืองประชาธิปไตย เราจะโศนอำบาศยอย่งไศ

(เช่นจกพรรคประชธิปัตย์)⁴ พวกเจ้ำพ้อทงการเมือง และพวกนายทุนใหญ่อย่ง สนนธิ ลือมทงกุล และนายธนาครต่างๆ นอกจกนั้การทำรัฐประหารครังนี้้ได้รบการประทบตราเห็นชอบจกกษัตริย์ภูมิพล⁵

สิ่งที้แนวร่วมเผด็จการอนุรักษนิยมนี้้ไม่พอใจคือ การขึ้นมาเป็นรัฐบาลของ *ไทยรักไทย* ได้เปลือยนแปลงสถานการณั้ทงการเมือง โดยที้ *ไทยรักไทย* ทำสัญญาทงสังคมกับประชานว่าจะมีนโยบายที้เป็นประโยชน์กับประชานเป็นรูปธรรม เช่น นโยบาย “สามสิบบาทรักษาทุกโรค” นโยบาย “กองทุนหมู่บ้าน” และนโยบาย “พักหนี้เกษตรกร” ซึ่งรัฐบาล *ไทยรักไทย* นำมาทำจริงๆ หลังจกที้ชนะการเลือกตั้ง เป้าหมายของ *ไทยรักไทย* คือการพัฒนาเศรษฐกิจกับสังคมไทย เพื่อให้ประเทศไทยแข่งขันในเวทีโลกได้ โดยเฉพาะหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ และรัฐบาลนี้้เป็นรัฐบาลแรกที้มองว่าคนจนควรจะเป็น “ผู้ร่วมพัฒนา” โดยไม่มองว่าคนจนเป็น “ภาระ” หรือเป็น “คนโง่” สรุปลแล้ว *ไทยรักไทย* สามารถทำแนวร่วมประชธิปัตย์กับประชานส่วนใหญ่ และครองใจประชานส่วนใหญ่ที้เป็นคนจน ผ่านนโยบายที้จับต้องได้ อย่งไรก็ตาม พรรค *ไทยรักไทย* ไม่ใช่พรรคสังคมนิยม เพราะเป็นพรรคของนายทุนใหญ่ และเป็นพรรคที้มองว่าทุนนิยมไทยจะได้ประโยชน์จกการดึงประชานส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นทงเศรษฐกิจ

นโยบายเศรษฐกิจของ *ไทยรักไทย* คือนโยบาย “คู่ขนาน” (Dual Track) ที้ใช้เศรษฐศาสตร์แนวเคนส์ (Keynesianism) ในระดับรากหญ้า คือ

⁴ กรณั้ จาติกวณิซ รองหัวหน้าพรรคประชธิปัตย์ได้แสดงความชื่นชมต่อการทำรัฐประหารกับสื่อไทยและต่างประเทศ เช่น *ABC news* 20 September 2006, *International Herald Tribune* 29 September 2006 และ *Bangkok Business Day* 22 September 2006.

⁵ ดูปทที้สองของหนังสือเล่มนี้้ เพื่ออ่านคำอธิบายว่า ทำไมนายภูมิพลไม่ใช่ผู้บงการรัฐประหาร

ใช้งบประมาณของรัฐกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างงานในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน และใช้นโยบายตลาดเสรี (Neo-liberalism) ในระดับชาติ เช่น การเซ็นสัญญาการค้าเสรีและการพยายามแปรรูปรัฐวิสาหกิจ แต่ถึงแม้ว่าแนวเศรษฐกิจแบบนี้เคยมีการใช้ในประเทศอื่นในยุคต่างๆ และไม่ใช่อะไรที่ประดิษฐ์ใหม่และเป็นนโยบายที่พยายามแก้ปัญหาจากการที่เศรษฐกิจชะลอตัวและธนาคารต่างๆ ไม่ยอมปล่อยกู้ นักวิชาการอนุรักษนิยมของไทยจำนวนมากไม่เข้าใจหรือสนใจไม่เข้าใจ และประกาศว่ารัฐบาลใช้แนวเศรษฐกิจ “ระบอบทักษิณ”⁶ (Taksinomics) เหมือนกับว่านายทักซิณเป็นคนที่เสนอนโยบายเพื่อผันแบบแปลกๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน

แนวร่วมเผด็จการอนุรักษนิยม เคยชินมานานกับการมีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ผ่านเครือข่าย “ผู้มีอิทธิพลนอกรัฐธรรมนูญ” เช่น ทหาร องคมนตรี เจ้าพ่อ และนายทุนใหญ่ หรือผ่านระบบการเลือกตั้งที่ใช้เงินซื้อเสียงอย่างเดียว โดยไม่มีการเสนอนโยบายอะไรเป็นรูปธรรม และไม่มีการให้ความสนใจกับคนจนแต่อย่างใด เช่น กรณีนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ หรือพรรคชาติไทย เป็นต้น พวกนี้ไม่พอใจที่ทักษิณและไทยรักไทย มีอำนาจทางการเมืองผ่านสัญญาทางสังคมกับประชาชนส่วนใหญ่ เขาไม่พอใจที่รัฐบาลมีการนำกิจการที่ดินหลายอย่างมาทำให้ถูกกฎหมาย เขาไม่พอใจที่มีการใช้งบประมาณรัฐเพื่อประโยชน์ประชาชน แทนที่จะทุ่มเทงบประมาณเพื่อทหาร พระราชวัง และคนชั้นสูงอย่างเดียว ดังนั้นเขาและนักวิชาการอนุรักษนิยมที่สนับสนุนเขา มักจะวิจารณ์นโยบายรัฐบาลว่า “ขาดวินัยทางการคลัง” ตามนิยามของพวกกลไกตลาดเสรีที่เกลียดชังสวัสดิการรัฐ แต่ในขณะเดียวกันเวลาพวกนี้มีอำนาจก่อนและหลังรัฐบาลทักษิณ เขาไม่เคยมองว่าการเพิ่มงบประมาณทหาร “ขาดวินัยทางการคลัง” แต่อย่างใด

⁶ เช่น ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ เกษียร เตชะพีระ

12 วิถุการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชั้นปกครองไทย คือ “วัฒนธรรมคอกหมู” ที่มีการร่วมกันหรือผลัดกันกินผลประโยชน์ที่มาจากการขยันทำงานของประชาชนชั้นล่างล้านๆ คน พวกอำมาตย์อนุรักษนิยมเคยชินกับระบบนี้ เขาเคยชินกับรัฐบาลพรรคผสมที่อ่อนแอและมีการผลัดเปลี่ยนรัฐมนตรีเพื่อผลัดกันกิน พวกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งก็เคยชินกับการใช้อิทธิพลนอกรัฐธรรมนูญในการ่วมกินด้วย เพราะรัฐบาลอ่อนแอ เขาจึงไม่พอใจและเกรงกลัวเวลานายทุนใหญ่ที่เป็นนักการเมืองอย่าง ทักษิณ ชินวัตร สามารถครองใจประชาชนและเริ่มมีอำนาจสูงกว่าอภิสิทธิ์ชนคนอื่นๆ โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย ดังนั้นเราต้องเข้าใจว่าเวลา อำมาตย์ คนชั้นกลาง หรือ *พันธมิตร* พูดถึง “การคอร์รัปชัน” “การผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์” “การมีผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “การใช้อำนาจเกินหน้าที่” ของทักษิณ เขาไม่ได้พูดถึงการเอารัดเอาเปรียบประชาชนธรรมดาที่มีมานาน หรือการที่ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมเท่าที่ควร หรือการโกงกินของนักการเมืองทุกพรรค หรือของทหารและคนในวัง เขาหมายถึงปัญหาเฉพาะหน้าของพวกอภิสิทธิ์ชนที่เริ่มถูกเขี่ยออกจากผลประโยชน์ในคอกหมูมากกว่า นี่คือสาเหตุที่เขาทำรัฐประหาร แล้วแก้รัฐธรรมนูญจากที่เคยเป็น เพื่อลดอำนาจของรัฐบาลและพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมาก เขาอยากหมุนนาฬิกากลับไปสู่ยุค “ประชาธิปไตยคอกหมู” ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจปี ๒๕๓๙ นั้นเอง

ความไม่พอใจของแนวร่วมเผด็จการอนุรักษนิยม ที่ก่อตัวขึ้นมาเพื่อทำลายรัฐบาล *ไทยรักไทย* ไม่สามารถนำไปสู่การคัดค้าน *ไทยรักไทย* ด้วยวิธีประชาธิปไตยได้ เพราะถ้าจะทำอย่างนั้นสำเร็จ พวกนี้จะต้องตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อเสนอประโยชน์กับคนจนมากกว่าที่ *ไทยรักไทย* เคยเสนออีก คือต้องเสนอให้เพิ่มสวัสดิการและเร่งพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ด้วยการเพิ่มงบประมาณรัฐและการเก็บภาษีจากคนรายนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่แนวร่วมเผด็จการอนุรักษนิยม เกลียดข้าง

อย่างถึงที่สุด ดังนั้นเขาจึงหันมาเกลียดชังอำนาจการลงคะแนนเสียงของพลเมืองส่วนใหญ่ และตัดสินใจว่ามีทางเดียวเท่านั้นที่จะจัดการกับรัฐบาลไทยรักไทย คือต้องทำรัฐประหาร และมีการพยายามโกหกว่า “ประชาชนที่เลือกรัฐบาลในการเลือกตั้งเป็นคนโง่ที่ขาดการศึกษา” และ “ทักษิณจะพยายามล้มเจ้า”⁷ อีกด้วย ซึ่งขอล่าหาเรื่องการล้มเจ้าเป็นขอล่าหาสามัญที่พวกเผด็จการป่าเถื่อนในไทยใช้มาตลอด

แต่รัฐประหารไม่ใช่สิ่งที่ทหารจะทำได้ง่าย ๆ เพราะสังคมไทยพัฒนาไปไกลและมีกลุ่มต่างๆ ที่ตื่นตัวและมีพลังในสังคมมากมาย การทำรัฐประหาร ๑๙ กันยายน จะต้องอาศัยการทำแนวร่วมกับคนชั้นกลาง นักวิชาการ “เสรีนิยมรุดถึง”⁸ และพวกเอ็นจีโอ ที่อ้างว่าเป็น “ภาคประชาชน”⁹ นี่คือสาเหตุสำคัญที่การทำรัฐประหาร ๑๙ กันยายนต้องอาศัยการร่วมมือกับขบวนการฝ่ายขวา “ฟาสซิสต์” ที่เรียกตัวเองว่า “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ซึ่งประกอบไปด้วยนักธุรกิจสื่อคลังเจ้า นักเคลื่อนไหวพุทธแบบขวาตกขอบ ผู้นำแรงงาน และนักเอ็นจีโอ คือ สนธิ ลิ้มทองกุล, จำลอง ศรีเมือง, สมศักดิ์ โกศัยสุข, พิภพ ธงไชย และ สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์

เมื่อนายกทักษิณประกาศยุบสภาและคืนอำนาจให้ประชาชนในเดือนเมษายน ๒๕๕๔ พรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่ยอมร่วมในการเลือกตั้ง เพราะรู้ว่า

⁷ ดูบทที่สองในหนังสือเล่มนี้ เพื่ออ่านคำอธิบายว่าทำไมทักษิณไม่ใช่พวกล้มเจ้า

⁸ ผู้เขียนเคยเรียกนักวิชาการเสรีนิยมที่ส่วนใหญ่สนับสนุนรัฐประหารว่า เป็นพวก “เสรีนิยมรุดถึง” ในหนังสือ A Coup For The Rich (2007), WD Press. เพราะพวกนี้สอนเรื่องประชาธิปไตย อ้างว่าเห็นด้วยกับประชาธิปไตย แต่ในรูปธรรมสนับสนุนรัฐประหาร

⁹ รายละเอียดเรื่องการเมืองภาคประชาชนไทยอ่านได้ในบทที่ 3 และในหนังสือ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย” ใจ อึ๊งภากรณ์และคณะ (๒๕๕๔), สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน

14 วิถุคตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

พรรคของตนไม่เป็นที่นิยมของประชาชน และพวกพันธมิตรฯ รวมถึงคนอย่าง หมอธีรภัทร พิทักษ์วัชรระ ส.ว. อุบลราชธานี¹⁰ และ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ออกมาเรียกร้องให้กษัตริย์ภูมิพลใช้ “มาตรา ๗” ของรัฐธรรมนูญในการปลดทักษิณออกและแต่งตั้ง “นายกพระราชทาน” อีกด้วย อย่างไรก็ตามในขณะที่นายภูมิพลไม่กล้าเสี่ยงกับการใช้มาตรา ๗ การขอใช้มาตรานี้ ถือว่าเป็นการโบกมือชวนเชิญให้ทหารทำรัฐประหาร

เนื่องจากแนวความคิดประชาธิปไตยมีอิทธิพลสูงมากในหมู่ประชาชนไทย เวลาแนวร่วมเผด็จการอนุรักษ์นิยม ทำรัฐประหารล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ก็ต้องหาคำโกหกมาแอบอ้างเพื่อสร้างความชอบธรรม นอกจากเรื่องการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นข้ออ้างประจำแล้วซ้ำอีกในการทำรัฐประหารโดยทหารที่มีประวัติโกงกินเองมายาวนานแล้ว ข้ออ้างหลักในการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา มาจากนักวิชาการและนักกิจกรรม เอ็นจีโอ พวกนี้ “อธิบาย” ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม “ไม่เข้าใจประชาธิปไตย”¹¹ เพราะ “ไร้การศึกษา”¹² และ “เข้าไม่ถึงข้อมูล” พุดง่าย ๆ พวกนี้กำลังดูถูกประชาชนไทยว่าโง่ ถูกซื้อ และไม่มีวุฒิภาวะที่จะมีสิทธิ์เลือกตั้งเท่ากับคนชั้นกลางและคนชั้นสูง¹³ ดังนั้นเมื่อทหารทำรัฐประหารเสร็จก็มีการร่างรัฐธรรมนูญที่ลดจำนวน ส.ว. ที่มาจากการเลือกตั้ง และเพิ่มอำนาจให้ทหารกับข้าราชการ และพันธมิตรฯ มีข้อเสนอให้ลดสัดส่วน ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งอีกด้วย

¹⁰ ตอนนี้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่แต่งตั้งโดยเผด็จการ!!

¹¹ สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้ทำรัฐประหารและไม่เคารพและไม่เข้าใจประชาธิปไตยเอง เป็นคนหนึ่งที่น่าด้านพูดทำนองนี้

¹² พวก “สลัม” (พันธมิตรฯ) ชอบถือป้ายดำคนเสื้อแดงว่า “ไร้การศึกษา”

¹³ ดูหนังสือ “รัฐประหาร 19 กันยา” ของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน ๒๕๕๙, เพื่อดูข้อถกเถียงกับพวก “เสรีนิยมรถถัง”

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ข้ออ้างต่างๆ นานา ของแนวร่วมเผด็จการอนุรักษ์นิยม ในการสนับสนุนรัฐประหาร ๑๙ กันยา เป็นเพียงหน้าฉากบังหน้า เพราะพวกอำมาตย์ไม่เคยเคารพกติกาของประชาธิปไตยเลย โดยเฉพาะเมื่อประชาธิปไตยกำลังจะนำไปสู่การเพิ่มผลประโยชน์ให้กับประชาชนธรรมดา วิกฤตการเมืองไทยที่มาจากการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา มาจากการที่อำมาตย์ไม่พร้อมจะยอมรับผลของการเลือกตั้ง และไม่พร้อมจะเคารพพลเมืองส่วนใหญ่เป็นหลัก

ข้อเสียของรัฐบาล ไทยรักไทย

รัฐบาล *ไทยรักไทย* และนายกทักษิณไม่ได้เป็นเทวดา รัฐบาลนี้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงในสงครามปราบยาเสพติด ที่คาดว่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่ยังไม่ได้ขึ้นศาล ถูกเจ้าหน้าที่รัฐฆ่าตายเกือบสามพันคน¹⁴ นอกจากนี้การฆ่าประชาชนมือเปล่าที่ตากใบ และ กรือชะะ ในภาคใต้ เป็นการก่ออาชญากรรมต่อประชาชนเช่นกัน¹⁵

นอกจากนั้นนโยบายเสรีนิยมกลไกตลาดของ *ไทยรักไทย* เช่นการเซ็นสัญญาค้าเสรีที่เพิ่มราคายาสำหรับประชาชน เป็นการทำลายประโยชน์ของระบบสามสิบบาทรักษาทุกโรค และเพิ่มภาระให้รัฐเพื่อผลประโยชน์บริษัทยาข้ามชาติ และการขายรัฐวิสาหกิจให้เอกชน เป็นนโยบายที่ขัดกับประโยชน์คนจน เพราะทำให้ประชาชนตกงาน คุณภาพการทำงานแย่งลง และเปลี่ยนรัฐวิสาหกิจไปเป็นบริษัทเอกชนที่สนใจแต่กำไรแทนการบริการและพัฒนาสังคม

¹⁴ รัฐบาล *ไทยรักไทย* และเจ้าหน้าที่รัฐโกหกว่าเป็นการ “ฆ่าตัดตอน” โดยผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ แต่มันมีคำสั่งจากส่วนกลางให้รวบรวมบัญชีรายชื่อ “ผู้ที่เจ้าหน้าที่สงสัยว่าค้ายาเสพติด” แล้วให้ “ไปจัดการกับคนเหล่านี้” ซึ่งถือว่าเป็นการวิสามัญฆาตกรรม โดยไม่มีการพิสูจน์ความผิดในศาลเลย มันเป็นการทำลายมาตรฐานระบบยุติธรรมในยุคนั้น

¹⁵ ดูบทที่ 4 ในหนังสือเล่มนี้

16 วิถุคตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

อย่างไรก็ตาม ในระบบประชาธิปไตย ถ้าเรามีรัฐบาลที่เราไม่เห็นด้วย เราจะต้องใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการคัดค้าน ผู้เขียนไม่เคยลงคะแนนเสียงให้ *ไทยรักไทย* (หรือพรรคฝ่ายค้าน) และผู้เขียนเคยประท้วงและคัดค้านรัฐบาลทักษิณในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการใช้กลไกตลาดเสรี แต่การเปลี่ยนรัฐบาลตามกติกาประชาธิปไตยต้องไม่อาศัยรัฐประหารโดยกลุ่มคนที่ไม่เคารพประชาธิปไตย ไม่เคยสนใจสิทธิมนุษยชน และไม่เคยสนใจผลประโยชน์ของคนจน นี่คือนโยบายที่ผู้เขียนออกมาคัดค้านรัฐประหาร ๑๙ กันยา อย่างเปิดเผย¹⁶ จนต้องออกจากประเทศไทย เพราะฝ่ายอำมาตย์ตั้งข้อกล่าวหาว่าผู้เขียนหมิ่นกษัตริย์ในหนังสือที่วิจารณ์รัฐประหาร¹⁷

หนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย”

ข้ออ้างทางวิชาการของพวกอำมาตย์

หนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” ของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ดูเหมือนมีอิทธิพลสูงในสังคมไทย โดยเฉพาะในหมู่คนที่คัดค้านรัฐบาล *ไทยรักไทย* และสนับสนุนรัฐประหาร ๑๙ กันยา

หนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” เขียนในช่วงที่สังคมไทยกำลังถกเถียงกันในเรื่องการปฏิรูปการเมืองที่นำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่เราต้องเข้าใจคือ มันเป็นข้อเสนอเพื่อพยายามแก้ปัญหาการเมืองที่เห็นได้ชัดหลังการขึ้นมาของรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ นั่นคือ

¹⁶ ผู้เขียนได้รับเชิญให้ไปร่วมประท้วงรัฐประหารที่สยามสแควร์ สองสามวันหลัง ๑๙ กันยา ปี ๕๕ โดยคุณสมบัติ บุญงามอนงค์ บก. ลายจุด เขาเป็นผู้ที่ริเริ่มกิจกรรมวันอาทิตย์สีแดงในปี ๒๕๕๓ หลังจากทำอำมาตย์ฆ่าประชาชนที่ผ่านฟ้าและราชประสงค์

¹⁷ ดูรายละเอียดท้ายเล่มนี้เกี่ยวกับหนังสือ A Coup For the Rich (“รัฐประหารเพื่อคนรวย”)

ปัญหาการซื้อขายเสียง การคอร์รัปชัน และปัญหานักการเมืองท้องถิ่นที่เป็น “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อ” ที่สำคัญคือหนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นก่อนที่จะเห็นผลรูปธรรมของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และก่อนที่จะมีการก่อตั้งพรรค *ไทยรักไทย* และเราไม่ควรลืมว่าในช่วงภายหลัง เอนก ได้เข้าไปเป็น ส.ส.บัญชีรายชื่อของพรรค*ประชาธิปัตย์* และหลังจากนั้นร่วมก่อตั้งพรรคมหาชน

ข้อเสนอหลักในหนังสือ “*สองนคราประชาธิปไตย*” คือ มันมีความแตกแยกสำคัญระหว่างสองซีกในสังคมไทย (สองนครานั้นเอง) คือระหว่างคนเมืองและคนชนบท เอนก เสนอว่าคนเมืองเป็นคนชั้นกลาง และคนชนบทเป็นชาวไร่ชาวนา และเสนอต่อไปว่า คนชั้นกลางในเมืองเป็นคนที่ใช้วิจาร์ณญาณและมาตรฐานคุณธรรมในการเลือกหรือวิจาร์ณนโยบายของรัฐบาลต่างๆ และคนชั้นกลางเหล่านี้เป็นคนที่มีความคิดอิสระ ส่วนชาวไร่ชาวนาในชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม มีคะแนนเสียงข้างมากในวันเลือกตั้ง โดยมักจะเลือกนักการเมืองท้องถิ่นในลักษณะการเลือกเจ้านายอุปถัมภ์ คือจะเลือกผู้ที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลืออุปถัมภ์ตน และจะไม่มองว่าการซื้อขายเสียงผิดหรือขัดกับคุณธรรม เพราะเป็นพิธีกรรมระหว่างผู้อุปถัมภ์กับลูกน้อง เอนก มองว่า การลงคะแนนเสียงของชาวชนบทนี้ไม่ใช่ภายใต้ความคิดอิสระเหมือนชนชั้นกลาง แต่เป็นการตอบแทนบุญคุณตามระบบอุปถัมภ์ที่มีมานานตั้งแต่สมัยไพร่กับนาย

แต่การวิเคราะห์สังคมไทยแบบนี้ของ เอนก มีปัญหา การเสนอว่าคนชนบทเป็นผู้ที่ขึ้นกับนายอุปถัมภ์ เป็นการดูถูกความสามารถของเขาคิดเองอย่างอิสระ เป็นการโทษคนชนบทว่าเป็นฐานเสียงนักการเมืองแยๆ และการมองว่าสภาพเช่นนี้เก่าแก่สืบทอดมาตั้งแต่ยุคไพร่ ขัดแย้งกับข้อมูลพฤติกรรมของชาวชนบทในช่วงที่ฝ่ายซ้ายรุ่งเรืองในอดีต เช่นก่อน ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ซึ่งเอนก พูดถึงเอง คือชาวชนบทเคยลงคะแนนเสียงในบางเขตให้

18 วิถุคตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

พรรคสังคมนิยมหรือพรรคฝ่ายซ้ายอื่นๆ นอกจากนี้ชาวชนบทเคยสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ เอนก ทราบดีเพราะเขาเคยเข้าป่าร่วมกับพรรคฯ

หนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” เริ่มมีความน่าสนใจมากขึ้นสำหรับประเด็นปัญหาคุณนี่เมื่อเราพิจารณาข้อเสนอของเอนก ในการแก้ปัญหาการซื้อขายเสียงและ “ระบบอุปถัมภ์” ในชนบท

เอนกมีข้อเสนอสำคัญสองข้อคือ

1. รัฐบาลต้องลงมาพัฒนาชนบทโดยตรงเพื่อให้การผลิตในชนบทเชื่อมโยงกับระบบตลาดของทุนนิยม ต้องมีการเพิ่มเทคโนโลยีและทุ่มเทงบประมาณรัฐในด้านนี้ ชนบทจะได้มี “ความเป็นเมือง” มากขึ้น
2. ต้องมีพรรคการเมืองที่เน้นนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้นโยบายกลายเป็นประเด็นหลักในการเลือกรัฐบาลของชาวชนบท แทนระบบอุปถัมภ์ซึ่งจะมีผลในการลดอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย

ถ้าเราอ่านแล้วตั้งคำถามว่า *ไทยรักไทย* ทำอะไร? มันคงเริ่มชัดเจนว่า *ไทยรักไทย* ทำตามข้อเสนอของ เอนก ทุกข้อ คือมีการทุ่มเทงบประมาณลงในหมู่บ้านเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจรากหญ้า มีการรณรงค์ให้ทำ OTOP มีการพยายามพัฒนาระบบการศึกษา และระบบสาธารณสุข และรัฐบาลเริ่มลดอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นลงโดยการเชื่อมชนบทกับนโยบายรัฐบาลโดยตรง และที่สำคัญ *ไทยรักไทย* เป็นพรรคการเมืองแรกในรอบ 20 กว่าปีที่เสนอนโยบายชัดเจนในการหาเสียง และพยายามทำตามนโยบายดังกล่าวเมื่อเข้ามาเป็นรัฐบาล

อย่างไรก็ตามในหมู่นักวิชาการต่อแผลและนักเคลื่อนไหว เอ็นจีโอ มีการพูดเกือบจะเป็นหนึ่งเดียวว่า รัฐบาลทักษิณ “สร้างระบบอุปถัมภ์ในชนบทผ่านนโยบายประชานิยม” และมีการเสนอต่อว่าสาเหตุที่คนจนและคนชนบท

ลงคะแนนเสียงให้ *ไทยรักไทย* ในปี ๒๕๔๘ และ ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ก็เพราะ “ชาวชนบทไม่ได้ตัดสินใจอย่างอิสระ เนื่องจากถูกดึงมาเข้าระบบอุปถัมภ์ และไม่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐบาล” และที่แปลกที่สุดคือมีการอ้างถึงหนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” เพื่อพยายามให้น้ำหนักกับแนวคิดนี้ ทั้งๆ ที่มันขัดแย้งกับข้อสรุปในหนังสือโดยสิ้นเชิง

เราต้องทำความเข้าใจกับคำนิยามของ “ระบบอุปถัมภ์” ที่นักสังคมศาสตร์สากลใช้กัน และที่ เอนก ใช้ในหนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” ด้วย คือระบบอุปถัมภ์ดังกล่าวมักเป็นสายสัมพันธ์ปัจเจกระหว่างนายกับผู้ได้รับอุปถัมภ์ ไม่ใช่สายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาลระดับชาติ และในกรณีที่พรรคการเมืองเป็นผู้อุปถัมภ์ ผลประโยชน์ที่พรรคยื่นให้ประชาชนในบางเขตเป็นผลประโยชน์พิเศษที่ตกกับคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ประชาชนส่วนใหญ่ และพรรคการเมืองแบบนี้มักไม่สนใจการเสนอนโยบายทางการเมือง¹⁸

แล้ว เอนก มองประชานิยมของ *ไทยรักไทย* อย่างไร? เอนก มองว่าประชานิยมของทักษิณเป็นการอุปถัมภ์คนจน และทั้งๆ ที่ เอนก ยอมรับว่า *ไทยรักไทย* จริงจังกับการเสนอนโยบายมาก ก็ยังมองว่าเป็นระบบอุปถัมภ์ซึ่งขัดแย้งกับสิ่งที่เขาเคยเขียนเอง นอกจากนี้ในยุคที่ เอนก นำ พรรคมหาชน เขาก็เคยแข่งแนวกับ *ไทยรักไทย* โดยมองว่าต้องเสนอสวัสดิการครบวงจรในกรอบเสรีนิยม ยิ่งกว่านั้นการตั้ง พรรคมหาชน ก็อาศัยการอุปถัมภ์จากเจ้าพ่อการเมืองแบบเก่าสองคนคือ สนั่น ขจรประศาสน์ กับวัฒนา อัศวเหม¹⁹

¹⁸ ดูบทของ แอนโทนี่ ฮอลล์ และ เจมส์ ซี สกอตต์ ในอมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (๒๕๔๕), “ระบบอุปถัมภ์” สำนักพิมพ์จุฬาราชวิทยาลัย, และดูคำนิยามของ Patronage (การอุปถัมภ์) และ Political Machine (กลไกการเมืองอุปถัมภ์) จาก Wikipedia (<http://en.wikipedia.org>)

¹⁹ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๔๘), *พิศการเมือง* Open Books

ปัญหาลักของหนังสือ “สองนัคราประชาริปไต” ค่อมันเป็นหนังสือที่เขียนด้วยอคคตต่อคนจน โดยนักวิชาการที่เชียร์คนชั้นกลาง ยิ่งกว่านั้นมันเป็นหนังสือที่ไม่ได้อิงการเก็บข้อมูลในภาคสนามเลย

“รัฐธรรมนูญของชาวบ้านชนบท”

โดย แอนดรู วอล์คเกอร์ Andrew Walker²⁰

บทความวิชาการของนักมานุษยวิทยาชาวออสเตรเลียคนนี้ได้พิสูจน์อย่างชัดเจนว่าชาวบ้านชนบทในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจการเมืองและปัญหาทางเศรษฐกิจพอสมควร และใช้วิจารณญาณ และมาตรฐานคุณธรรม ในการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียของนักการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะนักการเมือง พรรคไทยรักไทย

Walker เคยนิยามความคิดของพวกเผด็จการ คมช. และนักวิชาการ “เสรีนิยมรตถ์” ที่สนับสนุนรัฐประหารว่า นอกจากจะเสนอ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อจำกัดความสามารถของชาวบ้านที่จะเข้าถึงทรัพยากรแล้ว ยังเสนอ “ประชาริปไตพอเพียง” เพื่อจำกัดอำนาจทางการเมืองของคนจนอีกด้วย

Walker ศึกษาความคิดของชาวบ้านและสรุปเป็น “รัฐธรรมนูญชาวบ้าน” ที่ไม่มีลยลักษณะอักษร เพื่อชี้ให้เห็นว่าชาวบ้านมีการใช้กติกากและความคิดทางการเมืองที่พัฒนาไปไกล ในการเลือกผู้แทนในวันเลือกตั้ง ไม่ใช่ชาวบ้านโง่ หรือเลือกผู้แทนในฐานะไพร่อุปถัมภ์แต่อย่างใด

²⁰ Andrew Walker (2008) The rural constitution and the everyday politics of elections in Northern Thailand. *Journal of Contemporary Asia* 38(1) February, 84-105.

ในการเลือกผู้แทนทางการเมือง Walker พบว่าชาวบ้านใช้เกณฑ์การเลือกสามอย่างคือ 1. ความเป็นคน “บ้านเฮา” (Localism), 2. ผลงานในการสนับสนุนท้องถิ่นหรือชุมชน (Support) และ 3. ความสามารถในการบริหาร (Administration)

ในประเด็น “ความเป็นคนบ้านเฮา” หรือคนในท้องถิ่น ชาวบ้านให้ความสำคัญตรงนี้เพราะอยากได้ผู้แทนที่เข้าใจชาวบ้าน คอยกันรู้เรื่อง และติดต่อได้ง่ายไม่ห่างเหิน ซึ่งประเด็นนี้อาจนำไปสู่ความคับแคบที่ปฏิเสธคน “แตกต่าง” หรือ “คนนอก” ก็ได้ แต่ในมุมมองกลับอาจแสดงว่าชาวบ้านอยากได้ผู้แทนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงที่สุดกับชนชั้นของเขาเอง คือเป็นผู้แทนแท้ ไม่ใช่ “ผู้ใหญ่มาครอง” ความจริงแล้วแนวคิดทางชนชั้นมีอยู่ในชนบทมานาน เช่นในหมู่บ้านที่ Walker ศึกษา มีผู้แทนคนหนึ่งที่ปล่อยกุ้วด้วยดอกเบ็ญจมาศ พอชาวบ้านจ่ายไม่ได้ก็ยึดที่ดินของคนจนไป ชาวบ้านหลายส่วนจึงเกลียดชังคนนี้ ตัวอย่างอื่นๆ ก็มี เช่นการเลือกพรรคสังคมนิยมในช่วงหลัง ๑๔ ตุลา หรือการที่ชนบทมีขบวนการเกษตรกร เป็นต้น

ในประเด็นที่สองคือ “ผลงานในการสนับสนุนท้องถิ่นหรือชุมชน” มีสามแง่ด้วยกันคือ 1. ชาวบ้านมักเลือกคนที่ “มีฐานะการเงินพร้อม” เพราะพร้อมจะเป็นนักการเมืองจริงและถ้ารวยอาจขโมยเงินสาธารณะน้อยหน่อย (จะจริงหรือไม่ตามความคาดหวังนี้ก็อีกเรื่อง) 2. ชาวบ้านอยากได้ผู้แทนที่พิสูจน์ตนเองว่าพร้อมจะเสียสละให้คนในพื้นที่ด้วยการควักกระเป๋าตนเองช่วยเหลือชาวบ้าน แต่ถ้าจ่ายเงินของตนเองมากเกินไป อาจถูกมองว่าเอาเงินไปพาดหัวคนเพื่อซื้ออิทธิพลชื่อเสียง ซึ่งจะถูกมองในแง่ลบ 3. ผู้แทนที่ชาวบ้านเลือกต้องมี “จิตใจพัฒนา” ต้องสามารถนำทรัพยากรของรัฐมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ในเรื่องการเลือกคนที่มีผลงานดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขที่ 1 และ 2 คือคนมีฐานะพร้อมและเสียสละ มันเป็นการเลือกแบบ “ผู้อุปถัมภ์” อยู่บ้าง แต่ไม่ใช่ชาวบ้านไม่สนใจการคอร์รัปชันหรือการซื้อเสียง แต่ในเงื่อนไขที่ 3 เป็นการเลือกคนโดยมาตรฐานสมัยใหม่ คือเลือกคนที่บริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความเจริญ และ Walker อธิบายต่อว่า ในกรณีที่ชาวบ้านอยากได้ผู้อุปถัมภ์ ในความเป็นจริงมักจะเข้าหาผู้อุปถัมภ์หลายคนที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับโอกาสหรือปัญหา พุดง่าย ๆ คือไม่มีผู้อุปถัมภ์คนเดียวที่สร้างความจงรักภักดีอย่างผูกขาดกับชาวบ้านได้ ดังนั้นนักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นทักษิณ หรือคนของ พรรคไทยรักไทย หรือคนของ พรรคมหาชน ฯลฯ ไม่สามารถผูกขาดอิทธิพลได้

ในประเด็นที่สามคือ “ความสามารถในการบริหารบ้านเมือง” Walker พบว่าชาวบ้านตัดสินใจบนพื้นฐานสองประการคือ 1. ผู้แทนต้องมีความรู้สมัยใหม่ เช่นจบปริญญาหรือการศึกษาสูงพอควร และ 2. ผู้แทนต้องบริหารบ้านเมืองอย่างโปร่งใส ไม่โกงกิน “มากเกินไป” ที่น่าสนใจคือในประเด็นการโกงกิน Walker มองว่าชาวบ้านฉลาด เข้าใจว่าในโลกจริงนักการเมืองมีแนวโน้มจะหาผลประโยชน์ทั้งนั้น ดังนั้นการโกงเล็กๆ น้อยๆ ในระดับหนึ่งพอทนได้ แต่ขอให้ไม่มากเกินไปและน่าเกลียดก็แล้วกัน

เมื่อเราพิจารณา “รัฐธรรมนูญของชาวบ้านชนบท” ในหลักการสามประเด็น จะเห็นว่า หลักการเหล่านี้อาศัยหลายความคิดปนกันซึ่งอาจขัดแย้งกันเอง มีระบบอุปถัมภ์ แต่ในขณะเดียวกันมีการใช้แนวคิดการเมืองสมัยใหม่ด้วย เช่นในเรื่องความสามารถในการบริหารและการมีจิตใจพัฒนา และที่สำคัญอีกคือแม้แต่ในส่วนที่มีผู้อุปถัมภ์ มันไม่ใช่หลักการเดียวที่กำหนดทุกอย่าง และชาวบ้านไม่ได้ตกเป็นเหยื่อหรือทาสของระบบ เพราะในโลกจริงชาวบ้านอิสระที่จะเลือกผู้แทนของตน และผู้แทนต่างๆ ต้องแข่งกันเพื่อ

เอาใจชาวบ้าน นี่คือภาพที่ต่างจากภาพที่ถูกสร้างโดยคนอย่าง เอนก เหล่าธรรมทัศน์ หรือนักวิชาการกระแสหลัก

สิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับงานของ Walker คือ นอกจากจะลงไปศึกษาพื้นที่อย่างจริงจัง ซึ่งไม่ค่อยมีนักวิชาการไทยทำแล้ว เขายังนำความคิดเรื่อง “รัฐธรรมนูญชาวบ้านชนบท” มาศึกษาต่อในกรณีการเลือกตั้งจริง โดยลองดูว่าทักษิณและไทยรักไทย ได้แต่้ความดีความชอบอย่างไรตามหลักเกณฑ์ที่เอ่ยถึงไปแล้ว

ในหมู่บ้านแห่งนี้คะแนนนิยม ไทยรักไทย จากการเลือกตั้งครั้งแรกได้ 44% เพิ่มขึ้นเป็น 66% ในปี ๒๕๔๘ แต่พอถึงการเลือกตั้งท่ามกลางวิกฤติไล่ทักษิณในเดือนเมษายน ๒๕๔๙ คะแนนลดลงเหลือแค่ 33% ข้อสรุปสำคัญคือการลงคะแนนให้ ไทยรักไทย ไม่ใช่เรื่องอัตโนมัติ และการรณรงค์ต่อต้านทักษิณมีผลในการลดเสียงนิยม ซึ่งแปลว่ามีทางเลือกอื่นที่เป็นประชาธิปไตยสำหรับคนที่อยากเอาทักษิณออก ที่ไม่ใช่การทำรัฐประหาร

ถ้าเอาแต่้มนิยมทักษิณและผู้แทนในเขตของ ไทยรักไทย มาวัดกับหลักการ “รัฐธรรมนูญชาวบ้านชนบท” พบว่าในการเป็น “คนบ้านเฮา” ทักษิณได้แต่้มสูงเพราะเป็นคนเหนือ แต่ผู้แทน ไทยรักไทย ในพื้นที่ถูกมองว่าเป็น “คนบ้านเฮา” น้อยกว่าคนของพรรคมหาชน เพราะเขา “ห่างเหิน”

ในเรื่องผลงานในการสนับสนุนท้องถิ่น คนมองว่ารัฐบาลทักษิณ “ดีในบางส่วน” มีแต่้มสูงในการเสนอนโยบายใหม่ๆ เมื่อเทียบกับรัฐบาลอื่น เช่น สามสิบบาทรักษาทุกโรค พักชำระหนี้และกองทุนหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านไม่พอใจเพราะทักษิณไปเซ็นสัญญาค้าเสรีกับจีน ซึ่งทำให้เขาขายกระเทียมไม่ได้ นอกจากนี้ผู้แทนในพื้นที่ของ ไทยรักไทย ถูกมองว่าไม่เสียสละ ไม่

24 วิฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโศกอำมาตย์อย่างไร

ยอมควักกระเป๋าช่วยคนเท่ากับผู้แทนของ พรรคมหาชน จะเห็นว่าไม่มีอะไรตรงไปตรงมาหรือขาวกับดำ

ในเรื่องความสามารถในการบริหารบ้านเมืองแบบสมัยใหม่ ทักษิณได้คะแนนสูงเพราะตัดหนี้ ไอเอ็มเอฟ และปราบยาเสพติด แต่มีคนมองในด้านลบด้วยว่าทักษิณ “โกงมากไป”

สรุปแล้วภาพการสนับสนุน *ไทยรักไทย* หรือพรรคอื่น เต็มไปด้วยความละเอียดอ่อนและความซับซ้อน ไม่มีอะไรอัตโนมัติ และเป็นภาพของชาวบ้าน ที่เข้าใจการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ พอที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกใครจากการประมวลหลายๆ ประเด็นเข้าด้วยกัน ชาวบ้านรู้เรื่องสัญญาคำเสรีและ ไอเอ็มเอฟ ยิ่งกว่านั้นชาวบ้านได้รับข้อมูลที่ขัดแย้งกัน เพราะมีคนของพรรคฝ่ายค้านไปเสนอมุมมองที่ต่างจาก *ไทยรักไทย* ในพื้นที่ ชาวบ้านจึงต้องคิดเอง และใช้ปัญญาในการตัดสินใจ ซึ่งชวนให้เราสรุปได้ว่าชาวบ้านไม่โง่ และมีวุฒิภาวะไม่แพ้ใครในการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ตรงนี้มันพิสูจน์ว่าพวกคนชั้นกลางที่พูดว่า “ชาวบ้านเข้าไม่ถึงข้อมูล” เป็นคนโง่หรือคนโกหกต่างหาก

ผู้ที่ยังท่องคัมภีร์ดูถูกคนจนที่ตกค้างมาจากสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้ที่ว่าคนจนหรือคนธรรมดา “ไม่พร้อมจะมีประชาธิปไตย” เพราะ “ไม่เข้าใจประชาธิปไตย” เนื่องจาก “โง่” “ไร้การศึกษา” และ “ตกเป็นทาสของระบบอุปถัมภ์” เป็นเพียงคนที่ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของคนรวยและอภิสิทธิ์ชนในสังคม

กำเนิดของขบวนการเสื้อแดง²¹

ในช่วงแรกของเผด็จการ หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ไม่มีขบวนการเสื้อแดง เพราะ *ไทยรักไทย* ไม่ได้ตั้งใจจะสร้างขบวนการทางสังคม และไม่ได้

²¹ ชื่อทางการของคนเสื้อแดงคือ “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ” นปช.

วางแผนเพื่อคัดค้านรัฐประหารแต่อย่างใด ก่อนหน้านั้น *ไทยรักไทย* มองว่า บทบาททางการเมืองของประชาชนน่าจะเป็นการลงคะแนนเสียงอย่างเดียว แต่พอฝ่ายอำมาตย์ทำลายสิทธิเสรีภาพกับประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ขบวนการเสื้อแดงก็เกิดขึ้นจากประชาชนที่เคยสนับสนุน *ไทยรักไทย*

ผู้ที่จุดประกายและนำการสร้างขบวนการเสื้อแดงคือ “สามเกลอ” ที่ จัดรายการ “ความจริงวันนี้” ซึ่งในช่วงแรกออกอากาศทางโทรทัศน์ช่อง NBT ระหว่างกรกฎาคม-ธันวาคม ปี ๒๕๕๑ โดยมี วีระ มุสิกพงศ์ เป็นผู้ดำเนิน รายการ และจตุพร พรหมพันธุ์ กับ ณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ร่วมรายการ นอกจากนี้ มี ก่อแก้ว พิภพทอง ร่วมอีกด้วยเป็นบางวัน ในที่สุดรายการนี้ถูกอำมาตย์ ปิดไป และต้องย้ายไปออกรายการที่อื่นในสื่อของคนเสื้อแดงเอง

ก่อนหน้านี้นี้มีกลุ่มเล็กๆ ที่กระจัดกระจาย ซึ่งคัดค้านเผด็จการ เช่น กลุ่ม ๑๙ กันยา หรือ กลุ่มวันเสาร์ ฯลฯ เป็นต้น แต่การก่อตัวขึ้นของคนเสื้อแดงมีทั้งปริมาณและคุณภาพที่แตกต่างออกไปโดยสิ้นเชิง เพราะประกอบไปด้วยประชาชนรากหญ้าจากทั่วประเทศเป็นล้านๆ คน และสามารถ จัดการชุมนุมของคนเป็นแสน เช่น การชุมนุมที่สนามกีฬาราชมณฑล หรือ สนามกีฬาสุภาวลาสัย ในช่วงปลายปี ๒๕๕๑ เป็นต้น

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นไป ขบวนการเสื้อแดงได้ก่อตัวเป็นขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย และที่สำคัญคือ ประกอบไปด้วยประชาชนรากหญ้าที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และส่วนใหญ่ นำตนเองผ่านการตั้งกลุ่มในชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ²² และการเรียกรับเงิน ด้วยวิธีต่างๆ จากคนในพื้นที่ และที่น่าสนใจคือมวลชนคนเสื้อแดงประกอบไปด้วยผู้หญิงจำนวนมาก

²² ดูได้จากป้ายต่างๆ ของกลุ่มเสื้อแดง นอกจากนี้มีกลุ่มคนไทยเสื้อแดงที่ต่างประเทศ อีกด้วย

แน่นอนว่าคนส่วนใหญ่ที่เป็นสื่อแดงเป็นผู้ที่ชื่นชมนายกทักษิณ แต่ มันไม่ใช่การชื่นชมแบบหลงใหลหรือแบบผู้ได้รับอุปถัมภ์ เขาชื่นชมทักษิณ และ*ไทยรักไทย* เพราะรัฐบาล *ไทยรักไทย* เคยให้ประโยชน์หลายอย่างกับ ประชาชนที่จับต้องได้ เช่น โครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค หรือกองทุน หมู่บ้าน ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว การที่ประชาชนรักนายทักษิณมี เหตุผลมากกว่าการรักนายภูมิพลซึ่งไม่เคยทำอะไรอย่างถ้วนหน้าเพื่อ ประโยชน์ประชาชนเลย และการที่ประชาชนเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบาย ชัดเจนที่เป็นประโยชน์กับตน เป็นหลักการประชาธิปไตยเบื้องต้น ไม่ใช่ “ระบบอุปถัมภ์” อย่างที่นักการเมืองประชาธิปไตยหรือ “นักวิชาการเสรีนิยม รดถึง” ชอบโกหก

การที่คนสื่อแดงจำนวนมากชื่นชมทักษิณ ไม่ได้แปลว่าทักษิณชกโย หรือควบคุมขบวนการสื่อแดง และการที่ทักษิณให้กำลังใจกับคนสื่อแดง โดยการโทรศัพท์เข้ามาคุยกับผู้ชุมนุม ไม่ได้แปลว่าเขาเป็นหัวหน้า ทั้งๆ ที่ สื่อแดงอาจได้เงินทุนสนับสนุนส่วนหนึ่งจากทักษิณ ประเด็นนี้เป็นเรื่อง ที่ นักวิชาการและนักข่าวที่คิดแบบกลไกไม่สามารถเข้าใจได้ ทักษิณมีความ สัมพันธ์กับคนสื่อแดงในเชิงวิภาววิธี คือทักษิณมีความสำคัญ แต่ทักษิณ ไม่ได้คุมขบวนการ

นอกจากคนที่รักทักษิณแล้ว ขบวนการสื่อแดงประกอบไปด้วยคนที่ ไม่ได้สนับสนุนทักษิณหรือ*ไทยรักไทย* แต่คัดค้านเกลียดชังการทำลาย ประชาธิปไตยโดยอำมาตย์และ*พันธมิตร* คนเหล่านี้เริ่มเข้ามาโดยเฉพาะ หลังการยึดสนามบินและการล้มรัฐบาล*พรรคพลังประชาชน* และที่น่าสนใจ คือแม้แต่ในกลุ่มคนสื่อแดงที่รักทักษิณ เริ่มมีกระแสสาธารณรัฐเกิดขึ้น ทั้งๆ ที่ ทักษิณเป็นคนรักเจ้า และกระแสนี้พัฒนาเรื่อยๆ ท่ามกลางการ เพิกเฉยของนายภูมิพลต่อเหตุการณ์นองเลือดที่อำมาตย์กระทำ

ท่ามกลางการชุมนุมของคนเสื้อแดง

และการปราบปรามอย่างโหดร้ายของอำมาตย์ในปี ๒๕๕๓

การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของคนเสื้อแดง ได้เปิดโปงธาตุแท้ของคนในสังคม นายอภิสิทธิ์ พรรคประชาธิปัตย์ นายพลระดับสูง องคมนตรีเปรม และ กษัตริย์ ราชนิกกับลูกชาย เป็นทรราชมือเปื้อนเลือด เพราะสั่งการโดยตรง หรือเพิกเฉยต่อหน้าที่ นอกจากนี้ ศาล ผู้คุมสื่อ และกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ เป็นทาสรับใช้อำมาตย์ โดยที่นักวิชาการ กลุ่มเอ็นจีโอ และ ผู้ “เป็นกลาง” หรือ “นักสันติวิธี” กลายเป็นแค่ผู้ถือหางให้ทรราช

มวลชนคนเสื้อแดง ประชาชนธรรมดาในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ได้พิสูจน์ความอดทนในการต่อสู้ ซึ่งมาจากความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเขาสู้ เพื่อสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมที่ไม่เคยมี นอกจากนี้แกนนำเสื้อแดง บนเวทีได้พิสูจน์ความกล้าและความสามารถ ทั้งๆ ที่เราอาจมีบทเรียนจากการต่อสู้ที่ชวนให้ปรับแนวทางการเคลื่อนไหว²³ ดังนั้นการพูดว่ามีการ “พาคนไปตาย” โดยนักวิชาการหัวโตบางคนที่มีหัวในเครื่องคอมพิวเตอร์ กลุ่มเอ็นจีโอ เช่น กปอพช. หรือพวก “แดงนักรบ” ที่ชอบพูดเอามั่นแต่ไม่ทำอะไร เป็นแค่คำพูดของคนที่ถูกมวลชนว่าคิดเองไม่เป็น และยิ่งกว่านั้น แยกแยะไม่เป็นระหว่างรัฐอำมาตย์ที่ติดอาวุธสงครามเพื่อฆ่าประชาชน กับ ขบวนการประชาชนเสื้อแดงที่รักประชาธิปไตย ข้อสรุปจากทั่วโลกคือ ประชาธิปไตยได้มาจากการต่อสู้ ไม่มีใครให้ฟรี คนที่นั่งเฉยๆ อยู่บ้านและ วิจารณ์คนที่กำลังเคลื่อนไหว มีความสำคัญกับการพัฒนาประชาธิปไตย พอๆ กับขยะข้างถนน

ผู้เขียนเชื่อมั่นมานานแล้วว่าบางครั้งคนที่อันตรายที่สุดเป็นพวกที่อ้างว่า “เป็นกลาง” เพราะในโลกจริง เมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญๆ เกิดขึ้น

²³ เช่นเราควรเสนอว่าคราวหน้าต้องมีการพยายามดึงคนงานออกมานัดหยุดงาน เป็นต้น

28 วิถุคตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

คนที่เป็นกลาง หรือคนที่ไม่มีจุดยืนใดๆ มีแค่สองประเภทคือ 1. คนโกหก หรือ 2. คนปัญญาอ่อนที่ไม่รู้เรื่องและไม่สนใจจะรู้เรื่องอะไร ประเภทที่อันตรายสุดคือ พวกที่โกหกกว่าเป็นกลาง

ในแวดวงวิชาการ มักจะมีการหลงตนเองคิดว่าตัวเก่งกว่าผู้อื่นหรือเข้าใจอะไรด้วยเหตุผล ไม่เหมือน “ไพร่” ประชาชนธรรมดา แต่มยังมีการสร้างภาพเท็จว่าตัวเอง “เป็นกลาง” ทั้งๆ ที่ทุกคนมีความเห็นและอคติต่างๆ เหมือนคนอื่น เวลาสอนหนังสือพวกนี้จะอ้างว่าไม่มีจุดยืนทางการเมือง แต่เนื้อหาที่สอนมันฟ้องเอง เพราะมีแต่การเสนอด้านเดียว และมีการกล่าวหาว่า คนที่มองต่างจากกระแสหลักเป็นพวก “หัวรุนแรง”

นักวิชาการสายรัฐศาสตร์จำนวนมาก จะสอนว่าวิธีขยายพื้นที่ประชาธิปไตย คือการเคลื่อนไหวของ “ประชาสังคม” หรือการเคลื่อนไหวของประชาชนพลเมืองธรรมดาที่อิสระจากรัฐ โดยมีผลในการคัดค้านเผด็จการหรือการลดทอนสิทธิเสรีภาพโดยรัฐ แต่ตอนนี้ดูเหมือนนักวิชาการจำนวนมากที่อ้างตัว “เป็นกลาง” แบบนี้ แยกไม่ออกกระหว่างสองฝ่ายที่มีความสำคัญในวิกฤติปัจจุบัน ฝ่ายที่หนึ่งคือพลเมืองธรรมดาชาวบ้านชาวเมืองเสื้อแดง ซึ่งเป็นคนยากจน เขามีจำนวนมากและเขาเรียกร้องประชาธิปไตย ส่วนฝ่ายที่สองคือทหารที่ทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา อภิสิทธิ์ชนคนรวย รัฐบาลที่ไม่เคยชนะการเลือกตั้ง และขบวนการชนชั้นกลางที่ใช้ความรุนแรงเพื่อหวังสร้าง “การเมืองระเบียบใหม่” ของเผด็จการซึ่งลดเสียงประชาชนในการเลือกตั้ง

ในระหว่างการชุมนุมของคนเสื้อแดงเดือน เมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ คนเสื้อแดงชุมนุมโดยไร้อาวุธ²⁴ เพื่อให้มีการเลือกตั้ง ในขณะที่รัฐบาลทหาร นำรถถัง และทหารถือปืน M 16 เข้ามาปราบประชาชน มีการใช้ทหาร “สไนเปอร์” และกำหนด “เขตยิงเสรี” การอ้างตัวเป็นกลาง และเรียกร้องให้ “ทั้งสองฝ่ายยุติความรุนแรง” เป็นคำต่อแหลอย่างถึงที่สุด เพราะมองว่า “ทั้งสองฝ่ายรุนแรง”

การอ้างตัวเป็นกลางของพวกนี้ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วส่วนใหญ่เป็นคนเสื้อเหลือง นำไปสู่ปรากฏการณ์ของ “สลิม”²⁵ ที่ใส่เสื้อสีขาวหรือเสื้อหลากสีเพื่อปกปิดจุดยืนของตนเอง

นักวิชาการที่ตัดจรีตอ้างตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพียงแต่ไปยืนอยู่ห่างๆ จากประชาสังคมของประชาชน คิดว่าการเป็นกลางของตนเองเพิ่มน้ำหนักและเหตุผลให้กับแถลงการณ์ที่เขาเสนอให้สังคม แต่ความจริงมันตรงข้าม ถ้าใครรักประชาธิปไตยและไม่สนับสนุนคนเสื้อแดงในยามวิกฤติ หรือในยามที่ถูกทหารฆ่า ความเห็นของเขาไร้ค่าในการขยายประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง

ในยามที่อำมาตย์นำทหารมาล้อมปราบฆ่าประชาชนที่เรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง ใครไม่ยืนข้างประชาชนเสื้อแดงโดยไม่มีเงื่อนไข ถือว่าคนนั้นคัดค้านประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมทางสังคม

²⁴ การถือไม้ไฟ การใช้ดอกไม้ไฟ การเผายางรถยนต์ หรือแม้แต่การเตรียมระเบิดขวด เวลาเผชิญหน้ากับรถถังหรือปืนกลไม่ถือว่าเป็นการใช้ “อาวุธ” ในความเห็นของผู้เขียน เพราะเปรียบกับอาวุธทหารไม่ได้เลย และเป็นการป้องกันตัว ถ้าคนเสื้อแดงมีไม้ดอกไม้ไฟ และระเบิดขวด ในขณะที่รัฐบาลไม่พยายามใช้ทหารปราบประชาชนเลย เราอาจวิจารณ์คนเสื้อแดงได้ แต่นั่นไม่ใช่สถานการณ์จริงที่ราชประสงค์

²⁵ ดูปทที่ 3 ในหนังสือเล่มนี้

ถ้ารัฐบาล ไม่ว่าจะที่ไหนในโลก ใช้ทหารติดอาวุธสงคราม กระสุนจริง และรถถัง เพื่อเคลียร์พื้นที่การชุมนุมของประชาชนจำนวนมากที่ไร้อาวุธและไม่ได้ใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะทหารนั้นจะมีโล่หรือกระสุนยางสมทบไปด้วย ไม่ว่าจะทหารจะยิงกระสุนจริงขึ้นฟ้าในขั้นต้นตอนแรกหรือไม่ แต่ในที่สุด ท่ามกลางความตึงเครียด หรือด้วยความจงใจ ทหารจะใช้กระสุนจริงเพื่อฆ่าประชาชน เพราะทหารไม่ได้นำปืน M16 ปืนกลนานาชนิด หรือรถถัง มาหุงข้าว ไถนา หรือสร้างเกมสนุกๆ ให้เด็กๆ อาวุธสงครามดังกล่าวมีไว้ฆ่าคนอย่างเดียว คำถามที่รัฐบาลอำมาตย์ต้องตอบคือ ทำไมใช้ทหารติดอาวุธสงครามในการเคลียร์พื้นที่ของการชุมนุมของประชาชน ในขณะที่ประชาชนมีวินัยในการรักษาความสงบและปราศจากอาวุธ?

นี่คือประเด็นหลักประเด็นแรก มันคือความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าจะจะมีคนลี้ลับแต่งชุดดำวิ่งไปวิ่งมาท่ามกลางหมอกควันหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นมือที่สาม หรือทหารนอกเครื่องแบบ หรือทหาร “แดงโม”²⁶ แต่ถ้ามีจริงก็ไม่ใช่มั่นที่อยู่ใต้วินัยและการจัดตั้งของ นปช. หรือแกนนำเสื้อแดงแต่อย่างใด

พันธมิตร เวลาชุมนุมยึดสนามบิน ยึดสถานีโทรทัศน์ NBT หรือทำลายทำเนียบรัฐบาล หรือตอนที่ไปปิดล้อมรัฐสภา ได้ตั้งใจทำร้ายร่างกายคนอื่นและทำลายเศรษฐกิจไทย มีการพกและใช้ ปืน มีด และระเบิดป้องกัน และมีการจ้องจับรถดับตำรวจ มันต่างโดยสิ้นเชิงกับระเบียบวินัยและความสงบเรียบร้อยของคนเสื้อแดงที่ชุมนุมในกรุงเทพฯ และต่างในเป้าหมายด้วย เพราะ *พันธมิตร* ต้องการทำลายสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยของประชาชน

²⁶ ทหารที่แต่งเครื่องแบบสีเขียวแต่หัวใจสีแดง

เรื่องการเมืองประชาชนไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับอำมาตย์และชนชั้นปกครองไทย ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมามีการใช้กำลังทหารติดอาวุธสงครามเพื่อเข่นฆ่าประชาชนมือเปล่าที่เรียกร้องประชาธิปไตย 5 ครั้งกลางกรุงเทพฯ คือ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖, ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙, พฤษภา ๒๕๓๕, เมษายนเลือด ๒๕๕๒ และเมษา-พฤษภาเลือด ๒๕๕๓ และถ้านับเหตุการณ์ที่ตากใบในภาคใต้ในปี ๒๕๔๗ ก็มีทั้งหมด 6 ครั้งที่รัฐไทยฆ่าประชาชนมือเปล่าที่ประท้วงตามกระบวนการประชาธิปไตย ใครที่สังหารติดอาวุธสงครามไปสลายการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย จึงมีความจงใจให้เกิดการเสียชีวิตเนื้อของประชาชนแน่นอน ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย เวลาเขาอยากจะเคลียร์พื้นที่ของผู้ชุมนุม ซึ่งการเคลียร์นั้นอาจชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม เขามักส่งตำรวจไปดัน ไปไล่ ไปจับประชาชน ไม่ได้สังหารและรถถังไปไล่ฆ่า นี่คือนโยบายเรื่อรังของสังคมไทยที่ต้องแก้ไขเพื่อให้เรามีประชาธิปไตยแท้ วิธีแก้ไขคือการสร้างมาตรฐานสิทธิมนุษยชนในสังคม โดยการนำผู้ที่กระทำผิดในระดับสูงมาลงโทษ หรืออย่างน้อยประกาศว่าเขาทำผิดอย่างชัดเจนเป็นทางการ และที่สำคัญเราต้องเขียนนายพลทั้งหลาย ตัดงบประมาณทหารและลดขนาดของกองทัพลงแบบถอนรากถอนโคน เพราะกองทัพไทยไม่เคยปกป้องประชาชน มีแต่จะฆ่าประชาชนเท่านั้น นอกจากนี้ต้องมีการยกเลิกกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ และกฎหมายเผด็จการอื่นๆ ที่มักถูกใช้เป็นข้ออ้างในเรื่องการ “ล้มเจ้า” หรือเรื่องการ “ทำลายความมั่นคง” เพื่อฆ่าประชาชน

สังคมไทยแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งกบฏและไม่จงรักภักดีต่อประชาชนเพื่อปกป้องอภิสิทธิ์เผด็จการของตนเอง เขาพร้อมจะใช้กองกำลังติดอาวุธสงครามและการปกปิดสื่อเพื่อครองอำนาจต่อไป อีกฝ่ายประกอบไปด้วยพลเมืองธรรมดาที่ต้องการประชาธิปไตย

การแพดึกหลังจากที่ประชาชนถูกฆ่าที่ราชประสงค์

หลังจากที่อำมาตย์จงใจฆ่าประชาชนอย่างป่าเถื่อนและจับแกนนำเสื้อแดงเข้าคุก²⁷ ความโกรธแค้นของประชาชนในที่สุดก็ระเบิดออกมา มีการเผาตึกราชการ ศาลากลางจังหวัด ธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ ห้างร้านขายสินค้าราคาแพง และสื่อที่ถือหางให้อำมาตย์ ฯลฯ นอกจากนี้มีการปะทะสู้รบกับทหารด้วยทุกวิธี โดยประชาชนที่ไม่มีปืน ทั้งหมดนี้มีความชอบธรรม... เพราะอะไร?

1. รัฐบาลอภิสิทธิ์และกองทัพ ได้ใช้อาวุธสงคราม รถถัง ปืนกล “สไนเปอร์” และหน่วยสังหารเพื่อฆ่าประชาชนมือเปล่าที่เรียกร้องประชาธิปไตย อย่างไม่เลือกหน้า และเขาทำมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เมษายน เขามองประชาชนคนจนเหมือนเป็นแค่ฝุ่นใต้ตีน เหมือนเป็นผักเป็นปลา จนยอดคนตายเกิน 90 ศพ และมีคนบาดเจ็บเป็นพันๆ
2. ความรุนแรงของรัฐอำมาตย์ในครั้งนี้ กระทำไปเพื่อให้รัฐบาลอภิสิทธิ์และพวกอำมาตย์ ที่ไม่เคยมาจากการเลือกตั้ง สามารถครองอำนาจต่อไป และหลีกเลี่ยงการเลือกตั้งให้ยาวนานที่สุด รัฐบาลนี้เป็นผลพวงจากการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา และรัฐประหารเงียบของศาลสองครั้งมันไม่มีความชอบธรรมที่จะครองอำนาจแต่อย่างใด
3. แกนนำเสื้อแดงพยายามหาทางเจรจามาตลอด พยายามประนีประนอมเพื่อให้หลีกเลี่ยงความรุนแรง พยายามขอร้องให้มีการหยุดยิงและเจรจา และในที่สุดก็ไปมอบตัว แต่รัฐบาลอำมาตย์ให้คำตอบด้วยกระสุนปืน
4. ในระบบประชาธิปไตย ประชาชนควรมีอำนาจอธิปไตยสูงสุด อำนาจสูงสุดไม่ควรจะอยู่ที่กองทัพ อภิสิทธิ์ชน และเครือข่ายวัง

²⁷ รวมถึงการจับพระสงฆ์เสื้อแดงมัดมือจำคุก

ดังนั้นการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและการเลือกตั้งย่อมมีความชอบธรรมสูงสุด ไม่ว่าจะมีการปิดถนนในย่านห้างร้านราคาสูงหรือย่านโรงแรมห้าดาวเป็นเวลาสองเดือนก็ตาม

5. คนที่ประณามการเผด็จก มักจะเป็นคนที่เจียบเจียรเรื่องการเมืองประชาชนโดยทหาร เขาเป็นคนที่มองว่าดีกสำคัญกว่าชีวิตมนุษย์

ผู้เขียนเชื่อว่าผู้เผด็จกคือประชาชนเสียแดง ไม่เชื่อว่าฝ่ายอำมาตย์เผด็จกเองเพื่อป้ายร้ายคนเสียแดง เพราะผู้เขียนเข้าใจและมื่ออารมณ์ร่วมกับผู้ที่เผด็จกในครั้งนั้น ถ้าไม่มีการฆ่าคนโดยทหาร รับรองว่าไม่มีการเผด็จกแน่

กองทัพไทย

ถึงแม้ว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยเชื่อว่าจุดศูนย์กลางอำนาจอำมาตย์อยู่ที่กษัตริย์และราชวงศ์ ในความเป็นจริงอำนาจแท้ที่อยู่เบื้องหลังกษัตริย์ คือ กองทัพ กองทัพไทยแทรกแซงการเมืองและสังคมมาตั้งแต่การปฏิวัติ ๒๔๗๕ เพราะคณะราษฎรพึ่งพาอาศัยอำนาจทหารในการทำการปฏิวัติครั้งนั้นมากเกินไปแทนที่จะเน้นการสร้างพรรคมวลชนเพื่อล้มระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

อย่างไรก็ตามเราควรเข้าใจว่าอำนาจทหารเป็นอำนาจจำกัด

ในหลายยุคหลายสมัยอำนาจกองทัพถูกจำกัดและคานด้วยการลุกฮือและการเคลื่อนไหวของประชาชน ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม กรณี ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ และพฤษภา ๒๕๓๕ เป็นตัวอย่างที่ดี ดังนั้นเราควรเข้าใจว่ากองทัพเป็นกลุ่มอำนาจหนึ่งในชนชั้นปกครอง กลุ่มอื่นๆ ประกอบไปด้วยนายทุนใหญ่ นักการเมือง และข้าราชการชั้นสูง แต่สิ่งที่พิเศษเกี่ยวกับกองทัพถ้าเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในชนชั้นปกครองหรืออำมาตย์คือ กองทัพจะผูกขาดการใช้ความรุนแรงด้วยอาวุธสงคราม ซึ่งความรุนแรงนี้ใช้ในรัฐประหารเพื่อ

34 วิฤกตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

ล้มรัฐบาลที่เป็นคู่แข่งของกลุ่มทหาร และใช้เพื่อฆ่าประชาชนมือเปล่า ล่าสุดก็ที่ราชประสงค์ในปี ๒๕๕๓ นี้เอง

วัตถุประสงค์หลักของการมีกองทัพสำหรับชนชั้นปกครองไทยคือ เป็นเครื่องมือในการควบคุมและปราบปรามประชาชนภายในประเทศ วัตถุประสงค์รองคือ เป็นเครื่องมือในการสร้างความร่ำรวยให้พวกนายพล กองทัพไทยขาดประสิทธิภาพโดยสิ้นเชิงในการทำสงครามระหว่างประเทศ สงครามกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศ ASEAN ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ถ้าเกิดขึ้นทหารไทยจะเป็น “รั้วพู่” ที่ป้องกันประเทศไม่ได้เลย ในอดีต กองทัพไทยต้องยอมแพ้ต่อญี่ปุ่น และมหาอำนาจอื่นๆ มาตลอด กองทัพไทย ต่างจากกองทัพของเวียดนาม ลาว หรือของอินโดนีเซีย ที่เคยได้รับชัยชนะ ในการปลดแอกประเทศ ดังนั้นกองทัพไทยมีรถถังไว้เพื่อข่มขู่ประชาชนไทย และเพื่อทำรัฐประหารเท่านั้น

ในอดีตมีสองกรณีที่กองทัพไทยทำสงคราม แต่เป็นสงครามภายใน คือ สงครามกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และสงครามปัจจุบันที่ยังไม่ สิ้นสุดในสามจังหวัดภาคใต้ ในทั้งสองกรณีนี้กองทัพไม่สามารถเอาชนะฝ่าย ตรงข้ามได้ เพราะการลุกขึ้นสู้ของประชาชน เกิดจากการกดขี่และการที่ไม่มีความยุติธรรมในสังคม และทุกครั้งพฤติกรรมป่าเถื่อนของทหารไทย ยิ่ง ทำให้การกบฏของประชาชนเข้มแข็งมากขึ้น บทเรียนสำคัญจากสงครามกับ พรรคคอมมิวนิสต์คือ ต้องใช้การเมืองแก้ปัญหา ไม่ใช่การทหาร ในกรณีสาม จังหวัดภาคใต้ก็เช่นกัน²⁸

กองทัพไทยอาจมีอำนาจก็จริง แต่อำนาจนั้นถูกจำกัดจากเงื่อนไข สามประการคือ (1) อำนาจของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (2) อำนาจ ของกลุ่มอื่นๆ ในชนชั้นปกครองที่มีอำนาจเงินและอำนาจการเมือง และ

²⁸ ดูบทที่ 4 ในหนังสือเล่มนี้

(3) การที่กองทัพแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกที่แข่งขันกันเสมอ นอกจากนี้การที่กองทัพต้องอ้างความชอบธรรมจาก “ลัทธิกษัตริย์” ก็เป็นจุดอ่อนด้วย เพราะแสดงให้เห็นว่าไม่มีความชอบธรรมของตนเองเลย

แม้แต่ในยุคเผด็จการ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หรือ ถนอม กิตติขจร กับ ประภาส จารุเสถียร ทหารไม่ได้มีอำนาจเบ็ดเสร็จ เพราะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ และนายทุน และต้องฟังเสียงของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม อย่างลึ้มว่าในยุคแรกๆ แม้แต่ สฤษดิ์ เอง ยังต้องฟังพาขบวนการนักศึกษา และคนของพรรคคอมมิวนิสต์ในหนังสือพิมพ์ของเขาเพื่อทำรัฐประหารจนสำเร็จ ในกรณีรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ทหารคงทำรัฐประหารไม่ได้ถ้า พันธมิตรฯ นักวิชาการ และเอ็นจีโอ ไม่โบกมือเรียกทหารให้เข้ามาแทรกแซงการเมือง ตอนนั้นขบวนการคนเสื้อแดงยังไม่เกิด แต่พอเกิดขึ้น ทหารต้องใช้กลไกอื่นๆ เช่นศาล ในการล้มรัฐบาลพรรคพลังประชาชน หรือใช้วิธีการแบบฝ่าฝืนคำสั่งของรัฐบาลในการปกป้องสนามบินจากมือบพันธมิตรฯ เป็นต้น

การแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกของทหารในกองทัพ เป็นการแย่งชิงผลประโยชน์กัน ไม่ค่อยเกี่ยวอะไรกับความคิดทางการเมือง ก็กต่าง ๆ ของทหารมักจะเชื่อมกับทหารเกษียณ นายทุน และนักการเมือง กรณีล่าสุดคือกลุ่มทหาร “บูรพาพยัคฆ์” จากกองพันทหารราบที่สอง ปราจีนบุรี ซึ่งขึ้นมา มีอำนาจชั่วคราว การที่เป็นทหารรักษาพระองค์ของราชินีไม่สำคัญ เพราะทุกส่วนของกองทัพมักอ้างการเชื่อมโยงกับวังอยู่แล้วสำคัญว่าพร้อมจะชนฝาประชาชนเพื่อปกป้องเผด็จการมากกว่า กรณีทหาร “แดงโม” ที่ถล่มผู้บัญชาการทหารบูรพาพยัคฆ์ที่ราชดำเนิน เป็นการสู้กันระหว่างสองพวก ทหารแดงโมดังกล่าวดังกล่าวไม่ได้ขึ้นกับขบวนการเสื้อแดง และในอดีตไม่เคยมีจิตใจประชาธิปไตย

วัฒนธรรมของกองทัพไทยคือวัฒนธรรมในการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนตำแหน่ง ตำแหน่งที่มีอำนาจมากที่สุดคือ ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งต้องผลัดเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อให้นายพลต่างๆ มีโอกาสเข้าถึงรางวัลในคอกเลี้ยงหมู ทหารคนใดคนหนึ่งไม่สามารถผูกขาดการกินและการเข้าถึงอำนาจและความร่ำรวยได้

ความร่ำรวย “ผิดปกติ” เกินรายได้หรือเงินเดือนธรรมดาของพวกเขา นายพล มาจากกิจกรรมของกองทัพในสื่อและรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้มีรายได้มหาศาลจากการคอร์รัปชัน รับเงินใต้โต๊ะเวลาซื้ออาวุธ การค้ายาเสพติด การค้าไม้เถื่อน และการลักลอบขนสินค้าข้ามพรมแดน ทั้งหมดนี้เป็นแรงจูงใจให้ทหารรักษาอิทธิพลทางการเมือง เพื่อปกป้องกิจกรรมต่างๆ ของทหาร ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันประเทศ

แต่การใช้ความรุนแรงอย่างเดียว ไม่สามารถสร้างอำนาจในการปกครองได้ ต้องมีการครองใจประชาชนควบคู่กันไป ลัทธิที่ครองใจประชาชนไทยในยุคสมัยใหม่มากที่สุดคือ “ประชาธิปไตยและความเป็นธรรม” แต่ทหารอ้างความชอบธรรมจากแนวคิดนี้ไม่ได้ เพราะทหารทำลายประชาธิปไตยและความเป็นธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทหารจึงต้องใช้ “ลัทธิกษัตริย์” โดยอ้างว่าทหารรับใช้กษัตริย์ ทั้งยังมีกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ไว้ข่มขู่คนที่คัดค้านทหารอีกด้วย ในความเป็นจริงทหารไม่ได้รับใช้ใครนอกจากตนเอง แต่กษัตริย์ภูมิพลพร้อมจะร่วมมือกับทหารเสมอ เพราะได้ผลประโยชน์มหาศาลตรงนั้น การเข้าเฝ้ากษัตริย์ของพวกเขาพลหลังการทำรัฐประหารเป็นเพียงละครที่สร้างภาพเท็จว่ากษัตริย์สั่งทหาร

“ชาติ ศาสนา กษัตริย์” คือลัทธิของอำมาตย์ชนชั้นปกครองตั้งแต่ยุคเผด็จการ สฤษดิ์ และก่อนหน้านั้นด้วยซ้ำ ในสมัย สฤษดิ์ ทหารได้พยายาม

ลดบทบาททางการเมืองของศาสนาพุทธ ดังนั้นทหารใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือไม่ค่อยได้ ส่วนเรื่อง “ชาติ” เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับ “กษัตริย์” ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ เพราะ “ความเป็นชาติ” มีลักษณะส่วนรวมมากกว่าที่จะไปเน้นตัวบุคคลของกษัตริย์ ผู้ที่เน้นลัทธิชาตินิยมในอดีต มักเป็นพวกที่ไม่เอากษัตริย์ด้วย เช่น คณะราษฎร จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นี่คือนิสัยที่ลัทธิกษัตริย์เป็นลัทธิที่เหมาะสมมากกับทหาร

ลักษณะการสั่งการและสายอำนาจในกองทัพ มีผลในการสร้างวัฒนธรรมเลวทรามไปทั่วองค์กร เพราะคนดีๆ ที่เข้าไปเป็นนายทหารหนุ่ม ต้านพลังของวัฒนธรรมนี้ไม่ได้ เราไม่ควรโทษเขา แต่เราจะโทษพวกนายพลระดับสูงมากกว่า

ถ้าเราจะมีประชาธิปไตยแท้ เราต้องตัดบทบาททหารออกจากสังคมและเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิง ต้องตัดงบประมาณทหาร ต้องปลดนายพลเผด็จการออกให้หมด ต้องนำนายพลฆาตกรรมมาลงโทษ และต้องยกเลิกหรือไม่กี่เปลี่ยนโครงสร้างกองทัพอย่างถอนรากถอนโคน นอกจากนี้เราต้องยกเลิกสถาบันกษัตริย์ เพื่อให้มีระบบสาธารณรัฐ เพื่อไม่ให้ใครอ้างเทวดามาเพื่อทำลายสิทธิเสรีภาพ

ทหารไทยคือกาฝากของสังคม ในหมู่ชาวไร่ชาวนามันมีวิธีเดียวที่จะจัดการกับกาฝาก นั่นคือการตัดมันออกไปให้แห้งตาย

การ “ปรองดอง” ของรัฐบาลอำมาตย์

หลังการปราบฆ่าประชาชนในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓

ใครๆ พูดเรื่องปรองดองก็ได้ ฟังแล้วดูดีทั้งนั้นถ้าไม่พิจารณาความหมายของ “การปรองดอง” ใดๆ ก็คงต้องการสันติภาพและความสงบสุข ถ้าแค่พูดลอยๆ

เป็นนามธรรม แต่ในโลกจริงเราต้องทราบว่ามีรูปธรรม “การปรองดอง” หมายความว่าอะไร และสันติภาพและความสงบสุขจะสร้างบนเงื่อนไขอะไร

สิ่งที่เสื่อแดงทุกคนต้องการคือ

1. ประชาธิปไตยแท้
2. การยกเลิกสองมาตรฐานทางกฎหมาย
3. การปล่อยนักโทษการเมืองทุกคน
4. การลงโทษผู้ที่สั่งฆ่าประชาชน

นี่คือประเด็นสำคัญพื้นฐาน และเป็นเงื่อนไขสามัญในการสร้างประชาธิปไตย และความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน นอกจากนี้มันเป็นข้อเรียกร้องที่ไม่สุดขั้วเกินเหตุแต่อย่างใด การปรองดองจึงต้องเริ่มตรงนี้

แต่รัฐบาลอำมาตย์ของนายอภิสิทธิ์เสนอว่าควรจะมีการเจรจา และในการเจรจาจะต้องไม่มีแกนนำสำคัญของขบวนการเสื่อแดง นอกจากนี้รัฐบาลอำมาตย์ไม่ได้สัญญาหรือให้อะไรทั้งสิ้น จบแค่นี้ อย่างไรก็ตามมีข้อเรียกร้องต่อคนเสื่อแดงมากมาย เช่น “คนเสื่อแดงต้องยุติการเคลื่อนไหว” “คนเสื่อแดงต้องยุติการผลิตสื่อของตนเอง” “คนเสื่อแดงต้องไม่ก่อความรุนแรง” อันหลังนี้หน้าด้านมาก เพราะผู้ที่ใช้ความรุนแรงเช่นฆ่าประชาชนคือรัฐบาลอภิสิทธิ์กับทหาร ดังนั้นสิ่งที่อำมาตย์เสนอหลังพฤษภาคม ๒๕๕๓ ไม่ใช่การปรองดองแต่อย่างใด มันเป็นพฤติกรรมของโจรนักเลงต่างหาก

อำมาตย์มันเอารถถังและทหารมาปล้นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ เมื่อ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ มันทำลายรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย มันล้มรัฐบาลพรรคพลังประชาชนที่มาจากกาเลือกตั้งโดยใช้ศาล มันยุบพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดสองรอบ มันก่อความวุ่นวายที่สนามบินด้วยกองกำลังอันธพาล มันตั้งรัฐบาลเผด็จการภายใต้อภิสิทธิ์ มันเซ็นเซอร์สื่อ

แล้วมันฆ่าประชาชนในเมษายน ๒๕๕๒ และเมษายน พฤษภาคม ๒๕๕๓ และคนที่ไม่โดนฆ่าก็ถูกจับเข้าคุก.... เสร็จแล้วอำมาตย์มันหันมาบอกคนเสื้อแดงว่า “พวกคุณเลิกได้แล้วเพื่อการปรองดอง” นั่นไม่ใช่ปรองดอง มันเป็นการข่มขู่ ไม่ต่างจากโจรที่ปล้นบ้านเสร็จแล้วบอกเจ้าของบ้านให้เลิกหาเรื่อง

“ปรองดอง” ของอภิสิทธิ์และอำมาตย์คือการบอกคนเสื้อแดงว่า ฝ่ายมันชนะและจะรักษาอำนาจทุกอย่างไว้ และคนเสื้อแดงต้องยุติกิจกรรม “ปรองดอง” ของอำมาตย์คือการหมุ่หน้าพิพากลับไปสู่ยุคที่มีรัฐบาลผสมของหลายพรรคที่แบ่งกันกิน ผลัดกันนั่งเก้าอี้รัฐมนตรี โดยที่รัฐบาลนั้นอ่อนแอเพื่อเปิดช่องให้อำนาจนอกรัฐธรรมนูญแทรกแซง มันเป็นระบบที่อาศัยการซื้อขายเสียอย่างเดียว ไม่ต้องเสนอนโยบายอะไรที่เป็นรูปธรรมหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ปัญหาใหญ่คือมีนักการเมืองฝ่าย พรรคเพื่อไทยที่พร้อมจะรับข้อเสนอเหล่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการหักหลังคนเสื้อแดง และมีนักการเมืองหน้าเน่าอย่าง เนวิน ชิดชอบ ที่เสนอว่าต้องมีการ “นิรโทษกรรม” อีกด้วย

ในอดีต หลังเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และหลังเหตุการณ์นองเลือดพฤษภาคม ๒๕๓๕ ที่มาจากการกระทำของฝ่ายทหารและอำมาตย์ทั้งสิ้น มีการ “นิรโทษกรรมทุกฝ่าย” ในรูปธรรมมันมีแค่ฝ่ายทหารและอำมาตย์ที่กระทำความผิด เหตุการณ์ เมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ ก็เช่นกัน ดังนั้นความหมายของการ “นิรโทษกรรม” คือการฟอกตัวอำมาตย์มือเปื้อนเลือดเท่านั้น

ถ้าจะมีการปรองดองและสร้างความสงบสุขของประเทศ ผู้กระทำความผิดต้องยอมรับผิด โดยการสัญญาว่าจะเลิกกระทำความผิด เช่น อำมาตย์ต้องสัญญาว่าจะฟังเสียงประชาชนโดยที่ไม่มีการแทรกแซงการเมืองโดย

ทหารหรือองค์กรอื่น ต้องสัญญาว่าจะมีการเลือกตั้งในวันที่ที่ชัดเจน และ กกด. ต้องแต่งตั้งใหม่โดยให้มีคนที่เชื่อถือได้ว่าจะรักษากติกาประชาธิปไตย ต้องยกเลิกการเซ็นเซอร์และ พรก.เผด็จการทั้งหลาย ต้องปล่อยนักโทษเสื้อแดง ทุกคนโดยไม่มีเงื่อนไข ต้องให้นายกรัฐมนตรี ผบทบ. และนายพลที่มีส่วนใน คอจ. ลางานและพักตำแหน่ง เพื่อให้มีการตั้งกรรมการสอบสวนการฆ่าประชาชน ต้องประกาศด้วยว่าจะตั้งกรรมการสอบสวนศาลที่ใช้สองมาตรฐาน ทางกฎหมาย

กิจกรรม “วันอาทิตย์สีแดง” และ ๑๗-๑๙ กันยายน ปี ๒๕๕๓

กิจกรรม “วันอาทิตย์สีแดง” เป็นกิจกรรมของคนเสื้อแดงทุกวันอาทิตย์หลังการปราบปรามที่ราชประสงค์ ที่ริเริ่มโดยทีมงานของ สมบัติ บุญงามอนงค์ บก. ลายจุด เจตนาของงานนี้คือการรื้อฟื้นองค์กรเสื้อแดงทั่วประเทศ และรื้อฟื้นความมั่นใจของคนเสื้อแดงที่จะสู้ต่อไปเพื่อประชาธิปไตย ท่ามกลางบรรยากาศของความกลัวที่มาจาก การปราบปราม มีการจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น ร่วมกันออกกำลังกาย ชีจ๊กรยาน โดยใส่เสื้อแดง มีการเน้นการนำตนเองจากรากหญ้า โดยที่ สมบัติ เชิญชวนให้คนมาเป็น “แกนนอน” แทน “แกนนำ” ที่ติดคุกหรือลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ

การที่คนเสื้อแดงเป็นหมื่นๆ ออกมาประท้วงที่ราชประสงค์แค่ 4 เดือน หลังจากการปราบปรามประชาชนอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๓ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตย และพร้อมกับการชุมนุมที่ราชประสงค์ มีการชุมนุมตามจุดต่างๆ ทั่วประเทศ และแม้แต่ในประเทศอื่นทั่วโลกอีกด้วย ก่อนหน้านั้นมีการวางดอกกุหลาบหน้าเรือนจำ 17 แห่ง ในวันที่ ๑๗ กันยายน เพื่อรำลึกถึงนักโทษการเมืองเสื้อแดงที่ติดคุกอยู่

การประชุมที่ราชประสงค์ในวันที่ ๑๙ กันยายน เป็นการต่อสู้ทางการเมืองที่ส่งสัญญาณและพิสูจน์ความจริงหลายอย่างคือ

1. มันพิสูจน์ว่าขบวนการเสื้อแดงยังไม่ได้ถูกทำลาย และยังเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยที่แล้มาเมื่อขบวนการประชาชนถูกปราบจนพ่ายแพ้ เช่น ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ กว่าจะมีการฟื้นตัวของเคลื่อนไหวในสังคมเปิดได้ ใช้เวลาหลายปี แต่ในวันที่ ๑๙ กันยายน เราเห็นคนเสื้อแดงฝ่าฝืน พรก. ฉุกเฉิน แค่ 4 เดือนหลังการปราบปราม และการเคลื่อนไหวของคนจำนวนมากในสังคมเปิดเป็นการท้าทายอำมาตย์อย่างถึงที่สุด มันเป็นการยกนิ้วกลางดำและท้าทายอำมาตย์ และเป็นการประกาศว่า “เราไม่กลัว” และ “เราจะไม่ยอมแพ้”
2. ในขณะที่แกนนำเสื้อแดงเกือบทุกคนติดคุก หรือต้องหลบหนีออกนอกประเทศ คนเสื้อแดงได้แสดงความสามารถในการนำตนเองอย่างเห็นได้ชัด บก.ลายจุด สมบัติ บุญงามอนงค์ ประกาศตนเป็น “แกนนอน” เขาไม่ใช่ นักการเมืองพรรคเพื่อไทย และเขาไม่มีแหล่งทุนมหาศาลจากใคร เขาเป็นนักกิจกรรม วันที่ ๑๙ กันยายน ปีนี้ พิสูจน์ความจริงของคนเสื้อแดงว่า “กูมาเอง” ไม่ใช่ว่าคนเสื้อแดงต้องพึ่งพา “ผู้อุปถัมภ์” อย่างนายกทักษิณหรือนักการเมืองเพื่อไทย
3. คนส่วนใหญ่ที่มาต่อสู้ทางการเมืองที่ราชประสงค์ในวันที่ ๑๙ กันยายน เป็นคนกรุงเทพฯ หรือจากจังหวัดใกล้เคียง สิ่งนี้พิสูจน์ว่าคนเสื้อแดงไม่ใช่เฉพาะคนชนบท หรือคนภาคเหนือ ภาคอีสาน
4. เราไม่ควรประเมีนกิจกรรมวันอาทิตย์สีแดงเชิงสัญลักษณ์ต่ำเกินไปว่าไม่มีพลัง เพราะเราเห็นว่ามันมีผลสำคัญในการกำจัดความกลัว และให้กำลังใจกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย
5. ความสำเร็จของการเคลื่อนไหวในวันที่ ๑๗-๑๙ กันยายน พิสูจน์ความผิดพลาดของ (ก) แนวคิด “กลุ่มสยามแดง” ที่มองว่าต้อง

จับอาวุธ หรือสู้ใต้ดิน โดยอ้างว่าการระดมมวลชนอย่างเปิดเผย “ทำไม่ได้” (ข) แนวคิดอาจารย์ชูพงษ์ ที่เสนอว่า “เราสู้ไม่ได้ เพราะกษัตริย์กุมพลสังหารและมีอำนาจล้นฟ้า” (ค) แนวคิดของคุณ “อาคมชิตนี้ย์” ที่มองว่าคนเสื้อแดงต้องพึ่งพาการจัดตั้งของพรรคเพื่อไทย ตลอด เพราะสู้เองไม่ได้

ในวันที่ ๑๙ กันยายน ที่ราชประสงค์มีเสียงตะโกนของมวลชนพันธุ์ๆ คนว่า “เหี้ยสิ่งฆ่า” และเราเดาได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่หมายถึงกษัตริย์กุมิพล ไม่ว่าความเชื่อนี้จะตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ นี่คือการปรากฏการณ์ใหม่ของการ “ดำเจ้า” ในที่สาธารณะอย่างเปิดเผย โดยมวลชนจำนวนมาก

ความคิดพิสดาร เกี่ยวกับ “การนำ” ของคนที่วิจารณ์กิจกรรม วันอาทิตย์สี่แดง

“การนำ” ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แบบขบวนการเสื้อแดงในไทย มีสองชนิดคือ

1. การนำจากเบื้องบน คือมีการพูดคุยกันในหมู่คนส่วนน้อยที่ถือว่าตนเองเป็น “ผู้ใหญ่” ของขบวนการ หรือ “ผู้รู้” ของขบวนการ แล้วมีการแต่งตั้งแกนนำ ไม่ว่าจะแต่งตั้งตนเองหรือแต่งตั้งผู้อื่น แกนนำประเภทนี้จะพยายาม “ควบคุม” และ “สั่ง” มวลชน แกนนำแบบนี้เป็นแกนนำเชิงเผด็จการ ข้อเสียคือไม่สามารถอาศัยพลังและความสร้างสรรค์ของมวลชนเต็มที่มี การปิดโอกาสที่จะให้คนธรรมดาในมวลชนนำตนเอง
2. การนำจากเบื้องล่างหรือรากหญ้า ความหมายของ “การนำ” ในกรณีนี้ไม่ใช่การตัดสินใจในหมู่นักกลุ่มเล็กๆ และไม่ใช่การ “สั่ง” ลงมาให้มวลชนทำตาม แต่เป็นปรากฏการณ์ของการ “ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ” โครงสร้างขบวนการไม่ได้มีลักษณะแบบทหาร แต่มี

ลักษณะแบบ “แกนนำแนวราบ” การเป็นผู้นำไม่ได้ขึ้นกับ “บารมี” ไม่ได้ขึ้นกับ “การเป็นผู้ใหญ่” และไม่ได้ถูกกำหนดมาจากประเด็นว่าใครตะโกนสั่งคนอื่นได้ แต่การนำในรูปแบบนี้หมายถึงความสามารถในรูปธรรมที่จะเสนอข้อคิดและแนวทางในการต่อสู้ที่มวลชนยอมรับและมองว่ามีประโยชน์ ดังนั้นจะมีผู้นำที่หลากหลายไม่ถาวร บางครั้งมวลชนจะรับฟังข้อเสนอของบุคคลคนหนึ่ง ครั้งต่อไปจะรับฟังข้อเสนอของคนอื่น มันเปิดโอกาสให้มวลชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางการต่อสู้ และแกนนำจะพัฒนาออกจากรากหญ้าตามการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่เป็นจริง นี่คือรูปแบบการนำที่คนเสื้อแดงควรใช้

ในความเป็นจริงลักษณะการนำในขบวนการเสื้อแดงมีลักษณะผสมระหว่างการนำสองชนิดนี้ คือด้านหนึ่งมีแกนนำ “นปช. ทั้งแผ่นดิน” ที่นำจากเบื้องบน และในขณะเดียวกัน มีการนำตนเองจากรากหญ้าในชุมชนเสื้อแดงที่หลากหลาย แต่หลังจากที่แกนนำ “นปช. ทั้งแผ่นดิน” ถูกจับเข้าคุกหรือต้องออกนอกประเทศ การนำแบบรากหญ้า หรือที่ สมบัติ เรียกว่า “แกนนอน” มีความสำคัญมากขึ้นและเป็นลักษณะหลักของการนำ

ในหมู่คนที่สนับสนุนการนำจากเบื้องล่าง “แกนนอน” อาจมีความแตกต่างกันในรูปแบบ บางคนจะไม่ชอบการจัดองค์กรถาวร เช่นพวกที่มีความคิดอนาธิปไตย ซึ่งมองว่าควรปล่อยทุกอย่างให้เป็นไปตามธรรมชาติ

แต่ในหมู่นักสังคมนิยมมาร์กซิสต์อย่างผู้เขียน เราจะมองว่าต้องมีความพยายามที่จะจัดตั้ง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เราจะจัดตั้งอย่างไร เพื่อรักษาการนำจากรากหญ้าได้ เพราะสองกระบวนการนี้คือ “การจัดตั้ง และการนำจากรากหญ้า” มันขัดแย้งกันและต้องถ่วงดุลกัน

44 วิถุคตการเมืองประชาธิปไตย เราะโค่นอำมาตย์อย่างไร

คำตอบสำหรับนักสังคมนิยมที่อาศัยประสบการณ์ของคนอย่าง เลนิน ตรอทสกี หรือ โรซา ลัคแซมเบอร์ค คือ เราต้องมืองค์กรหรือพรรคสังคมนิยม พรรคนั้นต้องมีประชาธิปไตยภายในเต็มที่ เพื่อให้สมาชิกรากหญ้าำนำได้ และเมื่อเข้าไปเคลื่อนไหวในกลุ่มมวลชนขนาดใหญ่ พรรคก็จะเสนอแนวทางต่อสู้ และข้อคิด แต่ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ของมวลชน ไม่ครอบงำมวลชน และไม่กีดกันคนที่คิดต่าง พุดง่าย ๆ คือในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จะมีกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลาย แต่ละกลุ่มก็มีข้อเสนอกับมวลชน มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนกัน แล้วมีการตัดสินใจร่วมกันภายใต้ความสามัคคีในการต่อสู้ หรือเคลื่อนไหว แต่ในขณะเดียวกัน “พรรค” จะพยายามประสานงานการเคลื่อนไหวต่อสู้ของคนที่กำลังก้าวหน้าที่สุด²⁹

ในกรณีการประชุมที่ราชประสงค์เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน เราไม่ควรหลงคิดว่าไม่มีการนำ เพราะการที่คนมาเป็นหมื่นแปลว่ากลุ่มคนเสื้อแดงตาม ชุมชนต่างๆ ในกรุงเทพฯ และที่อื่น ได้คุยกันล่วงหน้าและเตรียมตัวเพื่อที่จะ มาชุมนุม นี่คือการนำที่สำคัญ เพราะเป็นการนำตนเอง และการที่มวลชนมีความเห็นพร้อมกันว่าควรมาชุมนุม พิสูจน์ความสามารถของ “แกนนอนวัน อาทิตย์สีแดง” ในการนำแบบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ในอนาคต ถ้าเราสามารถจัด “สมัชชาคนเสื้อแดง” ที่ เปิดกว้างประกอบไปด้วยผู้แทนรากหญ้าของเสื้อแดงตามพื้นที่ต่างๆ มันจะมีประโยชน์มากในการประสานการทำงาน และการร่วมกันกำหนดนโยบาย ทางการเมืองและทิศทางการต่อสู้ แต่ที่สำคัญคือมันต้องเป็นสมัชชารากหญ้า ที่ใช้กลไกประชาธิปไตย

²⁹ ความก้าวหน้าในที่นี้หมายถึงคนที่อยากเปลี่ยนระบบแบบถอนรากถอนโคน และอยากต่อสู้เพื่อสังคมนิยม

อำมาตย์คืออะไร? อำมาตย์คือใคร?

ทุกวันนี้คนเสื้อแดงกำลังรบกับอำนาจนอกระบบ นอกรัฐธรรมนูญ หรือนอกกรอบกติกาประชาธิปไตย หรือที่เราเรียกกันว่า “อำมาตย์” ดังนั้นเราต้องทำความเข้าใจว่าอำนาจอำมาตย์มีองค์ประกอบอะไรบ้าง ซึ่งแปลว่าเราต้องมาศึกษาเรื่อง “รัฐ” เพราะอำนาจอำมาตย์เป็นอำนาจในเชิง “ระบบ” ไม่ได้อยู่ที่แค่ตัวบุคคล และไม่ได้อยู่ที่สถาบันเดียวในสังคมไทย เช่น กษัตริย์ หรือกองทัพ มันเป็นอำนาจที่ใช้ผ่านการควบคุม “รัฐ”

“รัฐ” คือองค์กรบริหารการปกครองประเทศ ที่สำคัญคือมันมากกว่าแค่รัฐบาล และรัฐสภา อย่างที่ เลนิน³⁰ หรือนักมาร์คซิสต์อื่นๆ เคยอธิบาย นอกจากรัฐบาล และรัฐสภา มันประกอบไปด้วย ทหาร(ชั้นสูง) ตำรวจ(ชั้นสูง) ศาล คู่ และข้าราชการ(ชั้นสูง) เราอาจรวมองคมนตรีและประมุขเข้าไปด้วย และกลุ่มคนเหล่านี้ มีอิทธิพลในการคุมสื่อ องค์กรศาสนา และระบบการศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้ในหมู่คนที่เราอาจเรียกรวมๆ ว่าเป็น “ชนชั้นปกครอง” เรายังต้องรวมนักธุรกิจนายทุนรายใหญ่ๆ ทั้งๆ ที่นายทุนเอกชนไม่ใช่ส่วนหนึ่งของรัฐ แต่ที่สำคัญเขาใช้อำนาจเศรษฐกิจการเงินของเขาในการกำหนดทิศทางการทำงานของรัฐได้ รัฐจึงไม่เป็นกลาง และไม่ใช่อำนาจของประชาชนไม่ว่าประเทศจะเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตก หรือเผด็จการทหาร

และอย่าลืมว่าเวลาเราพูดถึงนายทุนในประเทศไทย มันรวมถึงนายพลที่สะสมทุนผ่านการคอร์รัปชัน นักธุรกิจเอกชนและกษัตริย์ภูมิพลด้วย³¹

³⁰ ดูหนังสือ “รัฐกับการปฏิวัติ” ของเลนิน ที่เขียนในปี ค.ศ. 1917

³¹ ดู พงษ์พันธ์ อูยานนท์ (๒๕๔๙), สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กับบทบาทการลงทุนทางธุรกิจ ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร (บรรณาธิการ), “การต่อสู้ของทุนไทย” สำนักพิมพ์มติชน

“รัฐ” จึงถือได้ว่าเป็นเครือข่ายของคนชั้นสูง ที่มีเส้นสายสัมพันธ์ ทั้งในด้านส่วนตัวมิตรสหายเครือญาติ และในด้านผลประโยชน์ร่วมทางชนชั้น ซึ่งทำให้เขาร่วมมือกันในการทำงานต่างๆ ที่อาจมีการทะเลาะกัน เคียดกัน หรือ แย่งอำนาจกันได้

เราจะสังเกตเห็นว่า “รัฐ” มีทั้งส่วนที่อาจมาจากการเลือกตั้ง เช่น รัฐบาลและรัฐสภาในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย และอีกส่วน ซึ่งใหญ่กว่า ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเลย ซึ่งเป็นกลุ่มคนและสถาบันที่มีอำนาจนอกรอบรัฐธรรมนูญและกติกาดั้งเดิมของประชาธิปไตยแท้ เช่น ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ และศาล ฯลฯ นายทุนซึ่งมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจกับรัฐ ก็ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเช่นกัน อำนาจ “อำมาตย์” จึงมีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็ไทย สหรัฐ อังกฤษ ญี่ปุ่น จีน สแกนดิเนเวีย หรืออินเดีย.... ประเด็นที่เราต้องตีให้แตกคือ เราจะกดทับอำนาจ “อำมาตย์” ในระยะสั้น เพื่อไม่ให้ละเมิดประชาธิปไตย มากเกินไปได้อย่างไร แล้วในระยะยาวเราจะกำจัดมันให้หมดสิ้นไปอย่างไร ถ้าเปรียบไทยกับยุโรปตะวันตก จะเห็นว่าในยุโรปอำนาจประชาชน โดยเฉพาะสหภาพแรงงาน ได้กดทับอำนาจอำมาตย์ไปได้บ้างในระยะสั้น อำมาตย์ จึงไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงประชาธิปไตยเท่ากับประเทศไทยได้ แต่ นายทุนและผู้คุมสื่อก็ยังมีอิทธิพลนอกระบบอยู่มากพอสมควร

ข้อสรุปสำคัญจากการวิเคราะห์แบบนี้คือ การเลือกตั้งอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะลดอำนาจอำมาตย์ได้ ซึ่งเราเห็นในกรณีความไร้อำนาจของ รัฐบาลพลังประชาชนเมื่อปี ๒๕๕๑ และการแก้รัฐธรรมนูญไม่เพียงพอที่จะลดอำนาจอำมาตย์ด้วยเพราะอำนาจเขาอยู่นอกกรอบรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว และ เขาสามารถฉีกกึ่งหรือละเมิดรัฐธรรมนูญได้เสมอ

ในระยะสั้นเราจะใช้อะไรเป็นเครื่องมือในการลดอำนาจอำมาตย์ที่อยู่ นอกรอบรัฐธรรมนูญหรือกรอบกติกาประชาธิปไตย? อำนาจที่สำคัญคือ

อำนาจมวลชนผู้รักประชาธิปไตย คนเสื้อแดงนั่นเอง มันหมายความว่าคนเสื้อแดงต้องเปลี่ยนจากผู้ที่เคยไปลงคะแนนเสียงแล้วกลับบ้าน ไปสู่คนที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์ ถ้าจะให้สมบูรณ์มากขึ้น เราต้องทำอะไร?

- ต้องมีการสร้างพรรคเสื้อแดง จากกลุ่มคนเสื้อแดงเอง ซึ่งจะต่างจากพรรคที่นักการเมืองสร้างจากบนลงล่าง เราทุกคนต้องพัฒนาตนเองเป็นนักการเมืองและนักวิชาการของประชาชนผู้รักประชาธิปไตย เราต้องเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกรัฐสภา เช่น การเดินขบวนหรือการนัดหยุดงาน ฯลฯ เราต้องสนใจทุกเรื่องที่เป็นประโยชน์กับคนจนและพลเมืองธรรมดา เช่น ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ และปัญหาการเลือกปฏิบัติหรือการเอารัดเอาเปรียบทั้งหลาย ซึ่งล้วนแต่ผูกพันกับประชาธิปไตย อย่าลืมนำอำมาตย์ขโมยประชาธิปไตยเพราะเขาเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พรรคแดงต้องเรียกร้องให้มีรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า ครอบคลุม ผ่านการเก็บภาษีจากคนรวยและการกระจายรายได้
- พรรคแดงต้องเข้าไปช่วงชิงความคิดในขบวนการสหภาพแรงงาน เพราะขบวนการนี้มีอำนาจพิเศษคืออำนาจต่อรองที่มาจากการนัดหยุดงาน รัฐและอำมาตย์จะได้ผลกระทบถ้ามีการนัดหยุดงาน เราไม่ควรปล่อยให้ พันธมิตรฯ ขยายการเมืองในสหภาพแรงงานฝ่ายเดียว
- พรรคแดงต้องเข้าไปจัดตั้งและพยายามให้ความคิดกับนักศึกษา ซึ่งเป็นหนุ่มสาวไฟแรงที่สนใจการเมือง และในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่นๆ เช่นขบวนการสิทธิสตรี ขบวนการต้านโรงไฟฟ้า ขบวนการสิทธิคนรักเพศเดียวกัน ขบวนการคนพิการหรือขบวนการคนชนเผ่า หรือชนกลุ่มน้อย อย่าปล่อยให้เอ็นจีโอ เหลืองๆ มีอิทธิพลในขบวนการเหล่านี้ฝ่ายเดียว

- เราต้องไม่หลงเชื่อว่าเราจะแทรกเข้าไปในกลุ่มคนชั้นสูงเพื่อเอาเขา มาเป็นพวกได้ อย่าหวังพึ่ง “นายพลแดงโม” เพราะในระยะยาวผล ประโยชน์ของคนชั้นสูงตรงข้ามกับผลประโยชน์ประชาชน ดังนั้นต้องเน้น กลุ่มคนที่ไม่ใช่ผู้ใหญ่ รัฐ หรือนายทุนใหญ่ เพื่อให้ประชาชนเป็นใหญ่ใน แผ่นดิน และเพื่อบังคับให้มีการลดอิทธิพลของอำมาตย์ในสังคม

อำนาจอำมาตย์ไทยที่เป็นอำนาจนอกรอบรัฐธรรมนูญ อาศัยสองขา คือ (1) การใช้ความรุนแรง/การปราบปราม และ (2) การสร้างลัทธิความคิด เรื่องกษัตริย์เพื่อครองใจประชาชน

ส่วนแรกเขาได้เปรียบเรา แต่ถ้าเราผูกมิตรกับทหารระดับล่างที่เป็น ลูกหลานประชาชน และวางแผนนัดหยุดงานพร้อมๆ กับการประท้วงตาม ท้องถนน มันก็จะช่วยลดอำนาจตรงนี้ แต่ส่วนที่อำมาตย์อ่อนแอที่สุดคือ ในส่วนการสร้าง ความชอบธรรมเพื่อครองใจประชาชน ดังนั้นภารกิจหลัก ของเราชาวเสื้อแดงคือการโต้เถียงกับความคิดของอำมาตย์ในทุกเวที เราต้อง กล้าเถียงว่าทำไมต้องมีประชาธิปไตยแท้ ทำไมทุกตำแหน่งสาธารณะใน สังคมต้องมาจากการเลือกตั้ง ทำไมไม่ควรมี “สูง-ต่ำ” พลเมืองทุกคนต้อง เท่าเทียมกัน ทำไมต้องมีระบบยุติธรรม ไม่ใช่สองมาตรฐาน ทำไมคนจนเป็น ผู้สร้างชาติ ไม่ใช่ภาระหรือผู้ที่ควรถูกขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ ฯลฯ เป็นต้น เราต้องกล้าคัดค้านลัทธิ “ชาติ ศาสนา กษัตริย์”

การปฏิวัติหมายถึงอะไร?

มันมีสองส่วนที่สำคัญพอๆ กันคือ

1. สิ่งที่เราจะทำหลังจากที่ยึดอำนาจทางการเมืองมาได้ คือต้อง ยกเลิกส่วนต่างๆ ของอำมาตย์ แปลว่าต้องตัดกำลังและอำนาจของ ทหาร ต้องปลดนายพลระดับสูงที่ไม่รักประชาธิปไตยออกให้หมด

ต้องเอาอิทธิพลกองทัพออกจากสื่อ และต้องตัดงบประมาณทหารอย่างหนัก เราจะเอาเงินส่วนนี้ไปพัฒนารัฐสวัสดิการได้ และควรนำความเชี่ยวชาญของนายทหารธรรมดาระดับล่าง มาช่วยพัฒนาสังคม เช่น กู้ภัยและพัฒนาสาธารณสุขไปโรค เราจะต้องปลดศาลตุลาการที่รับใช้อำมาตย์และมีสองมาตรฐานออกให้หมด นำนักกฎหมายและประชาชนที่รักประชาธิปไตยเข้ามาแทน พร้อมกับมีระบบลูกขุน เราจะต้องเอาสื่อออกจากมืออำมาตย์และตั้งกรรมการบริหารจากประชาชนรากหญ้า เราจะต้องปฏิรูปชีวิตตำรวจ เพื่อตัดวัฒนธรรมคอร์รัปชันออกไป เพื่อให้ตำรวจมีศักดิ์ศรีและรับใช้ดูแลประชาชน เราจะต้องเปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยสาธารณรัฐคล้ายฝรั่งเศส อินเดีย ใต้หวัน หรือเยอรมัน แทนที่จะหวังว่าเป็นแบบอังกฤษหรือญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีอะไรที่จะถูกแอบอ้างมาเพื่อทำความเลวทรามในอนาคต เหมือนที่เคยแอบอ้างมาในอดีต และเพื่อให้พลเมืองทุกคนเท่าเทียมกันจริงๆ และที่สำคัญเพื่อประหยัดเงินและนำมาใช้สร้างรัฐสวัสดิการ สรุปแล้วการปฏิวัติมีหนึ่งความหมายในด้านผล คือ การเปลี่ยนโครงสร้างสังคมการเมืองแบบถอนรากถอนโคน

2. เมื่อเราต้องเปลี่ยนสังคมแบบถอนรากถอนโคน เราต้องพูดถึง **อำนาจและวิธีการในการเปลี่ยนสังคม** ซึ่งแน่นอนคงไม่ใช่แค่รอวันเลือกตั้งเพื่อให้เขาทำรัฐประหารอีก หรือไปเดินขบวนเฉยๆ เพื่อให้เขาปราบอีก และ เราไม่ควรเดินแนวจับอาวุธ เพราะการจับอาวุธเหมือนที่ *พรรคคอมมิวนิสต์ไทย* เคยทำ เป็นการตบตบบาทมวลชนเสื้อแดงล้านๆ คนออกไป เพื่อยกหน้าที่ในการปลดแอกประชาชนให้กับกองกำลังไม่กี่หมื่นคน และเป็นการลดทอนพลังความสร้างสรรค์และเสรีภาพในการถกเถียงของคนเสื้อแดงอีกด้วย เพราะต้องปิดลับสั่งการจากบนลงล่าง ดังนั้นเราต้องเดินหน้าต่อไป

ในการสร้างขบวนการเสื้อแดง เราต้องสร้างองค์กรของคนเสื้อแดง เพื่อช่วยเหลือให้สวัสดิการและความรู้ให้กับประชาชน ซึ่งจะช่วยในการครองใจมวลชนและเตรียมตัวยึดอำนาจรัฐ ตัวอย่างที่ดีคือ พรรค ฮามาส หรือ เฮสโบล่า ในตะวันออกกลาง เพียงแต่เราจะไม่ใช่ลัทธิศาสนาเหมือนเขา ที่สำคัญมากๆ เราต้องกล้าซื้อสัตย์ ยอมรับข้อผิดพลาดในอดีตและปัจจุบัน ไม่เล่นพรรคเล่นพวกโดยไร้เหตุผล และรู้จักสามัคคีกับคนที่รักประชาธิปไตยที่มองต่างมุมกับเรา เพื่อให้มวลชนไว้วางใจเรา ในที่สุดเมื่อเราพร้อม เราจะลุกฮือทั่วประเทศ และยึดสถานที่ราชการต่างๆ พร้อมตัดกำลังของกองทัพ

บทเรียนจากการล้มทหารในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ท่ามกลางการต่อสู้ของนักศึกษา กรรมกร ชาวนา และประชาชนทั่วไป เผด็จการทหารของ ถนอม กิตติขจร ประภาส จารุเสถียร และณรงค์ กิตติขจร ถูกโค่นล้มไป สามทหารราชนี้ต้องหนีออกนอกประเทศ เพราะมีส่วนในการสังหารประชาชนผู้ไร้อาวุธกลางกรุงเทพฯ ไม่ต่างอะไรจาก “อภิสิทธิ์มือเปื้อนเลือด” ในยุคนี้

รัฐบาลเผด็จการทหารของ ถนอม-ประภาส-ณรงค์ เป็นรัฐบาลอำมาตย์ที่รับมรดกอำนาจจากจอมเผด็จการ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลสฤษดิ์ เป็นนายทหารที่มีบทบาทสำคัญในการรื้อฟื้นอำนาจและบารมีของกษัตริย์ภูมิพล หลังจากที่ความนิยมเจ้าในไทยตกต่ำตั้งแต่ช่วงการปฏิวัติ ๒๔๗๕ นอกจาก ถนอม-ประภาส-ณรงค์ จะรับมรดกอำนาจเผด็จการจาก สฤษดิ์ แล้ว ยังรับมรดกวิถีโกงกินชาติบ้านเมืองจากครุใหญ่คนนั้นอีกด้วย เพราะช่วงนี้เป็นช่วงที่ทหารเข้ามากินบ้านกินเมืองยกใหญ่

ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เวล่านักศึกษานำขบวนเรียกร้องประชาธิปไตย ออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สู่ถนนราชดำเนิน มีนักศึกษาถือรูปกษัตริย์และราชินีนำหน้า ซึ่งแสดงว่านักศึกษาพวกนี้ยังต้องการพิสูจน์ความจงรักภักดีอยู่ แต่นั่นก็ไม่สามารถป้องกันเขาจากกระสุนของอำมาตย์ได้ในช่วงท้ายของการเดินขบวนมีการอ่อนนออนขอความช่วยเหลือจากกษัตริย์ที่วังสวันจิตรลดาก็ด้วย ตอนนั้นฝ่าย ถนอม-ประภาส-ณรงค์พยายามป้ายสีนักศึกษาว่าบุกเข้าไปเพื่อโค่นกษัตริย์ แต่การป้ายสีไม่สำเร็จ เพราะเผด็จการทหารหมดอำนาจและความชอบธรรมไปแล้ว

ในการวิเคราะห์สถานการณ์ ในช่วง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เราควรปฏิเสธนิยาย 3 ข้อ คือ

1. นิยายที่เสนอว่า ประชาชน “ถูกหลอกมาเดินขบวน” เพื่อรับใช้ผู้ใหญ่ที่ขัดแย้งกันเอง ซึ่งนอกจากจะดูถูกวุฒิภาวะของนักศึกษาและประชาชนแล้ว ยังเป็นนิยายที่เหมือนกับคำพูดของสื่อเหลืองที่มองว่าคนเสื้อแดงโง่และถูกชักชวนหลอกมาตายที่ราชประสงค์ ความคิดแบบนี้ชวนให้เราเลิกสู้และอยู่บ้าน มันเป็นนิยายที่หวังทำลายขบวนการประชาชน
2. นิยายที่เสนอว่า เผด็จการทหารถูกล้มเพราะนายทหารชั้นสูงขัดกันเองเท่านั้น ซึ่งพยายามมองแต่บทบาทของผู้ใหญ่และตาบอดถึงบทบาทหลักของประชาชนหรือมวลชนในการเปลี่ยนแปลงสังคม มันเป็นมุมมองที่เชียร์อภิสิทธิ์ชน และไม่มองภาพรวม
3. นิยายที่เสนอว่า กษัตริย์ภูมิพลออกมากู้ชาติ สร้างความสามัคคีและประชาธิปไตย ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม อย่าลืมนึกว่ากษัตริย์ภูมิพลร่วมกินและได้ผลประโยชน์จากเผด็จการทหารตั้งแต่สมัยสฤษดิ์และไม่เคยออกมาวิจารณ์เผด็จการเลย ไม่เคยออกมาห้ามการยิงประชาชนด้วย ไม่ต่างจากกรณีราชประสงค์ปี ๒๕๕๓ สิ่งที่

กษัตริย์ภูมิพลทำในวันที่ ๑๔ ตุลาคม คือใช้ภาพเท็จของความเป็นกลาง เพื่อก้าวเข้ามาแทรกแซงการเมืองในยามวิกฤติ โดยมีเป้าหมายเดียวคือ กู้สถานการณ์และปกป้องอำมาตย์ในระยะยาว นี่คือน้ำที่ของกษัตริย์ทั่วโลก

ขณะที่เผด็จการทหารถูกล้มโดยประชาชนในวันที่ ๑๔ ตุลาคม โดยที่นักศึกษาสร้างความชอบธรรมให้กษัตริย์ ผ่านการถือรูปและเข้าไปที่สวนจิตรลดา กษัตริย์ ภายใต้คำแนะนำของเครือข่ายอำมาตย์รีบก้าวออกมาเพื่อประสานงานการตั้ง “รัฐบาลแห่งชาติ” และสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อปกป้องการดำรงอยู่ของอำมาตย์ และต้อนรับสังคมเข้าสู่ยุคประชาธิปไตย รัฐสภาและการเลือกตั้งภายใต้ผลประโยชน์อำมาตย์ อย่างไรก็ตาม เขาไม่สามารถคุมการเคลื่อนไหวของนักศึกษา กรรมกร และชาวนาได้ในยุคนั้น อำมาตย์ทั้งชั้นชั้นจึงมีการวางแผนระยะยาวเพื่อก่อเหตุนองเลือดในสามปีต่อจากนั้น คือในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

ข้อผิดพลาดของฝ่ายขบวนการนักศึกษาและประชาชนในวันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นความผิดพลาดที่เราควรยกโทษให้เพราะขบวนการนี้กำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ท่ามกลางการต่อสู้ อย่างไรก็ตาม เราสามารถมองย้อนกลับไปสรุปได้ว่า ขบวนการประชาชนในยุคนั้นควรจะเตรียมตัวยึดอำนาจรัฐเอง หลังจากที่โค่นเผด็จการ ไม่ใช่นั่งเฉยท่ามกลางความสับสน หรือไปมอบอำนาจหรือความชอบธรรมให้อำมาตย์ วิธีหนึ่งที่ขบวนการประชาชนจะเตรียมตัวยึดอำนาจรัฐ คือการสร้างพรรคมวลชน

ในยุคนั้น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พยายามสร้างพรรคมวลชน เพื่อยึดอำนาจรัฐผ่านการสร้างกองกำลังติดอาวุธ ตามแบบของเหมา เจ๋อตุง ในจีน พคท. เชื่อว่าจะต้องยึดชนบทก่อนแล้วค่อยล้อมเมือง

ดังนั้นพรรคไม่ได้เข้าไปจัดตั้งและให้ความสนใจกับการต่อสู้ในกรุงเทพฯ ที่ได้รับชัยชนะในวันที่ ๑๔ ตุลาคมเลย ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดมหาดศาล

เราจะเห็นว่าพลังมวลชนเป็นสิ่งที่ชี้ขาดว่าเราจะล้มเผด็จการได้หรือไม่ แต่ถ้าเราไม่มีการจัดตั้งเป็นพรรค พลังมวลชนจะกระจายหายไป ไม่สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ และอำมาตย์ก็สามารถฟื้นตัวเพื่ออยู่ต่อในรูปแบบใหม่ได้เสมอ แต่การมีพรรคก็ไม่ใช่หลักประกันอะไร ถ้าพรรคเสนอแนวทางที่ผิดพลาด และไม่เปิดโอกาสให้มีการถกเถียงแลกเปลี่ยนเรื่องแนวทาง

ทั้งๆ ที่ พคท. เข้ามามีอิทธิพลมากมายในขบวนการนักศึกษาและประชาชนหลัง ๑๔ ตุลา แต่ พคท. ก็ไม่ได้สนใจที่จะสู้กับอำมาตย์ในเมือง ปลอ่ยให้ขบวนการถูกปราบไปในวันที่ ๖ ตุลา ๒๕๑๙ และเมื่อนักศึกษาและประชาชนเข้าป่าไปร่วมกับพรรคฯ ก็ไม่มีการสนับสนุนให้นำตนเอง ใช้วิธีเผด็จการของพรรคฯ ปิดกั้นไม่ให้มีการถกเถียงแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับแนวทาง และไม่มีการสนับสนุนการศึกษาทางการเมืองนอกจากการท่องหนังสือของเหมา เจ๋อตุง ซึ่งทำให้สมาชิกพรรคหุดหู่ไม่เข้าใจเมื่อรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์หันมาจับมือกับอำมาตย์ไทย นอกจากนี้ไม่มีการวางแผนเพื่อสู้ในเมืองเลย ซึ่งทั้งหมดนี้เปิดโอกาสให้อำมาตย์ไทย ภายใต้แนวคิดของ เปรม ติณสูลานนท์ สามารถใช้การเมืองนำทหารดึงนักศึกษาออกจากป่าได้ จนพรรคคอมมิวนิสต์ล่มสลาย ในประเด็นเหล่านี้ คนที่เสนอให้จับอาวุธในยุคนี้ จะต้องอธิบายและตอบข้อสงสัยกับคนเสื้อแดงว่าทำไมการจับอาวุธยังใช้ได้

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม เกือบจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะในช่วงแรก ฝ่ายเผด็จการพยายามประนีประนอม มีการปล่อยตัวคนที่ถูกจับเพราะแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และมีการ “สัญญา” ว่าจะร่างรัฐธรรมนูญในอนาคต ถ้านักศึกษายอมถอยต่อนั้น ถนอม-ประภาส-ณรงค์ ก็คงอยู่ต่อได้

เหมือนกับทัทหารพมาอยู่ต่อหลังกการลुकฮือ 8-8-88 ใต้ เนื่องจาก ขบวนการพมายอมประนีประนอม คนที่เสนอว่าคนเสื่อแดงยุคนี้ต้อง ประนีประนอมกัอำมาตย์จะต้องอธิบายให้เราฟังได้ว่า เราจะได้ประชาริปไต โดยแท้หรือไม่ หรืออำมาตย์จะอยู่ต่อหลังกการประนีประนอมดังกล่าว

มองย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลา ๒๕๑๙³²

ในเช้าตรู่ของวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ กองกำลังของรัฐไทย ซึ่งนำโดยตำรวจ ตระเวนชายแดนจากหัวหิน และสมทบด้วยตำรวจนครบาลจากกรุงเทพฯ ใต้ใช้อาวุธสงครามบุกเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ มีการ ยิงปืนสกัดรถถังและปืนกล กระจายใส่่นักศึกษาและประชาชนที่ชุมนุมภายใน รั่วมหาวิทยาลัย โดยมีการจใจปิดประตูทุกด้าน เพื่อไม่ให้ใครมีโอกาสออก จากมหาวิทยาลัยและกลับบ้านได้ เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นอาชญากรรมของรัฐ อำมาตย์ไทยรอบสอง หลังการฆ่าประชาชนเมื่อสามปีก่อนหน้านั้น

ภายนอกรั่วมหาวิทยาลัย กองกำลังอันธพาล ที่มีหน้าตาคล้ายๆ พวก เสื่อเหลืองพันธุมิตรฯ และเสื่อน้ำเงินในยุคนี้ แต่ตอนนั้นเรียกว่า “ลูกเสื่อ ชาวบ้าน” “กระทิงแดง” และ “นวพล” ใต้ลากนักศึกษากออกมาทุบตี แขนวคอ และเผาทั้งเป็น ที่ห้องสนามหลวง พวกนี้เคลื่อนไหวภายใต้การคลั่ง “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ลูกเสื่อชาวบ้านมีผ้าพันคอที่ราชวงศ์ ประทานให้ และเป็นองค์กรที่ถูกตั้งขึ้นโดยตำรวจตระเวนชายแดน “นวพล” หมายถึงกองกำลังของ “เบอร์ ๙” และกระทิงแดงเป็นนักศึกษาอาชีวะที่ถูก จัดตั้งโดยทหารและฝ่ายขวา

³² ดูรายละเอียดได้ในหนังสือ “อาชญากรรมรัฐในวิถุคตการเปลี่ยนแปลง” คณะกรรมการ รับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เขียนโดย ใจ อึ้งภากรณ์, สุราชัย ยิมประเสริฐ และคณะ (๒๕๔๔)

หลังเหตุการณ์นองเลือดที่ป่าเถื่อนที่สุด ในวันเดียวกันนั้น เจ้าฟ้าชาย ได้ออกมาให้กำลังใจกับลูกเสือชาวบ้านที่ลานพระรูปทรงม้า นอกจากนี้หลายคนเชื่อว่า จำลอง ศรีเมือง มีบทบาทเบื้องหลังในการฆ่านักศึกษาที่ธรรมศาสตร์อีกด้วย ทุกวันนี้ราชินี ยังมองย้อนหลังด้วยความภูมิใจ และหวังว่า ลูกเสือชาวบ้านจะถูกฟื้นฟูขึ้นมาอีก เพื่อปกป้องราชวงศ์ เช่นในกรณีภาคใต้เป็นต้น

นักศึกษาและประชาชนที่ชุมนุมภายในธรรมศาสตร์วันนั้นกำลังต่อต้านการกลับมาของเผด็จการทหาร โดยเฉพาะ จอมพลถนอม กิตติขจร เพราะถนอมเคยสั่งฆ่าประชาชนผู้รักประชาธิปไตยที่ออกมาชุมนุมไล่เผด็จการเมื่อสามปีก่อน การนำ ถนอม กลับมาบวชที่วัดบวรนิเวศน์ เป็นแผนของฝ่ายอำมาตย์เพื่อก่อเรื่องทำรัฐประหารและเพื่อใช้ความรุนแรงปราบปรามนักศึกษาและฝ่ายสังคมนิยมในไทย เราต้องเข้าใจว่านักศึกษาหรือประชาชนที่สนใจการเมืองและต้องการประชาธิปไตยในยุคนั้น เป็นฝ่ายซ้ายสังคมนิยมกันส่วนใหญ่ ในสายตาเขาเผด็จการอำมาตย์ผูกกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนจนกับคนรวยในสังคม เขาจึงสู้เพื่อประชาธิปไตยและสังคมนิยมพร้อมๆ กัน

ในสามปีหลังการล้มเผด็จการทหารในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ฝ่ายอำมาตย์พยายามตลอด และอย่างถึงที่สุด ที่จะทำลายประชาธิปไตย ขบวนการนักศึกษา ขบวนการชาวนา และขบวนการกรรมกร โดยการก่อตั้งกองกำลังต่างๆ การก่อเหตุรุนแรง การลอบฆ่า การโยนระเบิด และที่สำคัญคือ มีการให้ร้ายป้ายสีฝ่ายประชาธิปไตยและสังคมนิยมอย่างเป็นระบบ เหมือนกับที่สื่อ ผู้จัดการ ทำทุกวันนี้ สื่อสมัยนั้นมีสถานีวิทยุยานเกราะ และหนังสือพิมพ์ดาวสยาม และ สมัคร สุนทรเวช เป็นนักการเมืองคนหนึ่งที่เคยโจมตีนักศึกษาและฝ่ายประชาธิปไตยตลอด

ก่อนที่จะเกิดอาชญากรรมรัฐอำมาตย์ในวันที่ ๖ ตุลาคม สื่อเหล่านี้ได้ประโคมข่าวเท็จว่านักศึกษาธรรมศาสตร์เล่นละครแขวนคอเจ้าฟ้าชาย เพื่อปลุกระดมพวกคั้งเจ้าให้ไปฆ่านักศึกษา เพลงโปรดของพวกเขาฝ่ายขวาสมัยนั้น คือเพลง “หนักแผ่นดิน” ซึ่งถูกนำมาร้องอีกครั้งโดยพันธมิตรฯ ในยุคนี้ จะเห็นได้ว่าการประโคมข่าวโดยอำมาตย์ว่าฝ่ายประชาธิปไตยต้องการ “ล้มเจ้า” เป็นข้ออ้างในการเข่นฆ่าประชาชนเสมอ

ในสายตาอำมาตย์ยุคนั้น ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม ไม่ว่าจะเรื่องค่าจ้าง สวัสดิการ ที่ดินสำหรับเกษตรกร หรือความยุติธรรมในระบบศาล ฯลฯ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นภัยต่อผลประโยชน์อำมาตย์ เขาต้องการโกงกินต่อไป เขาต้องการใช้อิทธิทธิส่วนตัว และเขาไม่ยอมให้ประชาชนพัฒนา ดังนั้นในฝ่ายอำมาตย์มีพวกนายพล มีพวกข้าราชการชั้นสูง มีพวกราชวงศ์ มีพวกนายทุนใหญ่ และมีนักการเมืองพรรคอนุรักษนิยมทั้งหลาย โดยเฉพาะในพรรคชาติไทย (ภายใต้ ชาติชาย ชูณหวิธน์ ซึ่งผูกผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้านในวันที่ ๖ ตุลา) ส่วนพรรคประชาธิปไตย สมัยนั้น ก็คัดค้านนักศึกษาและแนวสังคมนิยม และเป็นส่วนหนึ่งของอำมาตย์ด้วย แต่ฝ่ายอำมาตย์สุดขั้วมองว่ารัฐบาลพรรคประชาธิปไตยอ่อนเกินไปที่ไม่ลงมือปราบนักศึกษาอย่างตรงไปตรงมา สรรูปแล้วชนชั้นปกครองไทยทั้งชนชั้น ไม่ว่าจะอยู่ซีกไหน กลุ่มไหน ก็มีมือเปื้อนเลือดจาก ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ทั้งนี้

หลังจากที่ถนอมถูกพากลั้บมาบวชที่วัดบวรฯ กษัตริย์ภูมิพลและราชินีก็ไปเยี่ยมถนอม ซึ่งส่งสัญญาณว่ากษัตริย์เห็นด้วยกับการปราบนักศึกษาและฝ่ายซ้าย ในเดือนธันวาคมปีนั้น หลังเหตุนองเลือดที่ธรรมศาสตร์ กษัตริย์ออกมาพูดว่ารัฐประหารเป็นสิ่งจำเป็นเพราะสังคมไทยมี “ประชาธิปไตยมากเกินไป” ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาและคนอื่นเรียกร้องอะไรต่ออะไรเพิ่ม

โดยไม่รู้จักพอในยุคหนึ่งกษัตริย์ก็ออกมาวิจารณ์ระบบรัฐสวัสดิการในตะวันตก อีกด้วย โดยอ้างว่ามันทำให้คน”ขี้เกียจ” ยิ่งกับว่าราชวงศ์เคยขยันทำงาน เหมือนขานาหรือกรรมกร แต่กษัตริย์ไม่ใช่หัวหน้าใหญ่ที่สั่งการปราบนักศึกษา เขามีหน้าที่ในการเปิดไฟเขียวและประทับตราความชอบธรรมกับเหตุการณ์นองเลือดมากกว่า

อำมาตย์ทั้งแก๊งเห็นสมควรที่จะร่วมกันทำลายประชาธิปไตยและแนวสังคมนิยม แต่ในขณะที่เดียวกันมีการแย่งชิงกันเอง เพื่อยึดอำนาจระหว่างทหารสามฝ่ายและนักการเมืองอีกด้วย ในที่สุดทั้ง ๆ ที่มีหลายกลุ่มของอำมาตย์ที่ก่อความรุนแรงมาตลอด กลุ่มที่ทำรัฐประหารสำเร็จคือกลุ่มของ พล.อ.บุญชัย บำรุงพงศ์ และ พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และเขาได้แต่งตั้งนักกฎหมายที่คลั่งเจ้าและใกล้ชิดกับภูมิพล ชื่อ ธาณินทร์ ทรัพย์วิเชียร เป็นนายยก อย่างไรก็ตาม รัฐบาล “หอย” ของ ธาณินทร์ นี้ ถึงแม้ว่าจะใกล้ชิดวังแค่ไหน ก็อยู่ไม่ได้ ถูกโค่นโดยรัฐประหารอีกรอบภายในหนึ่งปี เพราะเป็นรัฐบาล “ขาดกขอบ” รัฐบาลที่ว่านี้มี สมัคร สุนทรเวช เป็นรัฐมนตรีมหาดไทยที่คอยออกกฎหมายห้ามอ่านหนังสือและเผาหนังสือที่ขัดกับแนวตนเอง มีการเซ็นเซอร์สื่ออย่างหนัก และสมัคร เป็นนักการเมืองที่โกหกเรื่อง ๖ ตุลา มาตลอด ตอนแรกอ้างว่านักศึกษาฆ่าอาวุธสงคราม อ้างว่ามีทหารเวียดนามในธรรมศาสตร์ และอ้างว่า ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็น “คอมมิวนิสต์” และให้การเท็จเรื่อง ๖ ตุลาอีกด้วย

สำหรับทหารที่ล้มรัฐบาล ธาณินทร์ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐบาลที่ใกล้ชิดวัง ทหารพวกนี้เข้าใจว่าการทำให้สังคมไทยแตกแยกอย่างสุดขีดภายใต้รัฐบาล ขาดกขอบของ ธาณินทร์ เป็นสิ่งอันตราย เพราะนักศึกษาและประชาชนพากันไปเข้ากับพรรคคอมมิวนิสต์ในป่าเขาต่าง ๆ ทุกภาค ดีไม่ดีอำมาตย์จะเสียอำนาจไปหมดท่ามกลางสงครามกลางเมือง ดังนั้นมีการพยายามใช้แนว

การเมือง พร้อมๆ กับแนวทหาร เพื่อหวังทำลายพรรคคอมมิวนิสต์ นายทหารที่มีบทบาทสูงสุดตรงนี้คือ เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งภายหลังก็ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีทหาร และต่อจากนั้นขึ้นมาเป็นประธานองคมนตรี

หลังจากที่รัฐบาล ชานินทร์ ถูกล้มโดยรัฐประหาร ฝ่ายทหารก็เริ่มลดบทบาทของลูกเสือชาวบ้าน เพราะกลัวว่าจะคุมไม่ได้ หรือจะกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มแข่งทางการเมือง ซึ่งก็ไม่ต่างจากการที่ เนวิน และ สุเทพ ต้องการลดบทบาท พันธมิตรฯ และสร้างกองกำลังเสือน้ำเงินแทน

สมัยนั้นนอกจากกฎหมายหมิ่นกษัตริย์แล้ว รัฐบาลอำมาตย์ยังใช้กฎหมายปราบคอมมิวนิสต์อีกด้วย และในช่วงของรัฐบาลเปรม มีการเลือกตั้ง ในรัฐสภาในรูปแบบที่อำมาตย์ควบคุมอำนาจและเสียงได้ เพราะเปรมไม่ใช่ ส.ส. และไม่เคยลงเลือกตั้งแต่อย่างใด ซึ่งคล้ายระบอบ “การเมืองระเบียบใหม่” ที่ พันธมิตรฯ ผันถึง

ภาพของอาชญากรรมรัฐอำมาตย์ ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นภาพที่สะท้อนว่าอำมาตย์พร้อมจะเข่นฆ่าประชาชนเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอภิสิทธิ์เสมอ เวลามีกลุ่มคนเสนอให้มีการปฏิรูปการเมืองหรือพัฒนาสวัสดิการ ไม่ว่าจะช่วง ก่อน ๖ ตุลา หรือช่วงก่อน ๑๙ กันยา ๒๕๓๙ ก็จะถูกอัฐประหารเพื่อยับยั้งความเจริญ จะมีสื่อคอยบิดเบือนความจริง และจะพยายามปิดปากผู้รักประชาธิปไตยและผู้ที่เป็นนักสังคมนิยม และถึงแม้ว่าอำมาตย์จะสามัคคีกันในการปราบประชาชน แต่ภายหลังก็หันมาแย่งกระดุกผลประโยชน์กันเหมือนหมาป่า

บทที่ 2

บทบาทแท้ของนายภูมิพล

และ

สถาบันกษัตริย์ไทย

นิยามและความจริง

บทนำ

ตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ นายภูมิพล ในฐานะกษัตริย์ไทย ได้ถูกสร้างขึ้นมาเป็นประมุขในนิยาย เพื่อให้อำมาตย์ชนชั้นปกครองไทยอันประกอบไปด้วยทหาร ข้าราชการชั้นสูง และนายทุน ได้ปกครองกดขี่ขูดรีดพลเมืองด้วยความสะอวสบาย แต่นิยายเรื่องกษัตริย์นี้ไม่ได้รับการเชื่อถืออย่างเบ็ดเสร็จในบางยุคบางสมัยมีพลเมืองไทยจำนวนไม่น้อยที่ไม่เห็นด้วยกับระบบกษัตริย์ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และในปัจจุบันหลังเหตุการณ์นองเลือดที่ราชประสงค์และผ่านฟ้าในปี ๒๕๕๓

กษัตริย์ภูมิพลเป็นคนที่ได้รับความกล้าหาญ ไร้ความสามารถที่จะเป็นผู้นำ และในความจริงเป็นคนที่ไร้อำนาจในสังคมไทยอีกด้วย แต่เขาไม่ใช่เหยื่อที่เราควรสงสาร เพราะเขาได้ประโยชน์ส่วนตัวมหาศาลจากบทบาทการเป็นกษัตริย์ และบทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของ “ลัทธิกษัตริย์” ที่อำมาตย์ชนชั้นปกครองไทยมอบหมายให้เขาทำ

การเสนอว่า “นายภูมิพลไม่มีอำนาจ แต่มีบทบาทสำคัญในทางลัทธิความคิด” เป็นการเสนอความคิดที่ขัดแย้งโดยตรงกับสิ่งที่อำมาตย์ชนชั้นปกครองไทยพยายามยึดเหนี่ยวให้ประชาชนเชื่อ และที่น่าสนใจคือเป็นการเสนอความคิดที่ขัดแย้งกับแนวคิดหลักของคน “หูตาสว่าง” ใน

62 วิกฤตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโค่นอำมาตย์อย่างไร

ยุคปัจจุบัน เช่น ความคิดของ อ.ชูพงษ์ หรือของ นปช. ยูเอสเอ เป็นต้น ในกรณีฝ่าย อ.ชูพงษ์ นปช. ยูเอสเอ หรือหนังสือ “ไทยใต้สมบูรณาญาสิทธิราชย์ใหม่” โดยดารณี รวีโชติ (บรรณาธิการ) มีการอธิบายว่า เรื่อง “กษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ” เป็นเพียงภาพลวงตาที่นายภูมิพลสร้างขึ้นเท่านั้น ดังนั้นเขาสรุปว่า นายภูมิพลเป็นกษัตริย์ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” แต่สำหรับอำมาตย์ชนชั้นปกครอง เขาเสนอว่านายภูมิพลเป็นทั้ง “กษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” และ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” พร้อมกัน

อย่างไรก็ตามในรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็แนวอำมาตย์หรือแนว ชูพงษ์ ความคิดว่า นายภูมิพลมีอำนาจสูงสุดเป็นความคิดที่สร้างภาพกษัตริย์ขึ้นมาให้เราเกรงกลัว โดยมองข้ามอำนาจและบทบาทของทหาร ข้าราชการชั้นสูง และนายทุน

“เสื้อแดง” บางกลุ่มในยุคนี้ เช่น อ.ชูพงษ์ ชัยนโถมตีเจ้าตัวหวาจาเกินเหตุ เพื่อรับใช้ทหารบางกลุ่มที่อยากครองอำนาจต่อไปในอนาคตหลังจากที่ภูมิพลเสียชีวิตไปแล้ว เพราะการเน้นแต่การวิจารณ์เจ้า ทำให้เรามองข้ามทหาร ยุทธวิธีที่สร้างความสับสนแบบนี้เคยถูกใช้ในอดีต เพื่อสร้างความแตกแยกในขบวนการคอมมิวนิสต์ โดยลูกศิษย์ของ อ.ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และ อ.ชูพงษ์ ก็มาจากแนว อ.ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ดังกล่าว

การที่มนุษย์สร้างคนหรือสิ่งสามัญประจำวันขึ้นมาเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีฤทธิ์มีอำนาจ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ขอยกตัวอย่างการสร้างพระพุทธรูป(หรืออาจใช้ตัวอย่างการสร้างรูปปั้นพระเยซูหรือเทพเจ้าอินดูก็ได้) พระพุทธรูปที่คนไทยกราบไหว้อยู่ทุกวัน เริ่มต้นจากดินเผา หรือโลหะ ที่มนุษย์สกัดจากพื้นผิวโลก แล้วมาหล่อมาเป็นรูปพระพุทธรเจ้า หลังจากนั้นมีการทาสีปิดทอง แล้วนำมาไว้ในวัด ชาวพุทธซีกส่วนน้อยที่ให้ความสำคัญ

กับปรัชญาเหนือสิ่งอื่น อาจไม่ลืมนั่นคือแก่นสัญลักษณ์ของความคิดของ พระพุทธเจ้าผู้ที่เสียชีวิตไปนานแล้ว แต่สำหรับชาวพุทธส่วนใหญ่ จะมองว่า พระพุทธรูปดังกล่าว ซึ่งปั้นขึ้นโดยมือคน กลายเป็นสิ่งที่มี “อำนาจ” และ “ความศักดิ์สิทธิ์” ชาวพุทธที่คิดแบบนี้ ไม่ได้ “โง่” หรือเชื่อศาสนาในทางที่ “ผิด” ความเชื่อในศาสนาเป็นรูปธรรมเสมอ ไม่มีแนวที่ผิดหรือถูก และเขามี สาเหตุที่เขาอยากเชื่อว่าพระพุทธรูปมี “อำนาจ” ทั้งๆ ที่ตามหลักวิทยาศาสตร์ พระพุทธรูปก็เป็นแค่ดินเผา หรือโลหะ ที่ไม่มีอำนาจใดๆ ทั้งสิ้น ที่สำคัญคือ ความเชื่อใน “อำนาจ” ของสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากโลก มีความหมายใน ทางสังคม และกลายเป็นเครื่องมือในการบริหารสังคม ในการกดขี่ขูดรีด หรือ ในการสร้างความหวังให้มนุษย์ ฯลฯ กระบวนการนี้ ชาวมาร์คซิสต์ เรียกว่า “การสร้างสภาวะแปลกแยก” (Alienation)

ในกรณีนายภูมิพล เขาเป็นเพียงมนุษย์สามัญเหมือนท่านผู้อ่านหรือ ผู้เขียนเอง เขาต้องขี้อายหรือตดเหมือนเรา เขาต้องเกิดแก่เจ็บตาย ต้องมี ทุกอารมณ์ของความเป็นมนุษย์ แต่เขาถูกอำมาตย์ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นมา ให้ดูเหมือนมี “อำนาจ” และ “ความศักดิ์สิทธิ์” ถึงขนาดเทวดา เพื่อเป็น เครื่องมือในการปกครองเรา นี่คือการประเด็นที่พวก “หูดาสว่าง” ในยุคนี้มอง ข้ามเสมอ

บทความนี้จะพยายามพิสูจน์ข้อเสนอนี้ ในขณะที่เราวิเคราะห์บทบาท อื่นๆ และนิยายต่างๆ เกี่ยวกับกษัตริย์ภูมิพล

นิยายการเป็นกบฏ

ชนชั้นปกครองไทยพยายามกล่อมเกลามาให้เราเชื่อว่า นายภูมิพลเป็นทั้ง “กษัตริย์สมบูรณาญาสิทธิราชย์” และ “กษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย” พร้อมกัน การที่ความเชื่อนี้ไม่สมเหตุสมผลไม่สำคัญ เพราะ

มีการรณรงค์ผ่านโรงเรียนและสื่อให้เราเชื่อว่ากษัตริย์มีอำนาจเหนือชีวิตของเรา มีการสั่งสอนให้เราทั้งรักและทั้งกลัวอำนาจกษัตริย์ และในบรรยากาศแบบนี้ โดยเฉพาะบรรยากาศความกลัว เหตุผลและปัญญาที่สูญหายไปง่าย ข้อเสนอของชนชั้นปกครองนี้ ไม่ใช่ความพยายามที่จะทำให้เราเข้าใจและวิเคราะห์สถาบันกษัตริย์แต่อย่างใด แต่เป็นความพยายามให้ประชาชนเชื่อว่าไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากการจงรักภักดีต่อและเกรงกลัวผู้ปกครองที่เป็นเสมือนพระเจ้าหรือเทวดา ความคิดนี้เป็นความพยายามที่จะหลอกเรา เพื่อปกป้องอำนาจและอภิสิทธิ์ของชนชั้นปกครองทั้งชนชั้น โดยเฉพาะทหาร ข้าราชการชั้นสูง และนายทุนใหญ่

ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์นองเลือดที่ผ่านฟ้าและราชประสงค์และการเจียบเจียบของนายภูมิพล รวมถึงพฤติกรรมสนับสนุน *พันธมิตร* ของราชินีและลูกชาย ประชาชนเสื้อแดงจำนวนมาก หลายนับล้านคน กลายเป็น “ผู้เคยรักเจ้าที่ตาสว่าง” มีการเปลี่ยนจากการ “รัก” ไปเป็นการ “เกลียดชัง” เจ้า และเวลาคคนเสื้อแดงพันๆ คนตะโกนร้องว่า “เหี้ยสิ่งฆ่า” ที่ราชประสงค์ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๓ เราอาจเดาได้ว่าในใจเพื่อนๆ ของเราเหล่านั้นจำนวนมาก เขาหมายถึงนายภูมิพล

แต่สิ่งหนึ่งที่คนเสื้อแดงส่วนใหญ่ยังสลัดออกจากหัวไม่ได้คือ “ความกลัว” ที่มีต่อนายภูมิพลและราชวงศ์ เพราะยังเชื่อในอำนาจของกษัตริย์ที่ชนชั้นปกครองกลมเกลอมาช้านาน แทนที่จะเห็นทะลุनियाว่านายภูมิพลเป็นแค่สัญลักษณ์ของลัทธิกษัตริย์ เขาแค่เปลี่ยนจากความรักเป็นความเกลียดคนเสื้อแดงต้องพยายามฝ่าฟันความรู้สึกกลัวอันนี้ และเปลี่ยนไปเป็นความรู้สึกสมเพชตู่กษัตริย์และราชวงศ์ที่เป็นกาฝากของสังคม เราต้องตู่กสมเพชในแง่ที่พวกนี้ไม่มีปัญญาและความสามารถแต่กลับชื่นชมในนิยายที่ทำให้ตนเองเป็นเทวดา และเราต้องสมเพชที่เขาไม่มีความกล้าที่จะรับผิดชอบอะไร กล้าแต่จะรับผลประโยชน์จนรวยเท่าฟ้าเท่านั้น

อย่าลืมว่าความกลัวและการขาดความมั่นใจ เป็นอุปสรรคสำคัญในการใช้ปัญญาของพวกเรา ถ้าเรายังกลัวอยู่ เราจะไม่กล้าสู้กับอำมาตย์เต็มๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตย และเราจะไม่สู้กับทหารเพราะเรามองข้ามบทบาทเลวทรามของทหาร แต่ผู้เขียนต้องยอมรับว่ามันไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะก้าวพ้นความกลัว ในเมื่อมีคนติดคุกและคนโดนฆ่าจำนวนมาก

ภาพของสถาบันกษัตริย์ที่ดูเข้มแข็งและมีอำนาจ ที่ถูกสร้างขึ้นท่ามกลางความกลัว เป็นภาพลวงตา ภาพลวงตานี้มีวัตถุประสงค์อะไรสำหรับชนชั้นปกครอง? การพูดคุยในเรื่องแบบนี้เราทำไม่ได้ในสังคมเปิดนี้คือสาเหตุที่คนเสื้อแดงส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสพิจารณาข้อถกเถียงเกี่ยวกับอำนาจของนายภูมิพลอย่างเต็มที่

การสร้างภาพของกษัตริย์ว่ามีอำนาจสูงสุดดุจเทวดา เป็นวิธีหาความชอบธรรมให้กับตนเองของชนชั้นปกครองไทยที่ไม่ใช่กษัตริย์หรือราชวงศ์พูดง่าย ๆ พวกทหาร ข้าราชการชั้นสูง และนักการเมือง รวมถึงนายทุนใหญ่ เป็นผู้ที่มีอำนาจจริงในสังคม และเป็นผู้ที่ตัดสินใจทำอะไรเองเสมอ เขาเป็น “เหยื่อที่สั่งฆ่าประชาชน” แต่เขาจะสร้างภาพว่าทำทุกอย่างเพื่อกษัตริย์ หรือทำตามคำสั่งของกษัตริย์หรือราชินี ส่วนนายภูมิพลในฐานะกษัตริย์ ก็มีหน้าที่ในการประทับตรา ชม และให้ความชอบธรรมกับสิ่งที่ชนชั้นปกครองทำ การปราศรัยของนายภูมิพลมักจะมีลักษณะกำกวมตีความได้หลายด้าน บ่อยครั้งไม่มีสาระอะไรมากมาย แต่นั่นคือโอกาสของชนชั้นปกครองที่จะตีความเข้าข้างตนเอง และเป็นโอกาสของนายภูมิพลที่จะไม่ต้องรับผิดชอบอะไรทั้งสิ้น แต่อย่าหลงคิดว่านายภูมิพลเป็นเหยื่อ เขากอบโกยผลประโยชน์มากมายจนเป็นกษัตริย์ที่รวยที่สุดในโลก และเป็นคนไทยที่รวยที่สุดอีกด้วย¹

¹ วารสาร *Forbes*, 23/09/2009 และ 17/06/2009.

แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นตัวอย่างที่ดีของข้อเสนอคำถามในเนื้อหาไม่มีอะไรในรูปแบบทฤษฎีบริหารเศรษฐกิจเลย ไร้สาระด้วยซ้ำ แต่ใน “คำขวัญ” ที่พยายามสื่อออกมา มันเป็นลัทธิที่แข็งแกร่งและให้ความชอบธรรมกับความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจน เพราะเสนอว่าไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกระจายรายได้แต่อย่างใด ไม่ต้องมีสวัสดิการ เพียงแต่ว่าคนจนต้อง “ทำใจ” อยู่กับความจนของตนเองด้วยการใช้ชีวิตอย่างพอเหมาะ มันสอดคล้องกับแนวคิดของพวกเสรีนิยมกลไกตลาดของคนทีใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์ และนักวิชาการกระแสหลักอีกด้วย

ในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ นายภูมิพล พุดให้คณะองคมนตรี และภริยาว่า “บุคคลที่นับได้ว่า มีสิ่งต่างๆ มากกว่าผู้อื่น สมควรที่จะเอื้อเพื่อเผื่อแผ่หรือแบ่งปันแก่ผู้ไม่มี อย่างพอเหมาะพอสม และตนเองไม่เดือดร้อน ส่วนผู้ที่ไม่มี ก็ควรพยายาม ไม่ควรรอคอยแต่ความช่วยเหลือ หรือคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ หากช่วยเหลือกันดังนี้แล้ว บ้านเมืองก็จะสงบสุข ...”² แต่ถ้านายภูมิพลจริงใจในคำพูดของตนเองเขาจะต้องกระทำบางอย่างเป็นรูปธรรมคือ

1. สละมหาสมบัติทั้งหลายในธนาคาร บริษัทใหญ่ ฯลฯ และยกให้ประชาชนไทย เพื่อเป็นกองทุนสร้างรัฐสวัสดิการ
2. ประกาศขายวังทั้งหมด แล้วนำเงินนี้เข้ากองทุนเพื่อสร้างรัฐสวัสดิการ โดยสงวนบ้านพักขนาดเล็กพอเหมาะให้ตนเองอยู่
3. แจ้งรัฐบาลว่าจะปฏิเสธเงินจากภาษีประชาชน และจะเลี้ยงดูตนเองด้วยรายได้พอเหมาะ เช่น เงินเดือนเท่ากับนายกรัฐมนตรี
4. สั่งให้คนอื่นในครอบครัวทำเช่นกัน

² มติชน <http://www.matichon.co.th/mtc-flv-window.php?newsid=1285594084>
27/09/2010.

อย่างไรก็ตามเนื่องจากนายภูมิพลไม่จริงใจ ที่มาที่ไปของคำพูดต่อ องคมนตรีคือ พวกอำมาตย์เริ่มกลัวว่ากระแสไม่เอาเจ้าที่มาแรง อำมาตย์ เลยน่าจะกระซิบบอกนายภูมิพลทำนองว่า “เอาใจชาวบ้านหน่อย...แต่ไม่ต้องพูดอะไรที่เป็นรูปธรรมพะยะค่ะ”

การใช้กษัตริย์เป็นเครื่องมือแบบนี้ของชนชั้นปกครองไทย มีกฎหมาย ห้มินและกฎหมายคอมพิวเตอร์ไว้เพื่อบังคับความจงรักภักดี และข้อหา “ล้มเจ้า” กลายเป็นข้ออ้างในการเข่นฆ่าประชาชนกลางเมืองด้วย มันเกิดขึ้น ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และอีกครั้งใน เมษายน/พฤษภาคม ๒๕๕๓

มันมีวิธีเดียวที่เราจะแก้ไขปัญหานี้ได้คือ เราต้องล้มอำมาตย์ลดอำนาจ และบทบาทของทหาร และยกเลิกสถาบันกษัตริย์ แล้วเราจะมีโอกาสสร้าง ประชาธิปไตย

บทบาทคู่ขนาน ทหาร กับ กษัตริย์

ถ้าเราจะสร้างประชาธิปไตยแท้ในประเทศไทย เราต้องยกเลิกสถาบันกษัตริย์ แต่ไม่ใช่เพราะกษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจบงการอะไร สาเหตุเพราะทหาร ข้าราชการชั้นสูง และนายทุนใหญ่ ใช้ “ลัทธิกษัตริย์” เพื่อให้ความชอบธรรม กับการทำลายสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยเสมอ นอกจากนี้กษัตริย์ภูมิพล ไม่เคยทำประโยชน์อะไรให้กับประเทศชาติอีกด้วย ได้แต่เสพสุขจากการ ทำงานของพลเมืองเท่านั้น ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดต่อไป

ถ้าเราจะเข้าใจบทบาทของกษัตริย์ภูมิพลในสังคมไทย เราต้องเข้าใจ บทบาทคู่ขนานของทหารกับกษัตริย์ เพราะในสังคมต่างๆ โดยทั่วไปทั่วโลก ชนชั้นปกครองจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้อำนาจข่มเหง และการสร้างความชอบธรรมสำหรับตนเองในสายตาประชาชนพร้อมๆ กัน และการใช้

อันใดอันหนึ่งตามลำพังมีประสิทธิภาพต่ำเกินไปที่จะสร้างความมั่นคงให้กับชนชั้นปกครอง

ในไทย กษัตริย์ภูมิพลคือสัญลักษณ์ของลัทธิอนุรักษนิยม ที่ให้ความชอบธรรมกับอำนาจของอำมาตย์ชนชั้นปกครอง โดยเฉพาะอำนาจทหาร และทหารคือผู้ใช้อำนาจข่มเหงประชาชนและสังคมด้วยอาวุธอย่าลืมหาทหารไทยเช่นฆ่าประชาชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตยซ้ำแล้วซ้ำอีก และทุกครั้งจะอ้างถึงกษัตริย์ แต่กษัตริย์ภูมิพลไม่มีอำนาจเอง มีหน้าที่สร้างความชอบธรรมให้กับทหาร แต่เป็นเครื่องมือที่ยินดีทำตามหน้าที่เพราะได้ประโยชน์ตรงนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ภาพลวงตาที่เราเห็น คือภาพละครอำนาจ ที่เสนอว่าภูมิพลเป็นใหญ่ในแผ่นดินและทหารเป็นทหารของกษัตริย์

สื่อนิยายเกี่ยวกับกษัตริย์ภูมิพล

ในสังคมเรา มีนิยายเกี่ยวกับกษัตริย์ภูมิพล ที่ไม่ตรงกับความจริง แต่ถูกผลิตซ้ำในโรงเรียน มหาวิทยาลัย พื้นที่สาธารณะและในสื่อโดยอำมาตย์ นิยายเหล่านี้มีบางส่วนที่อาจจริงบ้างเพื่อให้ดูน่าเชื่อถือ แต่เนื้อหาหลักๆ เป็นแค่นิยายอนุรักษนิยม สามนิยายแรกมีไว้เพื่อสร้างความชอบธรรมกับกษัตริย์ แต่นิยายที่สี่มีไว้เพื่อสร้างความเกรงกลัวและช่วยในการบังคับให้พลเมืองจงรักภักดี

นิยายที่จะพิจารณามีดังนี้

1. คนไทยทุกคนรักในหลวง และกษัตริย์อยู่ในดวงใจคนไทยตั้งแต่ยุคสุโขทัย
2. กษัตริย์ภูมิพลสร้างความสงบให้กับสังคม
3. กษัตริย์ภูมิพลส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคม เพราะรักประชาชน
4. กษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจสูงสุด

1. คนไทยทุกคนรักในหลวง และกษัตริย์อยู่ในดวงใจคนไทย ตั้งแต่ยุคสุโขทัย จริงหรือ?

ในขณะที่คนไทยเป็นล้านอาจรัก “ในหลวงภูมิพล” คนไทยอีกส่วนเป็นล้านๆ ก็เกลียดหรือเฉยๆ และคนส่วนใหญ่ไม่เคารพราชินีหรือเจ้าฟ้าชายแต่อย่างใด

การรักกษัตริย์ของคนที่ยังไม่หูดาสว่าง ไม่ใช่การปลื้มสถาบัน แต่เป็นการมองตัวบุคคลเป็นหลัก ซึ่งแปลว่าสถาบันกษัตริย์ไม่ได้อยู่ในดวงใจคนไทยมาตลอดตั้งแต่ยุคสุโขทัย คนไทยจะรักหรือจะชังกษัตริย์ขึ้นอยู่กับบุคคลและสถานการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมันแปลว่าในอนาคตคนไทยอาจไม่เอาระบบกษัตริย์เลยก็ได้ ซึ่งจะไม่ขัดกับ “ธรรมชาติของคนไทย” แต่อย่างใด นี่คือข้อมูลง่ายๆ ที่เข้าใจง่าย แต่ไม่มีการพูดกันอย่างเปิดเผย เพราะทุกคนมีเหตุผลที่จะกลัวกฎหมายหมิ่นฯ ที่สำคัญคือความสนใจของประชาชนที่จะอ่านหนังสือของ Paul Handley³ หรือหนังสือทวนกระแสอื่นๆ หรือแม้แต่ที่จะแอบดู “รูปภาพเปลือยของราชวงศ์” ซึ่งให้เห็นว่าคนไทยไม่ได้เชื่อคำหลอกลวงของอำมาตย์แบบง่ายๆ

ตั้งแต่รัฐประหาร ๑๙ กันยา อำมาตย์เล่นเกมที่อันตรายสำหรับเขาและสถาบันกษัตริย์ เพราะตั้งแต่การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) อำมาตย์สามารถสร้างสถานการณ์ที่ความรักเจ้ามาครองใจประชาชนจำนวนมาก สาเหตุสำคัญก็เพราะฝ่ายที่ค้านเจ้าอ่อนแอและไม่สามารถนำเสนอความคิดทวนกระแสในสังคมได้อย่างเปิดเผยแต่ตั้งแตรัฐประหาร ๑๙ กันยาเป็นต้นมา อำมาตย์ทำลายรัฐบาลที่ประชาชนส่วนใหญ่ชื่นชม ทำลายประชาธิปไตย ทำลายพรรคการเมืองที่คนส่วนใหญ่เลือก สร้าง

³ Paul Handley (2006), *The King Never Smiles*. Yale University Press. ซึ่งมีกรแปลเป็นภาษาไทย หาได้ในอินเทอร์เน็ต

ความวุ่นวายด้วยพฤติกรรมรุนแรง เช่น การยึดทำเนียบรัฐบาลและสนาามบิน และการถือและใช้อาวุธกลางถนนเหมือนโจร และล่าสุดฆ่าประชาชนเสื่อแดง อย่างเลือดเย็น และทุกอย่างที่ทําไปทําในนามของการปกป้องกษัตริย์ภูมิพล ยิ่งกว่านั้นการที่ราชินีสิริกิติ์และลูกๆไปงานศพ พันธมิตรฯ หรือทหาร ก็ยัง ทําให้คนหมดความศรัทธาในราชวงศ์มากขึ้น เราอาจพูดได้ว่าสังคมไทย กลับคืนสู่ยุคที่คนจํานวนมากในประเทศพร้อมจะพิจารณาระบบสาธารณรัฐ⁴ เหมือนสมัยที่ พคท. รุ่งเรืองหลัง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ หรือสมัยการปฏิวัติ ๒๔๗๕ และแม้แต่นักวิชาการอนุรักษนิยมที่รักเจ้าอย่าง ชัยอนันต์ สมุทรวานิช ก็ ยอมรับความจริงนี้⁵ นอกจากนี้ในหมู่คนเสื่อแดงที่ยังรัก “ในหลวงภูมิพล” มีคนจํานวนมากที่กำลังรอให้ปุ่แก่คนนี้เสียชีวิต เพราะหลังจากนั้นเขาจะเลิก รักเจ้า ไม่ชื่นชมคนต่อไป และอาจไม่เอาทั้งระบบ

ถ้ามองย้อนหลัง เราอาจคิดได้ว่าพวกอำมาตย์น่าจะปล่อยวางเรื่อง การอ้างอิงกษัตริย์ตอนที่เขาทำทุกอย่างเพื่อล้มและสกัดกั้นทักษิณและ พรรคการเมืองของคนเสื่อแดง เพราะดูเหมือนอำมาตย์สร้างวิกฤตให้ ราชวงศ์เอง แต่อำมาตย์อาจไม่มีทางเลือกก็ได้ เพราะสำหรับอำมาตย์การ สกัดกั้นและล้มรัฐบาลทักษิณกระทำผ่านกระบวนการประชาธิปไตยไม่ได้ เพราะเขาไม่พร้อมจะรอและเสนอะไรที่ “ช้าย” และดีกว่าทักษิณในการ เลือกตั้งข้างหน้า จึงไม่มีวันครองใจประชาชนคนจนที่เลือกไทยรักไทยได้ ดังนั้นอำมาตย์ต้องอาศัยวิธีที่เป็นเผด็จการและขัดกับรัฐธรรมนูญ แต่ อำมาตย์และพรรคพวกพูดเรื่อง “การคอร์รัปชั่น” ของทักษิณก็ไม่พอ เพราะ ทหารและอำมาตย์อื่นๆ ก็มีประวัติการคอร์รัปชั่นมายาวนาน การตั้งรัฐบาล

⁴ ประวิตร โรจนพฤกษ์: ภาวะของการปฏิเสธความจริงเรื่องวิกฤตการเมือง <http://www.prachatai3.info/journal/2010/09/31291> 28/09/2010.

⁵ <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9520000087280> 02/08/2009.

อภิสิทธิ์ขึ้นมา เพื่อสร้างภาพลวงตาว่าเป็นรัฐบาล “ประชาธิปไตย” ก็ประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิงในการหลอกคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้นอำมาตย์ต้องใช้อำนาจทหารและอำนาจศาล เพื่อข่มเหงประชาชนและเปลี่ยนรัฐบาล และสกัดกั้นรัฐบาลใหม่ของคนเสื้อแดง โดยใช้ลัทธิกษัตริย์เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมกับสิ่งที่เขาทำ

นอกจากนี้อำมาตย์ยังกลัวอีกว่าในช่วงที่ภูมิพลอายุสูงใกล้ตาย ถ้าทักษิณยังคงเป็นนายอยู่ ทักษิณอาจได้เปรียบในการใช้เจ้าฟ้าชายเป็นเครื่องมือเมื่อมีการเปลี่ยนรัชกาล (ถ้าข่าวลือว่าทักษิณให้เงินเจ้าฟ้าชายเพื่อจ่ายหนี้การพนันเป็นเรื่องจริง) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างทักษิณกับอำมาตย์ ไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างอำมาตย์ผู้รักเจ้ากับทักษิณ “ผู้ต้องการล้มเจ้า” แต่อย่างไร มันเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นปกครองสองซีกที่ต้องการใช้เจ้าเพื่อความชอบธรรมของตนเองต่างหาก

สิ่งที่อำมาตย์กลัวมากที่สุดคือ ระบบการเลือกตั้งที่ให้ประโยชน์กับพรรคของทักษิณ เนื่องจากไทยรักไทยมีนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และจะทำให้อำมาตย์เสียอำนาจและอิทธิพล และเสียผลประโยชน์เดิมที่เคยมี เช่น ผลประโยชน์อันไม่ชอบธรรมของทหาร หรือของนักการเมืองเจ้าพ่อ เป็นต้น การทำรัฐประหาร ๑๙ กันยายน เป็นการโต้ตอบของอำมาตย์ และทำให้ทักษิณแพ่เกมในการช่วงชิงความชอบธรรมจากระบบกษัตริย์

แต่เรื่องนี้มันไม่ได้จำกัดเป็นแค่ความขัดแย้งระหว่างสองซีกของชนชั้นบนเท่านั้นมันเกี่ยวพันกับการเคลื่อนไหวและผลประโยชน์ของคนชั้นล่างจำนวนมากอีกด้วย ประเด็นสำคัญคือ ถ้าใครจะปกครองสังคม กลุ่มนั้นจะต้องหาทางครองใจประชาชนที่ไม่โง่เหมือนควายแต่คิดเองเป็น

กระแสนี้เอาเจ้าแบบที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ เคยมีสี่ครั้งในรอบ 150 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ ข้าราชการทหารและพลเรือนที่ถูกสร้างมาจากการปฏิวัติสังคมของ ร.๕ เริ่มไม่พอใจในระบบที่ให้ประโยชน์พิเศษกับราชวงศ์ และในที่สุดก็นำไปสู่การปฏิวัติ ๒๔๗๕⁶ แต่การปฏิวัติ ๒๔๗๕ มีปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกตัวคือประชาชนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นกรรมกรในเมืองหรือชาวไร่ชาวนา ก็ไม่พอใจในรัฐบาลเผด็จการของรัชกาลที่ ๗ ที่คอยปกป้องผลประโยชน์ของราชวงศ์ ท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ทำให้คนตกงานและยากจนลง

หลัง ๒๔๗๕ กระแสต้านเจ้าในสังคมไทยสูงมาก และดำรงอยู่ภายใต้เผด็จการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และรัฐบาลอื่นๆ ที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงนั้นภูมิพลขึ้นมาเป็นกษัตริย์โดยอุบัติเหตุ คงเป็นเพราะเล่นปืนกับพี่ชายจนพี่ชายผู้เป็นกษัตริย์เสียชีวิต ดังนั้นภูมิพลเป็นกษัตริย์ใหม่ที่ขาดความมั่นใจอย่างยิ่ง ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้นำเลย และต้องไม่ออกหน้าออกตาในสังคม เพราะคนอย่างจอมพล ป. ไม่ปลื้มกษัตริย์เท่าไร ภูมิพลต้องรอถึงรัฐประหารของ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐต่อกษัตริย์ และมีการเริ่มรณรงค์และสร้างความสำคัญของกษัตริย์ในสังคม⁷ ช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการชูลัทธิ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และบังคับความจงรักภักดีต่อกษัตริย์โดยเผด็จการทหาร⁸ การที่ต้องมีการบังคับความ

⁶ Kullada Kesboonchoo Mead (2004), *The rise and decline of Thai absolutism*. Routledge.

⁷ Thak Chaloehtiarana (1979), *The politics of despotic paternalism*. Social Science Association of Thailand. ทักษิณ เจริญเจริญ (๒๕๒๕), “การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ”, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁸ ลัทธิ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีการใช้ก่อนหน้านี้อยู่ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่คราวนี้ใช้เพื่อให้ความชอบธรรมกับทหาร

จงรักภักดี แสดงให้เห็นว่าในยุคนั้นประชาชนจำนวนมากไม่ได้รับ “ในหลวง” ด้วยความสมัครใจเลย

ในสมัยก่อนเผด็จการ สฤษดิ์ ประชาชนจำนวนมากในชนบท ประกอบอาชีพโดยที่ไม่สนใจและให้ความสำคัญกับกษัตริย์เลย⁹ นอกจากนี้ในยุคศักดินาก่อนสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นยุคกษัตริย์เกณฑ์แรงงานบังคับและทำสงครามกวาดต้อนคน ประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ คงจะเกลียดและกลัวกษัตริย์และทหารของกษัตริย์ ไม่ว่าจะมาจากเมืองไหน ไม่มีทางที่ชาวบ้านจะรักกษัตริย์อย่างที่อำมาตย์โฆษณา ในภาคเหนือจะมีเรื่องเล่าโดยคนแก่คนชราว่า ถ้าพวกเจ้ามาแถวๆ หมู่บ้าน จะต้องเอาลูกสาวไปซ่อนไว้ก่อน

ช่วงที่สามที่เกิดกระแสต้านเจ้าในประชาชนครึ่งหนึ่งของประเทศ คือยุคที่ พคท. ขึ้นมานำการต่อสู้กับเผด็จการทหารหลังเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ในสมัยนั้นปัญญาชนและนักศึกษาจำนวนมาก มองว่ากษัตริย์ “ศักดินา” ภูมิพล เป็นศัตรูหลักของประชาชน¹⁰ พรรคคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชนจำนวนมาก ทั้งในเมืองและในชนบท เพราะสามารถนำการต่อสู้กับอำมาตย์และมีสถานีวิทยุ “เสียงประชาชนไทย” ที่คนแอบฟังเป็นจำนวนมากสถานีวิทยุนี้จะวิจารณ์ระบบกษัตริย์อย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่น่าสังเกตคือ อำมาตย์จะพยายามปกปิดประวัติศาสตร์ช่วงต่างๆ เหล่านี้ เพื่อไม่ให้เราทราบว่าคนไทยมีประวัติอันยาวนานในการต่อต้านระบบกษัตริย์ นอกจากนี้การสร้างประวัติศาสตร์ไทยเท็จ ที่เสนอว่า “สุโขทัย

⁹ Katherine Bowie (1997), *Rituals of National Loyalty*. New York: University of Columbia Press. และลองอ่านหนังสือ “ลูกอีสาน” ของคำพูน บุญทวี

¹⁰ ปัญญาชนที่มีหน้ามีตาในสังคมไทย เช่น ธีรยุทธ บุญมี และ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เคยมีความคิดแบบนี้ในอดีต

เป็นเมืองหลวงแห่งแรกของไทย” และนิยายอื่นๆ เป็นเพียงเครื่องมือในการ
กล่อมเกลารัฐประหารให้คิดว่า “ความเป็นไทย” แปลว่าต้องรักกษัตริย์

2. กษัตริย์ภูมิพลสร้างความสงบ ความมั่นคง ให้กับสังคม ไทยจริงหรือ?

กษัตริย์ภูมิพลไม่ได้รักประชาชนและสร้างความสงบอยู่เย็นเป็นสุขแต่
อย่างไร เมื่ออำมาตย์ฆ่าคนเสื้อแดงที่เรียกร้องประชาธิปไตยในปี ๒๕๕๓
นายภูมิพลเงิบเฉย ทั้งๆ ที่ยังมีชีวิตและสามารถพูดได้ไม่ว่าจะอายุสูงแค่ไหน

นอกจากนี้กษัตริย์ภูมิพลทราบดีว่าพี่ชายเขาตายอย่างไร แต่เงิบ
และปล่อยให้คนบริสุทธิ์สามคนถูกประหารชีวิต และยอมให้เรื่องนี้กลายเป็น
ข้ออ้างในการขับไล่ อาจารย์ปรีดี ออกจากประเทศไทย พฤติกรรมแบบนี้
ช่วยสร้างระบบสองมาตรฐานในระบบยุติธรรมไทย ซึ่งถึงขั้นวิกฤตในปัจจุบัน

กษัตริย์ภูมิพลผู้เป็นเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของไทย คัดค้านสวัสดิการเพื่อ
ประชาชน ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่เห็นด้วยกับการกระจายรายได้
สนับสนุนความรุนแรงในเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และชมคนที่ทำ
รัฐประหาร ๑๙ กันยาและคนที่ทำลายประชาธิปไตย และในขณะที่ยอมให้
คนยอว่าเป็น “พ่อแห่งชาติ” ตัวเองเลี้ยงลูกชายมาจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
ถ้าภูมิพลเป็นคนก้าวหน้าหรือเป็นคนดี เขาจะไม่ปล่อยให้มีการหยุดวิ่งรถตาม
ถนนหนทาง เพื่อให้ตัวเขาและญาติๆ เดินทางด้วยความสะดวกในขณะที่รถ
พยาบาลฉุกเฉินไม่เคยได้รับการอำนวยความสะดวกแบบนี้เลย เขาจะไม่
ปล่อยให้มีการหมอบคลานต่อตัวเองเหมือนกับว่าประชาชนเป็นสัตว์หรือฝุ่น
ใต้ตีน และเขาจะออกมาแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการปกป้องประชาธิปไตย
และการคัดค้านกฎหมายเผด็จการต่างๆ รวมถึงกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ด้วย
สรุปแล้วนายภูมิพลเป็นคนที่ไม่มีความกล้าหาญพอที่จะทำอะไรยากๆ ไม่กล้า

วิจารณ์ความไม่ถูกต้องในสังคมต่างๆ ที่เป็นประมุข และไม่มีอุดมการณ์และมนุษยธรรมเพียงพอที่จะเห็นใจประชาชนเลย มีแต่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น

ทุกวันนี้เราจะอ่านบทความของนักข่าวต่างประเทศที่เขียนว่า “ภูมิพลสร้างความสงบและความมั่นคงให้สังคมไทย” และนักเขียนกระแสหลักไทยก็จะมีความเห็นทำนองเดียวกันว่า “ภูมิพลสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข” ดังนั้นพวกนี้ก็จะมองว่าในยุคหลังภูมิพลสังคมไทยจะปั่นป่วน แต่เราแค่ดูความจริงเกี่ยวกับสังคมเราทุกวันนี้ก็จะเห็นว่าสังคมมันปั่นป่วนอยู่แล้ว และเคยปั่นป่วนในอดีตหลายครั้ง ทั้งๆ ที่ภูมิพลเป็นกษัตริย์

ในความเป็นจริง “ความสงบหรือความมั่นคง” ที่นายภูมิพลช่วยสร้างในสังคมไทย คือความมั่นคงของการปกครองของอำมาตย์ต่างหาก ซึ่งเป็นความมั่นคงของชนชั้นที่ปกครองสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูงมาก ไม่ใช่ความมั่นคงอยู่เย็นเป็นสุขของพลเมืองส่วนใหญ่แต่อย่างใด

ตามลำพังกษัตริย์ภูมิพลไม่มีวิฤตภาวะที่จะสร้างอะไรหรือนำการเมืองไทยได้เลย เพราะเป็นคนขี้อาย แรกเริ่มไม่พร้อมจะเป็นกษัตริย์ และไม่กล้าที่จะมีอุดมการณ์หรือจุดยืนของตนเอง เวลาภูมิพลทำอะไรก็ยอมตามกระแสผู้มีอำนาจเสมอ แต่ตามกระแสด้วยความยินดีสมัครใจ คำพูดกำกวมของภูมิพลเป็นวิธีในการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทุกอย่าง และเป็นวิธี “ส่งลูก” ให้อำมาตย์ไปตีความเพื่อเข้าข้างตนเองเสมอ

ตลอดเวลาที่สังคมเรากออยู่ภายใต้เผด็จการทหาร สฤษดิ์ ถนอม และประภาส กษัตริย์ภูมิพลยินดีทำงานร่วมกับเผด็จการโดยไม่มีวิจารณ์อะไร คือภูมิพลไม่ได้ช่วยสร้างประชาธิปไตยแต่อย่างใด แต่พอนักศึกษาและประชาชน

ออกมาล้มเผด็จการทหารสำเร็จในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีการแนะนำจากอำมาตย์ส่วนอื่นให้นายภูมิพลรีบออกมาฉวยโอกาส กอบกู้สถานการณ์สำหรับอำมาตย์ โดยการออกโทรทัศน์ และตั้ง “สภานามม้า” กับรัฐบาลแห่งชาติ เปิดทางให้มีการออกแบบประชาธิปไตยรัฐสภาที่รักษาอำนาจอำมาตย์ต่อไป นายภูมิพลก็ทำตามหน้าที่ดังกล่าว

หลัง ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ นายภูมิพลและราชวงศ์ได้สนับสนุนฝ่ายขวาสุดขั้ว เช่น ลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มอื่นๆ ที่ใช้ความรุนแรงในสังคม และนำไปสู่รัฐประหาร ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ต่อจากนั้นสังคมไทยก็เข้าสู่ยุคสงครามกลางเมืองเต็มที เพราะ รัฐไทยรบกับ พคท. ในเหตุการณ์เหล่านี้ภูมิพลสนับสนุนพวกฝ่ายขวาและรัฐประหารเพราะมองว่าไทยมี “ประชาธิปไตยมากเกินไป”¹¹ นายกรัฐมนตรีรัฐบาลหอย ขวาทกขอบ ที่ภูมิพลชื่นชมในสมัยนั้นคือ ธานินทร์ กรัยวิเชียร แต่รัฐบาลของธานินทร์ ซึ่งมี สมัคร สุนทรเวช เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ได้สร้างความแตกแยกในสังคมไทยจนฝ่ายทหารส่วนใหญ่ต้องปลดรัฐบาลนี้ออกเพียงหนึ่งปีหลัง ๖ ตุลา นี่หรือคือการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขของ นายภูมิพล?

ในกรณีพฤษภาคม ๒๕๓๕ ในช่วงแรก นายภูมิพล แนะนำให้ประชาชนไว้ใจและสนับสนุน เผด็จการสุจินดา¹² แต่หลังจากมีการลุกฮือขับไล่สุจินดาสำเร็จไปแล้ว ท่ามกลางการล้มตายของประชาชน นายภูมิพลก็ต้องออกมาสร้างภาพว่า ตนไกล่เกลี่ยระหว่างสุจินดากับจำลอง ภายใต้การประสานงานขององคมนตรีเปรม

วิถีการเมืองปัจจุบันที่เริ่มต้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ และเกิดรัฐประหาร ๑๙ กันยา เป็นวิถีการที่นายภูมิพลไม่ได้พยายามแก้ไขแต่

¹¹ คำปราศรัยของภูมิพลในวันเกิดปี ๒๕๑๙

¹² Paul Handley (2006), *อ้างแล้ว*

อย่างไร นายภูมิพลหนึ่งเฉยและปล่อยให้ผู้มีอำนาจแท้ในกองทัพ ทำลายความมั่นคงและความสงบของสังคมด้วยการอ้างความชอบธรรมจากกษัตริย์ และนายภูมิพลหนึ่งเฉยเวลานายอภิสิทธิ์และทหารฆ่าประชาชนมือเปล่าที่ราชประสงค์และผ่านฟ้า

จะเห็นได้ว่านายภูมิพลไม่เคยปกป้องประชาชนจากการถูกฆ่าโดยทหาร ไม่เคยรักษาความสงบ แต่มีหน้าที่หลักในการกอบกู้สถานการณ์ เมื่อประชาชนลุกฮือ ไม่ให้หลุดไปจากอิทธิพลของอำมาตย์เท่านั้น และการกระทำดังกล่าว ทำไปภายใต้คำแนะนำขององคมนตรี ซึ่งเป็นเครือข่าย “ประสานงาน” ระหว่างส่วนต่างๆ ของอำมาตย์ เช่น ทหาร นักการเมือง ข้าราชการผู้ใหญ่ นายทุน และนักการเมือง

3. กษัตริย์ภูมิพลส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคมผ่านโครงการหลวงต่างๆ เพราะรักประชาชนหรือไม่?

ถ้าเรามองข้ามข้อมูลว่า โครงการหลวงเต็มไปด้วยการโกงกินและการกอบโกยผลตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของโครงการเอง เราจะพบว่าโครงการหลวงมีผลกับการพัฒนาชีวิตประชาชนน้อยมาก ถ้าเทียบกับโครงการต่างๆ ของรัฐบาลหลายสมัย¹³ โดยเฉพาะประสิทธิภาพในการพัฒนาชีวิตพลเมืองของรัฐบาล *ไทยรักไทย* สิ่งนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความไม่พอใจกับอำมาตย์ เพราะเขาเหล่านั้นจะเสียเปรียบในเรื่องความชอบธรรมเมื่อโครงการของกษัตริย์ถูกเปิดโปง นอกจากนี้โครงการหลวงหรือโครงการสร้างวังบนยอดเขาห่างไกลจากเมือง บ่อยครั้งสร้างปัญหาให้คนชนเผ่าที่ดำรงอยู่ในพื้นที่นั้นมานาน เพราะถูกขับไล่ออกจากบ้าน

¹³ Paul Handley (2006), *อ้างแล้ว*

นายภูมิพลมีจุดยืนที่คัดค้านการกระจายรายได้และการสร้างระบบรัฐสวัสดิการสำหรับประชาชน¹⁴ แต่สิ่งที่น่าเกลียดที่สุดคือ นายภูมิพลในฐานะเศรษฐีรายใหญ่อันดับหนึ่งสร้างสรวายน้ำให้หมาของตนเอง ไม่ละอายใจเลยที่จะสั่งสอนประชาชนให้ “พอเพียง” ท่ามกลางความยากจน เพราะแนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเพียงลัทธิฝ่ายขวาที่คัดค้านการกระจายรายได้ และพยายามสอนให้คนจนพึงพอใจท่ามกลางความยากลำบากเท่านั้น

ข้อมูลจากนิตยสาร *Forbes* ในปีค.ศ. 2009¹⁵ ระบุว่านายภูมิพลมีทรัพย์สิน 30 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งไม่รวมทรัพย์สินอื่นๆ นอกเหนือจากทรัพย์สินส่วนพระองค์ ในขณะที่เดียวกันเศรษฐีไทยอันดับยอด 40 คนแรก มีทรัพย์สินรวมแค่ 25 พันล้านเหรียญ นอกจากนี้นายภูมิพลเป็นกษัตริย์ที่รวยที่สุดในโลกอีกด้วย แต่ก็ไม่พอ ประชาชนไทยทั้งประเทศต้องออกเงินภาษีเพื่อหนุนกิจกรรมของวังเป็นพันๆ ล้านบาท หลังการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา มีการเพิ่มเงินจำนวนนี้ที่ประชาชนต้องออกทุกปี จาก 1,137 ล้านบาท เป็น 2,086 ล้านบาท¹⁶ และในปี ๒๕๕๑ ถ้าบวกค่าเครื่องบิน “พระที่นั่ง” เข้าไปอีก 3.650 ล้านบาท ยอดเงินที่ประชาชนคนยากคนจนต้องจ่ายเพื่ออุ้มเจ้า สูงเกือบถึง 6 พันล้านบาท แต่แน่นอนไม่มีนักการเมืองหรือนักวิชาการคนไหนที่จะวิจารณ์ว่าค่าใช้จ่ายนี้ “ทำลายวินัยทางการคลัง” หรือ “ขัดกับเศรษฐกิจพอเพียง” เหมือนกับที่เคยวิจารณ์สวัสดิการของ *ไทยรักไทย* ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนเจ็ดสิบล้านคน

¹⁴ Kevin Hewison (1997), *The Monarchy and democratization*. In: K. Hewison (ed.), *Political Change in Thailand. Democracy and Participation*. Routledge.

¹⁵ อ้างแล้ว

¹⁶ ตัวเลขสำนักงบประมาณฯ

ทั้ง ๆ ที่คำอธิบายอันไร้เนื้อหาของนักการเมือง ทหาร หรือนักวิชาการ เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” อาจชวนให้เราคิดเหมือนวารสาร *The Economist* ว่ามันเป็นทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ “ขยะเพื่อฝัน”¹⁷ แต่เราต้องเข้าใจว่ามันไม่ใช่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เลย เพราะไม่มีการระบุถึงบทบาทรัฐและตลาด หรือการผลิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อการส่งออกหรือทดแทนการนำเข้าเลย แท้จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “ลัทธิ” ทางการเมืองของพวกฝ่ายขวานุรักษ์นิยม ที่พยายามจะแข่งแข่งความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อประโยชน์ของคนชั้นสูง แต่ลัทธินี้มีองค์ประกอบพิเศษคือ อ้างว่ามาจากปากกษัตริย์ภูมิพล ดังนั้น “ต้องเป็นมหาความคิดของเทวดา” และเราวิจารณ์ไม่ได้ เพราะถ้าวิจารณ์จะโดนคดีหมิ่นฯ นับว่าในสังคมไทยมีการบังคับให้เชื่อลัทธิवादกขอบสามัญ แต่เราโชคดีที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เชื่อ เพราะถ้าอำมาตย์ได้ตั้งใจเราจะเป็นสังคมปัญหาอ่อนไปหมด

4. กษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจสูงสุดจริงหรือ?

พวกอำมาตย์ได้ปกครองสังคมไทยเหมือนเป็นเมืองขึ้นส่วนตัวของเขา โดยที่พลเมืองไทยถูกมองว่าเป็นแค่ “ไพร่” การปกครองของอำมาตย์อาศัยเครือข่าย “ร่วมกินร่วมชู้ตริต” ที่อ้างความชอบธรรมจากกษัตริย์¹⁸ และมักสร้างภาพลวงตาว่ากษัตริย์ภูมิพลเป็นทั้ง “ศักดินา” เพราะเก่าแก่, “สมบูรณาญา สิทธิราชย์” เพราะมีอำนาจสูงสุด และ “กษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ” เพราะ “เรามีรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” พร้อมกันหมดทั้งหมดนี้เพื่อสร้างความชอบธรรมกับสิ่งที่อำมาตย์กระทำในสังคม โดยเฉพาะทหาร และนายทุน

¹⁷ The Economist, 11/01/2007.

¹⁸ Duncan McCargo เรียกว่าเป็นเครือข่ายกษัตริย์ “Network Monarchy” แต่เขาเชื่อว่าภูมิพลมีอำนาจจริง ในขณะที่ผมมองว่าภูมิพลเป็นสัญลักษณ์, Duncan McCargo (2005), Network monarchy and legitimacy crises in Thailand. *The Pacific Review*, 18 (4), December, 499-519.

การมองลักษณะกษัตริย์แบบนี้ของอำมาตย์เป็นการสร้างภาพที่ไม่ตรงกับประวัติศาสตร์ เพราะระบบศักดินาถูกปฏิวัติไปโดยรัชกาลที่ ๕ ผู้สร้างระบบรัฐชาติรวมศูนย์ภายใต้กษัตริย์สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และต่อมา ระบบนี้ก็ถูกปฏิวัติไปในปี ๒๔๗๕ โดยที่ไม่มีการสถาปนาใหม่ในภายหลังเลย¹⁹ มีแต่การนำกษัตริย์มารับใช้ระบบทุนนิยมภายใต้อำมาตย์ในรูปแบบใหม่เท่านั้น

กษัตริย์ภูมิพล ราชินีและลูกชาย มีภาพน่ากลัว แต่แท้จริงไม่มีอำนาจ มีแต่บทบาทหน้าที่ในละครใหญ่เพื่อหลอกปกครองประชาชน แต่การที่ประชาชนจะเชื่อหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องอัตโนมติ เพราะคนส่วนใหญ่คิดเองเป็น และเปลี่ยนความคิดท่ามกลางเหตุการณ์ในสังคมได้

เวลาทหารจะก่อรัฐประหารหรือทำอะไรที่มีผลกระทบต่อสังคม มีการคลานเข้าไปหาภูมิพล เพื่อสร้างภาพว่าไป “รับคำสั่ง” แต่แท้จริงแล้วเป็นเพียงการ “แจ้งให้ทราบ” ว่าตัดสินใจทำอะไรก่อนหน้านั้น มันเป็นละครครั้งใหญ่ที่ผู้คลานมีอำนาจเหนือผู้ถูกกราบไหว้ ในกรณีแบบนี้กษัตริย์ภูมิพลจะถามความเห็นจากองคมนตรีก่อนว่าควรมีจุดยืนอย่างไร ถ้าองคมนตรีเห็นด้วยกับทหาร นายภูมิพลจะอนุญาตให้ “เข้าเฝ้า” แต่ถ้าองคมนตรีเห็นว่าไม่เห็นด้วย นายภูมิพลจะ “ไม่สะดวกที่จะให้เข้าเฝ้า” แต่อย่าเข้าใจผิดว่าสถานการณ์แบบนี้แสดงว่าองคมนตรีมีอำนาจสูงสุด ไม่ใช่ องคมนตรีมีไว้เพื่อเป็นกลุ่มประสานงานระหว่างอำมาตย์ส่วนต่างๆ เช่น ทหารชั้นผู้ใหญ่ นายทุนใหญ่นักการเมืองอาวุโส หรือข้าราชการชั้นสูง และจะต้องสรุปความเห็นส่วนใหญ่ของอำมาตย์ทั้งหมดเพื่อแนะนำให้กษัตริย์ ระบบนี้พยายามปกป้องไม่ให้นายทหารบางคนฉวยโอกาสทำอะไรที่ขัดต่อผลประโยชน์ของอำมาตย์ส่วน

¹⁹ ใจ อ็องการณและคณะ (๒๕๔๓), “การเมืองไทยในทัศนะลัทธิมาร์คซ์”, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน

อื่นๆ ที่ขัดแย้งกัน แข่งกัน แย่งกัน อำมาตย์ไม่ยอมให้ไม่มีใครที่ผูกขาดอำนาจคนเดียวได้นาน ในแวดวงอำมาตย์มีแต่ความสามัคคีชั่วคราวตามผลประโยชน์และสถานการณ์เฉพาะหน้าเท่านั้น

การสร้างภาพว่ากษัตริย์ภูมิพลเป็นใหญ่ หรือภาพว่า ทหาร “เป็นของกษัตริย์หรือราชินี” มีประโยชน์ต่ออำมาตย์ที่คอยบังคับให้เราจงรักภักดีต่อกษัตริย์และราชวงศ์ เพราะการจงรักภักดีดังกล่าวเป็นการจงรักภักดีต่อทหารและส่วนอื่นๆ ของอำมาตย์

ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์จะไม่พบช่วงไหนที่กษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจสั่งการอะไรได้ อาจแสดงความเห็นบ้าง แต่บ่อยครั้งก็ไม่มีใครฟัง เช่น กรณีที่นายภูมิพลชมเผด็จการสุจินดาในปี ๒๕๓๕ หรือ กรณีรัฐบาล “หอย” หลัง ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ที่มีนายกรัฐมนตรีนครินทร์ประยูรของนายภูมิพล แต่อยู่ได้แค่ปีเดียว เพราะทหารและอำมาตย์อื่นมองว่ารัฐบาลนี้สุดซัดเกินไปและกำลังสร้างปัญหา หรือแม้แต่กรณีการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นรูปธรรม ซึ่งไม่มีใครใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นในความเป็นจริงนายภูมิพลพร้อมจะตามกระแสและไปด้วยกับผู้มีอำนาจทุกรูปแบบโดยเฉพาะทหาร แม้แต่ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ตอนที่นายกทักษิณมีอำนาจและอิทธิพล นายภูมิพลก็ชมสงครามยาเสพติดที่ฆ่าคนบริสุทธิ์กว่าสามพันคน²⁰ และมีการร่วมธุรกิจระหว่าง *ธนาคารไทยพาณิชย์* กับบริษัท *Shin Corp* ของนายกทักษิณ อีกด้วย

บางครั้ง “ละครอำนาจ” ที่อำมาตย์เล่น ทำให้พวกราชวงศ์มีพื้นที่ที่จะทำอะไรตามใจชอบได้บ้าง กรณีพฤติกรรมของเจ้าฟ้าชาย หรือของนางสิริกิติ์ เป็นตัวอย่างที่ดี แต่ในเรื่องสำคัญๆ เช่น นโยบายต่อการปกครองบ้านเมือง

²⁰ ปราศรัย 4 ธันวาคม ๒๕๔๖ http://www.thaiveterans.mod.go.th/mas_page/about_king/speak_birth/4_12_46_1.htm

หรือผลประโยชน์หลักของอำมาตย์ สมาชิกราชวงศ์ไม่สามารถทำอะไรเสรีได้อย่างจริงจัง และเราอาจสงสัยด้วยว่าราชวงศ์อาจไม่เข้าใจการเมือง และเศรษฐศาสตร์พอที่จะกำหนดอะไรได้อีกด้วย

หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน แกนนำคนเสื้อแดงและอดีตนายกทักษิณพยายามสร้างภาพของอำนาจและความเลวร้ายของประธานองคมนตรี เปรมติณสูลานนท์ หลายคนเชื่อว่านายเปรมเป็นผู้สั่งการให้มีรัฐประหาร และทักษิณมีความหวังว่าในช่วงเปลี่ยนรัชกาล จะมีการลด “อำนาจ” ขององคมนตรี²¹ นอกจากนี้บางคนเชื่ออย่างสุดซึ้งว่าเปรมจะตั้งตัวเป็นกษัตริย์คนต่อไป ผ่านตำแหน่งผู้รักษาการแทนประมุข แต่คนอีกจำนวนหนึ่ง อาจจำนวนมากด้วย แค่คำเปรม เพราะกฎหมายหมิ่นฯ ไม่เปิดโอกาสให้วิจารณ์กษัตริย์ภูมิพลอย่างตรงไปตรงมา “เปรม” จึงกลายเป็นคำที่ใช้แทน “ภูมิพล”

การให้ความสำคัญกับนายเปรมแบบนี้ เป็นการเบี่ยงเบนประเด็นเรื่องกษัตริย์ เปรมเป็นแค่ประธานองคมนตรีที่ใช้ประสานผลประโยชน์ร่วมของอำมาตย์ และหน้าที่ประธานคนนี้คือหน้าที่ผู้ประสานกับสัญลักษณ์ลัทธิกษัตริย์ ไม่ใช่หน้าที่ผู้สั่งการ นายเปรมเป็นทหารชราที่ยังมีพรรคพวกในกองทัพ แต่กองทัพไทยมีหลายพวกหลายพรรคที่แย่งชิงผลประโยชน์กันตลอด นี่คือนิสัยที่ไม่มีความสามารถนั่งในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกได้นาน จะต้องหมุนเวียนกัน เพื่อให้หมูใหญ่ทุกตัวเข้าถึงอาหารในคอกหมูได้ และอย่าลืมว่าในอดีตเปรมถูกปลดออกจากการเป็นนายก โดยทหารและนักการเมืองคู่แข่งก่อนที่ นายชาติชาย ชุณหะวัณ จะขึ้นมาเป็นนายกพลเรือน

²¹ สัมภาษณ์ *The Times*, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/asia/article6909258.ece> 9/11/09.

ถ้าเราอ่านงานของนักวิชาการสำคัญๆ เรื่องกษัตริย์ไทย²² เราจะเห็นว่าสถาบันกษัตริย์มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย การเสนอว่าสถาบันนี้คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง และเป็นที่ยอมรับของคนไทยทุกคนตลอดกาล จึงเป็นความเห็นที่ไม่ตรงกับความจริง และถ้าเราจะเข้าใจบทบาทของกษัตริย์ไทยที่เน้นหนักในทางสัญลักษณ์มากขึ้น เราต้องไปเปรียบเทียบกับบทบาทกษัตริย์ในยุโรป โดยเฉพาะอังกฤษ ซึ่งจะมีการพิจารณาต่อไป

ในสังคมชนชั้นทั่วโลก ชนชั้นปกครองมีความสำเร็จระดับหนึ่งในการสร้างภาพเท็จ เพื่อปกครองและควบคุมประชาชน เช่น ภาพเท็จที่เสนอว่าคนส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถในการปกครองตนเอง หรือภาพของ “เงิน” ว่ามันมี “มูลค่า” ในตัวมันเอง แทนที่จะเห็นว่ามันเป็นแค่เครื่องมือแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของที่มี “มูลค่า” ภาพ “การมีอำนาจ” ของกษัตริย์ไทย สามารถครองใจคนจำนวนมาก เพราะอำมาตย์สร้างความกลัวและทำลายความมั่นใจในตนเองของประชาชนผ่านกฎหมายหมิ่นและกฎหมายผิดจกการอื่นๆ ในสภาวะการขาดอำนาจและความมั่นใจที่จะกำหนดอนาคตของตนเอง คนจำนวนมากจะถูกชักชวนให้เชื่อนิยายเท็จได้ง่ายขึ้น นี่คือนิสภาวะแปลกแยก (Alienation) ที่นักมาร์คซิสต์พูดถึงมานาน²³ แต่การครองใจของอำมาตย์เริ่มหมดประสิทธิภาพเมื่อประชาชนออกมาเคลื่อนไหวต่อสู้²⁴ เช่น กรณียุค พคท. หรือ กรณีการต่อสู้ของคนเสื้อแดงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะการต่อสู้รวมหมู่หรือเป็นกลุ่ม ทำให้คนมีความมั่นใจมากขึ้น และบังคับให้คนต้องตั้ง

²² ธงชัย วินิจจะกุล (๒๕๔๘), “ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง ๑๔ ตุลา”, มูลนิธิ ๑๔ ตุลา, ทักษิณ เณลิมเตียรณ (๒๕๒๕), *อ้างแล้ว* และ Paul Handley (2006), *อ้างแล้ว*

²³ Georg Lukács (1971), *History and class consciousness*. Merlin Press.

²⁴ มาร์คซ์, Lukács และกริมซี เชื่อว่าการเคลื่อนไหวต่อสู้ ทำให้คนเปิดหูเปิดตา, ดู โจ อิงภากรณ์ และคณะ(๒๕๔๕), “อะไรนะลัทธิมาร์คซ์เล่ม 2”, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน, หน้า 219

คำถามกับความเชื่อกระแสหลักที่ถูกสอนมา ปราบฏุกการณ์ “หุตาสว่าง” ที่เราเห็นในปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแบบนี้

มุมมองนักวิชาการกระแสหลักที่คิดว่ากษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจ

มุมมองนักวิชาการกระแสหลักที่กล่าวถึงนี้ ไม่ใช่ “กระแสหลัก” ในแง่ของการรับใช้ชนชั้นปกครองอำมาตย์ที่ใช้มุมมองที่ขัดกับประวัติศาสตร์ แต่เป็นมุมมองของนักวิชาการส่วนใหญ่ที่พยายามเข้าใจลักษณะของสถาบันกษัตริย์ โดยจะมีจุดร่วมว่า กษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจสูงในสังคมไทย ตัวอย่างของนักเขียนที่สำคัญมีเช่น Paul Handley²⁵, Duncan McCargo²⁶, นักเขียนสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน²⁷, Kevin Hewison²⁸, Michael Connors²⁹ และ นิธิ เอียวศรีวงศ์³⁰ รวมถึงนักคิดของ นปช. ยูเอสเอ เช่น อ.ชูพงษ์ เป็นต้น และหลายคนในกลุ่มนี้มองว่ากษัตริย์ภูมิพลมีบทบาทสำคัญของการอยู่เบื้องหลังการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา

นักวิชาการเหล่านี้เชื่อว่ากษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจเพราะใช้กรอบคิดร่วมกันสองกรอบคือ กรอบคิด “สตาลิน-เหมา” เรื่องขั้นตอนการปฏิวัติทุนนิยมไทย และกรอบคิด “รัฐข้าราชการ” (Bureaucratic Polity) ที่เน้นแต่การกระทำของคนชั้นสูงเท่านั้น

²⁵ Paul Handley (2006), *อ้างแล้ว*

²⁶ Duncan McCargo (2005), *อ้างแล้ว*

²⁷ ดูวารสาร ฟ้าเดียวกัน ฉบับ “ไถ่กั” ว่าด้วยสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๘, และหนังสือ “รัฐประหาร 19 กันยา” ของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน ๒๕๔๙

²⁸ Kevin Hewison (2008), A Book, the King and the 2006 Coup. *Journal of Contemporary Asia*, 38 (1).

²⁹ M. K. Connors, M.K. (2003), *Democracy and National Identity in Thailand*. Routledge Curzon.

³⁰ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (๒๕๕๑), วิจารณ์หนังสือ *The King Never Smiles*, ในการประชุมไทยศึกษาที่ธรรมศาสตร์ปีนั้น <http://www.prachatai.com/> 17/1/2008.

การวิเคราะห์ของนักวิชาการที่อาศัยกรอบการมองสังคมไทยตามแนวคิดทาลิน-เฮมา ของ พรอคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เสนอว่า ไทยเป็น “กึ่งศักดินา” ตามสูตรสำเร็จที่พรอคเหล่านี้ทั่วโลกใช้กัน ดังนั้นเขามักจะมองว่าความขัดแย้งที่นำไปสู่รัฐประหาร ๑๙ กันยายนเป็นความขัดแย้งระหว่างนายทุนสมัยใหม่(ทักษิณ) กับระบบ “กึ่งศักดินา” ของกษัตริย์ภูมิพล โดยที่กษัตริย์เป็นผู้นำทางการเมืองที่สำคัญ

มุมมองแบบนี้จะต้องอาศัยข้อสรุปว่าการปฏิวัตินายทุนหรือที่บางคนเรียกว่า “กระฎุมพี” ยังไม่ได้ประสบความสำเร็จหรือยังไม่สมบูรณ์ในประเทศไทย³¹ มันเป็นมุมมองที่เสนอการปฏิวัตินายทุนและขั้นตอนของประวัติศาสตร์ในลักษณะกลไก เป็นการสวมประวัติศาสตร์ศตวรรษที่ 18 ในยุโรปทับสถานการณ์บ้านเมืองในไทยปัจจุบัน เพราะมีการพยายามแสวงหาการปฏิวัติในไทยที่มีรูปแบบเหมือนการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 และเมื่อหาไม่เจอ ก็สรุปว่ายังไม่ได้เกิดขึ้นหรือยังไม่สำเร็จโดยสมบูรณ์ โดยที่ไม่พิจารณาว่าสังคมไทยเป็นสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ไปนานแล้ว

ในยุโรป หลัง ค.ศ. 1848 ชนชั้นนายทุนได้เปลี่ยนบทบาทจากนักปฏิวัติที่เคยล้มระบบขุนนาง ไปเป็นผู้ประนีประนอมกับอำนาจขุนนางเก่า ซึ่งขุนนางที่เหลืออยู่ในยุโรปอ่อนแอลงเนื่องจากการขยายตัวของทุนนิยม ดังนั้นชนชั้นนายทุนสามารถครองอำนาจได้โดยไม่ต้องปฏิวัติแบบฝรั่งเศสอีก และที่สำคัญคือการปฏิวัติแบบ 1789 ในฝรั่งเศสเสี่ยงต่อการที่ชนชั้นล่าง

³¹ ดู เกษียร เตชะพีระ (๒๕๕๐), “ทางแพร่งแห่งการปฏิวัติกระฎุมพีไทย” เสวนาในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๐ จัดโดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โพสต์ในเว็บประชาไท ๑๗ กันยายน ๒๕๕๐ และ ปาฐกถา ๑๔ ตุลาคม ประจำปี ๒๕๕๐ หัวข้อ ‘จากระบบทักษิณสู่รัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ วิกฤตประชาธิปไตยไทย’ <http://www.prachatai.com/15/10/2007>.

โดยเฉพาะกรรมมาชีพในเมือง จะตื่นตัวร่วมปฏิวัติและจะเดินหน้าโค่นล้ม นายทุนไปด้วย นี่คือนโยบายที่ คาร์ล มาร์กซ มองว่านายทุนหลัง 1848 เป็น ชั้นชั้นที่ “ซี้ซลาด” ไม่กล้านำการปฏิวัติ

สำนักคิด สตาลิน-เหมา ที่ พคท. ใช้ในการวิเคราะห์สังคมไทย เป็น แนวคิดที่มองว่าประเทศด้อยพัฒนายังเป็น “กึ่งศักดินา-กึ่งเมืองขึ้น” อยู่ ทั้งนี้ เพื่อเสนอว่าการต่อสู้ขั้นตอนต่อไปในประเทศเหล่านี้ต้องเป็นขั้นตอน “ประชาธิปไตยประชาธิปไตย” หรือขั้นตอน “ปฏิวัติเพื่อสถาปนาทุนนิยม” นั่นเอง มันเป็นทฤษฎีที่สร้างความชอบธรรมกับการทำแนวร่วมระหว่าง พรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกกับชนชั้นนายทุน และในไทย พคท. เคยเสนอให้ทำ “แนวร่วมรักชาติ” กับนายทุน “ก้าวหน้า” หลัง ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ซึ่งภายหลัง มีการตีความต่อไปว่า ควรทำแนวร่วมกับทักษิณ “เพื่อต่อต้านศักดินา”

อย่างไรก็ตาม นายกทักษิณ ยืนยันอยู่ตลอดว่าเขารักและจงรักภักดี ต่อกษัตริย์ภูมิพล และเจ้าฟ้าชาย และรัฐบาลของเขาก็มีส่วนสำคัญในการ ทรนรงค์ให้คนใส่เสื้อเหลืองทุกวันจันทร์และรักเจ้าอย่างถ้วนหน้า

แนวคิดในกรอบแบบ พคท. ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่า ทำไม นายทุนสมัยใหม่อย่างทักษิณ หรือนายธนาคาร ฯลฯ จะส่งเสริมสถาบันกษัตริย์ เพื่อประโยชน์ของนายทุนเองแบบที่เขาทำกันในยุโรปตะวันตกปัจจุบัน

บางคนอาจอธิบายว่า ความขัดแย้งในยุคนี้เป็นความขัดแย้งระหว่าง นายทุนโลกาภิวัตน์(ทักษิณ) กับนายทุนหัวโบราณที่ต้องการปิดประเทศ แต่มันไม่ได้เป็นอย่างนั้น เพราะแม้แต่ทุนทรัพย์สินส่วนพระองค์ก็เป็น “ทุน โลกาภิวัตน์”

ในไทย ทั้งรัฐบาล *ไทยรักไทย* และรัฐบาลอำมาตย์อนุรักษนิยมของ คมช. กับ *ประชาธิปไตย* ขึ้นชมในนโยบายเสรีนิยมมกลไกตลาด เช่น การเซ็น

สัญญาค่าเสรี การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ถ้าศึกษารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ จะเห็นว่าอำมาตย์ส่งเสริมทั้งกลไกตลาดเสรีแบบเสรีนิยมโลกาภิวัตน์ กับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กัน และมีการเน้นว่าทั้งสองไปด้วยกันได้และไม่ขัดแย้งกัน เราเข้าใจได้เพราะทั้งสองปฏิเสธการใช้รัฐเพื่อการกระจายรายได้และสร้างสวัสดิการ

ไทยรักไทย ต่างจากอำมาตย์อนุรักษนิยมและพรรคประชาธิปัตย์ตรงที่มีการใช้เศรษฐกิจคู่ขนาน คือใช้เสรีนิยมกลไกตลาดในระดับชาติกับโลกาภิวัตน์ และงบประมาณรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากภายในระดับหมู่บ้านตามแนวเคนส์ (Keynesian) *ไทยรักไทย* ต่างจากพวกนั้นอีกในเรื่องการพัฒนาสวัสดิการ และการเชื่อมโยงเรื่องนี้กับชัยชนะในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

สรุปแล้วความขัดแย้งในวิกฤติการเมืองปัจจุบัน ไม่ใช่ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำที่ใช้เสรีนิยมโลกาภิวัตน์ กับกลุ่มชนชั้นนำที่อยากปิดประเทศและหมุนนาฬิกากลับไปสู่ยุคก่อนโลกาภิวัตน์แต่อย่างใด แต่เป็นความขัดแย้งระหว่างอำมาตย์อนุรักษนิยมที่ต้องการปกครองประชาชน โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมอะไรเลย ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ กับนักการเมืองนายทุนที่ทำแนวร่วมประชาธิปไตยกับพลเมืองส่วนใหญ่ผ่านการพัฒนาสังคม

กรอบคิดอีกกรอบหนึ่งของนักวิชาการที่เชื่อว่ากษัตริย์ภูมิพลมีอำนาจคือกรอบคิด “รัฐข้าราชการ” ที่เน้นแต่บทบาททางสังคมของคนชั้นสูง โดยไม่พิจารณาบทบาทของคนส่วนใหญ่ในสังคมเลย สำนักคิดนี้ในไทยเติบโตมาจากงานของ Fred Riggs³² ในยุคเผด็จการของ จอมพลสฤษดิ์ มีการ

³² Fred Riggs (1966), Thailand. The Modernisation of a bureaucratic polity. East West Press.

เสนอว่าไทยเป็น “รัฐข้าราชการ” และคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สนใจและไม่มีบทบาททางการเมืองเลย ซึ่งไม่ตรงกับความจริง

ในกรณี Paul Handley มีการเสนอว่า พลเมืองไทยโง่และอ่อนแอ³³ ซึ่งคล้ายๆ กับจุดยืนที่พวกเสื้อเหลืองมีต่อประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะต่อคนเสื้อแดง ดังนั้นในการวิเคราะห์สังคมไทย นักวิชาการเหล่านี้จะไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ประชาสังคม และฝ่ายซ้าย โดยเฉพาะ ขบวนการเสื้อแดง การมองแบบนี้ทำให้ละเลยการวิเคราะห์ความจำเป็นของชนชั้นปกครองอำมาตย์ที่จะสร้างความชอบธรรมและครองใจประชาชน เพราะมองแค่ว่าคนข้างบนมีอำนาจเข้มแข็งเพียงพอที่จะควบคุมสังคมได้ ดังนั้นเขาจะไม่ค่อยศึกษาบทบาทสำคัญของกษัตริย์ในการเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิอำมาตย์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุน ตัวอย่างล่าสุดของแนวคิดแบบนี้คือหนังสือ “ไทยใต้สมบูรณาญาสิทธิราชย์ใหม่” โดยดารณี วิวัชิต (บรรณารักษ์) ซึ่งมีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

ข้อเสนอเรื่อง “เครือข่ายกษัตริย์” ของ Duncan McCargo มีความจริงอยู่ไม่น้อย เพราะเราจะพบเครือข่ายของทหาร ข้าราชการ นายทุน และนักการเมืองกษัตริย์นิยม ซึ่งพึ่งพาซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันในการผลักดันผลประโยชน์ มันเป็นระบบอุปถัมภ์อันยิ่งใหญ่สำหรับการกอบโกยของอำมาตย์ แต่ประเด็นสำคัญคือ ในเครือข่ายนี้นายภูมิพลมีอำนาจสูงสุด และใช้ “มือที่มองไม่เห็น” เพื่อสั่งการ หรือเป็นแค่หุ่นเชิดในเชิงสัญลักษณ์ของเครือข่าย?

Michael Connors เสนอว่ากษัตริย์ภูมิพลเป็น “กลุ่มอำนาจหนึ่ง” ในระบบการเมืองไทย³⁴ ซึ่งเป็นการยอมรับว่านายภูมิพลอาจไม่มีอำนาจผูกขาด

³³ Paul Handley (2006), *อ้างแล้ว*, หน้า 6,10,94,105.

³⁴ M. K. Connors (2003), *อ้างแล้ว*

ในขณะที่ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล เสนอว่า หลังพฤษภาคม ๒๕๓๕ กษัตริย์ภูมิพลขึ้นมาเป็นหัวหน้าของชนชั้นปกครองไทยทั้งหมด³⁵ แต่การวิเคราะห์แบบนี้ของ สมศักดิ์ ชวนให้เราคิดและสงสัยต่อว่า นายภูมิพลเป็น “หัวหน้า” แบบไหน? แบบมีอำนาจเต็มๆ และอำนาจสูงสุดที่ใช้ “มือที่มองไม่เห็น”... หรือแบบที่เป็นประมุขสัญลักษณ์ที่ไร้อำนาจ?

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

จุดเริ่มต้นที่ดีของการศึกษาสถาบันกษัตริย์ในเชิงเปรียบเทียบ คือการศึกษาการปฏิวัติของชนชั้นนายทุนในอังกฤษในปี ค.ศ. 1640 เพราะหลังการล้มระบบขุนนางฟิวเดิล และการประหารชีวิตกษัตริย์ชาร์ลส์ที่หนึ่งในอังกฤษ ชนชั้นนายทุนอังกฤษนำกษัตริย์กลับมา เพื่อเป็นเครื่องมืออนุรักษนิยมที่ยังยั้งไม่ให้การปฏิวัติออกไปจากเป้าหมายของนายทุน เพราะในยุคนั้นกลุ่มสังคมนิยม เช่น พวก *Levellers* ในกองทัพของนายทุน ต้องการสร้างสังคมไร้ชนชั้น³⁶ ดังนั้นกษัตริย์ที่นายทุนนำกลับมาใช้เป็นกษัตริย์ที่อ้างความโบราณ และอ้างว่าแต่งตั้งโดยพระเจ้า และอ้างว่ามีอำนาจล้นฟ้า แต่แท้จริงเป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุนในการส่งเสริมลัทธิอนุรักษนิยมที่ปกป้องระบบชนชั้นและความเหลื่อมล้ำ³⁷ การอ้างความเก่าแก่โบราณสำหรับสิ่งที่เพิ่งประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ เรียกว่าเป็น “การสร้างประเพณีใหม่” (*Invention of Tradition*)³⁸

³⁵ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (๒๕๔๘), หลัง ๑๔ ตุลา วารสาร ฟาติเยวกัน ฉบับ “สถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย”, ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๘

³⁶ Paul Foot (2005), *The Vote. How it was won and how it was undermined*. Penguin / Viking.

³⁷ Christopher Hill (1959), *The English Revolution 1640. An Essay*. Lawrence & Wishart, London.

³⁸ Eric Hobsbawm (1995), *Inventing Traditions*. In: E. Hobsbawm & T. Ranger, T. (eds), *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press.

สรุปแล้วในประเทศของยุโรปตะวันตกที่ยังมีกษัตริย์ สถาบันนี้ไม่ใช่ซากเก่าของสถาบันโบราณยุคขุนนางฟิวเดิลแต่อย่างใด แต่เป็นสถาบันประดิษฐ์ใหม่ที่ทำให้ดูเก่า เพื่อหลอมนวนคิดอนุรักษนิยมของชนชั้นนายทุน นายทุนจะได้ปกครองบ้านเมืองง่ายขึ้นโดยอ้างว่าความเหลื่อมล้ำหรือการแบ่งชนชั้นเป็น “ธรรมชาติ” ที่กำหนดมาจากฟ้า เพียงแต่อยู่ในอังกฤษหรือยุโรปตะวันตกปัจจุบัน นายทุนถูกบังคับโดยขบวนการทางสังคมให้ยอมรับประชาธิปไตยมานาน ดังนั้น “ลัทธิกษัตริย์” ในยุโรปตะวันตกไม่ได้ใช้เพื่อให้ความชอบธรรมกับเผด็จการ แต่ถูกใช้เพื่อให้สภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างนายทุนและกรรมาชีพดูเหมือนว่าเป็น “สิ่งปกติ” เท่านั้น

ในประเทศไทย การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงที่ทำลายระบบศักดินาเก่า และเปิดทางไปสู่การสร้างรัฐทุนนิยมสมัยใหม่ไม่ได้เป็นกระบวนการแบบในอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสหรัฐอเมริกา แต่เป็นการปฏิวัติในประเทศล้าหลังท่ามกลางการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกผ่านการล่าอาณานิคม ในประเทศล้าหลังหลายประเทศสมัยนั้น เช่นเยอรมัน อิตาลี สก๊อตแลนด์ หรือญี่ปุ่น การปฏิวัติทุนนิยมจะถูกนำมาจากข้างบน โดยชนชั้นปกครองเก่า ไม่ได้มาจากข้างล่าง โดยชนชั้นนายทุนที่กำลังสู้กับขุนนางมันเป็นการปรับตัวของชนชั้นปกครองเก่าให้เข้ากับยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์ เพราะถ้าไม่ปรับตัวก็ต้องสูญพันธุ์³⁹ การปฏิวัติของรัชกาลที่ ๕ ที่ล้มระบบศักดินาและสถาปนาระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระบบทุนนิยม มีส่วนคล้ายกับการปฏิวัติในประเทศล้าหลังเหล่านี้ และเกิดขึ้นในยุคใกล้เคียงกันด้วย

การปฏิวัติในไทยสมัย ร.๕ มีส่วนคล้ายกับการปฏิวัติ เมจิ ในญี่ปุ่น เพราะเป็นการสร้างรัฐชาติทุนนิยมโดยชนชั้นปกครองเก่า เพื่อหาทางอยู่รอด

³⁹ Neil Davidson (2004), The prophet, his biographer and the watchtower. *International Socialism Journal*, No. 2:104, p. 23.

ในระบบทุนนิยมสมัยใหม่ แต่ไม่เหมือนในทุกประเด็น โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิรูปและพัฒนาาระบบการใช้ที่ดิน ซึ่งเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลยในกรณีไทย เพราะกษัตริย์ไทยสมัยนั้นกลัวว่าถ้าพัฒนาระบบการผลิต ทรัพยากรจะตกอยู่ในมือของทุนตะวันตก ในกรณีญี่ปุ่นมีการพัฒนาระบบการใช้ที่ดินแบบถอนรากถอนโคน ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว และญี่ปุ่นก็เริ่มพัฒนาเป็นมหาอำนาจ แต่ในไทยกษัตริย์ราชวงศ์จักรีพยายามแข่งขังการพัฒนา เพื่อปกป้องผลประโยชน์ตนเอง⁴⁰

อาจารย์ทักษ์⁴¹ ชงชัย⁴² เกษียร⁴³ และ นิธิ⁴⁴ ได้เขียนเรื่องการสร้างประเพณีใหม่ให้ดูเก่าในกรณีสถาบันกษัตริย์ไทย ประเด็นนี้จึงไม่เป็นที่ถกเถียงเท่าไร แต่ประเด็นที่เราจะต้องมาให้ความสำคัญในช่วงนี้คือ บทบาทกษัตริย์ในการเป็นสัญลักษณ์แห่งลัทธิอนุรักษนิยม หรือ “ลัทธิกษัตริย์” เพื่อยับยั้งศัตรูของชนชั้นนายทุนสมัยใหม่ในสังคมไทย เช่น ขบวนการภาคประชาชน สหภาพแรงงาน พรรคคอมมิวนิสต์หรือขบวนการเสื้อแดงในปัจจุบัน

บทบาทของกษัตริย์ไทยในการเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิอนุรักษนิยม

บทบาททางการเมืองของกษัตริย์ภูมิพลเริ่มชัดเจนขึ้นในสมัยเผด็จการจอมพลสฤษดิ์ ยุคนั้นเป็นยุคสงครามเย็นและสงครามอินโดจีน รัฐบาลเผด็จการของสฤษดิ์ ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐเชื่อว่า สฤษดิ์ เป็นแนวร่วมที่ดีในการสู้กับคอมมิวนิสต์ ในหนังสือของทักษ์ เขาเสนอว่า สฤษดิ์

⁴⁰ Tomas Larsson (2008), Western Imperialism and Defensive Underdevelopment of Property Rights Institutions in Siam. *Journal of East Asian Studies* 8, 1-28.

⁴¹ ทักษ์ เณลิมเตียรณ (๒๕๒๕), *อ้างแล้ว*

⁴² ชงชัย วินิจจะกุล (๒๕๔๘), *อ้างแล้ว*

⁴³ เกษียร เตชะพีระ (๒๕๔๘), บทวิจารณ์การสร้าง “ความเป็นไทย” กระแสหลัก ในวารสาร *ฟ้าเดียวกัน* ฉบับ “สถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย”, ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๘

⁴⁴ <http://www.prachatai.com/14/3/2006>.

กลุ่ม เอ็นจีโอ ดังนั้นอำมาตย์ไม่เคยเลิกในความพยายามที่จะครองใจประชาชนด้วยลัทธิกษัตริย์

พวกอำมาตย์และกษัตริย์เอง ไม่ใช่ซากเก่าของระบบศักดินา แต่เป็นชนชั้นปกครองอนุรักษนิยมสมัยใหม่ที่ใช้เผด็จการและความป่าเถื่อน ยิ่งกว่านั้นนายภูมิพลไม่ใช่หัวหน้าของแก๊งโจร แต่แก๊งโจรใช้เขาเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมต่างหาก โดยที่นายภูมิพลยินดีถูกใช้ตราบไต่ที่สามารถกอบโกยความร่ำรวยและมีคนมากราบไหว้ต่อไปเรื่อยๆ

การสร้างความชอบธรรมจากกษัตริย์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทหารไทย เพราะทุกวันนี้กระแสประชาธิปไตยขยายไปทั่วโลกในจิตใจประชาชน เวลาทหารทำรัฐประหารก็อาจพยายามอ้างว่าทำ “เพื่อประชาธิปไตย” แต่ไม่ค่อยมีใครเชื่อ เพราะบทบาททหารในการเมืองกับระบบประชาธิปไตยมันไปด้วยกันไม่ได้ นอกจากนี้กองทัพไทยไม่มีประวัติอะไรเลยในการปลดแอกประเทศ อย่างในกรณีอินโดนีเซียหรือเวียดนาม ดังนั้นทหารต้องอ้างความชอบธรรมจากที่อื่น เวลาทหารอ้างว่า “ทำเพื่อกษัตริย์” จะได้ดูเหมือนว่าไม่ได้ยึดอำนาจมาเพื่อตนเอง จะเห็นได้ว่าการสร้างภาพว่ากษัตริย์มีอำนาจสูงสุด เป็นประโยชน์ในการปิดบังความจริงเกี่ยวกับการใช้อำนาจของทหาร ที่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ตนเองเสมอ และทุกกลุ่มทุกรุ่นที่แย่งชิงผลประโยชน์กันเองภายในกองทัพ ก็จะพยายามโกหกเสมอว่า “ทำเพื่อในหลวง” ในขณะที่ทำเพื่อตนเอง ทหารจึงกลายเป็นผู้มีอำนาจการเมืองและอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

การใช้กษัตริย์เพื่อเป็นลัทธิที่ให้ความชอบธรรมกับอำมาตย์ ต่างจากยุโรปตะวันตกตรงที่อำมาตย์ไทยยังไม่ถูกบังคับโดยประชาชนให้ยอมรับประชาธิปไตย ดังนั้นลัทธิกษัตริย์ในไทย ใช้ในลักษณะเผด็จการพร้อมกับ

กฎหมายหมิ่นฯ หรือกฎหมายเผด็จการอื่นๆ และมีการสร้างภาพว่ากษัตริย์เป็นเทวดาเหนือมนุษย์ด้วยการหมอบคลานและการใช้ราชาศัพท์ ถ้าไทยจะมีระบบกษัตริย์เหมือนยุโรปตะวันตก ก็จะต้องยกเลิกกฎหมายหมิ่นฯ การหมอบคลาน และการใช้ราชาศัพท์ และต้องยินยอมให้มีการวิพากษ์วิจารณ์กษัตริย์อย่างเสรีพร้อมกับการมีเสรีภาพในการเสนอระบบสาธารณรัฐอีกด้วย และที่สำคัญต้องมีการทำลายอำนาจอำมาตย์ โดยเฉพาะทหาร ลงไปให้หมดสิ้น แต่ในสถานการณ์แบบนั้น เราจะเสียเวลาไปปกป้องหรือรื้อฟื้นกษัตริย์ในรูปแบบใหม่ทำไม ยกเลิกไปเลยจะดีกว่า และจะมีประโยชน์เพราะจะประหยัดงบประมาณ และในอนาคตจะไม่มีใครสามารถอ้างกษัตริย์ในการทำลายประชาธิปไตยได้อีก

เมื่อนายภูมิพลตาย

คนไทยจำนวนมาก ไม่ว่าจะแดงหรือเหลือง กำลังรอวันตายของนายภูมิพล ด้วยอารมณ์ที่แตกต่างกันไป เพราะ นายภูมิพล มีความสำคัญในสังคมไทย ทั้งในแง่บวกและลบ แล้วแต่จุดยืนของพลเมือง เมื่อ นายภูมิพล ไกล่ตาย บางคนอาจคิดว่าต้องมีการแย่งชิงอำนาจกันเพื่อขึ้นมาเป็นกษัตริย์คนต่อไป มันจะเกิดจริงหรือ? ทหารของพระเทพฯ จะรบกับทหารของเจ้าฟ้าชาย? หรือทหารของราชินี? ทหารของเปรมจะแต่งตั้งเปรมเป็นกษัตริย์แทนหรือ? ไม่น่าจะใช่ สิ่งที่จะเกิดและกำลังเกิดอยู่แล้วคือพวกอำมาตย์มันแย่งกันเพื่อบริหารบ้านเมือง แย่งกันเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ และที่สำคัญแย่งกันเพื่อใช้สิทธิ์ในการอ้างสถาบันกษัตริย์เพื่อสร้างความชอบธรรมกับตนเอง เขาจะแย่งกันเพื่อควบคุม เจ้าฟ้าชาย ให้เป็นเครื่องมือของเขา แต่นายวชิรลงกรณ์ ไม่ใช่ นายภูมิพล

ก่อนที่นายภูมิพลจะตาย คณะแพทย์ที่ดูแลเขาอยู่ เกรงกลัวกับการรับผิดชอบต่อชีวิตนายภูมิพลตามลำพัง นี่อาจเป็นสาเหตุที่นายภูมิพลถูก

บังคับให้พักอยู่ที่โรงพยาบาลอย่างถาวร แทนที่จะอยู่สบายๆ ภายใต้การดูแลของแพทย์ไม่กี่คนในวังที่หัวหิน อีกสาเหตุที่ถูกบังคับให้อยู่ที่โรงพยาบาลคือ อัมมาตย์กลัวเขาตายเพราะยังไม่สามารถเตรียมการรองรับสถานการณ์ใหม่ได้ นอกจากนี้การพักที่โรงพยาบาลช่วยสร้างภาพให้พลเมืองไทยสงสาร นายภูมิพล แต่ในเมื่อเขาไม่สงสารประชาชนภาพนี้ไม่ค่อยมีค่าเท่าไร

เมื่อ นายภูมิพล ตาย ผู้เขียนเดาว่าจะมีการสร้างพิธีงานศพมหาโศกใหญ่โต สิ้นเปลืองงบประมาณมหาศาล และจะใช้เวลาอย่างน้อยสองเท่า เทียบกับเวลาที่เขาใช้กับ “พระพี่นาง” อาจถึงห้าปีก็ยังได้ อาจมีงานต่อทุกปี ให้ครบสิบปีก็ได้ งานศพนี้จะมีวัตถุประสงค์เดียว (ไม่ใช่เพราะว่า “ไพร่” ทั้งหลายต้องใช้เวลาทำใจท่ามกลางความเศร้าหอรอก) แต่เพื่อเสริมสร้างลัทธิ กษัตริย์ ที่จะนำมาชมขู่กดขี่เราต่อไป

เมื่อ นายภูมิพล ตาย ทหารจะยังมีอำนาจอยู่ ปืนและรถถังไม่ได้หายไปไหน และเมื่อทหารชั้นผู้ใหญ่ตกใจที่นายภูมิพลตาย ก็ไม่ใช่เพราะ “ไม่รู้จะรับคำสั่งจากใคร” แต่ปัญหาของเขาคือ “ไม่รู้จะหากินสร้างความชอบธรรมจากใครต่ออย่างไร” มันต่างกันมาก เราเดาได้ว่าเมื่อ นายภูมิพล ตาย ภาพ นายภูมิพล จะเต็มบ้านเต็มเมือง และใครที่คิดต่างจากทหารหรืออัมมาตย์ หรือใครที่อยากได้ประชาธิปไตยแท้ ก็จะถูกโจมตีว่าต้องการ “ล้มภูมิพล” ทั้งๆ ที่ นายภูมิพล ตายไปแล้ว มันไม่สมเหตุสมผล แต่ลัทธิกษัตริย์ของอัมมาตย์มันไม่เคยสมเหตุสมผลอยู่แล้ว

นอกจากนี้ ในขณะที่มีงานศพยาวนานพร้อมความคลั่งและเชิดชูคนที่ตายไปแล้ว ก็จะมีการเซ็นลูกชายออกมารับหน้าที่เป็นกษัตริย์ใหม่ อาจให้นางสิริกิติ์มีบทบาทด้วย แต่ปัญหาของอัมมาตย์คือไม่มีใครเชื่อว่าลูกชายเป็นคนดีหรือมีความสามารถ ไม่เหมือนพ่อ ไม่มีใครรักเลย และประชาชน

จำนวนมากเกลียดชังนางสิริกิติ์ถึงขนาดเผารูปตามหมู่บ้าน แม้แต่คนเสื้อเหลือง เองก็ไม่เคารพสองคนนี้เท่าไร แต่การจัดงานศพพอยาวๆ การ “ไม่ลี้มภูมิพล” จะกลายเป็นเครื่องมือเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากลูกชายและภรรยาของนายภูมิพล

ถ้าลูกชายนายภูมิพลไม่ได้รับความเคารพในสังคม ทำไมไม่นำลูกสาวขึ้นมาเป็นกษัตริย์แทน? ถ้านายภูมิพลมีอำนาจจริง ทำไมเขาไม่ประกาศว่าลูกสาวจะเป็นกษัตริย์คนต่อไปก่อนตาย? คำตอบคือ นายภูมิพลไม่กล้า และที่สำคัญกว่านั้นคือ การนำลูกสาวขึ้นมาเป็นประมุขจะส่งสัญญาณอันตรายว่า ระบบกษัตริย์ไม่ได้อิงจารีตประเพณีอันเก่าแก่จริง ถ้าให้ผู้หญิงเป็นกษัตริย์ได้แทนผู้ชายที่ยังมีชีวิต มันจะทำลายนิยายของความเก่าแก่ ศักดิ์สิทธิ์ของกษัตริย์ ยิ่งกว่านั้นจะส่งสัญญาณว่าในระบบกษัตริย์ ถ้ากษัตริย์หรือเจ้าฟ้าชายไม่ดีหรือไม่เหมาะสม ก็เปลี่ยนคนได้อีกด้วย ถ้าเปลี่ยนคนได้ก็ยกเลิกไปเลยได้เหมือนกัน อย่าลืมนึกว่ากษัตริย์มีบทบาทหลักในการเป็นลัทธิความคิดอนุรักษนิยมที่ใช้ครอบงำเรา มันไม่ใช่อำนาจดิบ ดังนั้นผลในทางความคิด ในการเป็นลัทธิที่อ้างประเพณีที่ฝืนไม่ได้ เป็นเรื่องใหญ่

เมื่อ นายภูมิพล ตาย สังคมไทยจะไม่ปั่นป่วนกว่าที่เป็นอยู่แล้ว อย่าไปโง่คิดว่า “จุดรวมศูนย์หัวใจคนไทยหายไป” มันเลิกเป็นจุดรวมศูนย์นานแล้ว และไม่เคยรวมหัวใจทุกคนด้วย แต่สิ่งที่จะปั่นป่วนหนัก คือหัวใจของพวกอำมาตย์และเสื้อเหลือง ต่างหาก พวกนี้จะคลั่งมากขึ้น อันตรายมากขึ้น แต่อันตรายท่ามกลางความกลัว เขาจึงมีจุดอ่อน

เมื่อ นายภูมิพล ตาย คนเสื้อแดงจำนวนหนึ่งที่ยังเกรงใจ นายภูมิพล ในฐานะคนแก่ จะไม่เกรงใจหรือรักลูกชายเลย ความปลื้มในระบบกษัตริย์จะลดลงอีกในสายตาคนส่วนใหญ่ แต่เมื่อ นายภูมิพล ตาย คนเสื้อแดงที่

ไม่เอาเจ้า เพราะอยากได้ประชาธิปไตยแท้ จะไม่ประสบผลสำเร็จง่าย ๆ หรือ โดยอัตโนมัติ เพราะฝ่ายอำมาตย์จะไม่เลิกร่าง ๆ อำนาจทหารจะยังมี และการรณรงค์ให้คลังเจ้าจะเพิ่มขึ้น ในมุมมอง เมื่อ นายภูมิพล ตาย อำมาตย์จะปั่นป่วน และมันเป็นโอกาสที่เราจะสู้ทางความคิดอย่างหนัก เพราะแหล่งความชอบธรรมของเขาจะอ่อนลง ดังนั้นเราจะต้องถามคนทั่วประเทศว่า ทำไมต้องมีระบบนี้ต่อภายใต้ลูกชายหรือแม่?

พลเมืองที่รักประชาธิปไตยไม่สามารถรอวันตายของ นายภูมิพล ได้ เพราะมันจะมีทั้งภัยและโอกาสตามมา เราหลีกเลี่ยงการวางแผน การจัดตั้งคน และการฉีกกำลังมวลชนไม่ได้ ประชาธิปไตยจะไม่หล่นจากต้นไม้ เหมือนมะม่วงสุก เราต้องไปเด็ดมันลงมากิน และเราจะต้องสอยอำมาตย์ทั้งหมดลงมาด้วย เพื่อให้ทำลายประชาธิปไตยอีก

บทที่ 3

ซากศพของ

ขบวนการภาคประชาชนเก่า

และ พันธมิตรฯ “ฟาสซิสต์”

ทำไม เอ็นจีโอไทย ถึงเลือกข้างอำมาตย์ และ ต่อต้านประชาธิปไตยกับคนจน?

ท่ามกลางวิกฤตการณ์การเมืองไทย สิ่งหนึ่งที่น่าสลดใจ คือการที่เครือข่าย เอ็นจีโอส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมที่น่าอับอายขายหน้าในการเลือกที่จะเข้าข้างอำมาตย์เสียเหลือ และมองว่าคนจนและประชาธิปไตยเป็นฝ่ายศัตรู หรืออย่างน้อยการที่ เอ็นจีโอส่วนอื่นๆ เจียบเจยในขณะที่สิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยถูกทำลาย¹ ปัญหานี้สำคัญเพราะนักเคลื่อนไหว เอ็นจีโอ เริ่มต้นในอดีตจากการต่อสู้กับเผด็จการ และการยืนอยู่เคียงข้างคนจน และในการทำความเข้าใจกับประเด็นนี้เราต้องข้ามพ้นการมองว่าเป็นแค่ข้อเสียส่วนตัวของบุคคลหรือการที่เอ็นจีโอ “มีเป้าหมายแอบแฝงเพื่อรับใช้จักรวรรดินิยมหรือเผด็จการ”

ในช่วงแรกของการประท้วงโดยพันธมิตรฯ ก่อนรัฐประหาร ๑๙ กันยายน เราอาจพอเข้าใจว่าทำไม เอ็นจีโอ ร่วมกับพันธมิตรฯ ในประการแรกเขามีสายสัมพันธ์ส่วนตัวกับคนอย่าง พิภพ ธงไชย และการประท้วงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาล *ไทยรักไทย* มีความชอบธรรม อย่างไรก็ตาม พันธมิตรฯ ไม่ได้สนใจประเด็นสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด และเราสามารถ

¹ กรณียกเว้นคือ Thai Labour Campaign, <http://www.thailabour.org> โครงการรณรงค์เพื่อแรงงานไทย และ เอ็นจีโอรุ่นใหม่กลุ่มเล็กๆ ซึ่งคัดค้านรัฐประหารและมีจุดยืนปกป้องประชาธิปไตยมาตลอด

ตั้งคำถามได้อีก กับการตัดสินใจของ เอ็นจีโอ ที่ไปทำแนวร่วมกับพวก เสือเหลืองขวาทกขบอย่าง สนธิ ลิ้มทองกุล หรือ จำลอง ศรีเมือง

ต่อจากนั้นในไม่ช้า เอ็นจีโอ ส่วนใหญ่ได้ล้าเส้นไปจับมือกับเผด็จการทหารและอำมาตย์เสือเหลืองอย่างตรงไปตรงมา จนเราสามารถพูดได้ว่า ในทุกขั้นตอนของวิกฤตนี้ เอ็นจีโอ ส่วนใหญ่เลือกข้างผิด ดังนั้นถ้าไม่มีการ ทบทวนตัวเองอย่างเร่งด่วน ยอมรับความผิดพลาด และยอมแตกหักกับ องค์การปฏิภรียาที่เป็นศัตรูของประชาชนคนจน เอ็นจีโอไทย จะไม่มีอนาคต ในการเป็นพลังของประชาสังคมเพื่อประชาธิปไตยได้อีกเลย

ตั้งแต่ช่วงแรกๆ ของพันธมิตรฯ ผู้นำ เอ็นจีโอ อย่าง เรวัติ ประเสริฐเจริญสุข (กปอพช.²) หรือ นิมิตร์ เทียนอุดม (เครือข่ายเอดส์) ได้ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ และนิมิตร์ได้พูดจากเวทีนี้ในทำนองที่ถูกคนจนว่า ผู้ที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ “ขาดข้อมูล”³ ซึ่งเป็นทัศนะที่ให้ความชอบธรรมกับรัฐประหาร ต่อมาหลังจาก ที่รัฐประหาร ๑๙ กันยายนเกิดขึ้น นิมิตร์ และผู้นำส่วนหนึ่งของ เอ็นจีโอ ได้ กีดกันไม่ให้สมาชิกเครือข่ายของตน เดินขบวนรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในพิธีปิดงานสมัชชาสังคมไทย ทั้งๆ ที่ผู้นำ กปอพช. อย่าง เรวัติ ประเสริฐเจริญสุข กับ จอน อึ้งภากรณ์⁴ และเครือข่ายคนพิการ ได้ร่วมนำขบวนประท้วงใน ครั้งนั้น

ในตำนานสมัชชาสังคมไทยที่จัดที่ธรรมศาสตร์รังสิตในเดือนตุลาคม ปี ๒๕๔๙ องค์กร เอ็นจีโอ อย่าง “รักษ์ไทย” ซึ่งได้รับเงินทุนจากฝ่ายรัฐ

² คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน

³ ประชาไท, 23 มีนาคม ๒๕๔๙, www.prachatai.com

⁴ จอน เคยเขียนบทความที่ส่งออกทางอีเมลว่าเขา “สองจิตสองใจ” เรื่องรัฐประหาร คือ ทั้งชอบและไม่ชอบ

จำนวนมาก ได้พาชาวบ้านใส่เสื้อเหลืองมาร่วมงาน และนำเสนอแนวคิดชาตินิยม ซึ่งทำให้เราต้องวิเคราะห์ปัญหาที่มากจากการรับเงินจากภาครัฐอีกด้วย เนื่องจากเดิมที เอ็นจีโอ พยายามอิสระจากรัฐภายในประเทศของตนเอง โดยการขอทุนจากมูลนิธิภายนอกประเทศ แต่ในปัจจุบัน เอ็นจีโอกลายเป็นองค์กรที่รับเหมาทำงานจากรัฐ หรือแทนองค์กรของรัฐ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.)⁵ ที่ให้ทุน เอ็นจีโอ คำถามคือ เอ็นจีโอ หรือ Non- Government Organisations กลายเป็น “จีเอ็นจีโอ” Government Non-Government Organisations ที่ผูกพันกับรัฐหรือไม่

ที่แย่มากๆ คือ มีผู้นำ เอ็นจีโอ หลายคนเสนอชื่อตนเองให้ทหาร หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยา เพื่อหวังว่าจะได้รับการแต่งตั้งเป็น ส.ว. ตัวอย่างเช่น เหวดดี ประเสริฐเจริญสุข, นิมิตร์ เทียนอุดม, บรรจง นะแส (เครือข่ายประมงพื้นบ้าน) วิทยุर्थ์ เพิ่ม พงศาเจริญ (สิ่งแวดล้อม) หรือ ศยามล ไกยูรวงศ์ (มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม) เป็นต้น และถึงแม้ว่าทหารไม่ได้แต่งตั้งพวกเขา แต่ก็มีคนจาก “สายเอ็นจีโอ” หลายคนที่มีร่วมมือกับ คมช. ในรูปแบบต่างๆ โดยหลงคิดว่าทหารเผด็จการจะปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยได้ โดยลืมนประวัติศาสตร์ของสังคมไทย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ไทยในองค์กร Focus on Global South ได้ออกมาแสดงความยินดีกับรัฐประหาร⁶ แต่ถูกโต้แย้งจาก Walden Bello ผู้ก่อตั้งองค์กรที่มาจากฟิลิปปินส์

เมื่อเราเปรียบเทียบแถลงการณ์ของ กปอพช. ที่ประกาศออกมาภายใต้การนำของ ไพโรจน์ พลเพชร ในยุคที่เสื้อเหลืองกับเสื้อแดงออกมาประท้วง

⁵ www.thaihealth.or.th

⁶ <http://focusweb.org/the-thai-coup-democracy-and-wearing-yellow-on-mondays.html?Itemid=93> by Chanida Chanyapate and Alec Bamford

บนท้องถนน⁷ จะเห็นข้อแตกต่างในการเน้นประเด็นระหว่างยุคประท้วงของ *พันธมิตรฯ* เสื้อเหลือง กับยุคประท้วงของเสื้อแดง เช่น ในเดือน พฤษภาคม มิถุนายน และกันยายน ๒๕๕๑ ขณะที่ *พันธมิตรฯ* กำลังยึดทำเนียบรัฐบาล และท้องถนน และใช้ความรุนแรง กบอพช. เรียกร้องให้รัฐบาลพรรคพลังประชาชน เคารพสิทธิเสรีภาพของ *พันธมิตรฯ* ที่ชุมนุมอย่าง “สงบ” ต่อมาในเดือนมิถุนายน กบอพช. ได้เรียกร้องให้รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งนี้ลาออก ในช่วงนั้น ส.ว. “เอ็นจีโอ” รสนา โตสิตระกูล ก็ออกมาพูดว่ารัฐบาลไม่มี สิทธิสลายการชุมนุมของ *พันธมิตรฯ* ด้วย

รัฐบาลในครั้งนั้นไม่ได้ใช้กำลังทหารหรืออาวุธปืนสลายการชุมนุม แต่อย่างใด ทั้งๆ ที่ *พันธมิตรฯ* มีการใช้อาวุธปืนและระเบิด อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังน้ำตาอย่างไม่ถูกต้องโดยตำรวจที่หน้ารัฐสภาในเดือนตุลาคม คงจะทำให้ผู้ประท้วงเสียชีวิตหนึ่งคนในวันที่ ๗ ตุลาคม ส่วน *พันธมิตรฯ* อีก คนที่เสียชีวิต ตายเพราะระเบิดของตนเอง นอกจากนี้มี *พันธมิตรฯ* คนหนึ่ง ที่จิงใจขับรถทับตำรวจ

ต่อมาเมื่อเสื้อแดงออกมาประท้วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่ ได้มาจากการเลือกตั้ง ในเดือนเมษายนปี ๒๕๕๒ กบอพช. ได้เรียกร้องให้ เสื้อแดงยุติการชุมนุม “ที่รุนแรง” ทั้งๆ ที่เป็นการชุมนุมอย่างสงบก่อนที่จะ ถูกปราบโดยฝ่ายทหาร มีการเรียกร้องให้รัฐบาลอภิสิทธิ์ใช้แต่วิธีที่ถูก กฎหมายในการสลายการชุมนุมคือไม่ต้องเคารพสิทธิในการชุมนุมของเสื้อแดง และยิ่งกว่านั้นหลังจากที่รัฐบาลอภิสิทธิ์ใช้กองทหารติดอาวุธยิงประชาชน จนตายอย่างน้อยสองคน และบาดเจ็บจำนวนมาก ไม่มีการขอให้รัฐบาลลาออก แต่อย่างใด แย่กว่านั้นคือ องค์กรผู้บริโภค เครือข่ายเอดส์ และองค์กรสลัม

⁷ ประชาไท , พฤษภาคม มิถุนายน และกันยายน ๒๕๕๑, 13,15 และ 23 เมษายน ๒๕๕๒. www.prachatai.com

สี่ภาค ภายใต้การนำของ สารี อ่องสมหวัง และนิมิตร์ เทียนอุดม ได้ออกมา ประณามเสื้อแดงโดยไม่ประณามรัฐบาลเลย

หนึ่งวันหลังจากที่รัฐบาลอภิสิทธิ์ ใช้ทหารฆ่าประชาชนเสื้อแดงเกือบ 90 ศพ กปอพช. ออกแถลงการณ์ที่มีเนื้อหาว่า... “เราเห็นว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นความอำมหิตของรัฐบาลและแกนนำของผู้ชุมนุม ที่มุ่งเอาชีวิตของประชาชนเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุชัยชนะทางการเมือง”⁸ พุดง่ายๆ ประชาชนเสื้อแดงเป็นแค่เหยื่อโง่ที่ถูกจ้างถูกหลอกมาประท้วง และ “ทั้งสองฝ่ายใช้ความรุนแรง”

ตลอดเวลาที่มีการชุมนุมของคนเสื้อแดง กปอพช. ไม่เคยออกมา เรียกร้องให้ “รัฐบาลเคารพสิทธิเสรีภาพของคนเสื้อแดงในการชุมนุมอย่างสงบ” และไม่เคยออกมา “เรียกร้องให้รัฐบาลลาออก” อย่างที่เคยเรียกร้องสมัยที่พันธมิตรฯ ป่วนเมือง ยิ่งกว่านั้น ส.ว. พันธมิตรฯ รสนา โตสิทตระกูล ที่เคยพูดว่ารัฐบาลพรรคพลังประชาชนไม่มีสิทธิ์สลายการชุมนุมของพันธมิตรฯ ก็ยังออกมาชักชวนให้รัฐบาลอภิสิทธิ์ใช้ความรุนแรงกับคนเสื้อแดงอีกด้วย

แค่หนึ่งเดือนหลังจากที่รัฐบาลอภิสิทธิ์และทหารเข่นฆ่าเสื้อแดง ไพโรจน์ พลเพชร ประธาน กปอพช. พุดในงานเสวนา เมื่อวันที่ ๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๓ ว่า “เราต้องให้ข้อมูลทั้งในแง่ของหลักการใช้อำนาจรัฐ ว่าจริงๆ รัฐสามารถใช้อาวุธได้หรือไม่ ขอบเขตมีความสมดุลงจริงหรือไม่ ขณะเดียวกัน ประชาชนก็ต้องรู้ว่าแท้จริงแล้วตัวเองมีสิทธิในการแสดงออกมาน้อยแค่ไหน ต้องรู้ว่าการกระทำแบบนี้คือการชุมนุม หรือจลาจล เพราะเรื่องเหล่านี้มีผลในวินิจัยความผิด”⁹

⁸ แถลงการณ์ กปอพช. ๒๐ พ.ค. ๒๕๕๓

⁹ <http://www.thaireform.in.th/> ๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๓

พูดง่าย ๆ... ไม่มีการประมาณการเช่นฆ่าประชาชนมือเปล่าที่เรียกร้องประชาธิปไตยโดยรัฐบาลทหารของอภิสิทธิ์ แต่ตั้งคำถามลอย ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงจุดยืน เพราะถ้าแสดงจุดยืนประชาธิปไตย จะไม่มีทางคลานเข้าไปต่อสาย “ลือบบี้” กับ “ผู้ใหญ่” ได้ ...กบอพช. ไม่มีการพูดถึงนักโทษการเมือง... ไม่มีการพูดถึงการปิดกั้นสื่อ.... แต่ที่แย่มากที่สุดคือถูกประชาชนเสื้อแดง ว่าไม่เข้าใจสิทธิเสรีภาพ ไม่เข้าใจว่าการชุมนุมแบบไหน “ถูกต้อง” และมองว่าคนเสื้อแดงถูกจู่โจมมาเป็นเหยื่อโดยนักการเมืองและทักษิณ

ความอัปยศของแกนนำ เอ็นจีโอ ตกต่ำลงอีก เมื่อมีการมองว่าเราสามารถปฏิรูปการเมือง ในขณะที่ไม่มีประชาธิปไตยและเสรีภาพได้ และผู้ที่สามารถประสานงานการปฏิรูปได้คือรัฐบาลทหารมือเปื้อนเลือด เอ็นจีโอ จึงแห่กันเข้าไปร่วมมือกับกระบวนการปฏิรูปของทราชอภิสิทธิ์ โดยที่แกนนำ เอ็นจีโอ ไปรับตำแหน่งในฐานะ “ผู้แทนภาคประชาชน” ที่ไม่เคยมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเลย และแถมดูถูกประชาชนว่า “โง่” อีกด้วย

เป็นไปได้อย่างไรที่องค์กร เอ็นจีโอไทย เลือกข้างอำมาตย์ และต่อต้านคนจนและประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่นักเคลื่อนไหว เอ็นจีโอ เริ่มต้นชีวิตการทำงานด้วยการปกป้องประชาธิปไตย และการใช้คำขวัญที่เคารพคนจน เช่น “คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน”? ผู้ที่อยู่ในแวดวง เอ็นจีโอ ทั้งในไทยและต่างประเทศ ถ้ายังรักประชาธิปไตยและต้องการสังคมที่เป็นธรรม จะต้องรีบทบทวนบทบาทของเอ็นจีโอ ในครั้งนี้

แนวการเมือง เอ็นจีโอ

หลังการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)

การเมืองของ เอ็นจีโอ ที่มองแค่ประเด็นปัญหาอย่างแยกส่วน มองไม่เห็นภาพกว้างของการเมืองและสังคม ตาข้างหนึ่งแกล้งบอด มองไม่เห็นสภาพเผด็จการทางการเมือง อีกข้างมองว่าต้องพัฒนาสิทธิชุมชนภายใต้การนำและ

การสั่งสอนของพี่เลี้ยง เอ็นจีโอ มีการมองว่าไม่ต้องไปแตะโครงสร้างอำนาจของอำมาตย์ ไม่ต้องพูดถึงกองทัพ และไม่ต้องพูดถึงสถาบันกษัตริย์เลย แล้วจะสร้างสิทธิพื้นฐานของประชาชนในชุมชนต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขแบบนี้ได้อย่างไร?

ถ้าจะหาคำอธิบายว่าทำไม เอ็นจีโอไทย ถึงหันขวากขวามามีจุดยืนข้างอำมาตย์ เราจะต้องหลีกเลี่ยงเรื่องการใช้คำอธิบายที่เน้นนิสัยใจคอส่วนตัวหรือความหวังดีหวังร้ายของบุคคล ประเด็นที่สำคัญกว่ามากคือ แนวคิดทางการเมือง และเนื่องจาก เอ็นจีโอ ส่วนใหญ่ก่อกำเนิดมาในยุคที่ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ล่มสลาย เราจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง พคท. กับการเมือง เอ็นจีโอ¹⁰

นักปฏิบัติการ เอ็นจีโอ ไม่เหมือนอำมาตย์ เขาไม่ใช่ส่วนหนึ่งของชนชั้นปกครอง และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เริ่มต้น “หวังดี” ต่อคนจน แต่การเข้าใจเหตุผลและที่มาของการเมือง เอ็นจีโอ ในยุคปัจจุบันนั้น ไม่ได้หมายความว่า มันเป็นแนวทางการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง เพราะอย่างน้อยที่สุดเราต้องตั้งคำถามว่า ทำไมมันนำไปสู่จุดยืนปัจจุบันที่เข้าข้างเผด็จการของชนชั้นปกครอง และดูถูกประชาชนคนจน

การ “ปฏิเสธรการเมืองหรือทฤษฎีการเมือง” การเน้นแนวปฏิบัติเฉพาะกาลประเด็นเดียว และการที่ เอ็นจีโอ ขาดความโปร่งใส และไม่มีกลไกประชาธิปไตยภายใน โดยที่ เอ็นจีโอ เป็นองค์กรเล็กคล้ายๆ บริษัทธุรกิจ

¹⁰ ดู ใจ อึ๊งภากรณ์ และ นุ่มนวล ยัพรราช บรรณาธิการ (๒๕๔๗), “รื้อฟื้นการต่อสู้ ชัยแพ้สู่ชัยใหม่ไทย” สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน, บทที่ ๒ และ ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ (๒๕๔๙), “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย” สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน, บทที่ ๑ และ ๒

ซึ่งไม่ใช่องค์กรมวลชนที่มีสมาชิกจำนวนมาก ล้วนแต่ส่งผลกับแนวปฏิบัติ การของ เอ็นจีโอ ที่ตั้งตัวเองขึ้นมาเป็น “ผู้แทนของภาคประชาชน”

หลังการล่มสลายของ พคท. ผู้ที่ก่อตั้ง เอ็นจีโอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีต สมาชิกหรือผู้สนับสนุนพรรคฯ ได้ทบทวนแนวทาง และหันมาใช้การเคลื่อนไหว ที่ลดความสำคัญของ “การเมือง” และการยึดอำนาจรัฐ โดยเน้นการเป็น “ผู้ปฏิบัติ” แต่การปฏิบัติของ เอ็นจีโอ เป็นเรื่อง “ประเด็นปัญหาชาวบ้าน” ประเด็นเดียวอย่างแยกส่วน ไม่ได้ต่อสู้หลายด้านพร้อมๆ กันเพื่อเปลี่ยนแปลง รัฐและสังคมเหมือนกับที่ พคท. เคยทำ ซึ่งแนวคิดของ เอ็นจีโอ แบบนี้ สอดคล้องกับการขอทุนเพื่อทำโครงการ และได้รับอิทธิพลจากความคิด อนาธิปไตย ที่หันหลังกับรัฐ และปฏิเสธการสร้างพรรคมวลชนอีกด้วย แนว อนาธิปไตยนี้ก็เป็นปฏิกิริยาต่อแนวเผด็จการของ พคท. เช่นกัน

จุดยืนดังกล่าวเราเข้าใจได้ว่าเป็นปฏิกิริยาที่เกิดจากข้อเสียของพรรค คอมมิวนิสต์ฯ โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นเผด็จการของพรรคฯ ที่สั่งลงมา ว่าสมาชิกต้องเชื่อฟังและท่องสูตรทฤษฎีการเมืองของพรรคฯ ซึ่งในที่สุดนำไปสู่ความล้มเหลวในการต่อสู้ ผลของปฏิกิริยาต่อสภาพเช่นนี้ คือการหันมา ปฏิเสธ “ทฤษฎีการเมืองทั้งหมด” หรือปฏิเสธ “การสร้างพรรค” ซึ่ง สถานการณ์แบบนี้มันเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามเย็นและในส่วนอื่นๆ ของ โลกอีกด้วย การเคลื่อนไหวประเด็นเดียวที่ลดเรื่อง “การเมือง” ก็เข้าใจได้อีก เพราะสอดคล้องกับการขอทุนจากต่างประเทศเพื่อโครงการของ เอ็นจีโอ โดยไม่ต้องพึ่งรัฐไทย และเป็นการพยายามหลีกเลี่ยงการปราบปราม “กลุ่ม การเมือง” โดยรัฐเผด็จการในยุคแรกๆ อีกด้วย

นอกจากนี้การลดความสำคัญของ “การเมือง” นำไปสู่แนวปฏิบัติแบบ “ล็อบบี้” (lobby) ของ เอ็นจีโอ คือ เอ็นจีโอ มองว่าเขาจะต้องหาทาง “ต่อสาย” กับผู้ใหญ่ เพื่อเข้าไปแนะนำหรือเรียกร้องอะไรกับรัฐบาลหรือผู้มี

อำนาจ แทนที่จะนำการเคลื่อนไหวต่อสู้ของมวลชนให้มีการเปลี่ยนแปลง และ เอ็นจีโอ จะพยายาม “ต่อสาย” กับทุกรัฐบาล ไม่ว่าจะมาจากพรรคไหน และ ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการหรือประชาธิปไตย¹¹ ดังนั้น เอ็นจีโอ เคย “ต่อสาย” ด้วยความหวังสูง กับรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์, พรรคความหวังใหม่, พรรคไทยรักไทย และรัฐบาลเผด็จการของ คมช.

ในกรณีรัฐบาล ไทยรักไทย อดีตแกนนำ เอ็นจีโอ อย่าง ภูมิธรรม เวชยชัย ก็เข้าไปรับตำแหน่งสูงในรัฐบาล และในกรณีหลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน อดีต เอ็นจีโอ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ก็รับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลทหารของ คมช.

การเมืองแบบ “ล๊อบบี้” หรือการ “ต่อสาย” ผู้ผู้มีอำนาจในรัฐบาล เป็น สิ่งที่ดูเหมือนว่าขัดแย้งกับแนวอนาธิปไตยโดยสิ้นเชิง เพราะแนวอนาธิปไตย จะพยายาม “หันหลังและปฏิเสธรัฐ” ในขณะที่แนวล๊อบบี้เป็นการ “วิ่งเข้าหา รัฐ” อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวความคิดมีต้นกำเนิดจากความอ่อนแอ ซึ่งมา จากการขาดพลังมวลชน และการปฏิเสธ “การเมือง” หรือ “ความจำเป็นที่จะยึดอำนาจรัฐ” ของเอ็นจีโอ

มือซ้ายของ เอ็นจีโอ จะชวนให้ชาวบ้านทำกิจกรรมที่พึ่งตนเองในชุมชน พร้อมกันนั้นมีการวิจารณ์รัฐ ในขณะที่มือขวาพยายาม “ต่อสาย” ผู้ผู้มีอำนาจในรัฐบาล และทั้งสองมือที่ขัดแย้งกันของ เอ็นจีโอ นี้ จะไม่สนใจ วิเคราะห์ภาพกว้างของสังคมและการเมือง เพราะไม่มีเป้าหมายในการ ช่างชิงอำนาจรัฐเลย¹²

¹¹ การเมืองแบบนี้มาจากการที่นักเอ็นจีโอไม่มีอำนาจที่มาจากองค์กรมวลชน ดู Ana Margarida Esteves, Sara Motta & Laurence Cox (2009), “Civil society versus social movements” (editorial), *Interface: a journal for and about social movements*, 1 (2): 1 - 21 (November 2009).

¹² ดู ตัวอย่างใน Somchai Pataratananun (2006), *Civil Society and Democratization. Social Movements in Northeast Thailand*. NIAS press. p. 84.

การเมืองของการ “ต่อสาย” ของ เอ็นจีโอ ในที่สุดนำไปสู่การร่วมมือกับรัฐ และการรับทุนจากภาครัฐ ในปี ๒๕๓๒ ผู้แทน เอ็นจีโอ เริ่มถูกดึงเข้าไปร่วมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ และในปี ๒๕๓๕ เอ็นจีโอ เริ่มได้รับทุนจากกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายความว่า เอ็นจีโอ เริ่มไม่อิสระจากรัฐบาลและหันมาพึ่งพาชนชั้นปกครอง¹³

ในการใช้แนวอนาธิปไตย เอ็นจีโอ มักจะต่อต้าน “ประชาธิปไตยแบบผู้แทน” และการลงคะแนนเสียง¹⁴ เพราะมองว่านำไปสู่การเมืองหน้าและ การซื้อขายเสียง หรือการเพิ่มอิทธิพลของ “พรรคการเมือง” ดังนั้นมีการเสนอ “ประชาธิปไตยทางตรง”¹⁵ ซึ่งเป็นระบบที่คนในชุมชนมาประชุมกันเพื่อกำหนดทิศทางของชุมชน และต่อรองโดยตรงกับรัฐ แต่มันมีหลายๆ ปัญหา เพราะมันเป็นนามธรรม มันมองแค่ชุมชนตนเอง อาจเพิ่มอิทธิพลของผู้นำชุมชนอนุรักษ์นิยมหรือผู้ใหญ่ในขบวนการ และไม่มีอำนาจเท่าในการต่อรองกับรัฐเลย ยิ่งกว่านั้น การปฏิเสธ “ประชาธิปไตยระบบผู้แทน” และ “การเลือกตั้ง” นำไปสู่การมองว่า รัฐสภาที่มีเสียงข้างมากของ *ไทยรักไทย* ไม่แตกต่างอะไรจากการทำรัฐประหารของทหาร หรือรัฐสภาที่แต่งตั้งโดยทหาร

¹³ Shinichi Shigetomi, Kasian Tejapira & Apichart Thongyou, Contributing editors (2004), *The NGO way: Perspectives and Experiences from Thailand*. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization, Chiba, Japan. p.49

¹⁴ ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ (๒๕๔๙), *อ้างแล้ว*, Chris Nineham (2006), Anti-capitalism, social forums and the return of politics. *International Socialism* 109, U.K.

¹⁵ ดู ประภาส ปิ่นตบแต่ง (๒๕๔๑), “การเมืองบนท้องถนน 99 วันสมัชชาคนจน” มหาวิทยาลัยเกริก และ D. Morland & J. Carter (2004), *Anarchism and Democracy*. In: M.J. Todd & G. Taylor (eds), *Democracy and participation*. Merlin Press, U.K.

และมันเปิดประตูสู่การเมืองเผด็จการ “ระเบียบใหม่” ของพันธมิตรฯ อีกด้วย¹⁶ เพราะมันเป็นการปฏิเสหระบบเลือกตั้ง จริงๆ แล้ว เอ็นจีโอ ทั่วโลก ไม่เคยมีการเลือกตั้งภายในแต่ละองค์กร ซึ่งแตกต่างจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหลายชนิด เช่น สหภาพแรงงาน หรือพรรคการเมือง¹⁷

ทั้งๆ ที่ เอ็นจีโอ ตื่นเต้นกับชัยชนะของ *ไทยรักไทย* ในช่วงเริ่มต้น และรีบเข้าไปต่อสายกับคนอย่างภูมิธรรมแต่ในไม่ช้าก็ผิดหวังและโกรธแค้นรัฐบาลสาเหตุสำคัญที่สุดคือนโยบายที่เป็นรูปธรรมของ *ไทยรักไทย* ทำให้ฐานมวลชนของ เอ็นจีโอ หดลง เพราะประชาชนเห็นว่า “การเมือง” มีประสิทธิภาพมากกว่าโครงการของ เอ็นจีโอ หลายเท่า นอกจากนี้ เอ็นจีโอ แนวนอนธิปไตยไม่เคยไว้วางใจการใช้รัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจน ถ้าไม่ใช่โครงการที่ส่งเงินลงมาผ่านเอ็นจีโอ และการปราม เอ็นจีโอ ด้วยวาจาและการตรวจสอบทรัพย์สินส่วนตัวของผู้บางคน โดยรัฐบาลทักษิณ ก็ไม่ช่วยสถานการณ์เลย

ที่น่าสนใจคือ นโยบาย “อนาธิปไตยชุมชน” ที่หันหลังให้กับบทบาทรัฐของ เอ็นจีโอ ไปด้วยกันได้กับแนวเสรีนิยมกลไกตลาดที่ต้องการให้รัฐเลิกลง ปฏิเสหการกระจายรายได้โดยรัฐ และเน้นการให้คน “ดูแลตนเอง” เพื่อเพิ่มประโยชน์ให้กลุ่มทุนเอกชน ซึ่งเป็นนโยบายที่ *พรรคประชาธิปัตย์* และอำมาตย์ชั้นชม และไปด้วยกันได้ดีกับลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” อีกด้วย โดยที่บุคคลที่เป็นสะพานเชื่อมที่สำคัญระหว่าง เอ็นจีโอ กับอำมาตย์คือ หมอประเวศ วะสี¹⁸

¹⁶ ดูท้ายบทนี้

¹⁷ แต่สหภาพแรงงานและพรรคที่เป็นเผด็จการก็มี

¹⁸ Chanida Chitbundid, Chaithawat Thulathon & Thanapol Eawsakul (2004), *The Thai Monarchy and NGOs*. In Shinichi Shigetomi, Kasian Tejapira & Apichart Thongyou, Contributing editors (2004), *The NGO way: Perspectives and Experiences from Thailand*. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization, Chiba, Japan. pp.131-137.

สายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง ลัทธิอนุรักษนิยมของสายอำมาตย์รักเจ้า กับ เอ็นจีโอ เริ่มเกิดขึ้นประมาณสิบปีก่อนรัฐประหาร ๑๙ กันยายน เมื่อ เอ็นจีโอ เริ่ม ขานรับลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของกษัตริย์ โดยมีการอ้างว่าตรงกับแนวคิด “เศรษฐกิจชุมชนแบบอนาธิปไตย” ที่แยกตัวออกจาก “ทุนนิยม”¹⁹ แต่ในความเป็นจริง ลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นลัทธิที่ปกป้องและแช่แข็ง ความเหลื่อมล้ำที่มาจากกลไกตลาดของทุนนิยม ซึ่งลัทธินี้ถูกเสนอโดย กษัตริย์ภูมิพลผู้เป็นนายทุนใหญ่สำคัญของไทย อย่างไรก็ตาม ทั้ง กปอพช. และ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ได้หันมารณรงค์เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” และ ยุค ศรีอารยะ อดีตนักกิจกรรม พคท. ที่เปลี่ยนไปสนับสนุน *พันธมิตร* ก็สนับสนุน ลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” เช่นกัน²⁰ นอกจากนี้ ยุค เสนออีกด้วยว่า “ประชาธิปไตยตะวันตก” ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ *พันธมิตร* และอำมาตย์

ในความเป็นจริง แนวคิด “เศรษฐกิจชุมชน” เป็นแนวคิดอนาธิปไตย ที่เริ่มจากจุดยืนเพียงข้างคนจนในชนบทที่เผชิญหน้ากับรัฐอำมาตย์ มันเป็น ข้อเสนอให้หันหลังกับรัฐและลงมือทำอะไรเองในชุมชน²¹ ไม่ใช่ข้อเสนอให้ จับมือกับอำมาตย์ แต่มันเป็นข้อเสนอที่เพื่อฝัน เพราะเสนอให้หมุนนาฬิกา

¹⁹ ยุคติ มุกดาวิจิตร (๒๕๔๘), “อ่านวัฒนธรรมชุมชน : วาทศิลป์และการเมืองของชาติพันธุ์นิพนธ์แนววัฒนธรรมชุมชน”, สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

²⁰ ยุค ศรีอารยะ (๒๕๕๐), <http://www.thaioctober.com/forum/index.php?topic=198.30>

²¹ ดู จักรทิพย์ นางสุภา และคณะ (2541), แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนชาวนาในประเทศไทย ใน “ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนชาวนา”, วิถีทัศน์ ชุตภูมิปัญญา #7 แต่อย่างไรก็ตามในหนังสือเล่มนี้ จักรทิพย์ พยายามเชื่อมกับแนวคิดของกษัตริย์ และในหนังสือ สัจจิต พิริยะรังสรรค์ (๒๕๔๑), “เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ปรัชญาฐานะ และอนาคต” กรมการปกครอง, จะเห็นว่ามี การเชื่อมกับรัฐบาล *ประชาธิปไตย* และ กรมการปกครอง

กลับสู่ยุคก่อนทุนนิยม มันนำมาใช้ไม่ได้ และชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ไม่สนใจ อีกด้วย นี่คือนโยบายที่การใช้ “เศรษฐกิจชุมชน” ในรูปธรรม แปรไปเป็นการยอมจำนนต่ออำนาจอำมาตย์และลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของกษัตริย์ และการที่ชาวบ้านไม่สนใจฟังข้อเสนอเพื่อผืนนี้ยิ่งทำให้เอ็นจีโอ ดูถูกชาวบ้านว่า “โง่” บ่อยขึ้น

อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรรีบสรุปว่าทุกองค์กรที่ใช้แนวอนาธิปไตย จะจบลงด้วยการจับมือกับรัฐอำมาตย์ กรณีของสมัชชาคนจน ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกร เป็นตัวอย่างขององค์กรที่รักษาความอิสระจากรัฐ และไม่ยอมสนับสนุนรัฐประหาร ๑๙ กันยา หรือ พันธมิตรฯ ในกรณี สมัชชาคนจน เขาอาจถูกนำโดยนัก เอ็นจีโอ แต่สมัชชาฯ ไม่ใช่เอ็นจีโอ เพราะเป็นองค์กรที่มีมวลชน ซึ่งในอดีตทำให้มีพลังในการต่อรองพอสมควร²²

ความโกรธแค้นของ เอ็นจีโอ ต่อการที่ชาวบ้านเลือก *ไทยรักไทย* ทำให้ เอ็นจีโอ เปลี่ยนจุดยืนมาถูกชาวบ้านว่า “เข้าไม่ถึงข้อมูล” และ “ถูกหลอกโดย *ไทยรักไทย*” จริงๆ แล้วในการทำงานของ เอ็นจีโอ และการทำงานสายแรงงานของคนอย่าง สมศักดิ์ โกศัยสุข²³ มันมีหน่ออ่อนของการมองว่าคนธรรมดาขาดความสามารถ เพราะองค์กรเหล่านี้มีวัฒนธรรมในการส่งคนที่เขาเองเรียกว่า “พีเลียง” ลงไปสอนหรือดูแลชาวบ้านหรือคนงาน โดยที่ไม่ค่อยมีการปลุกกระตุ้นให้คนจนนำตนเอง

²² ดู Bruce Missingham (2003), *The Assembly of the Poor in Thailand*. Silkworm Books. ซึ่งแหลมคมกว่า, ประภาส ปิ่นตบแต่ง (๒๕๔๑), *อ้างแล้ว* (อาจเป็นเพราะอ.ประภาส ใกล้ชิดกับสมัชชาคนจนมาก เลยไม่ยกวิจารณ์)

²³ อดีตผู้นำแรงงานที่ไปเป็นแกนนำพันธมิตรฯ

สถานการณ์ทางการเมืองในไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เป็นสถานการณ์ที่สร้างความสับสนได้ ข้างหนึ่งมีรัฐบาลของทักษิณ ซึ่งเป็นรัฐบาลพรรคเศรษฐกิจมหาชน ซึ่งมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาคใต้และสงครามยาเสพติด อีกข้างหนึ่งคือพวกอำมาตย์ ซึ่งล้วนแต่เป็นเศรษฐกิจนายทุนด้วย และมีประวัติการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันยาวนานมาตั้งแต่ ๑๔ ตุลา เรื่อยๆ มาการที่ เอ็นจีโอ ไม่สนใจทฤษฎีการเมือง หรือการถกเถียงเรื่องการเมืองไทย และสากล ทำให้ เอ็นจีโอ วิเคราะห์ไม่ออกว่าคนจนเลือก *ไทยรักไทย* มาด้วยเหตุผล มันทำให้แยกไม่ออกระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลที่มาจากรัฐประหาร อย่างน้อยที่สุด เอ็นจีโอ ควรจะต้านรัฐประหารและทำตัวเป็นกลางไม่เลือกข้างใคร แต่แทนที่จะทำตรงนั้นเขากลับเข้าข้างเสื้อเหลืองและเผด็จการ นอกจากนี้ วัฒนธรรม “พี่เลี้ยง” มีผลทำให้นักเคลื่อนไหว เอ็นจีโอ เกรงกลัว และเกลียดชัง การตื่นตัวและการจัดตั้งกันเองของพลเมืองเสื้อแดง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เสื้อแดงมีความคิดหลากหลายและหลายส่วนอาจไม่ใช่เทวดาบริสุทธ์ชาวสะอาด

แต่ในที่สุดประชาธิปไตยต้องมาจากการจัดตั้งกันเองและการเคลื่อนไหวของพลเมืองรากหญ้า ซึ่งย่อมนำชาวสะอาดบริสุทธ์เป็นธรรมดาอยู่แล้ว ที่สำคัญคือประชาธิปไตยไม่เคยมาจากทหาร อำมาตย์ อภิสิทธิ์ชน หรือ “พี่เลี้ยง”

นอกจากปัญหาที่มาจากการเมือง “ต่อสาย” ขององค์กร เอ็นจีโอ ที่กล่าวถึงไปแล้ว การปฏิเสธ “การเมือง” หรือการไม่สนใจว่ารัฐบาลจะมีเบื้องหลังอย่างไร เปิดโอกาสให้มีกลุ่มผู้ฉวยโอกาส ที่เข้ามา “หากิน” ในขบวนการภาคประชาชนและ เอ็นจีโอ โดยที่กลุ่มดังกล่าวสามารถเปลี่ยนจุดยืนเพื่อร่วมมือกับใครก็ได้ ถ้ามีเงินทุนเข้ามาสนับสนุนการทำงานของเขา ตัวอย่างที่ดีคือ *กลุ่มเพื่อนประชาชน (FOP)* ที่มี ชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ์,

นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ และ นัสเซอร์ ยีหมะ เป็นเจ้าหน้าที่ อีกตัวอย่างคือ องค์กร YPD หรือ “ขบวนการเยาวชนก้าวหน้าเพื่อสังคมนิยมประชาธิปไตย” ที่มี เมธา มาสขาว เป็นประธาน ในกรณีหลังนี้ YPD มักจะสร้างภาพว่าเป็น ขบวนการเพื่อสังคมนิยมและประชาธิปไตย เพื่อรับทุนต่างประเทศมาทำ กิจกรรมหรือเดินทางไปประชุมที่ประเทศอื่น แต่ในรูปธรรม YPD ไม่ได้ออกมาต่อต้านเผด็จการของอำมาตย์ และใกล้ชิดกับสื่อเหลืองมากกว่าสื่อแดง

กลุ่มเพื่อนประชาชน เคยสร้างภาพว่าเป็นกลุ่ม “สังคมนิยม” และเคย สร้างภาพว่าสนับสนุนการต่อสู้ในรูปแบบขบวนการ Zapatista ในเม็กซิโก ที่ต่อสู้กับรัฐอำมาตย์ แต่ต่อมา กลุ่มเพื่อนประชาชน ก็ไปทำงานกับพันธมิตรฯ และสนับสนุนรัฐประหารของอำมาตย์ที่ทำลายประชาธิปไตย ทั้ง นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ และ นัสเซอร์ ยีหมะ มีส่วนในการบุกเข้าไปปิดสถานีโทรทัศน์ NBT ในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยที่กลุ่ม พันธมิตรฯ นี้มีอาวุธปืนและมีด กิจกรรมต่างๆ ของ นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ รุ่งเรืองมาเรื่อยๆ จนได้รับ ตำแหน่งอนุกรรมการสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนภายใต้รัฐบาลอำมาตย์ กลุ่มเพื่อนประชาชน นี้ ในอดีตเคยได้ ทุนจากองค์กรให้ทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อจัดการเคลื่อนไหว ของสมัชชาคนจน งาน “สภาประชาชน” และการเคลื่อนไหวโดยทั่วไปของ เอ็นจีโอ

กลุ่มเพื่อนประชาชน (FOP) ไม่ใช่ตัวอย่างของ เอ็นจีโอ แต่เป็นกลุ่ม อันธพาลที่หากินกับ เอ็นจีโอ ชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ์ เคยโทรศัพท์เข้ามือถือ ของผู้เขียนในยามดึก เพื่อข่มขู่ว่าจะทำร้ายตัว และ นัสเซอร์ ยีหมะ เคยโกหก ต่อที่ประชุมเตรียมงานสมัชชาสังคมไทย ว่า องค์กรชวาเนสากล Via Campesina “ไม่สนับสนุนขบวนการสมัชชาสังคมโลก” (World Social Forum) ทั้งนี้เพราะ เขาและ นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ ไม่พอใจที่ กลุ่มเพื่อน

ประชาชน จะไม่ได้บทบาทหลักเป็นผู้ประสานงานสมัชชาสังคมไทย ซึ่งจะ ทำให้ได้รับเงินทุนในการทำงาน

สรุปแล้ว เราสามารถฟันธงได้ว่า ณ บัดนี้ เอ็นจีโอ และเครือข่าย “ภาคประชาชน” เก่าในไทย หมดยุคของการเป็น ขบวนการภาค ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและความเป็นธรรม คนที่รักประชาธิปไตยและ อยู่เคียงข้างคนจนในไทย ไม่สามารถทำงานกับ เอ็นจีโอ กระแสหลัก เหล่านี้ได้ จนกว่าจะมีการทบทวนบทบาทและเปลี่ยนทิศทางการทำงานโดย สิ้นเชิง

เราต้องเน้นคำว่า “เอ็นจีโอกระแสหลัก” เพราะเราจะพบว่า มี เอ็นจีโอ รุ่นใหม่บางคน ซึ่งเป็นคนส่วนน้อย ที่คัดค้านรัฐประหาร พันธมิตรฯ และ อำมาตย์มาตลอด และคนอย่าง สมบัติ บุญงามอนงค์²⁴ ก็ขอบพูดว่าตนเอง เป็น “เอ็นจีโอ” อีกด้วย

บทเรียนสำคัญจากช่วงประวัติศาสตร์นี้ คือ

1. ประเด็นเรื่องแหล่งทุนสำหรับ เอ็นจีโอ โดยเฉพาะทุนที่มาจากรัฐ (หรือธนาคารโลก) สร้างปัญหา เพราะเป็นแรงจูงใจให้ เอ็นจีโอ เลิกวิจารณ์รัฐ หันมาร่วมมือกับรัฐ และเลิกวิจารณ์แนวกลไกตลาด เสรีของกลุ่มทุนใหญ่ตามแนวธนาคารโลก
2. การเมือง “ต่อสาย” ล็อบบี้ ของ เอ็นจีโอ เสี่ยงต่อพฤติกรรมการ ฉวยโอกาส ทำงานกับใครก็ได้ เพื่อผลตอบแทนทางการเมือง จนในที่สุดองค์กรเหล่านี้อาจไม่มีจุดยืนและอุดมการณ์ประชาธิปไตย หลงเหลืออยู่เลย
3. การหันหลังให้ “การเมือง” และ “ทฤษฎีการเมือง” และการรับ แนวนอนาธิปไตย ทำให้ เอ็นจีโอ วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ไม่ค่อยได้

²⁴ บก. ลายจุดและผู้ริเริ่มจัดงาน “วันอาทิตย์สีแดง”

และไม่ยอมแลกเปลี่ยนเรื่องการเมืองภายในองค์กรอย่างจริงจัง
เสี่ยงต่อการเลือกข้างทรราช

4. มวลชนคนเสื้อแดง เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย และเป็นความหวังในการสร้างประชาธิปไตยสมัยใหม่ของไทย

อำมาตย์ก็เกลียด เอ็นจีโอ กังๆ ก็ยื่นดีใจ

ทั้งๆ ที่ เอ็นจีโอ กระแสหลักเลือกข้างอำมาตย์ในวิกฤติการเมืองไทยปัจจุบัน และไปเชียร์รัฐประหาร ๑๙ กันยา เราไม่ควรเข้าใจผิดว่าอำมาตย์ชื่นชม และไว้ใจ เอ็นจีโอ หรือมองว่า เอ็นจีโอ เป็น “พวกเดียวกับเขา” เพราะตั้งแต่การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เอ็นจีโอ ได้วิจารณ์และบ่อยครั้งคัดค้านรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจในกลุ่มชนชั้นปกครอง การวิจารณ์และการคัดค้านนี้ ไปด้วยกันกับการ “ต่อสาย” หรือการลอบบีผู้มีอำนาจ

การที่รัฐบาลทหาร และรัฐบาลของอภิสิทธิ์ ยังดำเนินคดีกับผู้นำเอ็นจีโอ อันสืบเนื่องจากการประท้วงของ เอ็นจีโอ ที่รัฐสภาเผด็จการในปลายปี ๒๕๕๐ แสดงว่าอำมาตย์มอง เอ็นจีโอ ว่าเป็นพวก “ก่อกวน” ฝ่ายอำมาตย์ยังหวาดระแวง และพร้อมจะลงมือยุบหรือคอยสกัดกัน เมื่อองค์กรเหล่านี้หมดประโยชน์สำหรับอำมาตย์

พวก “สลิ่ม” กับ ชนชั้นกลาง

พวก “สลิ่ม” เป็นพวกชนชั้นกลางเสื้อเหลือง และเป็นคนที่สนับสนุนพันธมิตรฯ แต่คนชั้นกลางเหล่านี้พยายามโกหกหลอกลวงสังคมว่าเป็นคน “ไม่มีสี” คือไม่ใช่แดงและไม่ใช่เหลือง ปรากฏการณ์ของ “สลิ่ม” และพันธมิตรฯ ทำให้เราเข้าใจบทบาทของชนชั้นกลางได้ดีขึ้น

ความขัดแย้งและการต่อสู้ในสังคมมนุษย์ทั่วโลก ในทุกยุค ล้วนแต่เป็นการต่อสู้ที่มีรากฐานจากความขัดแย้งทางชนชั้น แต่เราต้องเข้าใจว่าความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางชนชั้นมีหลายมิติ และบ่อยครั้งจะไม่เผยตัวในลักษณะบริสุทธิ์ “ชนชั้น” เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์ทางชนชั้นที่พูดถึงนี้ คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความขัดแย้งทั้งปวงไม่ว่าจะมีหน้าตาแปลกๆอย่างไร (เช่นอาจดูเหมือนเป็นเรื่องการกู่ชาติ เรื่องศาสนา เรื่องวัฒนธรรม ฯลฯ) ล้วนแต่เป็นเรื่องการแย่งกันเพื่อควบคุมทรัพยากร และผลผลิตที่จำเป็นหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ความขัดแย้งในสังคมที่เราัมกเห็น มักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของคนกลุ่มหนึ่งว่ามันมี “ความไม่เป็นธรรม” เกิดขึ้น หรือ “ความไม่ถูกต้อง” เกิดขึ้น ซึ่งทุกครั้งจะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินชีวิตในโลกจริง หรือที่ชาวมาร์คซิสต์เรียกว่า “วัตถุนิยม” และที่น่าสนใจคือในการอธิบายว่าทำไมมันเป็นความไม่เป็นธรรมหรือความไม่ถูกต้อง คนเราสามารถใช้ชุดความคิดที่หลากหลายในการอธิบายได้ เช่น อาจใช้ศาสนาอิสลาม อาจใช้เรื่องสิทธิมนุษยชน อาจใช้เรื่องชาตินิยม อาจใช้แนวสังคมนิยม หรืออาจใช้แนวคิดอนุรักษนิยม แต่นั้นไม่ได้หมายความว่า ความไม่พอใจไม่ได้เกี่ยวกับชนชั้น และผลประโยชน์ทางวัตถุแต่อย่างใด

ในระบบทุนนิยมที่ครอบคลุมทั้งโลกมานานแล้ว กลุ่มคนที่แบ่งเป็นชนชั้นต่างๆ จะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันกับปัจจัยการเลี้ยงชีพ ซึ่งมีผลกระทบต่ออำนาจทางการเมือง โดยมีชนชั้นหลักๆ สามชนชั้นคือ นายทุน กลุ่มชนชั้นกลาง และชนชั้นกรรมาชีพ

นายทุนมีอำนาจในการควบคุมปัจจัยการผลิตและการควบคุมมูลค่าใหม่ที่กรรมาชีพผลิต ดังนั้นมีอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมาก เขาเป็น

ชนชั้นปกครองที่ควบคุมอำนาจรัฐอันประกอบไปด้วย ทหาร ศาล คุก ตำรวจ และสื่อต่างๆ อีกด้วย รวมถึงระบบการศึกษา ในไทย ทหารระดับนายพล เป็นทั้งนายทุนเองและเป็นผู้บัญชาการกองกำลังของชนชั้นนายทุน เพื่อปกป้องผลประโยชน์นายทุนอีกด้วย การแบ่งอำนาจและหน้าที่กันระหว่าง ทหาร นายทุน ข้าราชการชั้นสูง หรือประมุขที่เป็นนักษัตริย์ อาจแตกต่างกัน ในประเทศต่างๆ แต่รวมกันแล้วคนกลุ่มนี้คือชนชั้นนายทุนที่เป็นชนชั้น ปกครอง และในกรณีที่ชนชั้นปกครองใช้ระบอบเผด็จการ เราจะเรียกกลุ่มนี้ ว่า “อำมาตย์”

ชนชั้นกรรมาชีพเป็นกลุ่มคนที่ทำงานรับจ้าง ควบคุมปัจจัยการผลิต ไม่ได้ รับแค่ค่าจ้าง และเมื่อทำงานให้นายทุนเรียบร้อยแล้ว ผลการทำงาน ตกอยู่ในมือนายทุน นายทุนจะเป็นผู้นำมูลค่านั้นไปลงทุนหรือบริโภคตาม การตัดสินใจของนายทุน แต่กรรมาชีพมีอำนาจต่อรองกับนายทุน เพราะ เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม และเป็นผู้ผลิตที่แท้จริง อำนาจของกรรมาชีพมา จากการรวมตัวกัน อย่างเช่น ในสหภาพแรงงาน เพื่อนัดหยุดงานหรือยึด สถานะที่ทำงาน เป็นต้น

ระหว่างสองชนชั้นใหญ่ที่กล่าวถึงไปแล้ว มีกลุ่มชนชั้นกลางๆ ที่ไม่ใช่ นายทุนและไม่ใช้กรรมาชีพ ในประเทศอย่างประเทศไทย กลุ่มหนึ่งคือ เกษตรกรรายย่อยที่มีที่ดินของตนเอง แต่เลี้ยงชีพด้วยความยากลำบาก เกษตรกรรายย่อยจำนวนมากกำลังค่อยๆ ล่มสลาย กลายเป็นกรรมาชีพรับจ้าง ส่วนน้อยอาจแปรตัวไปเป็นนายทุนการเกษตร แต่ภาพรวมคือเกษตรกร รายย่อยกำลังถูกกลืนโดยนายทุนการเกษตรรายใหญ่ ในเมืองนักธุรกิจรายย่อย ก็เช่นกัน ล่มสลายบ่ย่อยและถูกกดดันจากทุนใหญ่ บางคนล้มเหลว บางคนตั้ง กิจการใหม่ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ชนชั้นกลางอีกกลุ่มหนึ่ง คือ “ชนชั้นกลางสมัยใหม่” พวกผู้บริหารที่เป็นลูกจ้างของนายทุน พวกนี้มี

ฐานะดี เงินเดือนดี และมีอำนาจให้คุณให้โทษ เพราะถูกจ้างมาเพื่อควบคุมแรงงานหรือลูกจ้างธรรมดา

ชนชั้นกลางเป็น “กลุ่มชนชั้น” ไม่ใช่ชนชั้นเดียว ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน และที่สำคัญคือไม่มีความมั่นคง และไม่มีพลังทางเศรษฐกิจ พวกนี้ไม่มีความมั่นคง ในกรณีเกษตรกรรายย่อยและนักธุรกิจรายย่อยเพราะกำลังล่มสลาย ยากลำบากตลอดเวลา ไม่มีอำนาจต่อรองกับนายทุน ในกรณีผู้บริหาร เพราะตั้งสหภาพแรงงานที่เข้มแข็งไม่ได้ และถูกบีบและกดดันระหว่างนายทุนกับกรรมมาชีพ เป็นคนที่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยวปัจเจก ด้วยเหตุนี้ชนชั้นกลางเป็นชนชั้นที่มักคล้อยตามสองชนชั้นใหญ่ในสังคม คือชนชั้นปกครอง หรือชนชั้นกรรมมาชีพ สิ่งที่กำหนดว่าชนชั้นกลางจะเอนไปทางไหนคืออำนาจต่อรองหรือความเข้มแข็งในการต่อสู้ของสองชนชั้นใหญ่ พุดง่าย ๆ ชนชั้นกลางบางครั้งเข้าข้างคนยากคนจน บางครั้งเข้าข้างประชาธิปไตย บางครั้งเข้าข้างอำมาตย์ที่เป็นชนชั้นปกครอง บางครั้งสนับสนุนเผด็จการ และเนื่องจากไม่เป็นเนื้อเดียวกัน บางส่วนของชนชั้นกลางอาจสนับสนุนฝ่ายหนึ่ง ในขณะที่อีกส่วนสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม

ในวิกฤติไทยปัจจุบัน ชนชั้นกลางกลุ่มที่เป็นเกษตรกรยากจนรายย่อยได้จับมือกับกรรมมาชีพในเมือง และพรรคของนายทุนหัวทันสมัยของทักษิณ พวกนี้เป็นคนเสื้อแดง ส่วนชนชั้นกลางในเมือง ประเภทนักธุรกิจรายย่อย และผู้บริหาร ได้จับมือกับอำมาตย์อนุรักษ์นิยม พวกนี้เป็นเสื้อเหลืองหรือ “สลิม” อย่างไรก็ตาม เส้นแบ่งในสังคมอาจไม่ชัดเจนและสมบูรณ์แบบ

ในยามวิกฤติ หรือในยามที่ชนชั้นกลางหลายส่วนมองว่ามีวิกฤติในชีวิตตนเอง อาจมีผู้นำเกิดขึ้นที่อาศัยการปลุกปั่นด้วยนิยายการเมือง เพื่อให้ชนชั้นกลางหลายส่วนรวมตัวกันเป็นมือ “ฟาสซิสต์”²⁵ เช่นในกรณีพวก

²⁵ พวกขวาจัดที่พร้อมจะใช้ความรุนแรงในนามของการปกป้องชาติ ศาสนา หรือชาติริย์

นาซีในเยอรมัน หรือพันธมิตรฯ ในไทย มีอบของชนชั้นกลางแบบนี้จะเกลียดนายทุนใหญ่ที่กดทับตนเองหรือที่เขามองว่าโกงกิน และจะเกลียดกรรมมาชีพกับคนจนอีกด้วย เพราะมองว่าพวกคนจนจะมาแย่งอภิสิทธิ์หรือฐานะความเป็นอยู่ดี ๆ ของเขาไป ส่วนใหญ่เขาจะมองว่ากรรมมาชีพหรือคนจน “โง่และถูกหลอก” ในกรณีฮิตเลอร์ในเยอรมัน มีการเสนอว่าพวกนายธนาคารยิวไปจ้างพวกคอมมิวนิสต์มาทำลายชาติ หรือ “เชื้อชาติบริสุทธิ์ของเยอรมัน” ในกรณีไทย จะมองว่าทักษิณจ้างคนจนมาเป็นฐานสนับสนุนเพื่อให้ทักษิณโกงชาติ และล้มเจ้า แต่ไม่ว่ามีอบชนชั้นกลางจะเกลียดนายทุนใหญ่แค่ไหน ในที่สุดถ้าจะมีพลัง เขาจะต้องพึ่งพาคนใหญ่คนโตอยู่ดี จึงหันไปพึ่งพานายทุน พึ่งพาอำมาตย์ พึ่งพาทหาร ดังนั้นจำต้องมีชุดความคิดนิยายการเมืองเข้ามาเพื่อเบี่ยงเบนความโกรธแค้นของเขาต่อนายทุนใหญ่ส่วนใหญ่ ในกรณีเยอรมันมีการโทษแก่นายทุนใหญ่เชื้อสายยิว ในไทยมีการโทษแค่ “ระบอบทักษิณ” และมีการโบกธงสีเหลืองสนับสนุนเจ้าและนายทุนสีเหลืองอื่น ๆ มีการตำการโกงกินของทักษิณ แต่มองข้ามการโกงกินอย่างเป็นระบบของทหาร นายทุน และกษัตริย์

นอกจากนี้แล้ว ภาพความขัดแย้งทางชนชั้นถูกทำให้ซับซ้อนมากขึ้น จากเรื่องของสิ่งที่คนคิดอยู่ในหัว หรือที่เรียกว่า “จิตสำนึก” เช่น ลูกจ้างกรรมมาชีพจำนวนหนึ่ง ที่แต่งตัวดี ๆ จบมหาวิทยาลัย ทำงานในห้องแอร์ อาจหลงคิดว่าตนเองเป็น “ชนชั้นกลาง” ทั้ง ๆ ที่เป็นลูกจ้างดี ๆ นี้เอง และไม่มีอำนาจบริหารและอำนาจให้คุณให้โทษกับลูกจ้างอื่น ๆ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ก็ตัวดี ไม่ยอมตั้งสหภาพแรงงานเพราะคิดว่าตนเองสูงกว่าคนงาน เป็นต้น

หรือคนที่เข้าใจว่าตนเองเป็นกรรมมาชีพ หรือเป็นเกษตรกรรายย่อย อาจใช้ระบบคิดของชนชั้นอำมาตย์ เช่น อาจมองว่า “ชนชั้นไม่สำคัญ” และ “ความเป็นคนไทยที่จงรักภักดี” เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด สิ่งที่เราต้องเข้าใจคือ

ท่ามกลางความขัดแย้งทางชนชั้นหรือการแย่งกันเป็นใหญ่ระหว่างชนชั้น มีการแข่งแวงกันทางความคิดตลอด และแต่ละฝ่ายแต่ละกลุ่มมีการเสนอ คำอธิบายสังคมที่เข้าข้างตนเอง และมีการชักชวนให้คนอื่นเชื่อตาม

คนเสื้อแดงคือตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย มันเป็นขบวนการทางชนชั้น และไม่ใชขบวนการ ประเด็นเดียวอีกด้วย เพราะเรียกร้องทั้งประชาธิปไตยและความเป็นธรรม ทางเศรษฐกิจสังคม แน่นนอนมันไม่ใชขบวนการทางชนชั้นในลักษณะบริสุทธิ์ นามธรรม ไม่ใช่องค์กร “สังคมนิยม” แต่เสื้อแดงไม่ใช่อะไรอื่นนอกจาก ขบวนการของคนชั้นล่าง ที่เรียกตัวเองว่า “ไพร่”

แล้วพวก “สลิม” ละ? พวกนี้เป็นขบวนการชนชั้นเช่นกัน เดิบโตจาก ขบวนการชนชั้นกลางคลั่งเจ้า ที่เรียกตัวเองว่า พันธมิตรฯ มีแกนนำเป็น นายทุนใหญ่ มีนินยาคารเมืองอนุรักษ์นิยม แต่มีอิทธิพลได้ก็ด้วยการที่ ชนชั้นปกครองหรืออำมาตย์ถือหางให้ เช่น เวลายืดสนามบิน หรือใช้ความ รุนแรง ภายในพวก “สลิม” นี้ ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางประเภทผู้บริหาร และนักธุรกิจรายย่อย แต่ก็มีกรรมราชีผสมอยู่บ้าง เช่น พวกรัฐวิสาหกิจ บางส่วน อาจมีคนจนหลงเข้ามาอีกด้วย “สลิม” มีนายทุนใหญ่สนับสนุนอยู่ เบื้องหลัง และมี เอ็นจีโอ.... พวก “สลิม” เป็นพวกที่กลัวและเกลียดคนจน เกรงว่าในยุคแห่งความไม่มั่นคง เขาจะสูญเสียอภิสิทธิ์เล็กๆ น้อยๆ ที่เขามี เขาจึงตัดสินใจเข้าข้างอำมาตย์

สรุปแล้ว ทั้งๆ ที่มีนักวิชาการที่ชอบเชียร์ความดีงามของชนชั้นกลาง ในเมือง ชนชั้นกลางเหล่านี้ไม่ใช่พลังก้าวหน้าที่ปกป้องหรือเสริมสร้าง ประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคมอย่างอัตโนมัติ

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ไม่ใช่แนวร่วมของ “ประชาชน” และไม่เคยต่อสู้ “เพื่อประชาธิปไตย” มันเป็นองค์กรฝ่ายขวาที่มีลักษณะแบบ “ฟาสซิสต์”

พันธมิตรฯ เป็นแนวร่วมระหว่าง เอ็นจีโอ 23 องค์กร ชนชั้นกลางในเมือง และนักธุรกิจ แนวร่วมนี้ตั้งขึ้นมาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไล่ ทักษิณ ชินวัตร ให้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เกณฑ์นำ 5 คนของ พันธมิตรฯ ประกอบไปด้วย

1. สนธิ ลิ้มทองกุล นายทุนใหญ่จากสื่อเครือข่ายผู้จัดการ/ASTV อดีตผู้สนับสนุนทักษิณ ชินวัตร และคนคลังเจ้าที่พร้อมจะปลุกปั่นประชาชนด้วยการโกหก
2. จำลอง ศรีเมือง อดีตฆาตกรทหารรับจ้างในสงครามเย็น อดีตเกณฑ์นำไล่เผด็จการในปี ๒๕๓๕ และผู้ที่ใกล้ชิดกับองค์กรสันติอโศก ซึ่งเป็นองค์กรพุทธอนุรักษ์นิยมที่ต่อต้านสิทธิสตรี
3. สมศักดิ์ โกศัยสุข อดีตผู้นำสหภาพแรงงานรถไฟ กลุ่มสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และอดีตเกณฑ์นำไล่เผด็จการในปี ๒๕๓๕ (หลังจากที่เปลี่ยนใจ เพราะเคยไปมอบดอกไม้ให้ทหารสข. ที่ทำรัฐประหารในปี ๒๕๓๔)
4. พิภพ ธงไชย²⁶ “ผู้ใหญ่” ในองค์กร เอ็นจีโอ ที่ปรึกษาและอดีตผู้นำคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.)²⁷

²⁶ พิภพ เคยเสนอให้ภาคประชาชนทำแนวร่วมกับ “ศักดิ์นาอนุรักษ์นิยม” เพื่อต่อต้านทักษิณ ในงาน “สภาประชาชน” ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬายฯ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๘

²⁷ คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย เคยมีบทบาทในการสร้างกระแสต้านเผด็จการรสข. ในปี ๒๕๓๔-๒๕๓๕ แต่หลังจากนั้นก็ค่อยๆ เสื่อมลงจนเป็นองค์กรในนามเท่านั้น ไม่มีสมาชิก

5. สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ อาจารย์จากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งใกล้ชิดกับกลุ่มครูและขบวนการเกษตรกร ในภายหลังมาเป็น ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์

และมี สุริยะใส กตะศิลา จาก ครป. เป็นผู้ประสานงานและเป็นโฆษกของพันธมิตรฯ สุริยะใส เป็นอดีตแกนนำนักศึกษา แต่ได้รับอิทธิพลจาก “ผู้ใหญ่” ใน ครป.

พันธมิตรฯ เกิดขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการรณรงค์ต่อต้านนายกทักษิณของ สนธิ ลิ้มทองกุล ที่ริเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนปี ๒๕๔๘ สนธิซึ่งเดิมเป็นมิตรกับทักษิณแต่เกิดขัดแย้งอย่างรุนแรงกับทักษิณเรื่องผลประโยชน์ธุรกิจสื่อ จึงออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณจนเป็นข่าวซึ่งพิสูจน์ว่าการเคลื่อนไหวของ สนธิ เป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช่เรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยแต่อย่างใด

ถึงแม้ว่าผู้นำของหลายองค์กร เอ็นจีโอ เคยพูดว่าต้องรณรงค์ไล่ พรรคไทยรักไทย มาตั้งแต่การเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ แต่ไม่ค่อยจะมีการเคลื่อนไหวขบวน เพราะขาดความมั่นใจว่าภาคประชาชนจะมีพลังอิสระเพียงพอที่จะเป็นหัวหอกได้ และไม่ยอมตั้งพรรคการเมืองเพื่อแข่งกับ ไทยรักไทย อีกด้วย ดังนั้นเมื่อนายทุนอย่าง สนธิ ออกมาประท้วงทักษิณ ก็มีการวิเคราะห์กันว่าเป็น “โอกาสเหมาะ” ที่จะจับมือร่วมกับนายทุนใหญ่ที่ควบคุมสื่อสำคัญ โดยไม่สนใจว่าประเด็นการเคลื่อนไหวจะขัดแย้งกับผลประโยชน์คนจนและอุดมการณ์ประชาธิปไตยหรือไม่

ลักษณะการนำของพันธมิตรฯ และประเด็นทางการเมืองที่พัวพัน

ลักษณะการนำของ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สะท้อนดุลอำนาจในแนวร่วมระหว่างชนชั้นที่ถูกสร้างขึ้นมา เพราะชนชั้นนายทุนอย่าง สหสัมพันธ์ทองคำ มีอำนาจมากกว่าผู้แทน เอ็นจีโอ หรือผู้นำแรงงาน²⁸

มีการอ้างว่าแกนนำทั้งห้าคนได้รับการคัดเลือกจากการประชุมที่ประกอบไปด้วยผู้แทนของภาคประชาชน 23 องค์กร แต่ในความเป็นจริงไม่มีการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการในที่ประชุม เช่น ไม่มีการอภิปรายตามไปด้วย การยกมือลงคะแนนเสียงแต่อย่างใด²⁹

แต่ปัญหาของลักษณะแกนนำใน พันธมิตรฯ มีอยู่สองส่วนคือ ทั้ง 5 คนมีอำนาจไม่เท่ากัน และ ทั้ง 5 คนล้วนแต่เป็นผู้ชายอาวุโสอายุวัยกลางคน นอกจากนี้ 3 คนที่อ้างว่าเป็น “ผู้แทนภาคประชาชน” ไม่มีมวลชนของตนเองโดยตรง โดยเฉพาะ 2 คนที่มาจากขบวนการ เอ็นจีโอ คือ พิภพ และ สมเกียรติ ซึ่งยิ่งทำให้ดุลอำนาจเอียงไปทางฝ่ายนายทุนมากขึ้น

พิภพ ธงไชย เป็นผู้อาวุโสในขบวนการ เอ็นจีโอ ก็จริง แต่ห่างเหินจากสมาชิกเครือข่ายต่างๆ ในระดับรากหญ้าและในภูมิภาค ไม่ใช่คนที่เคยประสานการชุมนุมใหญ่ๆ ของ เอ็นจีโอ เช่น กรณีการประท้วง F.T.A.³⁰ ที่เชียงใหม่ในปี ๒๕๔๙ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้นำ เอ็นจีโอ หลายคนสามารถระดมคนมาร่วมกับ พันธมิตรฯ ได้ระดับหนึ่ง เพราะใกล้ชิดกับสมาชิกเครือข่ายคนเหล่านี้พยายามช่วยและสนับสนุน พิภพ เพราะเคารพและเกรงใจเขาในฐานะผู้นำอาวุโส แต่บ่อยครั้งต้องไปเถียงและชักชวนให้ชาวบ้านในเครือข่าย

²⁸ ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ (๒๕๔๙), อ้างแล้ว

²⁹ ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ (๒๕๔๙), อ้างแล้ว

³⁰ F.T.A. คือสัญญาการค้าเสรี ในกรณีนี้เป็นสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

ต่างๆ มาเข้าร่วมการประชุมเพราะชาวบ้านมีความไม่สบายใจอยู่ในระดับรากหญ้า ซึ่งบางครั้งก็เถียงสำเร็จบางครั้งก็ไม่สำเร็จ

สมศักดิ์ โกศัยสุข เป็นผู้อาวุโสของขบวนการสหภาพแรงงานก็จริง และมีบทบาทและมวลชนในคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงาน ซึ่งถือได้ว่ามีมวลชนมากกว่า พิภพ แต่ความสามารถของสมศักดิ์ที่จะดึงสหภาพแรงงานในซีกโรงงานเอกชนมีน้อยมาก แม้ในรัฐวิสาหกิจเอง สมศักดิ์ก็มีอิทธิพลจำกัดสามารถดึงสมาชิกสหภาพแรงงานการรถไฟและการไฟฟ้าออกมาได้บ้าง แต่ไม่หมด และในการต่อสู้ของแรงงานเองในอดีต สมศักดิ์ ไม่สำเร็จในการนำการนัดหยุดงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการทำงานเลย ปัญหาสำคัญคือ *พันธมิตรฯ* ไม่ได้กระตือรือร้นที่จะออกไปปลุกกระดม พุดคุย และเชิญนักสหภาพแรงงานมาร่วมไล่ทักษิณบนพื้นฐานที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของแรงงานแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะมีการชูประเด็นของนายทุนเป็นหลัก จากเวทีมีการตำหนิประชานิยมซึ่งให้ประโยชน์กับครอบครัวแรงงาน และเวลาส่งผู้แทนไปคุยกับสหภาพแรงงาน มันมีลักษณะการขอร้องให้ออกมาช่วยแทนนำมากกว่าการเปิดโอกาสให้แรงงานเสนอข้อเรียกร้องของตนเอง ยิ่งกว่านั้นนักสหภาพแรงงานหลายคนไม่สบายใจกับการเรียกร้องมาตรา 7 ของ *พันธมิตรฯ* อีกด้วย³¹

ในกรณีภาคเกษตรก็เหมือนกัน สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ไม่สามารถดึงขบวนการเกษตรกรมาร่วมชุมนุมได้เลย เพราะคนในชนบทจะไม่ได้อะไรเลยจากข้อเรียกร้องหลักของ *พันธมิตรฯ* และสมเกียรติไม่ใช่ผู้นำโดยตรงของขบวนการในภาคเกษตรอีกด้วย เช่น *สมัชชาคนจน* หรือ *สหพันธ์เกษตรกร*

³¹ *พันธมิตรฯ* เรียกร้องให้กษัตริย์ใช้มาตรา 7 ในรัฐธรรมนูญ เพื่อปลดนายกรัฐมนตรีนี้นอกจากการเลือกตั้ง ซึ่งผู้เขียนได้คุยกับนักสหภาพแรงงานจากฝ่ายสหพันธ์สิ่งทอและสหภาพกลุ่มย่านรังสิต พบว่ามีความไม่พอใจในเรื่องนี้มาก

เป็นต้น ในอดีต ก่อนยุค พันธมิตรฯ สมเกียรติ มักจะบ่นในงานสัมมนาว่า เขาไม่สามารถดึงชาวบ้านออกมาประท้วงได้เพราะคน “ถูกทักษิณซื้อไปหมด”

เราต้องเปรียบเทียบการระดมมวลชนรากหญ้าให้ออกมาร่วมกันคัดค้าน F.T.A. ในต้นปี ๒๕๔๙ ซึ่งชุมนุมกันเป็นหมื่น กับการระดมมวลชนในกรณี พันธมิตรฯ ซึ่งหลายคนบ่นว่าพาแรงงานกับชาวบ้านมาร่วมไม่ได้ เพราะเหตุการณ์ประท้วง F.T.A. พิสูจน์ว่าภาคประชาชนไม่ได้อ่อนแออย่างที่บางคนคิด ปัญหามันอยู่ที่การเมืองของการเคลื่อนไหวมากกว่า แม้แต่ในกรณี F.T.A. แรงงานก็ยังออกมาน้อยเพราะไม่มีการเชื่อมโยง F.T.A. กับปัญหาแรงงานในเมืองให้ชัดเจน แต่ก็มีมวลชนเกษตรกร³² และมวลชนผู้ติดเชื้อ³³ ออกมาเคลื่อนไหวในจำนวนมาก

แทนที่ พันธมิตรฯ จะกระตือรือร้นในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของ สหภาพแรงงานและเกษตรกร ซึ่งเป็นฐานมวลชนของภาคประชาชน เขากลับมองว่าการไปปลุกระดมชนชั้นกลางที่สีลมและสยามสำคัญกว่า ยุทธศาสตร์แบบนี้ยิ่งทำให้อำนาจในการกำหนดแนวทางและข้อเรียกร้องของ พันธมิตรฯ โดยภาคประชาชน อ่อนแอลง

ปัญหาการทำแนวร่วมระหว่างชนชั้น การชูประเด็นหลัก และการสร้างฐานมวลชน เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกันเหมือนงูกินหาง เพราะถ้าประเด็นหลักของการเคลื่อนไหวไม่ให้ประโยชน์กับคนจน เป้าหมายการระดมมวลชนจะย้ายไปที่ชนชั้นกลาง ซึ่งเพิ่มอำนาจให้กับนายทุนในแนวร่วม

ถ้าพิจารณาแกนนำของ พันธมิตรฯ จะเห็นได้ว่าไม่มีผู้หญิงและเยาวชนในแกนนำเลย ซึ่งนักเคลื่อนไหวหญิงและชายในขบวนการ เอ็นจีโอ หรือ

³² เกษตรกรกังวลเรื่องราคาผลผลิตที่จะตกต่ำ

³³ ผู้ติดเชื้อ HIV กังวลเรื่องราคายาที่จะเพิ่มขึ้น

ภาคประชาชนหลายคน ไม่พอใจกับความคับแคบแบบนี้ มีกลุ่มแกนนำสตรี เช่น รสนา โตสิตระกูล, เรวดี ประเสริฐเจริญสุข และกชวรรณ ชัยบุตร เดินเข้าไปเรียกร้องให้ขยายแกนนำให้ครอบคลุมผู้หญิงและเยาวชน แต่ข้อเรียกร้องนี้ถูกปฏิเสธอย่างรุนแรงโดยแกนนำชายแก่ สำหรับสนธิ เขาแสดงอาการโกรธเคืองมากที่มีสตรีมาเรียกร้องแบบนี้ และหลังจากนั้นมีการกีดกันผู้หญิงบางคนไม่ให้ขึ้นเวทีอีก ส่วนหลายคนของ เอ็นจีโอ และภาคประชาชนที่น่าจะมีจุดยืนดีกว่านี้ มองว่าเป็นเรื่องตลกที่สตรีเรียกร้องส่วนร่วมในการนำ ซึ่งสะท้อนปัญหาการไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นการเมืองเพศในภาคประชาชนสายเก่าหลายส่วน³⁴ นอกจากนี้มีการมองว่าคนที่มาเรียกร้องให้ขยายการมีส่วนร่วมในการนำ โดยเฉพาะนักศึกษา เป็นคนที่ขาด “วุฒิภาวะ” ซึ่งเป็นท่าทีที่ไม่ไว้ใจการนำตนเองของเยาวชนหรือสตรีและเน้นระบบอาวุโส

เราจะเห็นได้ว่าลักษณะการนำใน *พันธมิตร* เป็นไปในลักษณะ “ผู้ใหญ่เพศชาย” นำ และนำจากบนลงล่าง ไม่มีลักษณะการนำตนเองเลย แตกต่างจากขบวนการเสื้อแดงโดยเฉพาะในยุค “แกนนอน” หลังราชประสงค์ ๒๕๕๓

ในเรื่องรูปแบบการนำที่ผูกขาดในมือของแกนนำ 5 คน สมศักดิ์ โกศัยสุข อธิบายว่า สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้แทนของ 23 องค์กร “ไม่ค่อยมาประชุมและถ้ามาก็มาไม่ตรงเวลา” ซึ่งคงเถียงไม่ได้ว่าเป็นสภาพที่เกิดขึ้นจริง แต่ประเด็นที่เราจะต้องถามต่อคือ เป็นเพราะอะไร? เป็นเพราะเขามองว่าเวลาเข้าประชุมก็ไม่มีอำนาจในการกำหนดแนวทางอยู่ดี หรือเป็นเพราะองค์กรเหล่านั้นไม่มีผู้แทนและมวลชนจริง?

ผลของการทำแนวร่วมระหว่าง เอ็นจีโอ และคนอย่าง สนธิ กับ จำลอง คือการเสนอให้ไล่ทักษิณในประเด็น “การคอร์รัปชัน” และ “การครอบงำองค์กรอิสระ” เท่านั้น ซึ่งแสดงออกถึงความไม่พอใจของนักธุรกิจและ

³⁴ ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ (๒๕๕๙), *อ้างแล้ว*

ชนชั้นกลางที่เกรงว่าจะเสียผลประโยชน์เท่านั้น โดยไม่มีการแตะเรื่องที่จะเป็นประโยชน์กับคนจนเลย เช่น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาคใต้และสงครามยาเสพติด ปัญหาการใช้กลไกตลาดในทุกส่วนของสังคม และปัญหาการไม่ยอมเก็บภาษีจากคนรวยหรือปฏิรูปที่ดินเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของแรงงานและเกษตรกร เป็นต้น

ยิ่งกว่านั้นเมื่อแกนนำ เอ็นจีโอ ละเลยการสร้างพรรคของแรงงานเกษตรกร หรือภาคประชาชนโดยรวม การที่ เอ็นจีโอ จะมีข้อเสนอทางเลือกอย่างเป็นทางการ ที่แข่งกับ *ไทยรักไทย* จึงขาดหายไป และในที่สุด เอ็นจีโอก็ไปจับมือกับพรรคนายทุนอย่าง *ประชาธิปัตย์*³⁵ ยิ่งดูเหมือนว่าแกน เอ็นจีโอ เพียงแต่เรียกร้อง “นายใหม่” และเป็นนายใหม่ที่คัดค้านประชานิยมและสวัสดิการต่างๆ สำหรับคนจนอีกด้วย

พอถึงวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า 16 ล้านเสียงที่ *ไทยรักไทย* ได้ เมื่อเทียบกับ 10 ล้านเสียงที่ไม่เอา *ไทยรักไทย* เป็นเสียงส่วนมากของประเทศ ยิ่งกว่านั้นทั้งๆ ที่มีการกล่าวหาว่า *ไทยรักไทย* “โกงการเลือกตั้ง” แต่ไม่มีหลักฐานอะไรเลยว่ามีทุจริตในการลงคะแนนเสียงหรือทุจริตในการนับคะแนนเสียงแต่อย่างใด ถ้าหลักฐานมีก็คงถูกเผยแพร่ออกมาแล้ว เพราะมีคนที่พร้อมจะเผยแพร่หลักฐานแบบนี้เต็มบ้านเต็มเมือง

คำอธิบายจากผู้นำ *พันธมิตรฯ* ที่ใช้อธิบายว่าทำไม *ไทยรักไทย* ชนะการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ คือการมองว่าคนจน คือชาวบ้าน

³⁵ คนของ เอ็นจีโอ จำนวนมากไปร่วมสมัชชาประชาชนของพรรค *ประชาธิปัตย์* ในเดือนตุลาคม ๒๕๔๘, ดู Nation 9/10/06, นอกจากนี้ในการเลือกตั้งเดือนกุมภาพันธ์ปี ๒๕๔๘ หลายคนเคยสนับสนุนพรรคมหาชน และ *ประชาธิปัตย์* ในยุทธศาสตร์ “เลือกหมามากัดกัน”

กรรมกรและเกษตรกรส่วนใหญ่ “ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นอิสระได้ จึงสนับสนุนทักษิณ” บางครั้งมีการขยายความเพิ่มอีกว่า “ประชาชนชาติ กระบวนการที่จะให้เขาคิด” ซึ่งเป็นคำพูดของ พิภพ ธงไชย

บุญเลิศ ดั่งนิล จาก *คาราวานคนจน* ที่ออกมาเคลื่อนไหวสนับสนุนทักษิณในยุคนั้น อธิบายว่า “ไม่มีรัฐบาลไหนที่เคยทำตามสัญญาเพื่อประโยชน์คนจนเหมือนไทยรักไทย”³⁶ ในกรณีการเคลื่อนไหวของ *คาราวานคนจน* มีข้อกล่าวหาในวง เอ็นจีโอ ว่า “รับจ้างเคลื่อนไหว” ซึ่งเป็นข้อกล่าวหา ที่ฝ่ายรัฐอำมาตย์ใช้กับขบวนการภาคประชาชนเสมอ แน่นนอน บุญเลิศ ปฏิเสธข้อกล่าวหานี้ ในขณะที่ สมศักดิ์ โกศัยสุข และแกนนำอื่นๆ ของ *พันธมิตร* มองว่ารับเงินมา แต่จริงๆ แล้วถ้าจะว่ากันตามตรง ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนทักษิณก็องอาศัยเงินทุนจากคนมั่งมีในการเคลื่อนไหวทั้งนั้น แต่ประเด็นที่สำคัญกว่าคือเขาเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาทำด้วยตนเอง และเลือกมาเองตามความเชื่อนี้ ไม่ได้มาเพราะถูกจ้างแต่อย่างใด

การปรับตัวไปเป็นขบวนการ “ฟาสซิสต์”

ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ นักบศรีวิชัยนำมวลชน *พันธมิตร* เข้าบุกและยึดทำเนียบรัฐบาล ต่อมาในวันที่ ๗ ตุลาคม มีการก่อกองกำลังหน้ารัฐสภา เพื่อปิดกั้นการประชุมของรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง โดยที่กลุ่มคนที่ไปร่วมชุมนุมพกอาวุธและใช้ระเบิด ต่อจากนั้นในวันที่ ๒๖ สิงหาคม มีการกระจายไปบุกสถานที่ราชการต่างๆ เช่น สถานีโทรทัศน์ NBT โดย *พันธมิตร* ผู้บุกกรุกพนักปืนและมีด และในที่สุดในเดือนธันวาคม มีการบุกเข้าไปยึดและปิดสนามบินนานาชาติสองแห่ง โดยที่ *พันธมิตร* ได้รับการร่วมมืออย่างดีจากกองทัพบกและกองทัพอากาศ

³⁶ ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ (๒๕๔๙), *อ้างแล้ว*

ความเสื่อมทรามของ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” เห็นได้จาก การแปรธาตุจาก “แนวร่วมนรก” ระหว่าง เอ็นจีโอ กับนายทุนสื่อ และอดีตฆาตกรทหาร ไปเป็น “พันธมิตรชนชั้นกลางเพื่อรัฐประหารเผด็จการ และ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” การใช้อาวุธและความรุนแรงในการชุมนุม การตั้งกองกำลังนักรบศรีวิชัยที่ติดอาวุธและแต่งเครื่องแบบ การร้องเพลง “หนักแผ่นดิน” ของฝ่ายขวา การเชิดชูกษัตริย์ด้วยความคลั่ง การปลุกระดมมวลชนด้วยนิยายโกหกและพิธีไสยศาสตร์³⁷ การปลุกระดมพรรคพวกให้เกลียดชังชาวเขมรเรื่องเขาพระวิหารจนเกิดการปะทะกันที่ชายแดน และการเสนอให้ยกเลิกการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร ด้วยสูตร “ระเบียบใหม่ 30-70” ล้วนแต่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า พันธมิตรฯ แปรไปเป็นขบวนการ “ฟาสซิสต์” ที่ได้รับการหนุนหลังจากอำมาตย์

พฤติกรรมของสื่อ ผู้จัดการ/ASTV ที่ทำตัวเป็น ดาวสยาม และ วิหยา ยานเกราะ³⁸ รุ่นใหม่ เพื่อปลุกระดมให้อันธพาลไปทำร้ายคนที่มองต่างมุม เหมือนกับที่เกิดในเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นอีกตัวอย่างที่ดี การอ้างตัวว่าเป็น “ซ้ายเสื้อเหลือง” ของสมศักดิ์ โกศัยสุข และพันธมิตรฯ คนอื่น ในการต่อสู้กับ “นายทุนทักษิณ” พร้อมกับเชิดชูคำขวัญของฝ่ายขวาสุดขั้ว ยิ่งทำให้นักถึงพฤติกรรมของฟาสซิสต์ในอดีต เพราะเป็นการพูดแบบ “ซ้ายๆ” เพื่อดำนายทุนใหญ่ แต่ในรูปธรรมไปกอดคอบายทุนส่วนอื่นๆ กษัตริย์ และ ฝ่ายทหารเผด็จการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของขบวนการฟาสซิสต์ ที่ใช้วิธีนี้ ในการปลุกระดมคนจนที่หมดความหวังในสังคม

ผู้ที่ศึกษาขบวนการฟาสซิสต์ในยุโรปมากที่สุด และดีที่สุด คือ นักมาร์คซิสต์ชื่อ ลีออน ตรอทสกี ในหนังสือ “ขบวนการฟาสซิสต์ แนวสตาลิน

³⁷ สนธิ ลิ้มทองกุล เคยประกอบพิธีไสยศาสตร์ด้วยผ้าอนามัย

³⁸ สื่อฟาสซิสต์ในยุค ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

และการทำแนวร่วม” ซึ่งเขียนในช่วงที่ฮิตเลอร์และพรรคนาซี ขึ้นมามีอำนาจในเยอรมันก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

ตรอทสกี สรุปองค์ประกอบสำคัญของขบวนการฟาสซิสต์ไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นขบวนการที่มีรากฐานในหมู่ชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นชนชั้นผู้ประกอบการรายย่อยและผู้บริหารระดับกลาง ที่ถูกบีบระหว่างนายทุนใหญ่ด้านหนึ่ง กับ ขบวนการแรงงานหรือคนจนอีกด้านหนึ่ง พวกเขาฟาสซิสต์ชนชั้นกลางเกลียดชังนายทุน และเกลียดชังฝ่ายซ้ายและคนจน พอๆ กัน
2. ขบวนการฟาสซิสต์ใช้นโยบายชาตินิยม เพื่อมอมเมาและปลุกกระตมมือบให้ก่อความรุนแรง มือบดังกล่าวประกอบไปด้วยคนชั้นกลางและคนจนจรจัด การใช้นโยบายชาตินิยมมีประโยชน์ เพราะเป็นการเบี่ยงเบนความโกรธแค้นต่อนายทุนใหญ่และชนชั้นปกครอง ไปเป็นการโกรธแค้น “นายทุนประเภทพิเศษ”³⁹ “คนต่างชาติ” และ “ฝ่ายซ้าย” ส่วนคนจนถูกมองว่าเป็นแค่เครื่องมือต่างๆ ของพวกนี้
3. ในที่สุดฟาสซิสต์พัฒนาตนเองไปเป็นเครื่องมือรับใช้ของชนชั้นปกครอง เพื่อทำลายฝ่ายซ้าย ขบวนการประชาชน หรือศัตรูของอำมาตย์ และได้รับการสนับสนุนจากนายทุน ทหาร และผู้มีอำนาจ จนในที่สุดมีการตั้งเผด็จการขึ้นมา

ในอดีต สมัย ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ขบวนการลูกเสือชาวบ้าน, กระจกแดง และ นวพล ถือว่ามีลักษณะใกล้เคียงมากกับขบวนการฟาสซิสต์ มีการใช้ความรุนแรงกับนักศึกษา นักสหภาพแรงงาน ผู้นำชาวนา และฝ่ายซ้าย ภายใต้คำขวัญ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และมีการป้ายร้ายโจมตีเหมารวมทุกคนที่ไม่เป็นฝ่ายขวาว่าเป็น “คอมมิวนิสต์ล้มเจ้า”

³⁹ สมัยฮิตเลอร์จะหมายถึงนายทุนเชื้อสายยิว และสำหรับพันธมิตรฯ หมายถึงทักษิณ แต่ไม่มีการโจมตีนายทุนคนอื่น

การพยายามมอมเมาชนชั้นกลางด้วยนิยายเรื่องเขาพระวิหาร ก็ไม่แตกต่างจากวิธีของฟาสซิสต์ในอดีต หรือวิธีของลูกเสือชาวบ้าน สมัย ๖ ตุลา เพราะเป็นการเบี่ยงเบนความโกรธของชนชั้นกลางที่เคยมีกับนายทุน ไปสู่การโกรธแค้น “ต่างชาติ” เพื่อถอดคอกับนายทุนและอำมาตย์

ลีออน ตรอทสกี เคยเขียนว่า

“ชนชั้นกลางที่ก้มหัวต่อนายทุนใหญ่หวังจะกู้ศักดิ์ศรีทางสังคมด้วยการปรามชนชั้นกรรมาชีพและคนจน...

นิยายเก่าๆ ที่ลอยอยู่บนเนื้อความจริง คือแหล่งที่ฟังของพวกนี้

การเริ่มต้นใหม่ (การเมืองใหม่) ที่กล้าหาญของฟาสซิสต์ ต้องอาศัยวิธีคิดที่ย้อนยุคย้อนสมัย”⁴⁰

ข้อเสนอ “การเมืองระเบียบใหม่” ของ พันธมิตรฯ

ในปี ๒๕๕๑ สุริยะใส กตะศิลา และแกนนำ พันธมิตรฯ มีข้อเสนอให้ลดพื้นที่ประชาธิปไตยลงอีก จากรัฐธรรมนูญทหารปี ๒๕๕๐ ซึ่งเคยทำลายประชาธิปไตยไปรอบหนึ่งแล้ว ข้อเสนอ “การเมืองใหม่” หรือที่เราควรจะเรียกว่า “ระเบียบใหม่ของเผด็จการ” คือให้ลดจำนวน ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งลงเหลือแค่ 30% ของรัฐสภา โดยที่ให้ อีก 70% มาจากการ “สรรหา” หรือการแต่งตั้งโดยอำมาตย์นั่นเอง นี่คือการ “ย้อนยุคย้อนสมัย” ที่ ตรอทสกี เคยกล่าวถึง

สุริยะใส อ้างว่า “การเมืองใหม่” ในความหมายของพันธมิตรฯ “เป็นการเมืองที่เอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง ลดอำนาจหน้าที่ของตัวแทนหรือผู้แทนลง เพิ่มบทบาทและอำนาจให้กับประชาชนมากขึ้น” และ “เป็นการ

⁴⁰ Leon Trotsky (1989), *Fascism, Stalinism and the United Front*. Bookmarks. พิมพ์ครั้งแรกระหว่าง 1930-1933. Leon Trotsky (1975), *The struggle against fascism in Germany*. Penguin Books.

ยกระดับที่อาจดูเหมือนล้าหน้า และเกินความเข้าใจของประชาชนทั่วไป”⁴¹ ซึ่งนอกจากจะเป็นการโกหกแล้ว ยังเป็นการดูถูกประชาชนส่วนใหญ่ว่าโง่และไม่ฉลาดเหมือนแกนนำ พันธมิตรฯ ยิ่งกว่านั้น มันเป็นการนำความคิดเรื่อง “ประชาธิปไตยทางตรง” ของพวกอนาธิปไตย และ เอ็นจีโอ มาบิดเบือนจนเปลี่ยนความหมายไปโดยสิ้นเชิง

ในภายหลัง เมื่อมีประชาชนผู้รักประชาธิปไตยร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ ข้อเสนอเผด็จการ “ระบียบใหม่” นี้ ทางพันธมิตรฯ ก็ออกมาแก้ตัวว่า ระบบสรรหา 70% อาจหมายถึงระบบ “เลือกตั้ง” ส.ส. ตามกลุ่มอาชีพ มากกว่า การแต่งตั้ง แต่ระบบการ “เลือกตั้ง” ส.ส. ตามกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นกลอุบายในการตัดเสียงของประชาชนส่วนใหญ่ เพราะในรูปธรรม อาชีพอย่าง แพทย์ หนายความ นักวิชาการ นักธุรกิจ หรือนายทหารชั้นสูง จะมีสิทธิ์เลือก ส.ส. เข้ามาในรัฐสภา ในสัดส่วนเท่ากับอาชีพ เช่น กรรมกรชีพและเกษตรกรคนจน ทั้งๆ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นกรรมกรชีพและเกษตรกรยากจน ยิ่งกว่านั้น บางครั้งกรรมกรชีพหรือลูกจ้าง หรือนายทุนเกษตรกับชาวไร่ชาวนา จะถูกจัดเป็นกลุ่มอาชีพเดียวกัน โดยที่นายทุนจะมีอิทธิพลสูง และได้รับ “เลือก” เป็นผู้แทนของกลุ่มอาชีพ เพราะระบบเลือกตั้งในสาขาอาชีพต่างๆ จะไม่โปร่งใส และไม่ใช้มาตรฐานประชาธิปไตยแต่อย่างใด สรุปแล้ว ระบบการเลือก ส.ส. ของ พันธมิตรฯ ออกแบบมาเพื่อลดเสียงของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลัก เพราะ พันธมิตรฯ มองว่าคนจนไม่มีคุณภาพที่จะมีสิทธิ์เลือกตั้ง

อนาคตของ พันธมิตรฯ?

เราไม่สามารถทำนายอนาคตของ พันธมิตรฯ ได้ สิ่งที่สำคัญคือผู้นำกลุ่มอันธพาลนี้ รวมทั้งแกนนำรัฐบาลอภิสิทธิ์ และผู้บัญชาการทหารในระดับสูง

⁴¹ ประชาไท, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑

ควรถูกนำมาลงโทษในฐานะที่ใช้ความรุนแรง ฆ่าฟันประชาชน ทำลายระบบประชาธิปไตย และละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ประสบการณ์ของกลุ่มฟาสซิสต์ในอดีตทั่วโลก สอนให้เรารู้ว่า เมื่อชนชั้นอำมาตย์ใช้พวกนี้ไปแล้ว ก็จะทิ้ง หรือพยายามบังคับให้เลิกกิจกรรมที่อิสระต่ออำนาจการสั่งการของอำมาตย์ การที่บุคคลในรัฐบาลอภิสิทธิ์สร้างกองกำลัง “เสือน้ำเงิน” ขึ้นมาจากทหารนอกเครื่องแบบ หรือการใช้ทหารฆ่าเสื้อแดงอย่างเปิดเผย ชี้ให้เห็นว่า พันธมิตรฯ อาจเริ่มหมดประโยชน์สำหรับอำมาตย์และอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นอุปสรรคและปัญหาสำหรับพันธมิตรฯ คือ พรรคการเมืองใหม่ ของเขา เป็นคู่แข่งโดยตรงกับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคโปรดของอำมาตย์

บทที่ 4

สงครามกลางเมืองในภาคใต้
ทางออกสู่สันติภาพคืออะไร?

กึ่งราชประสงค์ และสามจังหวัดภาคใต้

อำมาตย์ตุ๊กและชนป่าประชาชน

ที่ราชประสงค์ อำมาตย์กระหายเลือดมองว่าคนเสื้อแดงเป็นผักเป็นปลา เป็นฝุ่นใต้ตีน ฆ่าทิ้งได้ตามสบาย ฆ่าแล้วโกหก โกหกแล้วฆ่า ปิดข่าว สร้างประวัติศาสตร์เท็จ มองว่า “ชาวบ้าน” ที่เป็นคนเสื้อแดงขาดการศึกษา ไร้ ถูกจูงเหมือนควาย มองว่าเป็นผู้ก่อการร้าย ป้ายร้ายว่าจิตใจรุนแรงเมื่อออกมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเคารพอย่างมนุษย์เท่าเทียม ในที่สุดชาวบ้านตื่นตัว เปิดหูเปิดตา กลียตทหาร กลียดอำมาตย์ กลียดกษัตริย์ ไม่อยากให้พวกนี้ครองชีวิตและประเทศอีกต่อไป

ที่ราชิวาส ยะลา ปัตตานี อำมาตย์กระหายเลือดมองว่าคนมุสลิมมาเลย์เป็นผักเป็นปลา เป็นฝุ่นใต้ตีน ฆ่าทิ้งได้ตามสบาย ฆ่าแล้วโกหก โกหกแล้วฆ่า ปิดข่าว สร้างประวัติศาสตร์เท็จ มองว่า “ชาวบ้าน” ที่เป็นคนมาเลย์มุสลิมขาดการศึกษา ไร้ ถูกจูงเหมือนควายโดยผู้ไม่หวังดี มองว่าเป็นผู้ก่อการร้าย ป้ายร้ายว่าจิตใจรุนแรงเมื่อออกมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเคารพอย่างมนุษย์เท่าเทียม ในที่สุดชาวบ้านตื่นตัว เปิดหูเปิดตา กลียดทหาร กลียดอำมาตย์ กลียดกษัตริย์ ไม่อยากให้พวกนี้ครองชีวิตและประเทศอีกต่อไป

ในทั้งสองพื้นที่ ราชินี ออกมาปลุกระดมให้มีการฆ่าและเกลียดชังชาวบ้าน หรือออกมาสนับสนุนผู้ที่กดขี่ประชาชนอย่างเปิดเผย

ในทั้งสองพื้นที่ พวกนายพลระดับสูง ออกคำสั่งให้ฆ่าประชาชน แต่ใช้ลูกหลานเราที่เป็นทหารเกณฑ์ ในงานสกปรกของเขา

ในทั้งสองพื้นที่ รัฐบาลกลางของพวกเขาเศรษฐกิจถดถอยและอำมาตย์ กดขี่ขูดรีดประชาชน และปิดกั้นไม่ให้ประชาชนเป็นตัวของตัวเอง

ในทั้งสองพื้นที่ รัฐบาลพยายามชักชวนให้คนในสังคมเกลียดชังชาวบ้านภายใต้ลัทธิ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” แต่เรารู้ว่า “ชาติ” ที่มันพูดถึงไม่ใช่ชาติของเราชาวไพร่ เรารู้ว่าทหารพร้อมจะฆ่าและจับ พระสงฆ์ เสือแดงที่เข้าข้างคนจน หรือฆ่า อิหม่าม ของชาวบ้านมาเลย์มุสลิม และเรารู้ว่า กษัตริย์ภูมิพลไม่เคยห้ามการนองเลือดหรือการกดขี่ประชาชน

ที่ราชประสงค์และผ่านฟ้าในปี ๒๕๕๓ ทหารเลวทราม ฆ่าประชาชนกว่า 80 ศพ แล้วอ้างคำโกหกต่างๆ นานา เพื่อให้ตัวเองดูดี แต่เรารู้ว่าเขาทำอะไร อภิสิทธิ์ อนุพงษ์ และสุเทพ ต้องรับผิดชอบ

ที่ตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในปี ๒๕๔๗ ทหารเลวทราม ฆ่าประชาชน 80 ศพ แล้วอ้างคำโกหกต่างๆ นานา เพื่อให้ตัวเองดูดี แต่คนเสื้อแดงจำนวนมากไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น

ตอนนี้เราต้องเข้าใจว่านายกทักษิณและนายพลแม่ทัพภาคที่ 4 ต้องรับผิดชอบ เพราะเราต้องไม่มีสองมาตรฐานอีกแล้วใช่ไหม?

ข้อสรุปสำคัญคือ ถึงเวลาแล้วที่คนเสื้อแดงจะต้องเห็นอกเห็นใจชาวบ้านมาเลย์มุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ จะต้องเริ่มพยายามมีอารมณ์ร่วม และเปิดใจเปลี่ยนความคิดที่เคยมีอคติกับเขา และเข้าใจว่าทำไมเขาจับอาวุธ

ผู้กำบัง หรือใช้การข่มขู่อย่างสันติ ในการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขา

- กรุงเทพฯ ภาคอีสาน ภาคเหนือ สามจังหวัดภาคใต้ ต้องถอนทหาร ยกเลิกกฎหมายฉุกเฉิน หยุดยิงและฆ่าประชาชน
- กรุงเทพฯ ภาคอีสาน ภาคเหนือ สามจังหวัดภาคใต้ ต้องแก้ปัญหาด้วยการเมืองประชาธิปไตย ชาวบ้านที่มีความเชื่อและประเพณีต่างกัน ต้องมีสิทธิ์กำหนดอนาคตตนเอง ต้องมีสิทธิ์ปกครองตนเอง
- ไพร่มาเลยมุสลิม ไพร่เสื้อแดง จับมือสามัคคี โคนล้มอำมาตย์ สร้างประชาธิปไตยสมบูรณ์!!!

รัฐไทยไม่สามารถเอาชนะกบฏในสามจังหวัดภาคใต้ได้

เวลาผ่านไปหลายปีจากการจุดไฟใต้รอบล่าสุด แต่นโยบายการปราบปรามฝ่ายที่กบฏต่อรัฐอำมาตย์ ด้วยการใช้กำลังทหารและตำรวจ พร้อมกับการใช้กฎหมายฉุกเฉินและกฎอัยการศึกของรัฐบาลไทย ไม่ว่าจะภายใต้รัฐบาลทักษิณ หรือ คมช. หรือประชาธิปัตย์ ไม่สามารถหาทางออกได้ สิ่งที่เห็นชัดเจนในปัจจุบัน คือ¹

1. ฝ่ายผู้นำทหารไทยและนักการเมืองเริ่มรู้ตัวว่าไม่สามารถเอาชนะฝ่ายกบฏได้ ตอนนั้นนโยบายรูปธรรมเป็นแค่ การพยายามคุมสถานการณ์ไม่ให้ร้ายแรงมากขึ้นท่ามกลางความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเท่านั้น² ส่วนพลทหารธรรมดาที่มักจะมาจากครอบครัวยากจนในภาคอีสาน ไม่มีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตามที่

¹ ข้อมูลนี้มาจากการพูดคุยกับนักข่าวที่รู้จักพื้นที่ดี

² ตัวอย่างความคิดของฝ่ายรัฐ เช่น นพ.พลเดช ปิ่นประทีป เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แสดงความเห็นในเดือนมกราคม ๒๕๕๐ ว่า “ฝ่ายอำนาจรัฐนั้นก็กำลังพยายามควบคุมสถานการณ์การอาละวาด ดูจากฝีมือผมว่ารัฐเอาไม่อยู่” เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 15/1/2007

ไม่สนใจเป้าหมายการ “ปกป้องชาติ ” และมีแต่ความประสงค์ที่จะเอาตัวรอดเพื่อกลับบ้านเท่านั้น

2. ฝ่ายกบฏต่อรัฐอำมาตย์มีความเชี่ยวชาญและความสามารถในการประสานงานทางทหารมากขึ้น โจมตีฝ่ายรัฐได้ดีขึ้น และคนหนุ่มสาวในพื้นที่เข้าร่วมสนับสนุนฝ่ายกบฏมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมของรัฐไทย แต่อย่างไรก็ตาม ฝ่ายกบฏก็ไม่สามารถเอาชนะทหารและรัฐไทยได้ เพราะเป็นคนกลุ่มน้อยในประเทศ
3. ชาวบ้านมีชีวิตวันต่อวันท่ามกลางความกลัวและความรุนแรง และรัฐไทยมีการแจกอาวุธให้ชาวบ้านไทยพุทธ ซึ่งมีผลในการเพิ่มความรุนแรงและความกลัวเท่านั้น ทุกวันชาวบ้านถูกรังแกและถูกฆ่าโดยผู้ถืออาวุธ โดยที่บางครั้งไม่ทราบว่าเป็นใคร

นี่คือสาเหตุที่เราเห็นนักการเมืองฝ่ายขวาอย่างสมัคร์ สุนทรเวช หรือ เฉลิม อยู่บำรุง ออกมาพูด ในสมัยรัฐบาลพรรคพลังประชาชน ถึงการสร้าง “เขตปลอดอาวุธ” และ “เขตปกครองพิเศษ” ไม่ว่าจะมีการคัดค้านจากผู้บัญชาการทหารบก และการถอนคำพูดโดยนักการเมืองเหล่านี้ในภายหลังก็ตาม³ ปรากฏการณ์นี้เป็นสิ่งที่สะท้อนว่านักการเมืองเริ่มเข้าใจว่าวิธีการทางทหารถึงทางตัน แต่พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีทหารเป็นพี่เลี้ยง คงไม่กล้าออกมาพูดตรงๆ ดังนั้นคนเสื้อแดงมีภาระสำคัญและเร่งด่วน ในการกดดันและเรียกร้องให้รัฐไทยเริ่มแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางการเมืองแทนวิธีทหาร ซึ่งหมายถึงการให้สิทธิเสรีภาพเต็มที่กับคนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ในการกำหนดอนาคตตนเอง

ถ้าเราจะกดดันรัฐได้ เราจะต้องต่อต้านแนวคิดชาตินิยมของอำมาตย์ หรือ พันธมิตรฯ ต่อต้านความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ และต่อต้านความคิดที่ให้ความชอบธรรมกับการก่ออาชญากรรมโดยรัฐการพูดถึงแนว

³ Bangkok Post, 6,7,13 February 2008.

“สันติวิธี” ในลักษณะนามธรรมไม่มีประโยชน์ในการแก้ปัญหา เพราะไม่ได้สร้างแรงกดดัน และไม่เป็นการทำลาย “ความชอบธรรม” ของรัฐไทยในการปกครองสามจังหวัดภาคใต้แต่อย่างใด

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นนักสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ผู้เขียนมองว่าเราต้องยืนอยู่เคียงข้างผู้ที่ถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นปกครองไทยเสมอ ซึ่งหมายความว่าเราต้องเห็นใจผู้ที่ออกมาต่อสู้ จับอาวุธ กบฏต่อรัฐไทยในสามจังหวัดภาคใต้และอื่นๆ ที่ผู้เขียนและชาวมาร์กซิสต์มองว่า วิธี การต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพในการปลดแอกประชาชน คือแนวมวลชน ไม่ใช่การจับอาวุธ เราต้องยืนยันว่าตราบดที่รัฐไทยใช้กำลังทหารและตำรวจติดอาวุธเพื่อปราบปรามประชาชนผู้กบฏต่อรัฐมี “สิทธิ” ที่จะจับอาวุธเช่นกัน เพราะการเรียกร้องให้ทั้งสองฝ่ายใช้ “สันติวิธี” เป็นการเรียกร้องนามธรรมที่มองว่าความรุนแรงของรัฐไทยเทียบเท่ากับการใช้ความรุนแรงของฝ่ายถูกกดขี่ ซึ่งไม่จริง เราต้องชัดเจนว่าต้นกำเนิดและปัญหาหลักของความรุนแรงในสามจังหวัดคือรัฐไทย ไม่ใช่ฝ่ายกบฏ⁴

นักเขียนชาวอินเดียชื่อ อรุณดาตี รอย (Arundhati Roy)⁵ เคยเสนอว่าการโจมตี “ผู้ก่อการร้าย” ของฝ่ายรัฐ ไม่มีความชอบธรรม ถ้ารัฐไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นชัดว่า มีการเปิดโอกาสให้พลเมืองประท้วงและมองต่างมุมกับรัฐด้วยวิธีสันติ ในกรณีภาคใต้รัฐไทยไม่เคยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนปกครองตนเองและกำหนดอนาคตตนเองเลย และเมื่อมีการชุมนุมอย่างที่เกิดขึ้นที่ตากใบ ก็มีการฆ่าประชาชน

⁴ ถ้าต้องการเข้าใจประเด็นนี้เพิ่มควร ดู เอกรินทร์ ต่วนศิริ (๒๕๕๑), วิวาทะความรุนแรงที่ชายแดนใต้ระหว่างเยาวชนนักต่อสู้ที่ไม่ปฏิเสธความรุนแรงกับเยาวชนนักสันติวิธี ใน *South See* (จุลสารเพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต และปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้) ฉบับที่ 5, สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ Arundhati Roy (2004), *The ordinary Person's Guide to Empire*. Harper Perennial.

อรุณดาภิ รอย เสนออีกว่าภาคประชาชนไม่มีสิทธิ์โจมตี “การก่อการร้าย” ถ้านิ่งเฉยไม่ออกมาต่อต้านความรุนแรงและอาชญากรรมของรัฐ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ เพราะทุกวันนี้มีองค์กร เอ็นจีโอ หลายองค์กรที่หาภินหาทุน ด้วยโครงการ “สอนให้คนมาเลย์มุสลิมใช้สันติวิธี” แทนที่จะไปกดดันสั่งสอนอำมาตย์

อาชญากรรมรัฐที่ตากใบ

ในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ กองกำลังติดอาวุธของรัฐบาลไทยได้สลายการชุมนุมอย่างสันติของชาวบ้านที่ อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส ชาวบ้านที่มาประท้วงหน้าสถานีตำรวจในวันนั้นประกอบไปด้วย ชาย หญิง และเด็ก สาเหตุที่มาประท้วงก็เพื่อให้ตำรวจปล่อยตัวชาวบ้านที่ถูกจับในข้อหาฆ่าอาวุธไปให้พวกกบฏ อาวุธดังกล่าวเดิมมาจากภาครัฐที่บังคับให้ชาวบ้านถือไว้ และเขามอบอาวุธให้คนอื่นเพราะถูกข่มขู่ ชาวบ้านกลัวว่าผู้ที่ถูกตำรวจจับจะหายตัวไปหรือถูกซ้อมตามเคย จึงมาประท้วงเพื่อให้ปล่อยเพื่อนบ้าน

นอกจากจะมีการใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำใส่ผู้ประท้วงและใช้ก๊าซน้ำตาแล้ว มีการยิงกระสุนปืนใส่ชาวบ้านจนตาย 6 คน บาดเจ็บอีกมากมาย หนึ่งในผู้บาดเจ็บจากกระสุนปืนของรัฐบาลไทยเป็นเด็กอายุ 14 ขวบ ในขณะที่ฝ่ายชาวบ้านไม่มีอาวุธแต่อย่างใด

หลังจากที่สลายการชุมนุมดังกล่าว ทหารและตำรวจบังคับให้ชายทุกคนนอนลงกับพื้น ถูกถอดเสื้อ ถูกเตะตี แล้วมีการมัดมือไว้ข้างหลัง ต่อมาทหารก็โยนชายเหล่านั้นขึ้นรถทหารที่ไม่มีหลังคา มีการบังคับให้นอนทับกันหลายชั้น ใครร้องเรียนประท้วงหรือไม่พอใจ จะโดนทุบตีและเหยียบและถูกทหารปรามว่า “เดี๋ยวจะรู้ว่านรกจริงเป็นอย่างไร” ชายเหล่านั้นไม่ได้กระทำความผิดอะไรทั้งสิ้น แต่มาประท้วงตามสิทธิเสรีภาพในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น

เราต้องเข้าใจว่ารัฐไทยมองว่าเขาเป็น “เชลยศึก” ที่จะถูกลงโทษ ไม่ใช่ “ผู้ต้องหา” ที่มีสิทธิ เชลยศึกดังกล่าวถูกนำไปส่งที่ค่ายอิงคยุทธฯ จ.ปัตตานี ซึ่งใช้เวลาเดินทางกลางแดดหลายชั่วโมง พอรถทหารคันแรกถึงค่ายอิงคยุทธฯ ปรากฏว่ามีคนตายที่นอนอยู่ข้างล่างหลายคน 6 ชั่วโมงหลังจากนั้นรถคันสุดท้ายมาถึงค่ายทหารและมีคนตายทั้งหมด 78 ศพ ในหกชั่วโมงที่ทหารราบว่าการขนส่งมนุษย์แบบนี้มีปัญหา ไม่มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีขนคนแต่อย่างใด ดังนั้นเราต้องเห็นด้วยกับข้อสรุปของ ส.ว. บางคนว่าเป็นการ “จงใจฆ่าประชาชน”⁶

พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์ศิริ แม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวต่อหน้ากล้องโทรทัศน์ของสื่อมวลชนขณะที่เกิดเหตุการณ์ว่า “เราจะทำอย่างนี้อีกทุกครั้ง” นอกจากแม่ทัพภาคที่ 4 แล้วผู้ที่ต้องรับผิดชอบกับอาชญากรรมของรัฐครั้งนี้คือ ผู้บัญชาการตำรวจในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร รัฐมนตรีกลาโหม และผู้บัญชาการทหารและตำรวจระดับชาติ

หลังเหตุการณ์ที่ตากใบ นายกรัฐมนตรีทักษิณออกมาชมทหารและตำรวจ และรัฐบาลอ้างว่าคนที่เสียชีวิตไป ตายเพราะ “อุบัติเหตุ”

ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ปีหลังเหตุการณ์ นายกรัฐมนตรี สมัคร์สุนทรเวศ โทหกกับนักข่าวโทรทัศน์ช่อง Al Jazeera ว่าคนตายที่ตากใบตายเพราะ “ล้มทับกันเอง” “รัฐบาลทำผิดตรงไหน?” ในบทสัมภาษณ์เดียวกัน สมัคร์โทหกอีกว่า ในเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ “มีคนตายเพียงคนเดียว” “ไม่มีใครตายในธรรมชาติ”

⁶ “ความจริงที่ตากใบ” ไร้มนุษยธรรม ความชอบธรรมสิ้นสูญ เขียนโดย ส.ว.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ในปี ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นเอกสารที่น่าเชื่อถือ แต่เราควรทราบว่าในภายหลัง เจิมศักดิ์ เจริญฉายเวลารัฐบาลอภิสิทธิ์ฆ่าคนเสื้อแดงที่ราชประสงค์ ผู้เขียนพยายามจะไม่ใช้สองมาตรฐานแบบที่เจิมศักดิ์กับพวกเสื้อเหลืองใช้

จาก ๖ ตุลา ผ่าน ตกใบ ไปสู่ ราชประสงค์ วัฒนธรรมอาชญากรรมของรัฐอำมาตย์ไทย

คำโกหกของสมัคร สุนทรเวช เกี่ยวกับ ๖ ตุลาและตกใบ ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ สองเหตุการณ์ ๖ ตุลา กับ ตกใบ เป็นเพียงสองตัวอย่างในประวัติศาสตร์อันยาวนานของอาชญากรรมรัฐไทย ล่าสุดคือ ที่ราชประสงค์

ใครที่มีโอกาสดูวิดีโอเหตุการณ์ที่ตกใบที่ช่างภาพโทรทัศน์ถ่ายมา ซึ่งมีภาพถ่ายการสลายผู้ชุมนุมโดยทหารและตำรวจ และการจับกุมวัยรุ่นเพื่อขนขึ้นรถอย่างป่าเถื่อน จะพบว่าสิ่งที่เตะตาที่สุดคือความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ที่ธรรมศาสตร์

เหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นอาชญากรรมของรัฐไทยที่กระทำต่อคนหนุ่มสาวไทยที่ต้องการปกป้องระบบประชาธิปไตยและต้องการสร้างความเป็นธรรมในสังคม⁷ ผู้ที่ชุมนุมในธรรมศาสตร์ไม่พอใจที่เผด็จการถนอมกลับมาเมืองไทยหลังเหตุการณ์นองเลือด ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ในขณะที่เดียวกันส่วนอื่นของสังคมไทยมองต่างมุมกับนักศึกษา ต้องการปราบปรามภาคประชาชนและสร้างระบบเผด็จการ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่นครปฐมได้ฆ่าและแขวนคอพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสองคนที่กำลังติดโปสเตอร์ประท้วงการกลับมาของถนอม ฝ่ายวิทยุยานเกราะและพวกอันธพาลขวาสุดขั้วเรียกร้องให้มีการ “จัดการ” กับนักศึกษาให้เด็ดขาด ฝ่ายพรรคชาติไทยวางแผนจะก่อเรื่องเพื่อทำรัฐประหาร การนำถนอมและประกาศกลับมาไทยเป็นส่วนหนึ่งของแผนนี้ และภาพจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๙ กล่าวถึงการที่ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ

⁷ ดูรายละเอียดใน ใจ อึ๊งภากรณ์ และสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ (๒๕๔๔), “อาชญากรรมรัฐในวิกฤตการเปลี่ยนแปลง”, คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร” เหตุการณ์ที่สองเกิดขึ้นสองวันหลังพิธีบวชเณรของถนอมที่วัดบวรนิเวศน์

การที่รัฐบาล และชนชั้นนำไทย มีส่วนในการก่ออาชญากรรม ๖ ตุลา และสังคมเราไม่มีการออกมาทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและบทบาทของแต่ละคนในเหตุการณ์นั้น เป็นสิ่งที่ปูทางไปสู่การใช้ความรุนแรงของรัฐบาลต่อประชาชนไทยอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น พฤษภาคม ปี ๒๕๓๕ การฆ่าประชาชนมากกว่า 3000 ศพในสงครามปราบยาเสพติดของทักษิณ การจุดไฟภาคใต้ การทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา หรือการฆ่าประชาชนเสียแดงที่ผ่านฟ้าและราชประสงค์โดยรัฐบาลอภิสิทธิ์

ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ กองกำลังของรัฐบาลไทยติดอาวุธครบมือได้ล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และระดมกำลังบุกเข้าไปปราบ ฆ่าฟัน และสลายการชุมนุมอย่างสันติของนักศึกษา การกระทำครั้งนั้นไม่ได้ทำเพื่อ “รักษาความสงบ” เพราะการชุมนุมมันสงบอยู่แล้ว การกระทำไม่ได้ทำเพื่อสลายการชุมนุมและให้คนกลับบ้าน เพราะกองกำลังของรัฐปิดช่องทางทั้งหมดที่พอจะหนีออกจากธรรมศาสตร์ได้ บางคนที่หนีลงแม่น้ำเจ้าพระยาอย่างนักศึกษาพยาบาลหญิง ก็ถูกยิงทิ้งกลางแม่น้ำ ดังนั้นการสลายการชุมนุมกระทำเพื่อทำลายขบวนการนักศึกษาต่างหาก

ในวันที่ ๒๕ ตุลาคมปี ๒๕๔๗ กองกำลังของรัฐบาลไทยติดอาวุธครบมือได้ล้อมการชุมนุมที่ยังสงบอยู่ ที่ตากใบ เพื่อสลายการชุมนุม การสลายการชุมนุมอาศัยการฉีดน้ำ ยิงก๊าซน้ำตา และยิงปืนเข้าไปในฝูงชน ส่วนใหญ่อาจยิงขึ้นฟ้า แต่เรามีภาพการยิงเข้าไปในการชุมนุมโดยตรงด้วย ตามคำให้การของตำรวจชั้นสูงต่อวุฒิสมาชิกหลายคน เช่น ส.ว.เจิมศักดิ์ การสลายการ

ชุมนุมครั้งนี้กระทำไปเพื่อจับกุมแกนนำ 100 คนที่ทางการถ่ายรูปไว้ล่วงหน้า ดังนั้นมีการปิดล้อมไม่ให้คนหนี การสลายการชุมนุมกระทำไปเพื่อจับคนและลงโทษ และเพื่อสร้างความกลัวให้กับชาวภาคใต้ไม่ให้เขากล้าออกมาประท้วงอย่างสันติอีก และไม่ให้กล้าลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน นี่คือนโยบายของรัฐบาลไทยรักไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทุกส่วนของชนชั้นปกครองไทยในช่วงนั้น ถึงแม้ว่าบางคนอาจมองว่าการกระทำที่ตกใบอาจ “แรงไปหน่อย”

ในวันที่ ๖ ตุลาคม ข้างนอกธรรมศาสตร์มีมือบอนทรพาล ประกอบไปด้วย ลูกเสือชาวบ้าน นวพล และกระทิงแดง ซึ่งก่อความรุนแรงเสริม มีการทุบตีนักศึกษา แขนวคอค มีการเผาทั้งเป็น และการทำความโหดร้ายป่าเถื่อนอื่นๆ กลุ่มอันทรพาลเหล่านี้ โดยเฉพาะลูกเสือชาวบ้าน ได้รับการสนับสนุนก่อนหน้านี้จากรัฐบาล ตำรวจตระเวนชายแดน และชนชั้นนำของรัฐอำมาตย์ไทยบางคนสวม “ผ้าพันคอพระราชทาน” นักการเมืองขวตคขอบอย่าง สมัทรสุนทรเวช หรือ ซาดิซาข ชุณหวัน ก็ใกล้ชิดกับอันทรพาลเหล่านี้ด้วย แต่หลังจกเหตุการณ์ ๖ ตุลา ประมาณสองปี ตั้งแต่สมัยรัฐบาลเกรียงศักดิ์และรัฐบาลเปรมเป็นต้นไป ชนชั้นนำในรัฐไทยที่มีสติปัญญา พยายามที่จะลดบทบาทของลูกเสือชาวบ้านในสังคม เพราะมองว่าสิ่งที่เขาทำ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลัง คือนักศึกษาเข้าป่าไปร่วมต่อสู้กับ พ.ค.ท. เป็นเรื่องทีสร้างสงครามและความขัดแย้งใหญ่หลวงในสังคม ทำให้สังคมเข้าสู่วิกฤตมากขึ้น นี่คือนี่มาของการใช้ “การเมืองนำ” ในการแก้ปัญหาสังคม แต่ดูเหมือนรัฐบาลในยุคนี้ล้มไปหมดแล้ว

หลังจากทีเกิดเหตุตกใบในปี ๒๕๔๗ มีกระแสขวตคขอบ จากชนชั้นนำระดับสูง เช่น ราชนี ออกมาเรียกร้องให้ระดมลูกเสือชาวบ้านอีกครั้ง เราโชคดีทีอันทรพาลอย่าง ลูกเสือชาวบ้าน ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตกใบ

เพราะถ้ามีส่วนก็คงจะตายมากกว่านี้และจะปาเถื่อนยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำพูดของพระราชินีที่หนังสือพิมพ์รายงานมา ก่อให้เกิดความไม่สบายใจกับผู้รักความเป็นธรรมไม่น้อย เพราะมีการพูดถึง “การเป็นห่วงคนไทย 3 แสนคนในภาคใต้”⁸ แต่สามจังหวัดภาคใต้มีประชากรทั้งหมด 1,673,872 คน⁹ ดังนั้นคนไทย 3 แสนคนที่ราชินีกล่าวถึงเป็นใคร? เป็นคนพุทธ และอีก 1 ล้าน 3 แสนคน “ที่ไม่ใช่คนไทย” คือใคร? คงจะเป็นคนมุสลิม แน่نون เราไม่ต้องการให้ใครถูกฆ่าทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็ประชาชนธรรมดา วัยรุ่นมุสลิม ทหารตำรวจ หรือพระสงฆ์ และไม่ว่าจะมาจากการกระทำของฝ่ายใด แต่การที่พลเมืองถูกรัฐไทยฆ่าตายที่ตากใบในวันเดียว 80 กว่าคน และการที่ทนายสมชาย นีละไพจิตร ถูกตำรวจไทยอุ้มฆ่าไปในปีเดียวกัน¹⁰ เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ต้องคำนึงถึงกระแสवादกอบที่เสี่ยงกับการก่อให้เกิดการเพิ่มความรุนแรง และผลักดันคนหนุ่มสาวไปจับอาวุธ

ในเหตุการณ์ ๖ ตุลา ตำรวจสั่งให้นักศึกษา ทั้งหญิงและชายถอดเสื้อนอนคว่ำบนสนามฟุตบอลที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นมีการยิงปืนกราดข้ามหัว ปลอกกระสุนร้อนๆ ตกบนหลังนักศึกษา มีการบังคับให้นักศึกษาคลานขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐรุมซ้อมและขโมยทรัพย์สินส่วนตัว แต่ในที่สุดนักศึกษาทั้งหมดถูกปล่อยตัวไปเพราะฝ่ายรัฐไม่มีหลักฐานอะไรเพื่อดำเนินคดี สรุปแล้วเขาไม่ใช่ “ผู้ต้องหา” แต่แรก แต่เป็น “เชลยสงครามที่ถูกลงโทษ” มากกว่า

⁸ น.ส.พ. โปสดีทุ์เตย, 17 พฤศจิกายน 2547 หน้า 1 และ A6

⁹ ตามตัวเลขสำนักงานสถิติแห่งชาติ บัดตานี้มี 6 แสน ยะลา มี 4 แสน และนราธิวาสมี 6.6 แสน

¹⁰ ทนายสมชายถูกตำรวจฆ่าเพราะกำลังจะนำหลักฐานการทรมานผู้ต้องหาจากภาคใต้ โดยตำรวจมาเปิดโปงให้สังคมทราบ และยังไม่มีกรลงโทษตำรวจหรือนักการเมืองคนใดเรื่องนี้

ในเหตุการณ์ตากใบปี ๒๕๔๗ ทหารตำรวจสั่งให้เยาวชนชายถอดเสื้อแล้วมีการมัดมือเหมือนเชลยศึกที่อิรัก มีการยึดทรัพย์สินส่วนตัว มีการซ้อมซ้อม แล้วที่แย่ที่สุด คือมีการชนคนทับซ้อนกันจนตาย ซึ่งต้องสรุปว่าจงใจให้คนตายเพื่อ “สั่งสอนว่าถ้าใครขัดขืนรัฐไทยจะพบนรก”

และเราคงจำภาพการจับเชลยศึกเสื้อแดงที่ราชประสงค์ในปี ๒๕๕๓ ได้ มันไม่ต่างกัน

หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลา มีนักการเมืองออกมาโกหกเพื่อให้ความชอบธรรมกับอาชญากรรม มีข้อโกหกหลักสามข้อ คือ

1. “ต้องสลายการชุมนุมเพราะคุมสถานการณ์ไม่ได้” ข้อกล่าวหาเท็จนี้ เสนอโดยรองอธิบดีกรมตำรวจในยุคนั้นคือ พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ แต่หลักฐานข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการวางแผนปราบการชุมนุมมานาน และมีการระดมพลจากค่าย ต.ช.ด. หัวหินหลายชั่วโมงก่อน และเหตุการณ์ที่ธรรมชาติรุนแรงขึ้นครั้งแรกเมื่อฝ่ายรัฐเข้าโจมตีด้วยอาวุธสงครามในขณะที่นักศึกษาส่วนใหญ่กำลังนอนหลับอยู่
2. “ต้องสลายการชุมนุมเพราะมีการสะสมอาวุธสงครามโดยผู้ชุมนุม” ข้อกล่าวหาเท็จนี้เสนอโดย สมัคร สุนทรเวช และพล.ต.ท.สร้างบุญนาถ (นายตำรวจที่วิสามัญฆาตกรรมผู้ต้องหากรณียาเสพติดในสมัยรัฐบาล ชวลิต ยงใจยุทธ และผู้ทำร้าย ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่สนามบินดอนเมืองในคืนวันที่ ๖ ตุลา) แต่ในภายหลังมีข้อมูลจากฝ่ายตำรวจเองว่านักศึกษามีปืนสั้นประมาณสามสี่กระบอกเพื่อป้องกันตัวเท่านั้น และทางฝ่ายรัฐไม่เคยแสดงหลักฐานอะไรว่านักศึกษามีอาวุธร้ายแรงเลย
3. “ต้องสลายการชุมนุมเพราะคนต่างชาติเข้ามาชักนำ” ในกรณีนี้โกหกว่าเป็นคนเวียดนาม ข้อกล่าวหาเท็จนี้เสนอโดยรองอธิบดี

กรมตำรวจ พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สมัคร สุนทรเวช แต่ปรากฏว่าคนตายและถูกจับทุกคนเป็นคนไทยทั้งสิ้น

ในกรณีตากใบ นายกรัฐมนตรีทักษิณแถลงว่า การสลายการชุมนุมต้องกระทำหลังจากที่เจรจากับผู้ชุมนุมไม่สำเร็จและเกรงว่าจะเกิดจลาจล แต่เราทราบตอนนี้ว่าการวางแผนล่วงหน้าเพื่อสลายการชุมนุมและจับกุมแกนนำ 100 คนก่อนการเจรจาด้วยซ้ำ และนายกทักษิณโกหกอีกว่า คนที่ถูกจับพูดภาษาไทยไม่ได้ พูดได้แต่ภาษาอาหรับ ซึ่งไม่จริง และรายงานข่าวต่างๆ ว่าผู้ชุมนุมพกอาวุธสงครามก็ไม่มีหลักฐานรองรับแต่อย่างใด

ในกรณีการฆ่าประชาชนเสื้อแดงที่ราชประสงค์ปี ๒๕๕๓ รัฐบาลอภิสิทธิ์และทหาร ศอฉ. โกหกว่ามี “ผู้ก่อการร้าย 500 คน” แต่จับมาไม่ได้สักคนและไม่พบอาวุธอะไรเลย หลังจากนั้นสี่ห้าเดือนก็โกหกว่ามี การฝึกอาวุธและวางระเบิด และพันธมิตรฯ ก็ออกมาโกหกว่าคนเสื้อแดงจะใช้ระเบิดพลีชีพแบบที่ตะวันออกกลาง

ดูเหมือนว่าการพูดเท็จหลังการก่ออาชญากรรมโดยรัฐอำมาตย์ไทยกลายเป็นประเพณีของชนชั้นปกครองไทยไปแล้ว

“กรือแซะ”

ในยุครัฐบาลทักษิณมีเหตุการณ์นองเลือดในภาคใต้อีกหนึ่งเหตุการณ์หนึ่ง คือการนองเลือดที่ “กรือแซะ” ในเดือนเมษายน ๒๕๔๗ ในกรณีนี้มีชายหนุ่ม โปกผ้าศักดิ์สิทธิ์และเข้าโจมตีป้อมตำรวจด้วยดาบโบราณ การโจมตีป้อมตำรวจที่มีอาวุธทันสมัยครบมือด้วยดาบโบราณ มีลักษณะของการพลีชีพในเชิงสัญลักษณ์ เพราะชายหนุ่มเหล่านั้นคงทราบดีว่าต้องตายแน่ แต่บางคน

ที่ไม่ตายท่ามกลางเหตุการณ์และถูกจับกุม ก็โดนวิสามัญฆาตกรรมโดยรัฐ อดีต ส.ว. ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ¹¹ แจ้งว่าในเหตุการณ์นี้มีหลักฐานว่าเจ้าหน้าที่รัฐไทยจับผู้ต้องหามัดมือและประหารชีวิตอย่างเลือดเย็นที่ สบาย้อย

นายทหารที่เป็นผู้บังคับบัญชาที่ กรือแชะ คือ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี นายทหารคนนี้เคยแจ้งกับหนังสือพิมพ์ว่าในอดีต สมัยรบกับคอมมิวนิสต์ กองทัพบกจะเข้าไปในหมู่บ้านและยิงทิ้งใครที่สงสัยว่ากบฏต่อรัฐ แต่ตอนนี้ต้องแนบเนียนกว่านี้ ต้องไปขู่เมียแทน¹² ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมอันเลวทรามในการละเมิดสิทธิมนุษยชนของทหารไทย

การทรมานและควบคุมโดยไม่ขึ้นศาล

“แผนยุทธการพิทักษ์แดนใต้” ของรัฐบาล คมช. หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน นำไปสู่ยุทธการปิดล้อมตรวจค้นพื้นที่เป้าหมายหลายสิบจุดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๐ เป็นต้นมา และในสองเดือนแรก ปรากฏว่ามีผู้ถูกควบคุมตัวมากกว่า 1,000 คน โดยที่ไม่นำมาขึ้นศาลแต่อย่างใดทั้งสิ้น ในเรื่องนี้ พ.อ.อักร ทิพย์โรจน์ โฆษกกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร หรือ “พตท.” แสดงความเห็นว่าคุณเหล่านี้ “เป็นผู้หลงผิดที่จำต้องนำมาเยียวยา”¹³ แต่การควบคุมคนและตัดสินใจว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยไม่ขึ้นศาล ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

ศูนย์ทนายความมุสลิมสามจังหวัดภาคใต้ รายงานว่าตั้งแต่ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถึงกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ มีการทรมานผู้ถูกควบคุมตัวในสามจังหวัด

¹¹ คนนี้ก็อีกคนหนึ่งที่ยังรายงานมาอย่างน่าเชื่อถือในเรื่องภาคใต้ แต่มีสองมาตรฐานเวลาทหารฆ่าสื่อแดง

¹² Pasuk Phongpaichit & Chris Baker (2004), *Thaksin. The business of politics in Thailand*. Silkworm, Page 19.

¹³ เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 9/10/2007

ภาคใต้ 59 ราย ถึงตาย 2 ราย ซึ่งรวมถึงกรณีการควบคุมตัวนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาและสถาบันการพลศึกษายะลา รวม 7 คน เมื่อช่วงปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๑ โดยเจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้องมาจากหน่วยเฉพาะกิจที่ 11 ยะลา¹⁴ ในกรณีนี้มีการใช้วิธีการทรมานหลายวิธี เช่น การทุบตี การบังคับให้นั่งในห้องแอร์เย็นๆ ขณะที่ตัวเปียกน้ำ และการใช้ไฟฟ้าช็อต เป็นต้น และการทรมานผู้ถูกคุมขังในค่ายทหารที่ภาคใต้ ยังเป็นปัญหาจนถึงทุกวันนี้¹⁵

การทรมานกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และมักเกิดในช่วงเวลา 3 วันแรกของการควบคุมตัว โดยผู้ถูกทรมานทั้งหมดถูกควบคุมตัวโดยการใช้อำนาจตามกฎหมายการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ หน่วยงานรัฐหรือสถานที่ที่ถูกระบุว่ามีการทำร้ายร่างกายผู้ถูกควบคุมตัวบ่อยครั้ง ได้แก่ หน่วยเฉพาะกิจ 11 ยะลา กรมทหารพรานที่ 41 ค่ายวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และค่ายอิงยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

¹⁴ เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 18/2/2008

¹⁵ นสพ.เลี้ยวซ้าย มีนาคม ๒๕๕๑, www.pcpthai.org
และประชาไท <http://www.prachatai3.info/journal/2010/09/31308>,
<http://www.prachatai3.info/journal/2010/06/30120>,
<http://www.prachatai3.info/journal/2010/08/30685>,
<http://www.prachatai3.info/journal/2010/09/31194>,

ต้นกำเนิด “รัฐไทย” สมัยใหม่คือปฐมเหตุของความรุนแรง¹⁶

ลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เป็นรากฐานความรุนแรง¹⁷

- ๒๔๓๓ รัฐบาลของรัชกาลที่ ๕ เข้ามายึดครองส่วนหนึ่งของปัตตานี แบ่งกับอังกฤษ ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างชาติไทยสมัยใหม่เป็นครั้งแรก
- ๒๔๖๔ รัฐบาลมีนโยบายบังคับให้ชาวมุสลิมเปลี่ยนเป็น “ไทย” ผ่านระบบการศึกษา และมีการบังคับเก็บภาษี
- ๒๔๖๖ การกบฏ Belukar Semak บังคับให้รัชกาลที่ ๖ ทบทวนนโยบายการปกครอง และประนีประนอมกับวัฒนธรรมพื้นเมืองของชาวปัตตานี
- ๒๔๘๑ เผด็จการทหารของจอมพล ป. พิบูล สงคราม ใช้นโยบายชาตินิยมไทยสุดขั้วเพื่อกดขี่ประชาชนภาคใต้
- ๒๔๘๙ นายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นเมือง แต่ถูกรัฐประหารโดยทหาร เลย์พ้นจากอำนาจ
- อัจฉิ์สุหลง ผู้นำปัตตานี เสนอว่าควรมีเขตปกครองตนเองพิเศษภายในรัฐชาติไทย แต่รัฐอำมาตย์ไม่ฟัง
- ๒๔๙๑ อัจฉิ์สุหลง ถูกจับกุมโดยรัฐบาลไทย ในเดือนเมษายนตำรวจไทยก่อเหตุนองเลือด ฆ่าชาวบ้านที่ บ.ตุงงญอ อ.ระแงะ จ. นราธิวาส
- ๒๔๙๗ อัจฉิ์สุหลงถูกฆ่าตายโดยคำสั่งของ เผ่า ศรียานนท์

¹⁶ ถ้าอยากอ่านเพิ่มควรเริ่มที่งานของ ชงชัย วินิจจะกุล ในกรุงเทพฯธุรกิจ ๑๗, ๑๘, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๗ และงานของธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (๒๕๔๙), “ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ไทย” โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹⁷ Nik Anuar Nik Mahmud (2006), *The Malays of Patani. The search for security and independence*. School of History, Politics and Strategic Studies, University Kebangsaan, Malaysia.

ในรอบ 60 ปีที่ผ่านมา รัฐไทยกดขี่ บังคับ และใช้ความรุนแรงกับประชาชนเชื้อชาติมาเลย์มุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ไม่เคยมีการเคารพศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองแต่อย่างใด มีการห้ามใช้ภาษายะวี¹⁸ มีการบังคับสอนประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรมไทยแบบกรุงเทพฯ มีการปิดโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ในบางช่วงมีการบังคับให้นักศึกษาสวมด้นศาสนาพุทธ แต่งตัวแบบคนภาคกลาง เปลี่ยนชื่อเป็นชื่อ “ไทย”¹⁹ และมีการละเลยการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องที่ในรูปแบบที่จะเป็นประโยชน์กับคนส่วนใหญ่¹⁹ สถานการณ์ดังกล่าวดำรงอยู่ได้ภายใต้การยึดครองพื้นที่ในรูปแบบอาณานิคมโดยทหารและตำรวจ การปกครองโดยข้าราชการจากที่อื่น และการใช้ความรุนแรงโดยรัฐอำมาตย์ ดังนั้นความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ไม่ได้เริ่มมาจากผู้กบฏ และไม่ได้เป็นการต่อสู้กันระหว่างชาวบ้านมุสลิมกับชาวบ้านพุทธแต่อย่างใด

หลายคนหลงคิดว่าหลังรัฐประหาร ๑๙ กันยา รัฐบาล คมช. จะหันมาใช้นโยบายใหม่ในสามจังหวัดภาคใต้ เพราะนายทศพร จุลานนท์ ไป “ขอโทษ” เรื่องตากใบ แต่คำขอโทษดังกล่าวไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง เพราะไม่มีการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองที่กระทำความผิด และไม่มีการเปลี่ยนนโยบายการเน้นกำลังทหารแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้น คำ “ขอโทษ” นี้ไร้ความจริงใจเมื่อออกมาจากปากของผู้ที่มีส่วนในเหตุการณ์นองเลือดพฤษภา ๒๕๓๕ อีกด้วย²⁰

¹⁸ ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองของชาวมลายู

¹⁹ อหัมมัด สมบูรณ์ บัวหลวง (๒๕๔๙), มลายู: วัฒนธรรมรากเหง้า ใน “สถานการณ์ชายแดนใต้ มุมมองของภาคประชาคม”, คณะกรรมการประสานงานภาคประชาชนเพื่อจังหวัดชายแดนใต้

²⁰ ดู น.ส.พ. ไทยโพสต์, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๓

ถ้าจะเข้าใจต้นเหตุของความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้เราต้องดูต้นกำเนิดของรัฐไทยสมัยใหม่และที่มาของพรหมแดนปัจจุบัน ซึ่งเป็นสองสิ่งนี้เกิดขึ้นในยุคที่ทุนนิยมตะวันตกเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเข้ามาของทุนนิยมมีสองใบหน้าคือ ใบหน้าของนักค้าขายหรือนักลงทุน และ ใบหน้าของกองกำลังทหารที่ใช้ยึดพื้นที่ หรือเป็นอำนาจหนุนหลังการเจรจา ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังเห็นชัดในกรณีสงครามอิรัก หรือการยึดครองประเทศลิเบีย ทุกวันนี้

หลายคนอาจภาคภูมิใจ หัวใจฟองโต เวลาบอกว่าประเทศไทย “ไม่เคยเป็นเมืองขึ้นตะวันตก” แต่นั่นเป็นการเข้าใจผิด ในขณะที่เจ้าอาณานิคมอังกฤษ ฝรั่งเศส และฮอลแลนด์บุกเข้ามาในพื้นที่นี้ แล้วใช้กำลังทหารยึดครองและสร้างอิทธิพลที่เอื้ออำนวยต่อการขูดรีดทรัพยากรและแรงงาน รัฐกรุงเทพฯ ภายใต้รัชกาลที่ ๕ ก็ทำเช่นเดียวกัน รัฐบาลกรุงเทพฯ สถาปนารัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสยามขึ้นมา แล้วอ้างว่าเป็นผู้แทนของ “คนไทย” ทั้งหมด แต่พร้อมๆ กันนั้นมีการล่าอาณานิคม บังคับให้คนลาวในดินแดนที่ปัจจุบันเรียกว่า “อีสาน” ยอมจำนน มีการล่าอาณานิคมล้านนาเก่าทางเหนือ มีการบุกเข้าไปในดินแดนเขมร และมีการทำสงครามกับเมืองทางใต้ เช่น ปัตตานี สาเหตุและเป้าหมายไม่ต่างจากเจ้าอาณานิคมตะวันตกเลย คือ ผู้ปกครองกรุงเทพฯ สมัยนั้น ต้องการคุมพื้นที่เพื่อคุมทรัพยากรและแรงงานแข่งกับตะวันตก ในสมัยศักดินาก่อนหน้าที่รัชกาลที่ ๕ จะสร้างรัฐรวมศูนย์ การคุมพื้นที่ไม่ค่อยสำคัญ เพราะการขูดรีดมูลค่ามาจากการคุมกำลังคนโดยตรงในลักษณะไพร่ ทาส หรือเชลยศึก แต่พอเข้ายุคทุนนิยม พื้นที่และพรหมแดนกลายเป็นเรื่องใหญ่ และต้องมีการสร้างระบบแรงงานแบบใหม่ เพื่อผลิตมูลค่าด้วยประสิทธิภาพที่สูงขึ้นอีกด้วย นั่นคือต้องมีแรงงานรับจ้าง ไม่ว่าจะเป็แรงงานนำ้เข้าจากจีนหรือแรงงานที่เป็นอดีตไพร่

สรุปแล้วพรมแดนรัฐชาติไทยปัจจุบันคลอດออกมาจากการใช้ความรุนแรงของรัฐบาลกรุงเทพฯ และอำนาจตะวันตกแต่แรก ทั้งในรูปแบบสงครามและการข่มขู่ และคลอດท่ามกลางการแข่งขันขูดรีดมูลค่าระหว่างกรุงเทพฯ ลอนดอน ปารีส และอัมสเตอร์ดัม แต่สิ่งที่พิเศษไปอีกสำหรับกรณีสามจังหวัดภาคใต้ ที่ต่างออกไปจากกรณีคนลาวในอีสาน คนภาคเหนือ หรือคนจีนที่เข้ามาเป็นแรงงานหรือพ่อค้า คือรัฐไทยไม่เคยเคารพคนมาเลย์มุสลิมในสามจังหวัดเลย ไม่เคยให้เกียรติกัน ไม่เคยมองว่าเขาเป็นเพื่อนร่วมชาติที่เท่าเทียมกัน

นี่คือสาเหตุที่รัฐไทยยุคเผด็จการทหารในอดีต เคยบังคับให้คนมุสลิมไหว้พระพุทธรูป เคยปราบปรามชาวบ้านด้วยความรุนแรง และได้นำชาวบ้านพุทธจากภาคอีสานไปตั้งรกรากท่ามกลางหมู่บ้านคนพื้นเมืองอิสลามเพื่อเป็นกำลังหนุนในการยึดครองพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดคล้ายกับท่าที่รัฐไทยต่อคนชนเผ่าบนดอยในภาคเหนือ หรือคนชนเผ่าตามชายแดนพม่า หรือท่าที่ต่อผู้ลี้ภัยเวียดนามและพม่า และท่าที่และวิธีคิดแบบนี้ถูกถ่ายทอดอย่างเป็นระบบลงไปในทุกส่วนของสังคมไทย

นี่คือสาเหตุที่รัฐไทยมองว่าการปกป้องรักษาวัฒนธรรมมุสลิม รวมถึงศาสนา ภาษา หรือวิถีชีวิตต่างๆ ของคนภาคใต้ “เป็นปัญหา” นี่คือนโยบายที่มีทหารประจำการยึดครองสามจังหวัดอย่างต่อเนื่อง นี่คือนโยบายที่ตำรวจและทหารใช้ความรุนแรงอย่างไม่เกรงใจใคร โดยเฉพาะในกรณี กรือเซะ และตากใบ และพลเมืองไทยส่วนใหญ่ถูกสอนให้มีความคิดคับแคบ ดูถูกชาวมุสลิมมาตลอดอีกด้วย เวลาประพัตติตัวก็จะคับแคบ เลือกปฏิบัติ อย่างที่เห็นกับตา คนส่วนใหญ่ในภาคกลางและภาคอีสานไทย มักจะไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับชาวมุสลิมที่เป็นพี่น้องของเรา มองว่ามุสลิมเป็น “แขก” สังคมไทยมันเต็มไปด้วยความโง่เขลา คับแคบ และคลั่งชาติอย่างนี้ที่มาจากความคิด

ของอำมาตย์ ทั้งๆ ที่ลึกๆ แล้วคนไทยธรรมดาๆ ก็มีนิสัยใจคอที่อยากเป็นมิตรกับคนอื่น และรักความเป็นธรรม ปัญหาคือรัฐไทยทำให้เราเวียนผ่านการล้างสมองด้วยแนวชาตินิยมและลัทธิกษัตริย์

คนมุสลิมต้องการความเคารพ

อาจารย์ อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง²¹ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี กล่าวว่า สิ่งที่คนมุสลิมในภาคใต้ต้องการคือความเคารพ ไม่ใช่ความสงสารหรือความช่วยเหลือแบบเงินให้ทาน เราควรจะสนับสนุนคำพูดนี้โดยเข้าใจว่า ความเคารพคือการเคารพว่าเพื่อนพลเมืองในสามจังหวัดสามารถปกครองตนเอง สามารถเลือกอนาคตตนเอง โดยที่ไม่ต้องมีทหารหรือตำรวจยึดครองเต็มเมือง และโดยที่ไม่ต้องมาพูดกันว่า “เขา” ไม่ใช่ “พวกเรา” เพราะเขามีศักดิ์ศรีในการปกป้องวัฒนธรรมที่ต่างจากกรุงเทพฯ ในรูปธรรมมันหมายความว่า ต้องเรียกร้องให้ยกเลิกกฎอัยการศึก ต้องถอนทหารและตำรวจออกไปให้หมด ต้องเปิดเวทีปรึกษาหารือในหมู่พลเมืองในพื้นที่ว่าจะกำหนดอนาคตกันเองอย่างไร และต้องเลิกมองว่าความเจ็บปวดที่สะสมมานานจนทำให้คนเกลียดชังรัฐไทย พร้อมจะจับอาวุธสู้ หรือการเสนอให้จัดพรมแดนใหม่ด้วยการแบ่งแยกดินแดน เป็นการ “หลงผิด” หรือคิดแบบ “หัวรุนแรง”

ถ้าเข้าใจที่มาของพรมแดนไทย เราจะเข้าใจว่าถ้าเราไม่ใช่ชนชั้นปกครองหรืออำมาตย์ เราพลเมืองธรรมดาไม่มีส่วนได้อะไรจากการปกป้องพรมแดนไทยในรูปแบบปัจจุบันเลย และเราจะเข้าใจอีกว่าก้าวแรกในการลดความรุนแรง คือการถอนกองกำลังของรัฐไทย ที่ใช้ความรุนแรงกับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พี่น้องในสามจังหวัดกำหนดอนาคตเองอย่างสันติสุขได้

²¹ ดูบทความใน <http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content1/show.pl?0173>
พฤษภาคม ๒๕๕๗

อย่าลืมว่าในกรณีภาคเหนือหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนเสื้อแดงไม่น้อยที่พูดออกมาด้วยความอึดอัดใจท่ามกลางเผด็จการของอำมาตย์ว่า “ควรจะแยกดินแดนกับพวกเสื้อเหลืองไปเลย” นี่คือการมณเฑียรวัตรที่พี่น้องมาเลย์มุสลิมรู้สึก

หลังการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ *ไทยรักไทย* เสียคะแนนเสียงในภาคใต้เป็นจำนวนมาก และมีการก่อตั้ง “คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ” (กอส.) โดยที่ อานันท์ ปันยารชุน²² เป็นประธาน แต่อานันท์กล่าวต่อสื่อมวลชนว่า การปกครองตนเอง หรือการสร้างเขตปกครองพิเศษ “เป็นไปได้” และแนะนำให้ชาวบ้านลืมเหตุการณ์ที่ตากใบ²³

อย่างไรก็ตาม “คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ” มีข้อเสนอที่ก้าวหน้าหลายอย่าง เพราะมีการมองว่าปัญหาจากการที่ไม่มีระบบยุติธรรมและการเคารพวัฒนธรรมในภาคใต้ นอกจากนี้มีการตำหนิว่ารัฐบาลไม่สนใจใช้แนวสันติวิธีในการแก้ปัญหา โดยมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง มีการแนะนำว่าคนในพื้นที่ควรมีอำนาจในการควบคุมทรัพยากรภาคประชาสังคมต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยุติธรรม และควรมีการใช้ภาษา *ยะวี* ควบคู่กับภาษาไทยในระบบราชการเพื่อแก้ไขปัญหาคือการเลือกปฏิบัติ²⁴ แต่ปรากฏว่าข้อเสนอเรื่องการใช้ภาษา *ยะวี* ถูกปฏิเสธทันทีโดยนายกทักษิณ และพลเอกเปรม ประธานองคมนตรี²⁵

²² คนนี้มีประวัติในการรับใช้อำมาตย์มานาน เช่น การเป็นนายกรัฐมนตรืเผด็จการหลังรัฐประหาร ๒๕๓๒ และการเข้ามาเป็นประธานกรรมการปฏิรูปของรัฐบาลอภิสิทธิ์ในปี ๒๕๕๓

²³ *Bangkok Post*, 10 August 2005, 9 May 2005.

²⁴ รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (๒๕๔๙), “เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์”

²⁵ *Bangkok Post*, 26 and 27 June 2006.

กองกำลังทหารและตำรวจสร้างความสงบหรือสร้างความรุนแรง?

การถอนทหารและตำรวจออกจากพื้นที่มีประโยชน์สองด้านคือ จะลดการใช้ความรุนแรงต่อประชาชน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของความโกรธแค้นที่หลายฝ่ายมีต่อรัฐ และจะปิดช่องที่ทหารบางกลุ่มใช้ในการสร้างสถานการณ์ความรุนแรงเพื่อชิงงบประมาณลงในพื้นที่ นอกจากการถอนกองกำลังของรัฐไทยออกแล้ว ต้องยุตินโยบายที่รัฐไทยแจกอาวุธให้ประชาชนด้วย พร้อมกันนั้นรัฐไทยต้องประกาศว่าจะหันมาใช้การเมืองในการแก้ปัญหา

สำหรับคนที่ขี้ใจว่า “ถ้าถอนทหารตำรวจออกไป ความรุนแรงจะเพิ่มขึ้นหรือไม่... แล้วจะมีใครปกป้องประชาชน?” สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาคือ การมีทหารและตำรวจในสามจังหวัดในรอบห้าสิบปี เคยห้ามความรุนแรงและปกป้องประชาชนจริงหรือ? คำตอบคือ “ไม่” และขณะนี้เราก็เห็นชัดว่าทหารและตำรวจคุมสถานการณ์และเอาชนะฝ่ายกบฏไม่ได้ การใช้นโยบายการทหารยิ่งทำให้สถานการณ์เลวลงด้วยซ้ำ เพราะทหารและตำรวจเป็นผู้ใช้ความรุนแรง อุ้มฆ่าประชาชน และสร้างความกลัวแต่แรก²⁶ ไม่ว่าจะด้วยการครอบครองพื้นที่ การสร้างสถานการณ์ การฆ่าวิสามัญเพื่อปราบยาเสพติด หรือการอุ้มฆ่าและปราบวิัยรุ่นที่คิดแบ่งแยกดินแดน ดังนั้นการถอนทหารและตำรวจออกไปเป็นก้าวสำคัญในการสร้างความสงบอย่างชัดเจน

ถ้าสังคมเราจะยอมรับความหลากหลายของพลเมืองอย่างที่นักวิชาการหลายคนเสนอ เราต้องก้าวเลยขอบเขตของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จากมุมมองรัฐบาลกรุงเทพฯ หรือมุมมองอำมาตย์ ต้องมีหลายมุมมอง แต่ก็ยังไม่พออีก ควรมีการเรียนหลายๆ ภาษาในโรงเรียนทั่วประเทศ ไม่ใช่แค่

²⁶ เอกรินทร์ ต่วนศิริ (๒๕๔๙), การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาในพื้นที่เหตุการณ์ความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้ ใน “สถานการณ์ชายแดนใต้ มุมมองของภาคประชาคม”, คณะกรรมการประสานงานภาคประชาชนเพื่อจังหวัดชายแดนใต้

ภาษาไทย อังกฤษ หรือบางครั้งภาษาจีน ควรสอนภาษามลายู อักษรอาหรับ ภาษากะเหรี่ยง ควรแยกสอนให้ออกจากระบบโรงเรียนเพื่อให้เป็นประเด็นส่วนตัว ไม่ควรมีการบังคับสวดมนต์แบบพุทธ หรือบังคับให้เคารพษัตริย์ ควรเปิดกว้างเรียนรู้หลากหลายความเชื่อ เช่น พุทธ อิสลาม คริสต์ ศีลางามไม้ วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ หรือแนวคิดอื่นๆ ของมนุษย์ และควรมีการประกาศให้วันเทศกาลสำคัญของ จีน อิสลาม หรือ คริสต์ เป็นวันหยุดราชการและวันหยุดภาคเอกชนด้วย²⁷ ต้องมีการให้สิทธิพลเมืองเต็มตัวกับผู้ที่เกิดภายในพรมแดน โดยที่ไม่ต้องพิสูจน์อะไรมากมาย

ควรมีการรื้อถอนแนวคิดชาตินิยม เช่น ต้องเลิกบังคับการเคารพธงชาติ และเลิกใช้คำว่า “ปวงชนชาวไทย” ในรัฐธรรมนูญ เพราะพลเมืองประเทศเราประกอบไปด้วยหลายเชื้อชาติ ไม่ใช่แค่ “ไทย” เท่านั้น แต่ในระยะสั้นสิ่งที่พิสูจน์ว่าเราพร้อมจะเคารพคนในพื้นที่ว่ามีความสามารถในการปกครองตนเอง และในการดูแลสังคม คือการเลิกกลัวว่าถ้าไม่มีกองกำลังของรัฐไทยตรงนั้นทุกอย่างจะปั่นป่วน

อย่าลืมหาอำมาตย์และสื่อเหลืองชอบมองคนเสื้อแดงว่า “โง่” และไร้วุฒิภาวะที่จะเลือกรัฐบาลของตนเอง

คำอธิบายพิศๆ เกี่ยวกับความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้

การที่รัฐไทยเรียกฝ่ายกบฏต่อรัฐไทยว่าเป็น “โจรใต้” หรือ “ผู้ก่อการร้าย” หรือการที่เสนอให้มีการหนุ่หลังจากพวก “มุสลิมหัวรุนแรง” ในต่างประเทศ เป็นเพียงคำด่าที่หลีกเลี่ยงการอธิบายปัญหา มันเป็นความพยายามที่จะแซ่แข็งสมองและสติปัญญาของประชาชน เพื่อให้คิดว่าอยู่ดีๆ “คนร้าย” ก็

²⁷ อย่งที่ประเทศสิงคโปร์หรือมาเลเซีย

คิดจะวางระเบิดหรือลอบยิงใคร หรืออยู่ดีๆ ถ้ามีคนอาหารับมาเป่าหูหรือเอาเงินมาให้ ก็จะไปวางระเบิด โดยไม่มีเหตุผล ภาคประชาชนต้องเลิกคิดแบบนี้ และต้องเลิกพูดถึง “โจรใต้” ด้วย

มีคนกลุ่มหนึ่งที่เคยใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลอกตัวเองและคนอื่น ว่าความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้มาจากองค์กรสายลับ ซีไอเอ ของสหรัฐ ที่มีแผนจะขยายอิทธิพลในไทย คำอธิบายนี้เมื่อพิจารณาผิวเผินก็มีเหตุผลบ้าง เพราะสหรัฐเคยช่วยแม่แต่บิลาเดน หรือทาลิบัน แต่มันเป็นการมองข้ามและปฏิเสธข้อมูลเกี่ยวกับการกดขี่ชาวมุสลิมของประเทศไทย และพวกที่กบฏต่อรัฐไทยในยุคนี้ ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะฟังสหรัฐ ไม่เหมือนกรณีชาวอัฟกานิสถานในอดีตที่เคยถูกยึดครองโดยรัสเซียในสมัยสงครามเย็น

อีกทฤษฎีหนึ่งที่พยายามจะ “อธิบาย” ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ คือแนวคิดที่เสนอว่ามันมาจากการแข่งขันกันระหว่าง “เครือข่ายพระราชวัง” (Network Monarchy) กับ “เครือข่ายทักษิณ” (Network Thaksin) ทั้งนี้เพื่อค้ำอิทธิพลในภาคใต้ และมุมมองนี้เสนอว่าทหาร นอกจากจะอยู่ฝ่ายวังแล้ว ยังมีผลประโยชน์ในการค้าของเถื่อนข้ามพรมแดนด้วย²⁸

ทหารมีประวัติในการขายของเถื่อนข้ามพรมแดนจริง มีการร่วมมือกับอิทธิพลมืดจริง และเราก็เห็นความขัดแย้งที่นำไปสู่รัฐประหาร ๑๙ กันยายน แต่มันไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่าง “กษัตริย์” กับ “นายทุนสมัยใหม่”²⁹ ตามที่

²⁸ Duncan McCargo (2005) Network monarchy and legitimacy crises in Thailand. *The Pacific Review*, 18 (4) December, 499-519.

²⁹ ดู ใจ อึ้งภากรณ์ (๒๕๕๑), “สถาบันกษัตริย์ไทยมีอำนาจแค่ไหน? การถกเถียงทางวิชาการเกี่ยวกับกษัตริย์ไทย”, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑, www.pcothai.org.

พวกนี้คิด และที่สำคัญที่สุดคือ มุมมองนี้ปิดหูปิดตาถึงประวัติศาสตร์การกดขี่ข่มเหงประชาชนภาคใต้โดยรัฐไทยอีก ซึ่งแปลว่าทฤษฎีนี้ไม่มีค่าในการอธิบายสถานการณ์แต่อย่างใด

ขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือใคร?

ในเมื่อมีขบวนการปลดแอกประชาชนและแบ่งแยกดินแดนในสามจังหวัดภาคใต้ หลายคนสงสัยว่า ทำไมไม่มีไบโพลีหรือแถลงการณ์ออกมาเหมือนขบวนการกู้ชาติอื่นๆ ในอดีต คำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญ “ก่อการร้าย” อธิบายว่า ขบวนการที่ต่อสู้กับรัฐไทยตอนนี้มีการจัดตั้งที่ทันสมัยอย่างดี แต่จัดตั้งแบบกระจายกระจายเป็นหน่วยเล็กๆ ที่ไม่ยอมประกาศชื่อเรียกร้องหรืออ้างว่าตนเองทำอะไร ซึ่งทำให้รัฐไทยสับสนและมีปัญหามากในการที่จะทราบว่ามีใครทำอะไรที่ไหน สรุปแล้วปราบปรามยาก³⁰

ถ้าใครศึกษาประวัติของขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ จะพบว่า ในยุคหลัง ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ มีการร่วมมือกันระหว่างขบวนการนี้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์มาเลเซีย ขบวนการต่อสู้เพื่อเสรีภาพในช่วงนั้นใช้ความคิดแนวสังคมนิยม แต่หลังจากการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ มีการเปลี่ยนไปต่อสู้ภายใต้ธงของศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก เช่น ที่ปาเลสไตน์ เป็นต้น³¹ ดังนั้น นักวิชาการที่มองว่าคนมาเลย์มุสลิม “ยังจมอยู่กับการใช้ความคิดโบราณของอิสลาม ก่อนยุคโลกาภิวัตน์” อย่างเช่น สุรินทร์ พิศสุวรรณ³² หรือ

³⁰ Zachary Abuza. Terrorism Monitor 8 September 2006 James Town Foundation <http://www.jamestown.org/terrorism/news/article.php?articleid=2370>

³¹ Chris Harman (1994) The Prophet and the Proletarian. *International Socialism Journal*, (London), No.64, Autumn.

³² ประชาไท, <http://www.prachatai3.info/journal/2010/10/31338>

อาจารย์จาก มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นคนที่ไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ก่อนหน้าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ในปี ๒๕๐๖ มีการก่อตั้งองค์กร *Barisan Revolusi Nasional* (B.R.N.) ต่อมาในปี ๒๕๑๑ ก็มีการตั้งอีกองค์กรหนึ่งชื่อ *Pattani United Liberation Organisation* (P.U.L.O.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ได้สู้ภายใต้ธงของศาสนา อย่างไรก็ตามในยุคนี้ผู้นำ P.U.L.O. สารภาพว่าตนไม่ค่อยมีอิทธิพลอะไรกับนักต่อสู้หนุ่มสาวรุ่นใหม่³³

ในปี ๒๕๒๗ B.R.N. แยกเป็นสามฝ่าย หนึ่งในนั้นคือ *Barisan Revolusi Nasional-Koordinasi* (B.R.N.-C) และในปี ๒๕๔๘ องค์กรหรือกลุ่มหลวมๆ ชื่อ *Runda Kumpulan Kecil* (R.K.K.) ที่เติบโตมาจาก B.R.N.-C เริ่มมีบทบาทมากขึ้น คนหนุ่มสาวที่เป็นสมาชิก R.K.K. จะได้รับการฝึกฝนจากอินโดนีเซียและปากีสถาน ทางตำรวจไทยและผู้เชี่ยวชาญหลายคนมองว่า R.K.K. เป็นผู้วางระเบิดที่กรุงเทพฯ ในช่วงปีใหม่ ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตามคณะรัฐประหาร คมช. ไม่ยอมรับข้อสรุปนี้เพราะอยากจะไปโทษทักษิณและอยากสร้างภาพว่าตนเอง “แก้ปัญหาภาคใต้ได้” แต่ความจริงตรงข้ามกันเลย ความรุนแรงทวีขึ้นหลังรัฐประหาร ๑๙ กันยา และทุกวันนี้ทหารและตำรวจยอมรับว่า R.K.K. มีบทบาทสำคัญในภาคใต้

แนวทางเคลื่อนไหวมวลชนคือคำตอบ

การต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมของรัฐไทยในสามจังหวัดภาคใต้ ไม่ได้เป็นแค่เรื่องของการจับอาวุธและวางระเบิด ชาวบ้าน ทั้งหญิง ชาย และเด็ก มีการออกมาปิดถนนทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อปกป้องไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปจับกุมทำร้าย และอุ้มฆ่าประชาชน

³³ Interview with the B.B.C.'s Kate McGeown posted on the B.B.C. website 7 August 2006. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/>

ในวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๘ ชาวบ้านที่หมู่บ้านละหาน หมู่ 8 ต.ปะลुरु อ.สุโขทัย จ.นราธิวาส ปิดถนนและแจ้งกับผู้ว่าราชการจังหวัดและทหารว่าไม่ต้อนรับเข้ามาในหมู่บ้าน³⁴ สองสัปดาห์ต่อมา ชาวบ้านตันหยงลิมอ กว่า 2000 คนประท้วงพร้อมจับ 2 นายทหารเป็นตัวประกันเพราะเชื่อว่าเป็นมือปืนฆ่าประชาชน มีการชูป้ายว่า “ทหารเป็นผู้ก่อการร้ายที่แท้จริง”³⁵ หลังจากนั้นในเดือน พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ชาวบ้านในจังหวัดยะลาออกมาประท้วงไล่ค่ายทหารในโรงเรียน มีป้ายข้อความขั้วร้ายของทหาร เพราะเข้ามาฆ่าคนบริสุทธิ์และทำลายหมู่บ้าน³⁶

เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ มีประชาชนจากจังหวัดยะลา กว่า 2,000 คน เดินทางมารวมตัวกันปิดถนนหน้าค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี เรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัย 21 คน กลุ่มผู้ชุมนุมชุดนี้ เป็นกลุ่มเดียวกันกับที่ชุมนุมปิดถนนที่หน้ามัสยิด อำเภอกรงปินัง ที่สลายตัวไปแล้ว แต่กลับมารวมตัวอีกครั้ง³⁷

เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ “เครือข่ายนักศึกษาพิทักษ์ประชาชน” พร้อมประชาชนกว่า 3,000 คนได้ชุมนุมกันที่มัสยิดกลาง จ.ปัตตานี และประเด็นสำคัญของการออกมาชุมนุมครั้งนี้ พบว่ามีการชูประเด็นกรณีที่มีการสังหารชาวบ้านที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ ต.ปะเต อ.ยะหา จ.ยะลา จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตรวม 4 คน โดยหนึ่งในนั้นคือหญิงสาววัย 21 ปี ที่ถูกฆ่าข่มขืนต่อหน้าต่อตาผู้เป็นแม่ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการกระทำของทหารพราน

³⁴ Bangkok Post 5 September 2005.

³⁵ Bangkok Post 22 September 2005.

³⁶ Nation 6 November 2006.

³⁷ เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 8/5/2007

ตูแวนดาเนีย ตูแวมือแแง ประธาน เครือข่ายนิสิตนักศึกษาเพื่อพิทักษ์ประชาชน เปิดเผยว่า “เรายึดหลักสันติประชาธรรมในการชุมนุม จะไม่มีการยั่วยุให้มีการใช้ความรุนแรง” กลุ่มผู้ชุมนุมมีการเรียกร้องให้ภาครัฐทบทวนการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้เสียใหม่ เพราะสาเหตุที่ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมมาจากฝีมือทหาร ทหารจึงเป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรง ถ้าจะแก้ปัญหาก็จริงต้องแก้กันในระดับนโยบายของรัฐ³⁸

ในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ ‘ดารีกา’ รายงานว่าในบางพื้นที่ที่มีการพ่นสีบนถนนโดยชาวบ้านด้วยข้อความ เช่น “สันติสุขจะเกิดขึ้นถ้าไม่มีทหาร” “ไม่ต้องทหารเข้ามาในหมู่บ้าน ประชาชนกลัว” “ไม่มีทหารประชาชนเป็นสุข” และ “เคอร์ฟิวส์ไม่ยุติธรรม ชำคนบริสุทธิ์”³⁹ ซึ่งอารมณ์แบบนี้ น่าจะเป็นสิ่งที่คนเสื้อแดงเข้าใจได้

ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี จากศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รายงานว่าจากสถิติในรอบ 3 ปีกว่าของความรุนแรงในพื้นที่ มีเหตุการณ์ที่เรียกว่า “การชุมนุมประท้วงโดยมวลชน” รวม 26 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจคือ ลักษณะข้อเรียกร้องในการชุมนุมประท้วงส่วนใหญ่ เป็นการเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในคดีการก่อความไม่สงบ (13 ครั้ง) และรองลงมาคือการเรียกร้องขับไล่กองกำลังทหารหรือตำรวจออกจากพื้นที่ (5 ครั้ง)

³⁸ เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com>, 4/6/2007 และเว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 17/6/2007

³⁹ ดารีกา (๒๕๕๑), บันทึกจากหมู่บ้าน “คอลลอบาแล” พื้นที่ที่ถูกทำให้เป็นสีแดง ใน *South See* (จุลสารเพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต และปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้) ฉบับที่ 5, สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางมวลชนของชาวบ้านและนักศึกษาที่เรียกร้องความเป็นธรรมแบบนี้คือความหวังหลักในการแก้ปัญหาความรุนแรงด้วยวิธีสันติทางการเมือง แต่รัฐไทยและสื่อมวลชนกระแสหลักมักจะโจมตีว่าชาวบ้านและนักศึกษาเป็นพวก “รุนแรง” ซึ่งเท่ากับว่าไม่มีการแยกแยะระหว่างผู้จับอาวุธกับผู้เคลื่อนไหวมวลชนเลย และเป็นการผลักคนหนุ่มสาวไปสู่แนวทางจับอาวุธ ยิ่งกว่านั้นมีการจับกุมและทรมานนักเคลื่อนไหวที่ใช้แนวมวลชนอีกด้วย เช่น เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ เจ้าหน้าที่ทหารเฉพาะกิจ 11 ได้เข้าตรวจค้นและจับกุมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และสถาบันพลศึกษา วิทยาเขตยะลา จำนวน 7 คน นักศึกษากลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มนักศึกษากิจกรรมที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และศูนย์ทนายความมุสลิม ในการไปเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับกฎหมายเฉพาะ 3 จังหวัดภาคใต้⁴⁰

ถ้าแนวทางเคลื่อนไหวมวลชนของชาวมุสลิมจะประสบความสำเร็จ เขาจะต้องได้รับการหนุนช่วยและความสมานฉันท์จากประชาชน โดยเฉพาะคนเสื้อแดง ในส่วนอื่นของสังคมไทย เราไม่ควรประณามหรือหันหลังให้เขาโดดเดี่ยว

⁴⁰ เว็บไซต์ประชาไท <http://www.prachatai.com> 2/2/2008

บทที่ 5

อนาคตของการต่อสู้
เพื่อประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยไม่เคยได้มาจากการร่างรัฐธรรมนูญโดยนักกฎหมาย “ผู้เชี่ยวชาญ” หรือ เอ็นจีโอ ประชาธิปไตยไม่เคยได้มาจากการออกแบบโดยนักวิชาการ ประชาธิปไตยไม่เคยได้มาเพราะผู้ปกครอง กษัตริย์ หรือ อำมาตย์ “มอบให้ประชาชน”¹ และประชาธิปไตยไม่เคยได้มาจากการประนีประนอมปรองดองระหว่างนักการเมือง

แต่ประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้จากการต่อสู้ประจำวัน เล็กๆ น้อยๆ เพื่อขยายสิทธิเสรีภาพ หรือเพื่อพัฒนาประเด็นปากท้อง เช่น การประท้วงและการนัดหยุดงาน พร้อมกันนั้นในที่สุดต้องมีการลุกฮือต่อสู้ของขบวนการประชาชน นี่คือนิทรรศการสำคัญจากไทยและทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ สหรัฐ หรือ อินเดีย ดังนั้นขบวนการเสื้อแดงในยุคนี้ เป็นขบวนการหลักที่จะเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในสังคมไทย

ตราบิตที่เรายังมีอำมาตย์กระหายเลือด ที่พร้อมจะส่งทหารมาฆ่าประชาชน และพร้อมจะใช้กฎหมายเผด็จการในการจำคุกผู้ที่มีมองต่างมุมกับอำมาตย์ เราจะไม่วันสร้างประชาธิปไตยได้ ดังนั้นเราต้องเดินหน้าเพื่อโค่นอำนาจอำมาตย์

¹ อำมาตย์ไทยชอบเล่นิทานโกหกกว่ารัชกาลที่ ๗ “มอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญให้คนไทย” แต่ในความเป็นจริงคณะราษฎรต้องทำการปฏิวัติโค่นอำนาจกษัตริย์ในวันที่ ๒๔ เดือนมิถุนายน ๒๔๗๕ และบังคับให้กษัตริย์ยินยอม

1. เราจะจัดการกับอาวุธทหารอย่างไร?

ยุทธวิธีปฏิวัติในเมือง บทเรียนจากทั่วโลก

เมื่อถึงจุดนี้แล้ว คนเสื้อแดงคงทราบดีว่าการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยแท้จริงของเราไม่ใช่เรื่องเล่น มันเป็นการต่อสู้ระยะยาวที่ต้องจบลงด้วยการล้มอำนาจทั้งระบบ ถ้าไม่เช่นนั้นอำนาจจะกัดกันเสียงประชาชนต่อไป สิ่งเหล่านี้เราเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่รัฐประหาร ๑๙ กันยายน ถึงปัจจุบัน จนเราสามารถสรุปได้ว่าการครองที่นั่งในรัฐสภา ไม่เหมือนการครองอำนาจรัฐ และการมีประชาธิปไตยแท้ต้องไม่มีสูงไม่มีต่ำ พลเมืองต้องเท่าเทียมกัน

การเคลื่อนไหวล้มเผด็จการอำนาจ ต้องอาศัยสงครามทางความคิดในสังคมเพื่อครองใจประชาชน และต้องอาศัยการเพิ่มอำนาจของฝ่ายเราเพื่อเอาชนะอำนาจอำนาจในด้านการทหาร ศาล และกฎหมาย การชุมนุมตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ การจัดตั้งและให้การศึกษาทางการเมืองกับมวลชนของฝ่ายเราสำคัญมาก แต่ในที่สุดการช่วงชิงอำนาจจากอำนาจจะต้องเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ และเราควรเตรียมพร้อม เราควรศึกษากรณีการปฏิวัติล้มเผด็จการจากไทยและทั่วโลก

การเตรียมพร้อมในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการฝึกอาวุธ หรือการสะสมอาวุธแต่อย่างใด ซึ่งจะขยายเรื่องเหตุผลในส่วนที่สองของบทนี้

การเตรียมพร้อมนี้มีประโยชน์ตลอด ทั้งๆ ที่สถานการณ์อาจยังไม่สุกงอม เพราะฝ่ายอำนาจพร้อมจะใช้ความรุนแรงป่าเถื่อนกับเราเสมอ และเราไม่ควรเป็นเหยื่อที่ไม่รู้ทันอำนาจ ที่แล้วมาบางคนเชื่อว่าถ้าถือธงชาติ รูปภานายภูมิพล และร้องเพลงของอำนาจ หรือเราประกาศความจริงรักภักดีจากเวที เขาจะไม่ยิงเรา ไม่จริง! การต่อสู้ในปี ๒๕๑๖, ๒๕๓๕ และ ๒๕๕๓ พิสูจน์ไปแล้ว เราต้องสามารถโต้ตอบและปกป้องตนเองให้ได้

แต่เราจะต้องไม่ริเริ่มความรุนแรงเด็ดขาด เพราะนั่นจะเป็นข้ออ้างในการปราบเรา

บทเรียนในไทยที่สำคัญคือกรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖, พฤษภาคม ๒๕๓๕ และผ่านฟ้า/ราชประสงค์ปี ๒๕๕๓ ส่วนบทเรียนจากต่างประเทศที่สำคัญคือ การปฏิวัติรัสเซีย ค.ศ. 1917 การปฏิวัติปอร์ตูกีส 1975 การปฏิวัติ อิหร่าน 1979 การลุกสู้ในจตุรัสเทียนอันเหมินที่จีน 1989 การปฏิวัติล้มเผด็จการคอมมิวนิสต์แบบสตาลินที่โรมาเนีย 1989 และการพยายามปฏิวัติที่ฮังการีในปี 1956 แต่ตัวอย่างอื่นๆ มีอีกมากมาย

การนัดหยุดงาน

เนื่องจากสมรภูมิลหลักคือเมือง เราต้องมีมวลชนในเมือง ซึ่งคงจะถูกสมทบด้วยคนจากต่างจังหวัด อย่าหลงคิดว่าคนในกรุงเทพฯ และจังหวัดรอบๆ เป็นคนชั้นกลางหมด คนส่วนใหญ่เป็นคนทำงาน เป็นกรรมกรชีพในโรงงาน ในรัฐวิสาหกิจ และในบริษัทเอกชน ดังนั้นเราต้องขยายเครือข่ายเสื้อแดงไปสู่คนงานเหล่านี้ โดยเฉพาะคนที่จัดตั้งอยู่แล้วในสหภาพแรงงาน อย่าปล่อยให้เสื้อเหลืองทำฝ่ายเดียว และอย่าลืมว่ากรรมกรชีพเป็นคนจนที่สนับสนุนเสื้อแดงและประชาธิปไตยอยู่แล้ว นอกจากนี้การที่เราขยายอิทธิพลสู่สหภาพแรงงานจะทำให้เรากดดันอำนาจรัฐทางเศรษฐกิจได้ คือหยุดระบบการผลิต การขนส่ง และการบริการ ด้วยการนัดหยุดงาน การต่อสู้ทาง “เศรษฐกิจ-การเมือง” แบบนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมการชุมนุมกลางถนน และจะทำให้อำนาจยอมจำนนเร็วขึ้น นี่คือนโยบายที่เรียนจากชัยชนะในรัสเซีย และอิหร่าน และความพ่ายแพ้ในจีน เพราะในจีนไม่มีการนัดหยุดงาน

ถ้ามีการนัดหยุดงานของคนงานในเดือนเมษายนและพฤษภาคม ๒๕๕๓ เราอาจไม่โดนปราบหรือโดนฆ่า

มวลชนชื้อขาด

การยัดอำนาจของประชาชนต้องอาศัยมวลชนเป็นแสนเป็นล้าน นี้อือบทเรียนจากไทย จากรัสเซีย จากอิหร่าน จากปอร์ตุเกส และที่อื่น ๆ เรายังมีมวลชนมากเท่าไร ฝ่ายทหารระดับล่างของอำมาตย์จะเริ่มกบฏต่อผู้บังคับบัญชา และอำมาตย์จะทราบว่าเขาไม่สามารถฆ่าเราหมด ดังนั้นถ้าจะลดการนองเลือดต้องมีมวลชนจำนวนมาก ในการปฏิวัติทุกครั้งี่สำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นปอร์ตุเกส อิหร่าน รัสเซีย หรือ โรมเนีย ทหารธรรมดาคะเปลี่ยนข้างถ้ามวลชนมีเพียงพอ

การชุมนุมยัดเยื่ออาจมีผลทำให้มวลชนเหน้อยและลดจำนวนลง ประเด็นนี้เราต้องศึกษาและทบทวนให้ดี

อย่าไปเชื่อคำพูดแบบ “เอามัน” ว่าควรมีการวางระเบิดหรือสร้างกองกำลังพิเศษ หรือฟิ่งพา “ทหารแดงโม” เพราะนั่นคือถนนสู่ความตาย อำมาตย์ปราบคนกลุ่มน้อยที่ใช้วิธีก่อการร้ายได้ง่ายมาก อย่าลืมหาเขาฆ่าเสธ.แดง และในกรณีพิเศษที่กองกำลังจำนวนน้อยสามารถยึดรัฐบาลได้ เพราะทุกคนหมดความศรัทธาในรัฐบาล ประชาธิปไตยจะไม่เกิด จะเป็นแค่การเปลี่ยนมือเผด็จการเท่านั้น เพราะประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการยัดอำนาจ บทเรียนนี้ชัดเจนจากคิวบาในการปฏิวัติของ ฟิเดล คัสโตร

การปฏิวัติและการนำแบบรากหญ้า

การปฏิวัติเป็นขั้นตอนเด็ดขาด ถ้าไม่ปฏิวัติเราล้มอำมาตย์ไม่ได้ แต่ถ้าเราตัดสินใจปฏิวัติแบบสองจิตสองใจ แล้วถอย เราตายแน่นอน ดังนั้นเราต้องสามารถประเมินสถานการณ์ตลอด และต้องติดดินเพื่อฟังเสียงมวลชน ต้องมีการประชุมของผู้แทนระดับรากหญ้าเสมอ บ่อยครั้งท่ามกลางการต่อสู้ที่ร้อนแรง จะต้องมีกาเปลี่ยนแกนนำ ถ้าแกนนำเก่าใจไม่ถึง เช่นแกนนำจริง

ในการต่อสู้ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เปลี่ยนสองครั้ง แกนนำจะต้องไม่ถ่วงการต่อสู้ แต่ในอีกด้านต้องไม่บ้านำคนไปฆ่าตัวตาย แกนนำต้องเป็นตัวแทนของมวลชนที่ก้าวหน้าที่สุด

ในการปฏิวัติ เราต้องเข้าใจว่ามันไม่ใช่เรื่องเล่นและเราต้องเตรียมพร้อมที่จะยึดอำนาจ ไม่ใช่ล้มอำมาตย์แล้วปล่อยให้ชนชั้นนำส่วนอื่นฉวยโอกาสขึ้นมาใช้อำนาจแทนโดยการตั้ง “รัฐบาลแห่งชาติ” หรือรัฐบาลชุดใหม่ของอำมาตย์ เช่น กรณี ๑๔ ตุลา กรณีปอร์ตุเกส หรือกรณีอิหร่าน เราต้องรู้ว่าเราจะมีนโยบายหลักๆ แบบไหน อย่าลืมน่าว่าการปฏิวัติจะมีการล้มอำนาจเก่าและสัญลักษณ์ต่างๆ ของอำนาจเก่าจะถูกดึงลงมา ลองไปดูภาพที่อิหร่านหรือในยุโรปตะวันออกปี 1989 ก็ได้

การผูกมิตรกับทหารชั้นล่าง

และยึดอาวุธ ยึดรถถังถ้าเขากำลังฆ่าเรา

เวลาอำมาตย์สั่งให้ทหารฆ่าเรา เราต้องสามารถคุยกับทหารได้ ต้องคุยล่วงหน้าด้วยซ้ำ และต้องสร้างอุปสรรคต่างๆ กันถนน ฯลฯ ไม่ให้รถถังมาปราบเราได้ ในอดีตในไทย เม็กซิโก และจีน รถเมล์รถบรรทุก และสิ่งอื่นๆ ถูกใช้เพื่อปิดถนน เพื่อชะลอการขนทหารและรถถัง และเพื่อซื้อเวลาเพื่อคุยกับทหารธรรมดา ในประเทศอื่นๆ เมื่อประชาชนยึดรถถังและอาวุธ เขาจะหันมามายังใส่ทหารของอำมาตย์ที่ยังพยายามฆ่าประชาชนอยู่ เพื่อให้เขาหยุด ไม่ใช่ไปคืนให้ทหาร ในหลายประเทศเมื่อรถถังถูกปิดกั้น ระเบิดขวดสามารถจัดการกับรถถังได้ และรถถังไม่สามารถขับลงไปตามซอยเล็กๆ ได้

นอกจากนี้การยึดสถานีโทรทัศน์ วิทยุ และสถานที่สำคัญ โดยมวลชนผู้รักประชาธิปไตยเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเราต้องทำ “สงครามข่าว” และห้ามปรามการประสานงานของอำมาตย์ นี่คือนโยบายที่เราต้องมีแนวร่วมในหมู่คนทำงานในสถานที่เหล่านั้น

การยึดสถานที่สำคัญๆ โดยมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอำนาจ
คู่ขนานขึ้นมาเพื่อท้าทายอำนาจรัฐของอำมาตย์ และเราควรฝึกฝนการ
ท้าทายอำนาจรัฐอำมาตย์ในชุมชนของเราล่วงหน้า เช่น การเข้าไปมีอิทธิพล
และการมีส่วนร่วมของประชาชนในสถานพยาบาล สื่อ โรงเรียน ระบบยุติธรรม
และระบบการรักษาความปลอดภัย ฯลฯ และการห้ามปรามไม่ให้ทหารของ
อำมาตย์มาประจำการในชุมชนของเรา ถ้า กอ.รมน. ส่งทหารไป “อธิบาย”
ความคิดของอำมาตย์ในชุมชน เราต้องจัดคนไปเถียงกับพวกนี้ต่อหน้า
ประชาชน

การห้ามปรามเหตุการณ์นองเลือดจากอำมาตย์เป็นอาวุธสำคัญของ
ประชาชนในการลดอำนาจอำมาตย์โดยที่เราไม่ต้องรุนแรงกลับไปเสมอ แต่
นี่ไม่ใช่ข้อเสนอให้ใช้สันติวิธี

การเมืองต้องนำทหารเสมอ

ถ้าเราจะชนะอำมาตย์เราต้องใช้การเมืองนำทหารเสมอ ไม่ใช่เน้นการทหาร
การใช้อาวุธ หรือการวางระเบิด เพราะในด้านการทหารอำมาตย์แข็งแกร่งกว่าเรา
แต่ในด้านการเมืองเขาอ่อนเพราะเขาครองใจประชาชนไม่ได้ ที่สำคัญคือ
ในการต่อสู้เราต้องเสนอเป้าหมายที่เป็นประโยชน์สำหรับพลเมืองจำนวนมาก
ที่ยากจนหรือเป็นคนธรรมดา เราต้องมีเป้าหมายในเรื่องประชาธิปไตย
ความเท่าเทียม การสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคม และการสร้างรัฐสวัสดิการ
เพื่อให้คนจำนวนมากมองว่ามั่นคงุมที่จะล้มอำมาตย์

สิ่งหนึ่งที่เราไม่ควรทำ คือการไปกังวลว่าพวกชนชั้นกลางหรือ “สลิม”
จะคิดอย่างไร เราไม่ต้องไปจ้อสื่ออำมาตย์ให้รายงานข่าวในแง่ดีสำหรับเรา
เพราะมันเป็นไปไม่ได้ เสียเวลาเปล่าๆ และพลังในการเปลี่ยนระบบไม่ได้อยู่
ตรงนั้น

2. การสร้างกองกำลังติดอาวุธไม่ใช่ทางออกของคนเสื้อแดง

แนวทาง “ปฏิวัติ” ที่จะนำไปสู่ประชาธิปไตยแท้ ไม่ใช่การสร้างกองกำลังติดอาวุธ แต่เป็นการเน้นการจัดตั้งมวลชนคนเสื้อแดงซึ่งมีจำนวนเป็นล้านๆ

มวลชนเสื้อแดงต้องจัดตั้งเพื่อ ร่วมกันพัฒนาความคิดผ่านกลุ่มศึกษาทางการเมือง ร่วมกันสู้เพื่อทำลายความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามผ่านการกระจายข่าวและความเห็น ร่วมกันประท้วงอำมาตย์ตามท้องถนนเมื่อโอกาสเหมาะ ร่วมกันนัดหยุดงานเพื่อท้าทายอำมาตย์ทางเศรษฐกิจ ร่วมกันตั้งหน่ออ่อนของรัฐใหม่และโครงสร้างบริหารของฝ่ายเราในชุมชน และตั้งองค์กรสงเคราะห์ต่างๆ แข่งกับฝ่ายรัฐอำมาตย์ มันหมายถึงการไม่ร่วมมือกับอำมาตย์ มันหมายถึงการนำทหารชั้นผู้น้อยและตำรวจมาเป็นพวก รวมถึง การเข้าไปในสหภาพแรงงานและกลุ่มนักศึกษาทั่วประเทศ และจุดสุดยอดคือ การลุกฮือทั่วประเทศในอนาคต เมื่อเราพร้อม

เราชาวเสื้อแดงล้านๆ คน ต้องเป็นฝูงผึ้งที่รุมต่อยอำมาตย์อย่างไม่หยุดยั้ง ในที่สุดเขาใช้ปืนและรถถังกับฝูงผึ้งไม่ได้

ข้อเสียของการสร้างกองกำลังติดอาวุธ อย่างที่เคยทำสมัยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีดังนี้

1. ขบวนการคนเสื้อแดงมีมวลชนหลายล้านคน ซึ่งเป็นประชาชนธรรมดา เป็นลูกจ้าง เป็นนักศึกษา เป็นแม่บ้าน เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย เป็นพ่อค้าแม่ค้ารายย่อย เป็นเกษตรกร ฯลฯ เรามีความชอบธรรมเพราะเราเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม ขบวนการคนเสื้อแดงมีลักษณะเด่นตรงที่คนตั้งกลุ่มกันเอง นำกันเอง จากรากหญ้า มันคือขบวนการประชาธิปไตยที่แท้จริง ถ้าจัดกองกำลัง

ติดอาวุธเมื่อไร ก็เท่ากับสร้างองค์กรลับของคนถืออาวุธไม่กี่คน (ไม่เกินห้าหมื่นคนอย่างมากที่สุด) เป็นการหันหลังให้มวลชนเป็นล้านๆ เพื่อยกภาระในการ “ปลดแอกเรา” ให้กับคนหยิบมือเดียว มวลชนเสื้อแดงส่วนใหญ่จับอาวุธแบบนั้นไม่ได้ และจะไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทรองจนหมดความสำคัญไป มันเป็นการตัดกำลังของฝ่ายเราเอง

2. การปิดลับ แปลว่าไม่สามารถสร้างเวทีสมัชชาเปิดของคนเสื้อแดง เพื่อร่วมกันถกเถียงแนวทางในการต่อสู้ แนวทางจะถูกกำหนดโดยแกนนำลับ กลุ่มเล็กๆ ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและไม่ถูกตรวจสอบโดยคนเสื้อแดง เป็นการสั่งจากบนลงล่าง มันเป็นเผด็จการของคนส่วนน้อย เผด็จการของคนส่วนน้อยสร้างประชาธิปไตยแท้ไม่ได้
3. บทเรียนจากประเทศจีน คือเมื่อกองทัพพรรคคอมมิวนิสต์เริ่มล้อมเมืองต่างๆ จะไม่มีการปลุกกระดมให้พลเมืองลุกขึ้นยึดเมือง แต่จะมีการสั่งให้ทุกคนสงบเงียบอยู่กับที่และรอฟังคำสั่งจากกองทัพแดง นั้นเป็นแนวที่ตรงข้ามกับการปฏิวัติโดยมวลชนจำนวนมาก ที่เคยใช้ในรัสเซีย 1917, อิหร่าน 1979, โปแลนด์ 1980 และในเวเนซุเอลา ปัจจุบันการปฏิวัติโดยมวลชนย่อมก่อให้เกิด “สภาคนงาน” และ “สภาชุมชน” ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการนำของประชาชนเอง สภาดังกล่าวเกิดขึ้นใน รัสเซีย อิหร่าน โปแลนด์ และเวเนซุเอลา และยังมีในกรณี ชิลี 1973 อาเจนตินา ตอนประสพวิกฤตเศรษฐกิจ และในโบลิเวียอีกด้วย
4. คนที่เสนอการตั้งกองกำลังติดอาวุธอาจจริงใจ แต่บ่อยครั้งเป็นการพูดเอาманเพื่อดูกล้าหาญเด็ดขาด ในที่สุดมันเพียงเบนประเด็นจากภาระอันยิ่งใหญ่ในการจัดตั้งมวลชนทางการเมืองเพื่อปฏิวัติมวลชน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายและจะต้องใช้เวลา

5. กองกำลังติดอาวุธของฝ่ายเรา ไม่มีวันปะทะกับกองกำลังของอำนาจอย่างตรงไปตรงมาได้ เขามีอาวุธครบมือที่เหนือกว่าเราเสมอ อันนี้เป็นบทเรียนจากพรรคคอมมิวนิสต์ใน ไทย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย และในกรณีเนปาล สิ่งที่ซัดในที่สุดคือการลุกฮือในเมือง
6. ถ้าใช้กองกำลังติดอาวุธ เราขยายความคิดทางการเมืองยากขึ้น เพราะเราต้องปิดลับ และที่สำคัญเมื่อเราเดินเข้าไปในชุมชนต่างๆ ชาวบ้านชาวเมืองจะกลัวเราพอๆ กับที่เขากลัวฝ่ายทหารอำนาจ นี่คือนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ไทย และการต่อสู้กับรัฐไทยในสามจังหวัดภาคใต้
7. ประเทศที่ใช้กองกำลังติดอาวุธและได้รับชัยชนะ เช่น จีน เวียดนาม ลาว เขมร ชิมบับเว คิวบา ผลคือเผด็จการของพรรคคอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ประชาธิปไตยแท้

3. ปัญหาของแนวทางสันติวิธี

เวลาเราพิจารณาแนวทางการต่อสู้แบบสันติวิธี เราจะต้องคำนึงถึงประเด็นปัญหา 3 อย่างคือ

1. แนวทางสันติวิธีมีประสิทธิภาพในการสร้างประชาธิปไตยและเสรีภาพแค่ไหน? และหลีกเลี่ยงเหตุการณ์นองเลือดได้จริงหรือไม่?
2. คนในสังคม นักวิชาการ สื่อกระแสหลักและคนทั่วไป นิยามสันติวิธีอย่างไรบ้าง?
3. คนกลุ่มไหนในสังคมเป็นผู้ที่ใช้ความรุนแรงมาตลอดและอย่างเป็นระบบ?

ประสิทธิภาพของสันติวิธี

มหาตมะ คานธี ขึ้นชื่อว่าเป็นศาสดาแห่งสันติวิธี เราปฏิเสธไม่ได้ว่าเขาจริงจัง

ที่จะใช้แนวทางนี้และเราปฏิเสธไม่ได้ว่าเขามีบทบาทในการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียจากอังกฤษ อย่างไรก็ตาม แนวทางของ มหาตมะ คานธี ไม่ได้หลีกเลี่ยงเหตุการณ์นองเลือดแต่อย่างใดทั้งสิ้น เพราะในการก่อตั้งประเทศอินเดียและปาเกีสถานเป็นประเทศอิสระจากอังกฤษ มีการฆ่าฟันกันทั่วทวีประหว่างคนมุสลิมและคนฮินดู มีคนล้มตายหลายหลายแสน และมีคนที่ต้องอพยพหนีความรุนแรงเป็นล้านๆ ปัญหาสำคัญของแนวทาง มหาตมะ คานธี คือเขามักจะคัดค้านการต่อสู้ของมวลชน การนัดหยุดงาน และการกบฏของทหารอินเดียต่ออำนาจอังกฤษ ดังนั้นเวลาที่มีการต่อสู้ของมวลชน คานธี จะเรียกร้องให้มวลชนสงบนิ่งกลับบ้านเพื่อให้ตัวเองเป็นศูนย์กลางและสัญลักษณ์ของการต่อสู้ต่อไปด้วยการอดอาหาร

การต่อสู้ของมวลชนในอินเดียก่อนที่จะได้รับเอกราชจากอังกฤษมักจะเป็นการต่อสู้ของคนชั้นล่างที่เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมพร้อมๆ กับเสรีภาพ และที่สำคัญที่สุดมันเป็นการต่อสู้ที่จำเป็นต้องสามัคคีคนยากคนจนจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือฮินดูหรือศาสนาอื่น แต่เมื่อมวลชนถูกส่งกลับบ้านและต้องนั่งเฉยอยู่บ้าน ฝ่ายนักการเมืองที่อยากจะทำปลุกระดมความเกลียดชังทางศาสนา ก็จะมีช่องทางเพื่อไปขยายความคิดที่นำไปสู่ความแตกแยกได้ เพราะคนที่นั่งเฉยอยู่บ้านอาจจะยอมเชื่อว่าความเลวร้ายต่างๆ ในชีวิตเขามาจากการกระทำของคนที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างจากตัวเอง แต่คนที่ร่วมสู้กับเพื่อนหลากหลายศาสนาจะไม่มีวันเชื่อการเป่าหูแบบนี้

ความแตกแยกระหว่างคนฮินดูกับคนมุสลิม และการฆ่าฟันกัน เกิดขึ้นเป็นระยะๆ จนถึงทุกวันนี้ แต่มันไม่ใช่เรื่องธรรมชาติที่คนมุสลิมและคนฮินดูจะเกลียดชังกัน ในประวัติศาสตร์มีช่วงที่อยู่ด้วยกันอย่างสันติมานาน ความแตกแยกนี้เกิดขึ้นมาจากการปลุกระดมของนักการเมืองแนวศาสนาเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และสิ่งที่ค้านแนวความคิดนี้ได้เป็นแนวคิดที่

สามัคคีคนจนเพื่อต่อสู้กับคนชั้นบนที่กดขี่ขูดรีดคนจนเสมอ แนวสู้ทางชนชั้น
 นั้นเอง แต่ มหาตมะ คานธี มีความใกล้ชิดกับนายทุนใหญ่และชนชั้นสูงใน
 อินเดียเขาจึงไม่ยอมให้มีการต่อสู้ในเชิงชนชั้น

มหาตมะ คานธี ไม่ได้ปลดแอกอินเดียคนเดียว การปลดแอกอินเดีย
 มาจากการต่อสู้ของคนจำนวนมากทั้งในและนอกพรรคคองเกรส การอ้างว่า
 มหาตมะ คานธี สามารถปลดแอกอินเดียได้คนเดียวเป็นการพูดเกินเหตุและ
 ไม่ได้เป็นการพิจารณาบริบทการเมืองระหว่างประเทศในยุคนั้นอีกด้วย

ประเทศปากีสถานเป็นประเทศที่ก่อตั้งในยุคเดียวกับที่อินเดียได้รับ
 เอกราช คือในปี ค.ศ. 1947 ประเทศนี้เป็นผลจากการปลุกระดมของ
 นักการเมืองแนวศาสนาอิสลาม ปากีสถานจึงประกาศตัวว่าเป็น “ประเทศ
 มุสลิมบริสุทธิ์” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหาคาศาลกับครอบครัวชาวฮินดูจำนวนมาก
 ที่อาศัยในพื้นที่ประเทศใหม่นี้ ปากีสถานเองเป็นประเทศที่ตกอยู่ภายใต้
 เผด็จการทหารมาอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันอยู่ภายใต้อำนาจจักรวรรดินิยม
 อเมริกา ประชาชนปากีสถานอาจจะได้รับเอกราชจากอังกฤษแต่ไม่เคยได้รับ
 สิทธิเสรีภาพ ประชาธิปไตย หรือความเป็นธรรมทางสังคม

อีกคนหนึ่งที่ยืนชื่อว่าต่อสู้แบบสันติวิธีคือ นางองซาน ซูจี ในพม่า
 และเขาได้ใช้วิธีคล้ายๆ มหาตมะ คานธี คือ เมื่อมวลชนออกมาสู้เป็นจำนวน
 มาก เช่น ในเหตุการณ์ 8-8-88 องซาน ซูจี ชักชวนให้ประชาชนกลับ
 บ้านอย่างสงบ เพื่อให้ตัวเขาคนเดียวเป็นศูนย์กลางและสัญลักษณ์ของการ
 ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และเพื่อให้ประชาชนตั้งความหวังกับการเลือกตั้ง และ
 ไว้ใจนายพลที่ยังปกครองประเทศอยู่ ทั้งๆ ที่นางองซาน ซูจี เป็นคนที่
 กล้าหาญ และจริงใจ แต่การต่อสู้ของเขายังไม่ประสบผลสำเร็จ และยังไม่
 สามารถทำให้มีการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์นองเลือดที่เกิดขึ้นเป็นประจำใน
 พม่าได้

ในไทย การอดข้าวของ ฉลาด วรจักร หรือแม้แต่ จำลอง ศรีเมือง ไม่สามารถล้มเผด็จการได้ แต่สิ่งที่ล้มเผด็จการในปี ๒๕๓๕ คือการต่อสู้ของมวลชน

เราจะเห็นได้ว่า แนวทางสันติวิธีไม่สามารถหลีกเลี่ยงเหตุการณ์นองเลือดได้ ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และเป็นการต่อสู้ในรูปแบบที่เชิดชูสัญลักษณ์ของบุคคลคนหนึ่งโดยหันหลังกับบทบาทมวลชนจำนวนมาก ซึ่งไม่แตกต่างจากการหันหลังให้กับบทบาทมวลชน โดยพวกที่เน้นการสร้างกองกำลังติดอาวุธ

นิยามของสันติวิธี

การนิยามว่าอะไรเป็นการต่อสู้แบบ “สันติ” และการต่อสู้แบบ “รุนแรง” มีนิยามที่แตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับอคติและจุดยืน

ตัวอย่างที่ดีคือ อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ ที่ขึ้นชื่อว่าศึกษาและเลื่อมใสในแนวทางสันติวิธี หลังการทำรัฐประหาร 19 กันยา นักวิชาการคนนี้ได้ประกาศว่ารัฐประหารดังกล่าวอาจจะเรียกได้ว่า “เป็นสันติวิธี”!! เหมือนกับการนำรถถังและทหารติดปืนออกมาบนท้องถนนไม่ได้เป็นการข่มขู่ที่จะใช้ความรุนแรงแต่อย่างใด คำพูดของ ชัยวัฒน์ ในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่าบ่อยครั้ง นักสันติวิธีใช้สองมาตรฐาน และแม้แต่นักสันติวิธีที่ซื่อสัตย์และจริงใจก็มักจะมีเส้นแบ่งว่า จะใช้สันติวิธีในกรณีใดและพร้อมจะใช้ความรุนแรงเมื่อไหร่ คนที่นับถือพุทธอาจไม่ยากฆ่าคน แต่อาจเห็นด้วยกับโทษประหารเป็นต้น

ถ้าเราพิจารณาสื่อกระแสหลัก เราจะเห็นว่าพวกนี้มักจะนิยามว่าคนที่เคลื่อนไหวต่อสู้ หรือแค่พูดในแนวที่ตรงข้ามกับชนชั้นปกครอง เป็นพวก

“หัวรุนแรง” ทั้งๆ ที่เขาไม่ได้จับอาวุธหรือก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงแต่อย่างใด ในกรณีผ่านฟ้าและราชประสงค์ปี ๒๕๕๓ สื่อกระแสหลักจะนิยามว่าการสร้างป้อมด้วยไม้ไผ่และยางรถยนต์ หรือการใช้ดอกไม้ไฟและระเบิดขวดโดยคนเสื้อแดง เป็น “การใช้ความรุนแรงด้วยอาวุธ” ในขณะที่การสังหาร “สไนเปอร์” และรถถังเข้าไปฆ่าประชาชนเป็น “การขอลิ้นพื้นที่” ในกรณี 3 จังหวัดภาคใต้ สื่อกระแสหลักมักจะมองว่าผู้ใช้ความรุนแรงมีฝ่ายเดียวคือฝ่ายกบฏต่อรัฐ ไม่ใช่ทหาร ดังนั้น เราจึงต้องพิจารณาการนิยามสันติวิธีอย่างละเอียด

เราทราบดีว่าพวกเสื้อเหลือง *พันธมิตรฯ* ก็มีกรโกหกอ้างตัวว่า “ใช้วิธีแบบสันติ” ทั้งๆ ที่มีกองกำลัง มีการใช้ระเบิดกับปืน และมีการทำร้ายร่างกายของฝ่ายตรงข้าม จำลอง ศรีเมือง ผู้นำคนหนึ่งของ *พันธมิตรฯ* ที่เคยประกาศตัวว่าใช้แนวสันติวิธีในการต่อสู้กับเผด็จการทหารในเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ ในช่วงนี้มีหลายคนคิดว่าเขามีส่วนในการฝึกกองกำลังอันธพาลของ *พันธมิตรฯ* นอกจากนี้ จำลอง ศรีเมือง เป็นคนที่ก่อความรุนแรงต่อสตรีไทยในทางอ้อม เพราะคัดค้านสิทธิในเนื้อตัวร่างกายที่จะเลือกทำแท้งของผู้หญิงไทย ซึ่งบังคับให้สตรีจำนวนมากต้องไปเสี่ยงทำแท้งในสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย นี่คืออีกตัวอย่างของสองมาตรฐาน

ใครใช้ความรุนแรงในสังคมอย่างเป็นระบบ?

คำตอบสั้นๆคือ “ทหารกับอำมาตย์” ทหารไม่ได้มีไว้เพื่อไถนา หรือเพื่อเป็นนักสังคมสงเคราะห์ หรือเพื่อสร้างสิ่งประดิษฐ์งดงามในบ้านเมืองของเรา ทหารมีไว้เพื่อฆ่าคนและการฆ่าคนหรือการขู่ว่าจะฆ่าคนเป็นความรุนแรง

หลายคนในสังคมต่างๆ อาจจะมองว่าการฆ่าคนต่างชาติในสงครามเป็นความรุนแรงที่ยอมรับได้ แต่ทหารไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานใน

การฆ่าประชาชนคนไทยเพื่อที่จะปกครองประเทศด้วยระบบเผด็จการ
ดังนั้นถ้าเราจะคัดค้านการใช้ความรุนแรงในสังคมอย่างจริงจังและปราศจาก
สองมาตรฐาน เราจำเป็นต้องเริ่มด้วยการเรียกร้องให้ยกเลิกกองทัพ

การใช้ความรุนแรงของทหารและอำมาตย์เป็นการใช้ความรุนแรงเพื่อ
ปกป้องผลประโยชน์อันไม่ชอบธรรมของคนกลุ่มน้อย มันเป็นการปกป้อง
ระบบเผด็จการเพื่อไม่ให้เกิดประชาธิปไตย ดังนั้นความรุนแรงของทหารมี
เป้าหมายอันไม่ชอบธรรมที่ขัดกับประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพอีกด้วย

ในกรณีที่มีคนจับอาวุธสู้กับเผด็จการ ไม่ว่าจะป็นในกรุงเทพฯ ในสาม
จังหวัดภาคใต้ หรือในประเทศต่างๆ ของตะวันออกกลาง ความรุนแรง
ดังกล่าวเป็นไปเพื่อสร้างสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย เป้าหมายจึงมีความ
ชอบธรรม แต่มันก็ยังเป็นความรุนแรงอยู่ดี

ใครที่ชอบวิจารณ์ “ความรุนแรง” ควรจะวิจารณ์ความรุนแรงของ
ทหารและอำมาตย์เป็นหลัก ถ้าไม่ทำอย่างนั้นก็ถือว่าใช้สองมาตรฐาน และ
นอกจากนี้ควรจะตั้งคำถามและตอบคำถามว่าเมื่อคนที่ถูกกดขี่ลุกขึ้นสู้ด้วย
อาวุธ เขามีทางเลือกอื่นหรือไม่? และเรามีส่วนในการช่วยให้เขามีทางเลือก
อื่นดังกล่าวหรือไม่?

คนที่ถูกกดขี่ชูตรีตด้วยกำลังทหารที่ใช้ความรุนแรงอย่างเป็นระบบ
ย่อมมี “สิทธิ์” ที่จะจับอาวุธลุกขึ้นสู้และกบฏ แต่แนวทางนั้นจะเป็นแนวทาง
ที่ฉลาดและนำไปสู่ประชาธิปไตยแท้จริงหรือไม่ นั่นคือประเด็นใหญ่ ใน
ความเห็นของผู้เขียนแนวทางจับอาวุธสู้กับอำมาตย์ไม่ใช่แนวทางที่ฉลาด
ของเสื้อแดง แนวทางปฏิวัติสังคมโดยมวลชน เป็นทางเลือกที่ดีกว่า

4. ยุทธศาสตร์สำคัญของเสื้อแดงหลังราชประสงค์

การฆ่าประชาชนมือเปล่าอย่างเลือดเย็นโดยอำมาตย์ในเดือนเมษายน/ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และการล่าจับแกนนำเสื้อแดงหลังจากนั้น เป็นสิ่งที่ทำทลายคนเสื้อแดง แต่สิ่งที่นำไปสู่การฟื้นตัวของขบวนการได้คือ

1. รื้อฟื้นองค์กรและเครือข่ายเสื้อแดง จากระดับรากหญ้า ระดับชุมชนอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ ทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานศพ การทำบุญ การร่วมกันกินข้าว การดื่มกาแฟ การแข่งกีฬา การออกกำลังกาย หรือวันครบรอบเหตุการณ์ต่างๆ กลายเป็นกิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายเรา เป็นโอกาสที่จะคุยกัน และที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างจังหวัดต่างๆ นี่คือนี่สิ่งที่กระแส “วันอาทิตย์สีแดง” ได้ริเริ่มนำร่อง
2. สร้างระบบข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ ไม่ต้องพึ่งข่าวลือ คนเสื้อแดงทำตรงนี้ผ่านเอกสาร ซีดี วิทยุชุมชน อินเทอร์เน็ต การคุยกันทางโทรศัพท์ และการพบกันเป็นประจำ
3. การรณรงค์ช่วยเหลือผู้ติดคุกเรื่องนี้สำคัญมากเพราะขบวนการไหนไม่สามารถปกป้องคนของตนเองหรือไม่สามารถรณรงค์ให้ปล่อยนักโทษการเมือง จะไม่มีวันชนะ การวางดอกไม้หน้าคุก และการหาทนายมาสู้คดีจึงมีประโยชน์มาก
4. การเรียกรายเงินเพื่อช่วยเหลือคนบาดเจ็บและครอบครัวของผู้เสียชีวิตและผู้ติดคุก กิจกรรมแบบนี้ถือว่าการ “ออกกำลังกายฝึกฝน” ที่สำคัญและมีประโยชน์สำหรับการพัฒนาเครือข่ายเสื้อแดงทั่วประเทศ
5. พัฒนาความคิดทางการเมืองแบบ “ดาสว่าง” การที่คนเสื้อแดงเสื่อมศรัทธาใน นายภูมิพล นางสิริกิติ์ หรือนายเปรม เป็นการต่อสู้ทางความคิดที่ทำให้อำมาตย์อ่อนแอลง

แต่สิ่งที่ยังต้องพัฒนา คือ

1. **พัฒนาข้อเรียกร้องทางการเมือง** ไม่ใช่แค่เรื่องยุบสภา ไม่ใช่แค่ประชาธิปไตย แต่ต้องให้ประชาชนเป็นใหญ่จริงๆ และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีงานทำ มีฐานะเศรษฐกิจดี มีรัฐสวัสดิการ มีการเก็บภาษีสูงๆ จากอภิสิทธิ์ชนของอำมาตย์ มีการปฏิรูประบบศาลอย่างถอนรากถอนโคน มีการล้มกองทัพและสร้างกองกำลังใหม่เพื่อความปกป้องปลอดภัยของประชาชนแทนการฆ่าประชาชน ต้องยกเลิกกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ และต้องมีเวทีปฏิรูปเพื่อให้ประชาชนร่วมกันพิจารณาว่าจะทำอย่างไรกับสถาบันกษัตริย์และรัฐไทย จะยกเลิกไป หรือปฏิรูป ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เราต้องคุยกันให้ชัดเจน
2. **ต้องถกกันว่าจะทำอย่างไรกับพรรคเพื่อไทย** ตลอดเวลาที่เสื้อแดงต่อสู้บนท้องถนน ส.ส.พรรคเพื่อไทยจำนวนมาก ไม่ทำอะไรเลย พอเราถูกปราบเขาก็ไม่ทำอะไร ที่พูดอย่างนี้ไม่นับคนที่ เป็นแกนนำบนเวทีราชประสงค์อย่างคุณจตุพร ซึ่งทำหน้าที่อย่างดีที่สุด แต่เราคงต้องยอมรับว่าพรรคเพื่อไทยมีข้อบกพร่องมากมาย เราสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยสองวิธีคือ
 - ใช้ขบวนการคนเสื้อแดงกดดันพรรค เพื่อให้พรรคเปลี่ยนแปลง ปฏิวัติพรรคจากภายใน ให้เริ่มเสนอนโยบายใหม่ๆ และมีส่วนในการนำการต่อสู้ โดยการเปลี่ยน ส.ส. แกนนำ และความคิดในพรรคหรือ
 - เราอาจตัดสินใจสร้างพรรคเสื้อแดงขึ้นมาเป็นพรรคใหม่แทนพรรคเพื่อไทย เพื่อให้เป็นพรรคตัวแทนของเราจริงๆ เป็นพรรคตัวแทนของคนพร้อมจะสู้ พร้อมจะเห็นรัฐไทยใหม่

การเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ต้องอาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนภายในวงกว้างของคนเสื้อแดงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เราต้องรักษาขบวนการเสื้อแดงที่เข้มแข็งและอิสระ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนอกรัฐสภา เพื่อให้เป็นเจ้านายของพรรคเพื่อไทย ไม่ให้พรรคใช้เสื้อแดงเป็นฐานเสียงโดยไม่ให้อะไรกับเรา

5. การสร้างเสื้อแดงให้เป็นพรรค

สิ่งที่น่าจะชัดเจนในยุคนี้คือ:

- เราทำงานกระจายไม่ได้ เราต้องมีการประสานงาน เช่น ในรูปแบบสมัชชาเสื้อแดง
- เราต้องนำตนเอง ไม่ใช่ถูกนำจากข้างบนโดยนักการเมืองเก่า เราต้องรักษาเอกภาพของกลุ่มเสื้อแดงที่หลากหลาย

พูดอย่างนี้ มันดูขัดแย้งกัน แต่ไม่ใช่ เราต้องสามารถทำงานโดยนำส่วนดีของทั้งสองส่วนที่ขัดแย้งมาใช้เป็นประโยชน์

พรรค

พรรคของคนเสื้อแดงสำหรับยุคนี้ควรเป็นพรรคของกลุ่มเคลื่อนไหว พรรคในหัวสมองเราเป็นอันดับแรก อันดับสองคือประสานกัน แล้วค่อยว่ากันไป เราต้องเคารพและปกป้องความหลากหลายทางจุดยืนของสมาชิกและกลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วม แต่ต้องมีจุดร่วมด้วย คือเพื่อขยายประชาธิปไตย เพื่อความเป็นธรรมในสังคม และเพื่อแก้ปัญหาปากท้องพร้อมๆ กันหมด

พรรคเราควรเน้นการเคลื่อนไหวและการจัดตั้ง ก่อนที่จะคิดเรื่องการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเรายังไม่พร้อม นโยบายของพรรคเราต้องร่วมกันกำหนด

เราต้องคิดแบบพรรค

การมองว่าเรากำลังสร้างพรรค จะพาเราไปไกลกว่าแค่การเป็นคนเสื้อแดง เพราะในช่วงแรกการเป็นคนเสื้อแดงเป็นการประกาศจุดยืนรักประชาธิปไตย และรักษาโยบายที่ให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ การเป็นคนเสื้อแดงเป็นการต่อต้านเผด็จการ คมช. พันธมิตรฯ และประชาธิปไตย ที่ปล้นประชาธิปไตย เราไป แต่แค่นั้นไม่พอแล้วในยุคนี้

การคิดแบบพรรค หมายความว่า เราต้องพัฒนากลุ่มของเราเป็น “ปากเสียงของผู้ที่ถูกรังแกในสังคม” ซึ่งหมายความว่า เราจะต้องสนใจ ปรองดอง และสนับสนุนหลายๆ เรื่องพร้อมกัน เช่น ต่อต้านการเลิกจ้างคนงานในวิกฤตเศรษฐกิจ เรียกร้องให้รัฐบาลมีมาตรการที่ใช้ได้จริง ต่อต้านเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนเกษตรกรที่ลำบาก ยืนเคียงข้างชาวบ้านที่เดือดร้อนจากกลุ่มทุนขนาดใหญ่ หนุนช่วยคนที่ถูกทหาร ตำรวจหรือข้าราชการรังแก ปกป้องวิญญูชนสนับสนุนสิทธิสตรีในแง่ต่างๆ เปิดกว้างเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีของคนชายขอบ เช่น คนบนดอย คนมุสลิมในสามจังหวัด คนงานพม่า คนรักเพศเดียวกัน และต่อต้านการใช้กฎหมายหมิ่นฯ....

ถ้าเราพัฒนากลุ่มต่างๆ ของเราเป็นปากเสียงของผู้ถูกรังแกในสังคม เราจะมีพลังอันยิ่งใหญ่ในการสร้างสังคมประชาธิปไตย เสรีภาพและศักดิ์ศรี มนุษย์ เราจะครองใจประชาชน จนพวกเสื้อเหลืองจะไม่มีวันต้านเราได้

ถ้าจะทำสิ่งเหล่านี้ได้ เราต้องมีการจัดตั้ง ที่สำคัญต้องคิดเองและ พัฒนาทุกคนให้เป็นปัญญาชนเสื้อแดง ซึ่งแปลว่าต้องจัดกลุ่มศึกษา

6. เราต้องปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และตำรวจ

ปัจจุบันนี้สังคมไทยขาดความยุติธรรม และขาดสันติภาพ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในสังคมแยกออกไม่ได้จากปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาความยากจนและปัญหาประชาธิปไตย เราควรมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และตำรวจ ในลักษณะองค์รวม ซึ่งโยงไปถึงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และการสร้างมาตรฐานวิถีชีวิตด้วยรัฐสวัสดิการอีกด้วย

การปฏิรูปกฎหมาย

- พลเมืองทุกคนต้องเท่าเทียมกันจริง ต้องไม่มีใครอยู่เหนือใคร เพราะเหตุว่าเกิดมาในตระกูลหนึ่ง ดังนั้นต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ และต้องไม่มีระบบสืบทอดอำนาจทางสายเลือด เพราะระบบนี้ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย
- ควรยกเลิกกฎหมายสามกฎหมายหลัก ที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกคือ กฎหมายหมิ่นกษัตริย์ กฎหมายหมิ่นศาล และกฎหมายที่ว่าด้วยการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ต (พรก.คอมพิวเตอร์) เพื่อให้มีความโปร่งใสและเอื้อกับการตรวจสอบสถาบันต่างๆ โดยพลเมือง การ”ปฏิรูป” กฎหมายหมิ่นกษัตริย์ไม่เพียงพอ ต้องยกเลิกไปเลย
- ต้องยกเลิกการใช้ พรก. ฉุกเฉิน ที่เปิดไฟเขียวให้ทหารฆ่าประชาชน และจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประท้วง
- ควรยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งสหภาพแรงงานและการนัดหยุดงาน เพื่อลดบทบาทของรัฐในการเข้าข้างนายจ้างในกรณีข้อพิพาทแรงงาน และเพื่อเพิ่มอำนาจให้พลเมืองจำนวนมากที่เป็นลูกจ้าง
- ต้องยกเลิกกฎหมายห้ามทำแท้ง เพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย และถ้าผู้หญิงตัดสินใจจะทำแท้ง เขาจะได้ทำในสถาน

พยายามที่ปลอดภัยภายใต้ระบบสาธารณสุขถ้วนหน้าที่ไม่เก็บค่าบริการ

- ต้องยกเลิกกฎหมายห้ามค้าประเวณี เพื่อให้ไม่ให้อำนาจรัฐแก่ผู้ให้บริการทางเพศ ปัญหาการซื้อขายเพศต้องแก้ไขโดยการให้ความเคารพกับทุกฝ่าย และผ่านการปฏิรูปหรือยกเลิกแนวคิดจารีตค้ำแคบเรื่องเพศ ไม่ใช่ผ่านการใช้กฎหมายและตำรวจ
- ต้องมีการเพิ่มอำนาจให้แก่ชุมชนในการตัดสินใจในเรื่องทรัพยากรหรือโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เช่น เชื้อน โรงไฟฟ้า ท่อก๊าซ ถนน ฯลฯ โดยใช้ระบบไตรภาคีที่ประกอบไปด้วยผู้แทนชุมชน ผู้แทนรัฐบาลส่วนกลาง และผู้แทนของประชาชนที่จะใช้บริการของสิ่งเหล่านี้ โดยมีการเลือกผู้แทนตามกระบวนการประชาธิปไตย
- การใช้ยาเสพติด ควรเน้น “นโยบายลดความเสี่ยงต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้ยาเสพติด” เช่น ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ยาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงยาอันตราย ต้องแจกเข็มฉีดยาสะอาดฟรี ยกเลิกบทลงโทษผู้ใช้ยา เพื่อป้องกันการแอบซ่อนและเพื่อลดราคาขายในท้องตลาด และเพื่อลดความเสี่ยงอันตราย ต้องมีการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์อย่างทั่วถึง ควรมีการทำความเข้าใจว่าการติดยามีหลายมิติ ไม่ใช่แค่มีติเคมี และควรมีการเปรียบเทียบภัยจากการใช้ยาชนิดต่างๆ เช่น สุรา บุหรี่ กาแฟ ยาอี ยาบ้า กัญชา เฮโรอีน ฯลฯ ด้วยหลักการวิทยาศาสตร์
- ต้องให้ประเทศไทยมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาในทุกรูปแบบ ศาสนาต้องแยกออกจากรัฐและเป็นทางเลือกส่วนตัวของพลเมือง ไม่มีใครมีสิทธิ์ที่จะนิยามความถูกต้องของการนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่นแต่อย่างใด

ปฏิรูประบบยุติธรรม

- ควรมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างถอนรากถอนโคน เพื่อให้ประชาชนเข้ามาควบคุมตามหลักการประชาธิปไตย ควรลดอำนาจของผู้พิพากษา ตุลาการ และเพิ่มอำนาจให้ประชาชนเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยให้มีระบบใหม่คือ คณะลูกขุนที่มาจากทะเบียนรายชื่อประชากรในเขตนั้นๆ หมุนเวียนกันมาเป็น เพื่อเป็นผู้ตัดสินคดี โดยที่ผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้ชี้แจงประเด็นกฎหมายให้คณะลูกขุน
- พลเมืองควรมีสภ�วิจาร์ณศาลได้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบของประชาชน ดังนั้นควรยกเลิกกฎหมายหมิ่นศาลในรูปแบบที่ใช้ในปัจจุบัน
- เราควรจะร่วมกันพิจารณาวิธีเลือกตั้งผู้พิพากษาและตุลาการทั้งหมด ไม่ใช่ปล่อยให้อภิสิทธิ์ชนที่ไม่รักประชาธิปไตยเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการ
- ต้องลงโทษและปลดออกตุลาการที่เคยมีส่วนในการสร้างสองมาตรฐานทางกฎหมาย
- สำหรับคดีย่อยๆ เช่น ลักขโมย ฯลฯ ไม่ควรมีการจำคุก ควรใช้นักสังคมสงเคราะห์ในการชี้แนะให้ผู้ผิดสามารถปรับตัวผ่านงานสาธารณะ แต่ที่สำคัญ เราต้องแก้ปัญหาอาชญากรรมที่ต้นเหตุ เพราะการลักขโมยส่วนใหญ่มาจากปัญหาความยากจนหรือการติดยา ดังนั้นต้องเน้นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมผ่านการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการสร้างรัฐสวัสดิการ
- ควรมีการทบทวนปรัชญาในการจำคุก เพื่อเน้นความปลอดภัยของสังคมแทนการแก้แค้นลงโทษ เราต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกกรณี ควรปฏิรูประบบคุกเพื่อลดจำนวนนักโทษ และเพิ่มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ ในปัจจุบันคุกไทยเป็นพื้นที่

ป่าเถื่อน มีการใช้ความรุนแรง มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต และสภาพการขังนักโทษเป็นสภาพจากศตวรรษก่อน ทั้งหมดนี้ต้องปฏิรูปและต้องลดจำนวนผู้ถูกขังอีกด้วย

- ต้องสร้างมาตรฐานความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคม โดยเริ่มจากเบื้องบน ต้องนำเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เคยทำผิดในคดีความรุนแรงกับประชาชน เช่น ในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๖ ตุลา พฤษภาคม ๓๕ กรณีตากใบ และผ่านฟ้า-ราชประสงค์ ๕๓ ฯลฯ มาลงโทษและให้อำนาจแก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเป็นผู้ฟ้องอาชญากรรมของรัฐเพื่อนำมาขึ้นศาล แต่กรรมการสิทธิมนุษยชนต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน อดีตอาชญากรรมของรัฐควรถูกกีดกันไม่ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งสาธารณะอีก

การปฏิรูปตำรวจ

- ควรนำระบบบริหาร “ไตรภาคี” เข้ามาใช้ในการบริหารและควบคุมตำรวจ ศาล และคุก ซึ่งกรรมการไตรภาคีดังกล่าวควรประกอบด้วย 1. คนจากรัฐบาลส่วนกลางที่มาจากการเลือกตั้ง 2. คนที่ได้รับการเลือกตั้งจากชุมชนที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับผลได้ผลเสีย รวมถึงนักสหภาพแรงงาน หรือผู้แทนขบวนการเคลื่อนไหวภาคเกษตร และ 3. ผู้แทนของผู้ที่ทำงานในองค์กรเหล่านั้น ดังนั้นตำรวจชั้นผู้น้อยควรมีสหภาพแรงงานของตนเอง
- ตำรวจไม่ควรถืออาวุธ ควรทำหน้าที่หลักในการเป็นผู้ประสานงานกับชุมชนเพื่อสร้างความปลอดภัยแทนการปราบปราม ทุกวันนี้ชุมชนในเมืองหรือชนบทเป็นสิ่งที่สร้างความปลอดภัยมากกว่าตำรวจอยู่แล้ว
- คดีไหนที่มีหลักฐานว่าเจ้าหน้าที่รัฐทรนคนผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้สารภาพหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ต้องยกฟ้องทันที และต้องนำ

เจ้าหน้าที่มาลงโทษ ทั้งนี้เพราะเป็นปัญหาร้ายแรงในปัจจุบัน

- ตำรวจไม่ควรทำหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมืองเพื่อไม่ให้กลับแก๊งพี่น้องที่เดินทางเข้ามาในประเทศเรา และควรรยกเลิกตำรวจตระเวนชายแดน เพราะหน่วยงานนี้มีประวัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในเหตุการณ์ ๖ ตุลา
- ตำรวจและทหารไม่ควรมีสิทธิ์ตั้งด่านตรวจคนบนท้องถนน ถ้าจะค้นบ้าน รถ หรือขอตรวจบัตร ต้องมีมูลเหตุชัดเจนว่าผู้ถูกสอบสวนแต่ละคนอาจจะทำความผิด และต้องไปขอยุติธรรมศาล
- ปัญหาจราจรต้องแก้ที่ระบบคมนาคมขนส่งมวลชน ไม่ใช่โยนภาระให้ตำรวจชั้นผู้น้อยต้องยืนข้างถนนเสี่ยงภัยต่อสุขภาพอย่างที่เรเห็นทุกวันนี้ ตำรวจชั้นผู้น้อยควรได้เงินเดือนในระดับที่พอเหมาะกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- การดับเพลิงควรวอนไปเป็นหน่วยงานพลเรือนซึ่งขึ้นอยู่กับหน่วยปกครองท้องถิ่นแต่ควรได้งบประมาณจากส่วนกลางเพื่อให้ท้องถิ่นยากจนมีการพัฒนา

ใครควรจะเป็นผู้ปฏิรูปสังคมไทย?

ผู้ที่จะปฏิรูปการเมืองต้องเป็น พลเมืองธรรมดาที่รักประชาธิปไตยที่รวมกลุ่มกัน เช่น คนเสื้อแดง นักสหภาพแรงงาน หรือกลุ่มเกษตรกร และต้องมีผู้แทนของคนกลุ่มน้อยและผู้ถูกรังแกในสังคม ไม่ใช่ไปให้นักวิชาการ หรือคนของอำมาตย์ทำ

7. เราต้องสู้กับจารีตประเพณีค้ำเคบเรื่องเพศ

และศีลธรรมจอมปลอม

อำมาตย์ชนชั้นปกครองไทยที่มีมือเปื้อนเลือด โทกหกเราเสมอว่าเขาต้องการปกป้อง “ประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของไทย” จาก “อิทธิพลตะวันตก” และ

มีการสร้างภาพเท็จว่าสังคมตะวันตกบ้าเซ็กส์ ในขณะที่มีการอ้างว่าสังคมไทยมีธรรมเนียมที่รักษาความเรียบร้อย

แต่ในความเป็นจริง ถ้าเราศึกษาประวัติศาสตร์ไทย เราจะพบว่าค่านิยมการแต่งกายปัจจุบันลอกแบบมาจากตะวันตกในช่วงรัชกาลที่ ๕ ที่มีการสร้างระบบทุนนิยมในไทย เพราะก่อนหน้านั้น ทั้งชายและหญิงไทยจะเปลือยหน้าอก การแต่งงานและระบบครอบครัวในรูปแบบที่เห็นอยู่ ตามการเชิดชูของพวกจารีตนิยม ก็เป็นเรื่องใหม่นำเข้าเช่นกัน ในสมัยก่อนครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ ไม่ใช่แค่พ่อแม่ลูก และผู้ชายไม่ได้เป็นหัวหน้าครอบครัวด้วย นอกจากนี้การรักษานวลสงวนตัวก็เป็นค่านิยมใหม่ในยุคทุนนิยม เพราะในยุคก่อนๆ ชายกับหญิงอาจอยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนแต่งงาน และคู่รักจะมีการหนีไปอยู่ด้วยกันบ่อยๆ

นอกจากนี้ค่านิยม “รักษานวลสงวนตัว” เป็นค่านิยมจอมปลอมที่เลือกปฏิบัติ เพราะมีการพยายามใช้กับหญิงอย่างเคร่งครัด แต่ในกรณีชายไม่ให้ความสำคัญ แถมบ่อยครั้งมีการเชิดชูการซื้อเพศสัมพันธ์โดยชายในสถานบริการอีกด้วย

ยิ่งกว่านั้นในอดีต ในหมู่คนใหญ่คนโตเบื้องบน นอกจากจะมีประเพณีการบังคับใช้แรงงานดูจาทาสหรือไพร่แล้ว ชายชนชั้นปกครองมักจะมีเมียหย้อยจำนวนมาก โดยมองว่าผู้หญิงเป็นทรัพย์สินสมบัติ ในปัจจุบันพฤติกรรมของเจ้าฟ้าชายก็ไม่ต่างออกไป แถมมีการกระจายรูปภาพแปลกๆ ตามอินเทอร์เน็ตอีกด้วย!! ทั้งหมดนี้คือประเพณีอันเลวทรามของชนชั้นปกครองไทย

แล้วทำไมพวกจารีตนิยมในปัจจุบันมักเสนอมุมมองคับแคบต่อการมีคู่รักหรือเพศสัมพันธ์? สาเหตุหลักคือ ความสำคัญของสถาบันครอบครัวใน

ระบบทุนนิยม ถึงแม้ว่าคนธรรมดาอาจหวังว่าครอบครัวเป็นแหล่งที่พึ่งแห่งความอบอุ่น และคนธรรมดามักจะรักสมาชิกของครอบครัวตัวเอง แต่สำหรับระบบทุนนิยม สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ใช้เลี้ยงลูกที่จะเป็นแรงงานในอนาคตในราคาถูก และผู้ที่มีภาระหนักในการเลี้ยงลูกจะเป็นผู้หญิง นี่คือนิสัยที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นพลเมืองชั้นสอง คือเป็นคนที่มีหน้าที่หลักในบ้านแทนที่จะมีหน้าที่หลักในเวทีสาธารณะ

กฎระเบียบต่างๆ ที่พยายามควบคุมพฤติกรรมทางเพศของเรา โดยเฉพาะเพศหญิง ถูกออกแบบเพื่อสร้างระเบียบวินัยของครอบครัวดังกล่าว เพื่อให้ภาระการเลี้ยงลูกเป็นเรื่องปัจเจก แทนที่สังคมโดยรวมจะรับเป็นภาระนี้

การโยนภาระการเลี้ยงลูกให้เป็นเรื่องปัจเจกที่ผู้หญิงต้องทำในแต่ละครอบครัว เป็นวิธีสำคัญในการที่ชนชั้นนายทุนและกลุ่มธุรกิจต่างๆ จะหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีเพื่อสร้างสถาบันเลี้ยงลูกของสังคม หรือเพื่อให้รัฐสวัสดิการสำหรับการเลี้ยงลูกอย่างทั่วถึง มันเป็นเรื่องผลประโยชน์ทางชนชั้นของกลุ่มคนที่ควบคุมระบบทุนนิยมอย่างชัดเจน เพราะรูปแบบครอบครัวเดี่ยวและวินัยครอบครัวที่มาพร้อมกัน ไม่ใช่รูปแบบการเลี้ยงลูกรูปแบบเดียวที่มนุษย์มีได้หรือเคยมีในอดีต

ผลในรูปธรรมคือพวกจารีตนิยมพยายามกล่อมเกลาราคาให้เราคิดว่าเรามีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสกปรกน่าอาย ต้องแอบทำในรั้วของครอบครัวเท่านั้น แทนที่จะมองว่ามันเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ที่แสนจะงดงาม ดังนั้นพวกศีลธรรมจอมปลอมก็พยายามเสนอว่าการไปมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นเรื่องเสียหาย ในขณะที่การไปฆ่าคนในสงครามเป็นเรื่องดีงาม พวกนี้เสนอต่อไปว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องที่ควรจะสนุกและ

ก่อให้เกิดความสุขด้วย โดยเฉพาะในเพศหญิง ดังนั้นวัยรุ่นที่ชอบกันและมีเพศสัมพันธ์กันถูกตราหน้าว่าเป็นคน “ไร้ศีลธรรม”

ปัญหาคือในความเป็นจริง การมีเพศสัมพันธ์นอกกรอบจารีตเกิดขึ้นตลอดเวลา ในทุกระดับชนชั้น โดยเฉพาะในผู้ชาย และจารีตคับแคบทำให้การพูดคุยเรื่องเพศ และการเข้าใจวิธีป้องกันตัวเองจากโรคยากขึ้น สังคมถูกกดดันให้ปฏิเสธความจริงว่าวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน ดังนั้นมีการโกหกว่าการแจกจ่ายถุงยางฟรีเป็นเรื่อง “ไม่จำเป็น” หรือเป็น “การส่งเสริมการมั่วเซ็กซ์” และผู้หญิงมักเสียเปรียบตรงที่ไม่กล้าบังคับให้คู่รักคู่นอนของตนสวมถุงยาง ทั้งๆ ที่แฟนของเขาอาจไปมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น ในสถานบริการ เป็นต้น

เกย์และกะเทย

การรักเพศเดียวกันเป็นเรื่องปกติธรรมชาติในทุกสังคม และคาดว่าประมาณ 10% ของประชากรมีรสนิยมแบบนี้ แม้แต่นายพลชั้นสูงบางคนก็รักเพศเดียวกัน แต่ในระบบทุนนิยมมักมีการมองว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นเรื่อง “บาป” สาเหตุหลักคือมันไม่ช่วยสนับสนุนวินัยจารีตของครอบครัวคับแคบที่พวกอนุรักษนิยมผลักดัน เพราะเขาเชื่อว่าครอบครัวรูปแบบนี้ “ต้องมี” พ่อกับแม่ ชายกับหญิง ดังนั้นแนวจารีตนิยมจะอธิบายว่าชายฆ่าชายในสงครามมีศักดิ์ศรี แต่ชายกอดจูบชายเป็นเรื่องสกปรก

ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ คนเสื้อแดงจะต้องเปิดกว้าง และเห็นใจ ปกป้องคนรักเพศเดียวกัน และพรรคเสื้อแดงต้องยืนอยู่ข้างคนที่ถูกรังแก ประชาธิปไตยที่เราเรียกร้อง ความเท่าเทียมที่เราแสวงหา ต้องรวมถึงสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการเลือกวิถีชีวิตทางเพศด้วย

ดังนั้นเวลาเราวิจารณ์ความเลวทรามของนายเปรม เราจะต้องพูดถึงการเมือง ไม่ใช่ไปตำว่ารสนิยมทางเพศของเขา

ผู้ที่ให้บริการทางเพศ

สังคมเราที่เต็มไปด้วยศีลธรรมจอมปลอม “มือถือสากรปากถือศีล” พร้อมกับค่านิยมกลไกตลาดของทุนนิยม มีผลทำให้เซ็กซ์เป็นเรื่องที่ซื้อขายกันได้ ซึ่งบ่อยครั้งทำให้ผู้ชายบริการถูกกดขี่ ถูกปราบปรามจากรัฐ และถูกดูหมิ่นอีกด้วย ผลที่ตามมาคือเขาถูกลดทอนอำนาจในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ HIV ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่เราต้องเปลี่ยนทัศนคติที่สังคมมีต่อคนบริการทางเพศ เราควรมองว่าเขาเป็นพี่น้องมิตรสหายร่วมสังคมของเรา เราต้องเคารพเขา

ในเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ ขณะที่มวลชนกำลังต่อสู้กับทหารเผด็จการกลางถนนในใจกลางกรุงเทพฯ มีรายงานข่าวชิ้นหนึ่งที่ตีพิมพ์ลงในวารสาร *Far Eastern Economic Review* บทความนี้เล่าถึงผู้หญิงบริการทางเพศที่ออกมาประท้วงขับไล่เผด็จการ ร.ส.ช. ผู้หญิงผู้รักประชาธิปไตยคนนี้อธิบายให้นักข่าวต่างประเทศฟังว่าเธอติดตามสถานการณ์ทางการเมืองมานานและทนไม่ไหวที่จะเห็นเผด็จการครองอำนาจต่อไป ทนไม่ได้ที่เห็นการใช้กำลังในการปราบปรามเพื่อนประชาชน และเธอเล่าต่อไปด้วยว่า ไม่ใช่เธอคนเดียวในหมู่ผู้ประกอบอาชีพแบบนี้ที่มีความรู้สึกเกลียดชังเผด็จการ

ในการชุมนุมของชาวเสื้อแดงที่กรุงเทพฯ ในเดือนเมษายน ๒๕๕๓ มีประชาชนจำนวนมากออกมาโบกมือต้อนรับขบวนของคนเสื้อแดง และในหมู่ประชาชนเหล่านั้นมีสตรีบริการทางเพศด้วย

หลายคนในสังคมไทยไม่ค่อยมองพี่ๆ น้องๆ จากอาชีพนี้ว่าเป็นเพื่อนมนุษย์ เพื่อนพลเมือง และเป็นคนที่สมควรได้รับความเคารพ

มุมมองของเราชาวเสื้อแดงต่อเรื่องนี้ควรมีสองมิติ คือข้อเสนอระยะสั้น และข้อเสนอระยะยาว ในระยะสั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเคารพและฟังพี่น้องที่ประกอบอาชีพบริการทางเพศ ดังนั้นเราควรให้ความสำคัญกับข้อเสนอขององค์กรเอ็มพาวเวอร์ เราควรสนับสนุนการยกเลิกกฎหมายทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการขายบริการทางเพศ ไม่ต้องปราบ (ยกเว้นกรณีที่มีคนถูกบังคับ ชลช ซึ่งจัดการด้วยกฎหมายอื่นๆ ธรรมดาๆ ได้) ไม่ต้องจดทะเบียน ไม่ต้องให้เป็นเรื่องของการควบคุมหรือเรื่องของการตรวจ นอกจากนี้เราต้องส่งเสริมอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของหญิงบริการทางเพศ ควรเปิดโอกาสและช่วยเหลือให้เขาก่อตั้งสหภาพแรงงานและสหกรณ์เพื่อให้เขาปกป้องตนเองและมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น

ในมิติระยะยาวเราน่าจะเข้าใจว่าทุนนิยมบิดเบือนและทำลายความงดงามของการเป็นมนุษย์ในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในการทำให้ทุกอย่างกลายเป็นสินค้า รวมถึงความรักหรือร่างมนุษย์ด้วย ดังนั้นในสังคมใหม่ที่เราต้องการสร้างจะไม่มีการซื้อขายทางเพศ จะไม่มีการใช้ร่างมนุษย์เปลือยในการโฆษณาสินค้าด้วย

8. การปฏิรูปของอภิสิทธิ์คือ การเกี่ยวข้าวในทะเลทราย

สิ่งหนึ่งที่ขบวนการเสื้อแดงยืนยันและพิสูจน์ตลอดคือ พลเมืองธรรมดาไม่เคยโง่และไม่เคยที่จะไม่เข้าใจประชาธิปไตย ดังนั้นเวลาพิจารณาคำว่า “ปฏิรูป” เราควรนิยามตามความเข้าใจของคนทั่วไป ซึ่งย่อมจะมีความหมายในเชิงบวก คือเป็นกระบวนการที่จะ “ทำให้สังคมดีขึ้น” แต่บ่อยครั้งชนชั้นปกครองพยายามปล้นขโมยคำว่า “ปฏิรูป” นี้ไปใช้ในทางตรงข้าม เพื่อปกปิดวัตถุประสงค์แท้ของเขา

ในสังคมไทยปัจจุบันภายใต้ความมืดและการข่มเหงของอำมาตย์เผด็จการ มีการใช้คำว่า “ปฏิรูป” อีกครั้ง โดยนายกมือเปื้อนเลือดอภิสิทธิ์

ซึ่งต้องถือว่าเป็นการเปลี่ยนความหมายของคำว่า “ปฏิรูป” ไป 180 องศา จากความหมายที่สังคมไทยยอมรับในยุคที่มีการร่างรัฐธรรมนูญปี ๔๐ ในยุคนั้นแน่นอน มีการถกเถียงกันว่าจะปฏิรูปอะไรอย่างไร แต่สังคมโดยรวมมีการยอมรับว่าต้องเปลี่ยนแปลงให้สังคมไทยมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น สำหรับคนธรรมดาหลังจากที่อยู่ภายใต้อำนาจทหารและอำนาจคนใหญ่คนโตมานานเกินไป นอกจากนี้เนื่องจากมันเป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หลายคนมองด้วยว่าโครงสร้างเก่าๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่กีดกันคนธรรมดา กลายเป็นอุปสรรคในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย โดยรวมแล้วการร่างรัฐธรรมนูญปี ๔๐ ถือว่าเป็นความก้าวหน้าของสังคมไทย ทั้งในวิธีการร่าง และผลที่ได้มา อย่างไรก็ตามอิทธิพลของนักวิชาการที่สนับสนุนกลุ่มทุนใหญ่ (พวก “เสรีนิยม”) มีมากกว่าอิทธิพลของประชาชนธรรมดา มีการให้ความสำคัญกับนักวิชาการ “ผู้รู้” มากเกินไป และรัฐธรรมนูญปี ๔๐ ก็สะท้อนผลประโยชน์ของกลุ่มทุนใหญ่และกลุ่มชนชั้นนำมากเกินไปด้วย เช่น ในเรื่องการสนับสนุนกลไกตลาดแทนการบริการประชาชนโดยรัฐ หรือการเสนอให้ ส.ว. และองค์กรอิสระ “ปลอดการเมือง” ซึ่งเป็นไปไม่ได้และเป็นเพียงหน้ากากปิดบังอิทธิพลของกลุ่มทุนและชนชั้นนำพวกที่ไม่เคยมาจากการเลือกตั้ง นอกจากนี้การเพิ่มอำนาจของนายกรัฐมนตรีและการเพิ่มอิทธิพลของพรรคเสียงส่วนใหญ่ในสภาที่มากับรัฐธรรมนูญปี ๔๐ เป็นสิ่งที่อาจไม่เป็นประโยชน์กับคนจน โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายที่ไม่เป็นประโยชน์กับเขา เนื่องจากการมีรัฐบาลที่เข้มแข็งมากขึ้นอาจทำให้รัฐบาลไม่ฟังประชาชนก็ได้ และโอกาสของพรรคการเมืองใหม่ๆ ของคนจน (ถ้ามี) ก็จะน้อยลง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเราต้องสนับสนุนรัฐประหาร ๑๙ กันยาแต่อย่างใด

ใครที่ยังไม่ชัดเจนว่าแนว “เสรีนิยม” ขัดขวางเสรีภาพของประชาชนคนธรรมดาแค่ไหน ควรตรวจสอบดูว่าพวกนักวิชาการเสรีนิยมในไทยส่วนใหญ่มี

จุดยืนอย่างไรในปัจจุบัน คำตอบคือเกือบ 100% ต้อนรับรัฐประหาร 19 กันยา และเป็นสื่อเหลืองที่ถูกละและเกลียดชังคนจน ก่อนหน้านั้นพวกนี้ก็ได้แต่โจมตีโครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค และการบริการคนจน ว่าเป็นการ “ขาดวินัยทางการคลัง” ทั้งๆ ที่เขาไม่เคยพูดแบบนี้กับเรื่องการเพิ่มงบประมาณทหาร ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนหลังรัฐประหารและภายใต้รัฐบาลอภิสิทธิ์

เราไม่จำเป็นต้องเรียนสูงจบปริญญาอะไรเพื่อเข้าใจว่า “การปฏิรูป” ที่มาจากรัฐบาลอภิสิทธิ์จะไม่มีเป้าหมายเพื่อทำให้สังคมดีขึ้นหรือเพื่อขยายสิทธิเสรีภาพ แค่ดูผลงานและที่มาในโลกจริงของรัฐบาลนี้ก็จะเข้าใจ เช่น เราทราบว่ารัฐบาลนี้มาจากการทำรัฐประหารโดยทหาร มาจากการบงการโดยทหาร ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเพราะไม่เคยครองใจประชาชนส่วนใหญ่ เป็นรัฐบาลที่สั่งทหารฆ่าประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตยไปเกือบ 90 ศพ ทั้งๆ ที่ประชาชนเหล่านั้นไม่มีอาวุธ เป็นรัฐบาลที่ปกปิด เช่น เซอร์สือทุกชนิด อย่างที่ไม่เคยเซ็นเซอร์มาก่อน เป็นรัฐบาลที่จำคุกคนที่มีความเห็นต่าง ภายใต้กฎหมายคอมพิวเตอร์ กฎหมายหมิ่นฯ และ พรก.ฉุกเฉิน และเป็นรัฐบาลที่ใช้สองมาตรฐานทางกฎหมายอย่างหน้าตาเฉย ใช้ระบบศาลอย่างลำเอียง ไม่คิดว่าตนต้องอธิบายอะไร โทกไปเรื่อย ๆ สร้างซีดี ออกรายการโทรทัศน์ ทำอย่างหน้าด้านๆ เพราะรู้ว่าไม่ต้องปรึกษาประชาชน ไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง และเพราะมีกระบอกปืนและรถถังหนุนหลัง

ทุกอย่างที่รัฐบาลนี้และทหารที่หนุนหลังรัฐบาลทำไป ไม่ใช่ “อุบัติเหตุ” ไม่ใช่การ “รู้ไม่ถึง” แต่เป็นการจงใจทำ แกมผู้ที่อภิสิทธิ์แต่งตั้งมาเพื่อควบคุมดูแล “การปฏิรูป” (นายอานันท์ ปันยารชุน) เป็นคนที่รับใช้เผด็จการทหาร รสช. หลังการทำรัฐประหารปี ๓๔ เขาเป็นคนที่มองว่าชนชั้นปกครองมือเปื้อนเลือดไม่ควรถูกจับมาลงโทษ (เพราะอภัยโทษให้

สุจินดาที่ทำรัฐประหารและสังฆาคนในเหตุการณ์พฤษภา ๓๕) เขาเป็นคนที่เคยแสดงความเห็นว่า “ประชาธิปไตยไทยๆ” ไม่ต้องเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ เป็นคนที่คัดค้านสหภาพแรงงาน (ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของลูกจ้าง) เป็นคนที่เคยพูดว่าพี่น้องมุสลิมมาเลยในภาคใต้ควร “ลิม” เหตุการณ์นองเลือดตากใบ เป็นคนที่โกหกว่า นายภูมิพล “รักประชาธิปไตย” และมี “วิถีชีวิตเรียบง่าย” และเป็นคนที่มองว่าไม่ต้องยกเลิกกฎหมายหมิ่นกษัตริย์

ดังนั้นใครที่คิดว่ารัฐบาลนี้จะผลักดัน “การปฏิรูป” (ในความหมายที่คนธรรมดาเข้าใจ) มีแค่สองประเภท คือ คนโกหก กับคนปัญญาอ่อน แล้วทำไมนักวิชาการจำนวนมากจึงเข้าไปร่วมกับ “กระบวนการปฏิรูป” ของอำมาตย์?? ส่วนใหญ่เป็นคนที่หวังได้ชื่อเสียง หวังได้หน้า หวังได้ผลประโยชน์ หรือเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับตัวเองเกินเหตุ พวกนี้เป็นคนโกหกชัดๆ เป็นคนที่รับใช้ผู้เป็นใหญ่ไม่ว่าจะเป็นใคร และพร้อมจะเปลี่ยนจุดยืน แล้วแต่ว่าใครมีอำนาจ เขาเป็นคนที่จงใจปิดหูปิดตา และทำเป็นมองไม่เห็นสภาพสังคมไทยตอนนี้ และประกาศว่า “ความเลวทรามทั้งหมดเป็นการกระทำของรัฐบาลทักษิณและคนเสื้อแดงเป็นคนจนโง่ๆ ที่ถูกหลอกถูกซื้อ”

อีกส่วนหนึ่งของนักวิชาการที่เข้าร่วม อาจส่วนน้อย คือคนปัญญาอ่อนทางการเมือง ทำไมคนที่ไม่ได้สนับสนุนรัฐประหารหรือสนับสนุนพวกเสื้อเหลือง และมีประวัติของการยืนเคียงข้างคนจน จึงปัญญาเสื่อมจนเลือกไปร่วมกับอภิสิทธิ์? ไม่ใช่เพราะถูกซื้อ เขาบริสุทธิ์ใจ แต่ถ้าเราจะเข้าใจพฤติกรรมของเขา ต้องเข้าใจว่าเขาคิดว่าการล้มอำมาตย์และการสร้างรัฐไทยใหม่ที่เป็นประชาธิปไตย หรือการลดบทบาททหารโดยสิ้นเชิง “ทำไม่ได้” แต่ถ้าจะมีละครการปฏิรูปอย่างที่กำลังเกิด เขามองว่าถ้าเขาเข้าไปร่วมด้วย มันอาจมีประโยชน์บ้าง ดีกว่าไม่ร่วม แต่เขาเข้าใจผิดมหาศาล เพราะแทนที่จะเกิดประโยชน์ จะไม่มีอะไรเลยที่มีความหมายจริงๆ เกิดขึ้น และเขาจะถูก

ใช้เป็นไม้ประดับเพื่อความชอบธรรมกับการโฆษณาชวนเชื่อของอำมาตย์ต่างหาก

บางคนอาจมองว่าเวลาผู้เขียนใช้คำว่า “ปัญญาอ่อนทางการเมือง” มันแรงไปหน่อย มันไม่แรงไป เพราะใครที่ยอมคิดอะไรด้วยเหตุผลหรือด้วยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์อย่างง่าย ๆ ย่อมเข้าใจว่าหลาย ๆ สิ่ง หลาย ๆ อย่างในโลกมีเงื่อนไขจำเป็นก่อนที่มันจะเกิดขึ้นได้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Necessary Conditions ยกตัวอย่างเช่น ถ้าจะปลูกพืชผล ต้องมีน้ำมีแร่ธาตุ มีแสงแดด หรือถ้าสัตว์กับมนุษย์จะมีชีวิตต้องมีออกซิเจนคือต้องสามารถหายใจได้ ในเรื่องสังคมศาสตร์ก็เหมือนกัน เราไม่สามารถปฏิรูปสังคมถ้าไม่มีประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพได้ “การปฏิรูป” จอมปลอมของอภิสิทธิ์จึงเป็น “การเกี่ยวข้าวในทะเลทราย” เพราะในทะเลทรายปลูกข้าวไม่ได้แต่แรกมันเป็นภาพลวงตาประเภทที่เกิดขึ้นกลางทะเลทรายร้อน ๆ

ถ้าเราจะปฏิรูปสังคมไทยให้ดีขึ้น เราจะต้องกำจัดลบทิ้งอิทธิพลของทหารในการเมืองและสังคมโดยสิ้นเชิง เหมือนที่เป็นอยู่ในประเทศประชาธิปไตยทั่วไป เราต้องสร้างเงื่อนไขไม่ให้ทหารทำรัฐประหาร ทหารต้องไม่คุมสื่อ ทหารต้องไม่มีส่วนในการควบคุมสังคม และทหารจะต้องไม่มีสิทธิ์อ้างสถาบันใดก็ตามเพื่อการทำลายประชาธิปไตย ทหารต้องรับใช้ประชาชนอย่างเดียว ไม่มีเจ้านายอื่น ดังนั้นการปฏิรูปบทบาททหารเป็นเรื่องสำคัญอันดับหนึ่งในกระบวนการปฏิรูป โดยเฉพาะในบริบทที่ทหารแทรกแซงการเมืองและสังคมไทยมาตลอด การปฏิรูปทหารหมายถึงการลดงบประมาณทหารอย่างถอนรากถอนโคนด้วย แต่แน่นอนรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่บงการโดยทหารและกรรมการปฏิรูปของอภิสิทธิ์ไม่มีวันพูดถึงเรื่องเหล่านี้เลย

ขณะนี้เราเห็นความเสื่อมเสียของระบบ “ยูติธรรม” และกฎหมายในไทย ในระยะสั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสื่อมเสียนี้คือทหารและรัฐบาลปัจจุบัน

แต่ผู้พิพากษาและศาลก็มีส่วนสำคัญในการทำลายระบบยุติธรรม ดังนั้นถ้าจะปฏิรูปให้ไทยเป็นนิติรัฐ ต้องปลดผู้พิพากษาและศาลจำนวนมาก และเลือกตั้งคนที่มีอุดมการณ์ในความเป็นธรรมทางกฎหมายเข้ามาแทนที่พร้อมกันนั้นต้องลดอำนาจเผด็จการของศาล โดยนำระบบลูกขุนมาใช้ตัดสินคดีต่างๆ และต้องยกเลิกกฎหมายหมิ่นศาลที่ทุกวันนี้ใช้ป้องกันความไม่เที่ยงธรรมของศาล อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือต้องยกเลิกความป่าเถื่อนของโทษประหาร และลดเวลาในการพิจารณาคดีต่างๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมที่แท้จริง ไม่ใช่वादคดีต่างๆ จะลากไปเรื่อยๆ เป็นปีๆ เพื่อให้โจรหากินกับกฎหมายและเพื่อข่มขู่คนที่ถูกกล่าวหา โดยที่เขามีเมฆดำลอยอยู่เหนือชีวิตเป็นปีๆ และเราต้องย้ำว่าผู้ถูกกล่าวหาย่อมบริสุทธิ์เสมอก่อนที่จะจบการพิจารณาคดี ยิ่งกว่านั้นนักโทษทุกคน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการพิจารณาคดี จะต้องได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่รักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต้องไม่ถูกล่ามโซ่ และต้องไม่ถูกบังคับให้แต่งชุดนักโทษที่ทำลายความเป็นมนุษย์ เวลาขึ้นศาลไม่ควรแต่งชุดนักโทษ เพราะจะสร้างภาพลวงหน้าว่าเป็นคนที่กระทำความ “ผิด”

ถ้าจะปฏิรูปสังคม เราควรจะมาคุยกันว่าจะใช้กฎหมายและเรือนจำเพื่อปกป้องประชาชนและสังคม หรือเพื่อลงโทษแก้แค้น เพราะสังคมอารยะจะเน้นอันแรกเป็นหลัก การแก้แค้น โดยเฉพาะด้วยความรุนแรง ไม่ใช่พฤติกรรมของสังคมอารยะ อย่างที่มีคนอื่นพูดไปแล้ว “การแลกตาต่อตา เพียงแต่ทำให้สังคมตาบอด” สังคมอารยะต้องเข้าใจว่า ทำไมคนบางคนกระทำความผิด และต้องพยายามแก้ที่ต้นเหตุในสังคม ดังนั้นสภาพของเรือนจำไม่ควรจะเป็นอย่างในปัจจุบัน และไม่ควรจำคุกคนที่ไม่เป็นอันตรายจริงๆ กับเพื่อนมนุษย์คนอื่น การปฏิรูปการเมือง จะต้องรวมไปถึงการลดจำนวนคนที่ถูกคุมขัง โดยเฉพาะคดีขโมยทรัพย์สินหรือยาเสพติด

ก่อนที่จะปฏิรูประบบยุติธรรมได้ สังคมเราจะต้องไม่มีนักโทษการเมือง เพราะนักโทษการเมืองเป็นคนที่ถูกคุมขังด้วยสาเหตุที่มีมุมมองทางการเมือง ต่างจากชนชั้นปกครอง การมีนักโทษการเมืองพิสูจน์ว่าไม่มีประชาธิปไตย ดังนั้นใครที่อยากปฏิรูปสังคมไทย จะต้องมีส่วนในการรณรงค์ให้ปล่อย นักโทษเสื้อแดงทั้งหมด และจะต้องรณรงค์ให้ยกเลิกกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ และกฎหมายคอมพิวเตอร์ และปล่อยคนอย่าง ดา ตอร์บีโด คุณจะปฏิรูปอะไรได้ ถ้าไม่มีสิทธิ์คิดต่างจากอำมาตย์?

ถ้าจะปฏิรูปสังคม เราต้องกล้าทบทวนความคิดหลายอย่างที่เคยถือว่า “จารีกบเนนแท่นหิน” เช่น เรื่องรัฐชาติ ภาษา และพรมแดน หรือระบบการปกครอง ตอนนี้เรามีวิกฤตในภาคใต้ วิกฤตนี้มาจากท่าทีของรัฐรวมศูนย์ไทย ที่มีต่อคนที่มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนาที่ไม่เข้ากรอบ “ความเป็นไทย” การทหารแก้ปัญหาภาคใต้ไม่ได้ เหมือนกับที่การทหารสร้างประชาธิปไตยไม่ได้ และการคลัง “ชาติไทย” เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความรุนแรง และการกดขี่คนอื่น เราน่าจะเรียนรู้ได้แล้วจากประสบการณ์ในภาคใต้ และจากประสบการณ์ความเลวทรามของพวก พันธมิตรฯ ที่พยายามก่อสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านกัมพูชาเรื่องเขาพระวิหาร จริงๆ แล้วเขาพระวิหารใช้ เป็นประโยชน์ร่วมกันได้ในเรื่องการท่องเที่ยว ใช้อย่างนั้นในอดีตหลายปี แล้วด้วย เพียงแต่เกิดปัญหาจอมปลอมเมื่อพวกหัวเหียนคลังชาติ ต้องการสร้างเรื่องเพื่อเบี่ยงเบนประเด็นโจมตีรัฐบาลไทยรักไทยเท่านั้น

ประเด็นสำคัญๆ ที่ต้องพิจารณาในการปฏิรูปสังคมไทยมีอีกมากมาย และไม่ใช่ว่าบทบาทหน้าที่ของบุคคลคนเดียวที่จะเสนอทุกประเด็น เรื่องอื่นที่สำคัญเช่นเรื่องสื่อ โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของวิทยุชุมชน สื่ออินเทอร์เน็ต และบทบาทอันสมควรของโทรทัศน์สาธารณะ เพราะปัจจุบันนี้โทรทัศน์ไทย PBS นับว่าเป็นช่องที่น่าอัปอายขายหน้าสากล เนื่องจากเข้าข้างอำมาตย์และ

รัฐบาลอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้เราต้องกล้าตั้งคำถามว่า ทำไมทหารต้องมีสื่อของตนเองด้วย?

ถ้าจะปฏิรูปสังคม ต้องพิจารณาเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และการเพิ่มสิทธิต่างๆ ของลูกจ้างในสหภาพแรงงาน... รวมถึงสิทธิในความหลากหลายทางเพศของพลเมืองอีกด้วย แต่นอกจากนี้เราต้องพูดถึงถึงการกระจายรายได้ และการสร้างความมั่นคงในชีวิตผ่านระบบรัฐสวัสดิการและการเก็บภาษีก้าวหน้า เพราะถ้าพลเมืองเราจะมีส่วนร่วมเต็มที่ในสังคม เราต้องลดความเหลื่อมล้ำและกำจัดความยากจน นี่คือนโยบายที่จะนำไปสู่ประชาธิปไตยแท้ ดังนั้นการปฏิรูปจะขาดการพูดถึงรัฐสวัสดิการไม่ได้ แต่อย่าไปหวังว่ากระบวนการของอภิสิทธิ์จะลดความเหลื่อมล้ำเลย เพราะอำนาจทำลายประชาธิปไตยตั้งแต่รัฐประหาร 19 กันยา เพื่อปกป้องอภิสิทธิ์ของเขาจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ

ในโลกแห่งความเป็นจริงของสังคมไทย ผู้ที่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะมีส่วนสำคัญในกระบวนการปฏิรูป คือผู้ที่ไฝฝืนถึง “รัฐไทยใหม่” ที่ไม่มีอำมาตย์ในรูปแบบต่างๆ ไม่มีการแทรกแซงการเมืองโดยทหาร มีประชาธิปไตยและเสรีภาพ และไม่มี “ความเป็นเจ้าเป็นนายเหนือไพร่” คือมีความเท่าเทียมระหว่างพลเมืองทุกคนนั่นเอง ความก้าวหน้าของสังคม ไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากผู้นำไม่กี่คน ไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากนักวิชาการหรือนักกฎหมาย และเราหวังอะไรไม่ได้จากพรรคเพื่อไทยในแง่ของการปฏิรูปสังคมอย่างจริงจัง เพราะพรรคนี้เป็นเพียงแค่เงาจางๆ ของพรรคไทยรักไทย

การปฏิรูปเป็นสิ่งที่มาจากการเคลื่อนไหวของคนจำนวนมากในสิ่งที่เรียกว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” คนเสื้อแดงเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย และเป็นขบวนการ

แท้จริงที่จะนำไปสู่การปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ
ถ้าจะปฏิรูปสังคมในรูปธรรมต้องมีการถกเถียงแลกเปลี่ยน จัดตั้ง และการ
เรียนรู้ร่วมกันในขบวนการเสื้อแดง เพื่อให้เราเริ่มชัดเจนมากขึ้นว่าเรา
ต้องการปฏิรูปสังคมไทยให้ไปในทิศทางใด

บทที่ 6

ประเทศไทยพร้อมแล้ว
ที่จะมีรัฐสวัสดิการ
“ถ้วนหน้า - ครบวงจร -
จากภาษีก้าวหน้า”

วิกฤตการเมืองไทยตั้งแต่รัฐประหาร ๑๙ กันยายนยังไม่มีแนวโน้มจะสิ้นสุด ความเจ็บปวดและความอดทนของเพื่อนเสื้อแดงล้านๆ คนทั่วประเทศ หมายความว่า เราต้องเดินหน้าในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยแท้ ไม่ใช่แค่ย้อนกลับไปสู่สภาพสังคมก่อนการทำรัฐประหาร ส่วนสำคัญของประชาธิปไตยแท้คือเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม เพราะถ้าพลเมืองไทยทุกคนไม่มีความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ก็ยากที่จะมีสิทธิเสรีภาพทางประชาธิปไตย และไม่มีทางที่จะมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนเสนอว่า คนเสื้อแดงต้องเรียกร้องรัฐสวัสดิการ (ถ้วนหน้า-ครบวงจร-จากภาษีก้าวหน้า) คู่ขนานไปกับข้อเรียกร้องเรื่องประชาธิปไตย นอกจากนี้ในเวทีรัฐสภาและการเลือกตั้ง ถ้าพรรคการเมืองของคนเสื้อแดงไม่มีการเสนอนโยบายใหม่ๆ เพื่อโดนใจประชาชน ก็อาจเสียเสียงสนับสนุนในที่สุด ถ้าวิกฤตนี้ยืดเยื้อยาวนาน ส่วนสำคัญของนโยบายใหม่ๆ คือการเสนอให้ประเทศไทยเป็นรัฐสวัสดิการ

แต่ก่อนที่เราจะมาศึกษาเรื่องรัฐสวัสดิการ เราต้องเข้าใจว่าแนว “สวัสดิการ” ที่อามาดย์ เอ็นจีโอ และนักวิชาการเสรีนิยมเสนอนั้น แตกต่างจากรัฐสวัสดิการโดยสิ้นเชิง

สิ่งที่ไม่ใช่รัฐสวัสดิการ

การเสนอเรื่องรัฐสวัสดิการ ชัดกับแนวคิดของอำมาตย์ที่ต้องการให้พลเมือง “พอเพียง” ในความยากจน รัฐสวัสดิการขัดแย้งกับแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ของกษัตริย์ เพราะแนวคิดนี้มีเจตนาในการแข่งชิงความเหลื่อมล้ำ คัดค้านการกระจายรายได้ และสั่งสอนให้คนจนพึงพอใจในความยากจนของตนเอง

รัฐสวัสดิการขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับ “สวัสดิการชุมชน” ที่เสนอโดยพวก เอ็นจีโอ-เสื้อเหลือง และโดยนายกอภิสิทธิ์จากพรรคประชาธิปัตย์ เพราะมันเป็นแนวทางที่รัฐหลีกเลี่ยงภาระในการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนโดยสิ้นเชิง ข้อเสนอี้มาจาก เอ็นจีโอ สายชุมชนที่ต้องการให้เราหันหลังกับรัฐ ในรูปธรรมมันหมายความว่า ชุมชนคนจนต้องช่วยกันเอง โดยไม่มีการกระจายรายได้จากแหล่งร่ำรวยเลย โรงเรียน โรงพยาบาล และการบริการสังคมก็จะมีคุณภาพต่ำ ในขณะที่เดียวกันคนรวยและบริษัทเอกชน จะรวยต่อ ขูดรีดต่อ ไม่ต้องจ่ายภาษี และสังคมไทยก็จะไม่มีการกระจายรายได้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำเลย นี่เป็นสูตรเพื่อปล่อยให้ นายทุนและอภิสิทธิ์ชนลอยนวล มันไม่ใช่คำตอบสำหรับคนจน

นอกจากนี้รัฐสวัสดิการยังขัดกับแนว “สังคมสวัสดิการ” แบบแยกส่วน ไม่ครบวงจรไม่ถ้วนหน้า ของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ¹ หรือแนว “สวัสดิการพื้นฐาน” (Social Safety Net) ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะสวัสดิการที่เขาเสนอเป็นรูปแบบสวัสดิการสำหรับคนที่จนที่สุดเท่านั้น ซึ่งมักจะมีคุณภาพต่ำ ต้องพิสูจน์ความยากจน และไม่ครบวงจร ไม่ใช่สิทธิพื้นฐานของพลเมืองทุกคน แนวคิดทั้งสองแนวคิดนี้ สอดคล้องกับแนวคิด

¹ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (๒๕๔๙), “สวัสดิการสังคมในมิติกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิ”, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ของพวกเสรีนิยมกลไกตลาด (Neo-liberals) ที่ต้องการลดภาษีสำหรับคนรวย และลดงบประมาณที่รัฐให้บริการพลเมืองส่วนใหญ่ที่เป็นคนจน

ความเลวร้ายของแนวคิด “เสรีนิยม” ในโลกปัจจุบัน

แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) เป็นทั้งแนวคิดทางการเมืองและเศรษฐศาสตร์พร้อมกัน แยกออกจากกันไม่ได้ จุดเริ่มต้นของแนวคิดคือการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นขุนนางอนุรักษนิยมในยุโรป ในสมัยปฏิวัติ อังกฤษ อเมริกา และฝรั่งเศส เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 17-18

ในยุคนั้นพวกขุนนางอนุรักษนิยมสามารถผูกขาดอำนาจเศรษฐกิจผ่านการถือตำแหน่งในรัฐ และสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองผ่านเผด็จการ ดังนั้นแนวคิดของชนชั้นนายทุน ซึ่งเป็นชนชั้นใหม่ที่เติบโตขึ้นมาและท้าทายขุนนางอนุรักษนิยม จะเสนอว่าต้องมีประชาธิปไตย และสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน และต้องทำลายการผูกขาดระบบเศรษฐกิจของรัฐ โดยการใช้กลไกตลาดเสรีและการค้าเสรี

นักคิดสำคัญๆ ของแนวเสรีนิยมนี้มีอย่างเช่น John Locke, de Tocqueville, James Mill และเขามักจะเน้นเรื่อง “ประชาธิปไตย” เสรีภาพปัจเจก กับสิทธิในทรัพย์สินปัจเจก เพื่อเผชิญหน้ากับรัฐเผด็จการของขุนนาง ส่วน Adam Smith จะเน้นเรื่องความสำคัญของกลไกตลาดเสรีเพื่อดำเนินการผูกขาด แต่ “ประชาธิปไตย” ของเขาไม่ใช่ประชาธิปไตยที่พลเมืองชายหญิงทุกชนชั้นจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน อย่างที่เราเข้าใจในยุคนี้ มันเป็นการเน้นสิทธิเสรีภาพของนักธุรกิจและชนชั้นกลางเพศชายมากกว่า สิทธิในทรัพย์สินคือสิทธิของนายทุนที่จะจ้าง (และขูดรีด) แรงงาน และสำหรับ Smith การใช้กลไกตลาดมีเป้าหมายในการทำลายอำนาจผูกขาดของขุนนาง ในขณะที่เดียวกัน Smith เน้นว่าระบบเศรษฐกิจที่พึงปรารถนา จะมีความเป็นธรรม

สำหรับคนจนด้วย ไม่ใช่ระบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” แต่ลูกศิษย์ Smith ที่เป็นแนวเสรีนิยมในยุคนี้มักจะลืมประเด็นสำคัญอันนี้

เราต้องเข้าใจว่าคนที่ยึดถือแนวเสรีนิยมในยุคนั้นคือคนสมัยใหม่ ก้าวหน้า ที่กำลังสู้กับระบบเก่า แต่พอชนชั้นนายทุนสถาปนาตนเองเป็นชนชั้นปกครอง และระบบทุนนิยมครอบงำโลกได้ กระแสคิดหลักของนายทุนก็เปลี่ยนไปเป็นการปกป้องอำนาจและผลประโยชน์ของเขา คือเขากลายเป็นคนอนุรักษนิยมนั่นเอง

ในปัจจุบัน แนวคิดเสรีนิยมกลายเป็นแนวที่ต่อต้านการใช้รัฐ เพื่อสร้างสวัสดิการและความเป็นธรรมสำหรับส่วนรวม ซึ่งเป็นกระแสหลักในยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เสรีนิยมที่รื้อฟื้นขึ้นมาเป็นแนวคิดที่เน้นสิทธิปัจเจกของคนรวยและนายทุน เหนือสิทธิของคนธรรมดาที่มาจากการเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม “เสรีนิยมใหม่” หรือ Neo-liberalism คือลัทธิของคนที่เน้นการค้าเสรี การขายรัฐวิสาหกิจให้เอกชน และการยกเลิกรัฐสวัสดิการ เช่น พรรคอนุรักษนิยมในอังกฤษ และส่วนอื่นของยุโรปและในสหรัฐ ในทศวรรษ 1980 (ยุค Thatcher กับ Regan) พวกนี้นอกจากจะเน้นความ “ศักดิ์สิทธิ์ของกลไกตลาด” และความ “จำเป็น” ที่จะลดบทบาทรัฐแล้ว เขายังพร้อมจะรับแนวคิด “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” แล้วยังอ้างว่าการลดบทบาทรัฐในระบบเศรษฐกิจ จะทำให้มี “ประชาธิปไตย” มากขึ้น แต่ในความเป็นจริงมันเป็นการทำลายสิทธิเสรีภาพของคนทำงานซึ่งต้องการให้รัฐปกป้องความเสมอภาคในสังคม

พวกเสรีนิยมใหม่ มักจะวิจารณ์รัฐสวัสดิการว่าเป็นการสร้าง “ระบบอุปถัมภ์” และ “ทำลายวินัยทางการคลัง” เพราะรัฐเก็บภาษีสูงและกู้เงินมาเพื่อสร้างสวัสดิการ แทนที่จะลดภาษีให้คนรวยและหลีกเลี่ยงให้บริษัทเอกชนเป็นคนกู้เงินในตลาดการเงิน

ทุกวันนี้พรรคการเมือง “เสรีนิยม” ในญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อังกฤษ และส่วนอื่นของยุโรป เป็นแค่พรรคอนุรักษนิยมชนิดหนึ่งของนายทุนเท่านั้น กรณีพรรคประชาธิปไตยในไทยก็ไม่ต่างออกไป และพรรคนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “สากลเสรีนิยม” อีกด้วย

ที่น่าสนใจคือ พรรคประชาธิปไตย และนักวิชาการเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมในไทย มักจะโจมตีการที่รัฐบาล *ไทยรักไทย* ใช้รัฐในการสร้างสวัสดิการว่าเป็นการ “ทำลายวินัยทางการคลัง” และการสร้างวัฒนธรรมพึ่งพาอุปถัมภ์ และนักวิชาการรัฐศาสตร์เสรีนิยมในไทย ที่อ้างนักคิดเสรีนิยมต่างๆ เพื่ออธิบายประชาธิปไตย ก็หันไปต้อนับรัฐประหาร ๑๙ กันยา นี่คือนิสัยที่ผู้เขียนเรียกพวกนี้ว่า “เสรีนิยมรดถึง”

ประเด็นถกเถียงระหว่างพวกเสรีนิยมกับพวกสังคมนิยมในเรื่องประชาธิปไตยตะวันตกคือ สิทธิเสรีภาพของปัจเจก และระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก จะถูกพัฒนาผ่านการปล่อยวางให้กลไกตลาดดำเนินไปโดยไร้อุปสรรค หรือจะถูกพัฒนาผ่านการใช้อำนาจรัฐในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของพลเมือง ผู้เขียนสนับสนุนข้อเสนออันหลังของแนวสังคมนิยม

ในไทย ทั้งรัฐบาล *ไทยรักไทย* และรัฐบาลอำมาตย์อนุรักษนิยมของคมช. กับ *ประชาธิปไตย* ชื่นชมในนโยบายเสรีนิยมกลไกตลาด เช่น การเซ็นสัญญาค้าเสรี การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ถ้าศึกษารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ จะเห็นว่าอำมาตย์ส่งเสริมทั้งกลไกตลาดเสรี แบบเสรีนิยมโลกาภิวัตน์ กับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กัน และมี การเห็นว่าทั้งสองไปด้วยกันได้และไม่ขัดแย้งกัน เราเข้าใจได้เพราะทั้งสองปฏิเสธการใช้รัฐเพื่อการกระจายรายได้และสร้างสวัสดิการ

แต่ *ไทยรักไทย* ต่างจากอำมาตย์อนุรักษนิยมและพรรคประชาธิปัตย์ตรงที่มีการใช้เศรษฐกิจคู่ขนาน คือใช้เสรีนิยมกลไกตลาดในระดับชาติกับโลกาภิวัตน์ และงบประมาณรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากหญ้าในระดับหมู่บ้านตามแนวเคนส์ (Keynesian) *ไทยรักไทย* ต่างจากพวกนั้นอีกในเรื่องการพัฒนาสวัสดิการ และการเชื่อมโยงเรื่องนี้กับชัยชนะในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

1. รัฐสวัสดิการ (Welfare State) คืออะไร?

ในยุคปัจจุบัน ไม่มีประเทศไหนที่ไม่มีสวัสดิการสำหรับคนจนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่แล้วระบบสวัสดิการที่พบในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย มีลักษณะที่ไม่ครอบคลุม แยกส่วน และไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนได้

รัฐสวัสดิการ (Welfare State) เป็นระบบสวัสดิการรูปแบบที่พัฒนาไปถึงระดับสูงสุดสำหรับระบบทุนนิยม และถูกสร้างขึ้นภายใต้แนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) รัฐสวัสดิการมีลักษณะพิเศษคือ

- (ก) เป็นระบบครบวงจรที่ดูแลพลเมือง “จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต
- (ข) เป็นสวัสดิการถ้วนหน้า คือพลเมืองทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับ ไม่เจาะจงว่าต้องเป็นคนจนสุดเท่านั้น พลเมืองจึงไม่ต้องเสียศักดิ์ศรีในการพิสูจน์ความจน
- (ค) เป็นระบบสวัสดิการเดียวสำหรับพลเมืองทุกคนที่อาศัยรัฐเป็นผู้บริหาร ไม่ใช่ว่ามีหลายระบบซ้ำซ้อนกัน อย่างที่เรามีในประเทศไทย
- (ง) เป็นระบบสวัสดิการที่อาศัยงบประมาณจากการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า คือคนรวยจ่ายมาก คนจนจ่ายน้อย

2. ประเทศไทยพร้อมแล้วที่จะมีรัฐสวัสดิการ

ประเทศไทยไม่ใช่ประเทศยากจน ปัจจุบันนี้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาระดับกลาง รัฐบาลไทยเองและองค์กรพัฒนาต่างประเทศหลายองค์กร มองว่าไทยไม่จำเป็นต้องรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และในปี ๒๕๔๕ บริษัท Merrill Lynch คาดว่ามีเศรษฐีไทยที่มีทรัพย์สินมากกว่า 1 ล้าน\$U.S. (หรือ 41.5 ล้านบาท) ประมาณ 2 หมื่นคน ซึ่งตัวเลขนี้ไม่รวมอสังหาริมทรัพย์²

ปัญหาใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่ารัฐบาลขาดงบประมาณเพื่อแก้ความยากจน คือความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพราะในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการทำงานของพลเมืองไทยทุกระดับ ความร่ำรวยไปกระจุกอยู่ที่คนส่วนน้อยกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ในปี ๒๕๔๖ คนรวยที่สุด 20% ในประเทศไทยครอบครอง 48.4% ของทรัพย์สินทั้งหมด ในขณะที่คนจนสุด 20% ครอบครองเพียง 6.4%³

ดัชนี “จินี” (Gini Coefficient) เป็นดัชนีที่วัดความเท่าเทียมในสังคม (0=เท่าเทียมสมบูรณ์, 1=ไม่เท่าเทียมสมบูรณ์) ถ้าเปรียบเทียบความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจของสังคมไทยกับประเทศอื่นหลายประเทศจะเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็นข้อมูลที่ไม่ทันสมัยที่สุดแต่สังคมไทยปัจจุบันไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย

² *The Nation*, Business section, 13/06/2003.

³ Earth Trends 2003. ค้น website มี.ย. ๒๕๔๙

210 วิฤกตการเมืองประชาธิปไตย เราจะโศนอำมาตย์อย่างไร

ประเทศ	ปี ค.ศ.	ดัชนีจันนี่ Gini Coeff.
ฮ่องกง	2001	0.525
ญี่ปุ่น	1993	0.249
เกาหลีใต้	1998	0.316
สวีเดน	2000	0.250
อังกฤษ	1999	0.360
สหรัฐอเมริกา	2000	0.408
ไทย	2003	0.410

ที่มา: <http://www.legco.gov.hk/yr04-05/english/sec/library/0405f507e.pdf>
และ Earth Trends 2003. คั่น มิ.ย. ๒๕๔๗

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากตารางข้อมูลดัชนีจันนี่คือประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูง และประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำ เช่น สวีเดนหรือญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีระบบสวัสดิการที่ดี ส่วนประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลกแต่ไม่มีรัฐสวัสดิการเลย มีความเหลื่อมล้ำสูงมาก ประเทศนั้นคือสหรัฐอเมริกา สหรัฐเน้นแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) ที่อาศัยกลไกตลาดแทนรัฐในการบริการสังคม และอังกฤษก็เริ่มขยับจากรูปแบบรัฐสวัสดิการไปเพิ่มอิทธิพลของตลาดภายใต้รัฐบาลของ Thatcher กับ Blair ซึ่งสะท้อนออกมาในระดับความเหลื่อมล้ำที่แยกลงในอังกฤษอีกด้วย

สิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งหลายคนอาจคาดไม่ถึง คือประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูง มักจะเป็นประเทศที่มีคุณภาพชีวิตต่ำสำหรับทั้งคนจนและคนรวย หนังสือ The Spirit Level⁴ สํารวจข้อมูลจาก 23 ประเทศที่พัฒนา โดยพิจารณา

⁴ Richard Wilkinson & Kate Pickett (2009), *The Spirit Level: Why more equal societies almost always do better*. Allen Lane, London.

ดัชนีต่างๆ เกี่ยวกับสภาพชีวิตแล้วนำมาเปรียบเทียบกับสภาพความเท่าเทียมในสังคม ข้อสรุปที่สำคัญคือ ประเทศที่มีความเท่าเทียมสูงเป็นประเทศที่ประชาชนทุกคน ไม่ว่าจะจนหรือรวย มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด ในขณะที่ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุด เช่นสหรัฐอเมริกา ประชาชนทุกระดับมีคุณภาพชีวิตต่ำสุด

เวลาพิจารณาข้อมูลทั้งหมด จะเห็นว่าสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูง เป็นสังคมที่มีคุณภาพชีวิตต่ำสุดสำหรับคนทุกระดับ เพราะสังคมที่เหลื่อมล้ำเป็นสังคมที่มีการแย่งชิงกัน มีลำดับชั้นของศักดิ์ศรี มีความเครียด ความรุนแรง และมีความสุขน้อย ขาดประสิทธิภาพในการบริหารสังคมโดยรวม และขาดความสมานฉันท์ในครอบครัวและสังคม สรุปแล้วเรามีทางเลือกสองทางคือ เราจะสร้างสังคมแบบแย่งชิงกัน หรือจะสร้างสังคมมิตรภาพสมานฉันท์?

ประเทศอังกฤษนำรัฐสวัสดิการตามรูปแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยมาใช้ในปี ค.ศ. 1945 ในขณะที่นั้นอังกฤษมีผลผลิตมวลรวมต่อหัว G.D.P./capita (หรือมูลค่าทั้งหมดในเศรษฐกิจด้วยจำนวนประชากร) คิดเป็นเงินปัจจุบันประมาณ 3.5 แสนบาทต่อหัวประชากร ในปี ๒๕๔๖ G.D.P./capita ของไทยตกประมาณ 3 แสนบาทต่อหัว⁵ ดังนั้นถ้าสมัยนั้นอังกฤษสร้างรัฐสวัสดิการได้ สมัยนี้ไทยก็สร้างได้

จริงๆ แล้วประเทศไทยล่าช้ามากในการสร้างรัฐสวัสดิการ เพราะในปี ๒๔๗๕ ปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอหน่ออ่อนของรัฐสวัสดิการในหนังสือ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”⁶ ประเด็นหลักๆ ของ ปรีดี คือการประกันรายได้

⁵ Economic History Services, <http://www.eh.net/hmit/ukgdp/> และ Earth Trends 2003. ค้น มิ.ย. ๒๕๔๙

⁶ ปรีดี พนมยงค์ (๒๔๗๕), “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” พิมพ์ใน “ศิษย์อาจารย์ ฉบับที่ ๓ (๒๕๔๑), สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

พื้นฐานสำหรับพลเมืองทุกคนโดยรัฐ ตั้งแต่เกิดจนสิ้นชีพ “เพื่อความ สุขสมบูรณ์ของราษฎร” โดยมีมาตรการต่างๆ เช่น การแบ่งที่ดินทำกิน และการเก็บภาษีมรดกและภาษีรายได้ ซึ่งเก็บจากคนรวยในระดับสูง (Super tax) แต่ข้อเสนอของ ปรีดี ถูกปฏิเสธอย่างรุนแรงจากผู้มีอภิสิทธิ์ที่จะเสียประโยชน์ ตัวหลักคือกษัตริย์รัชกาลที่ ๗ มันไม่ใช่ว่าข้อเสนอนี้นำมาปฏิบัติไม่ได้ เพราะสังคมไทย “ยากจนเกินไป” แต่อย่างไร การปฏิเสธความคิดของ ปรีดี โดยฝ่ายขวานำไปสู่ระบบการปกครองเผด็จการทหารที่เอื้ออำนวยประโยชน์ ต่อคนส่วนน้อยใน 30 ปีหลังจากนั้น

การปกครองแบบเผด็จการทหารที่มีการร่วมมือกันหาผลประโยชน์ โดยชนชั้นปกครองเก่า โดยทหาร และโดยนายทุน ถูกทำลายอย่างแรง ในปี ๒๕๑๖ เมื่อมีการลุกฮือของประชาชนเพื่อล้มรัฐบาลถนอม ประภาส ถนงต์ ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม การล้มรัฐบาลครั้งนี้เป็นจุดสุดยอดของกระแสที่เรียกร้อง สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมซึ่งก่อตัวขึ้นก่อนหน้านั้น⁷ ในยุคนั้น ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอให้สังคมไทยสร้างรัฐสวัสดิการอีกครั้งหนึ่งในบทความ “คุณภาพชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน”⁸ ข้อเสนอของ ป๋วย สะท้อนรูปแบบแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) ด้วยการพูดถึงระบบสวัสดิการครบวงจรที่ทางบประมาณรัฐ มาจากการเก็บภาษีก้าวหน้า นอกจากนี้มีการพูดถึงคุณภาพชีวิตในด้าน ปัญญาและวัฒนธรรม และเสรีภาพในการรวมตัวกันทางการเมืองอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐสวัสดิการนั้นไม่ใช่แค่เรื่องเศรษฐกิจปากท้องอย่างเดียว

⁷ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (๒๕๔๑), “จาก 14 ถึง 6 ตุลา” มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, โจ อึ๊งภากรณ์และคณะ (๒๕๔๓), “การเมืองไทยในทัศนะลัทธิมาร์กซ์” ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน

⁸ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (๒๕๑๖), “คุณภาพชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11, ๑๐ ต.ค. ๒๕๑๖

ความเข้มข้นของกระแสเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมไทยยุคนั้น เห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ภายใต้การนำของ เสนีย์ ปราโมช ในปี ๒๕๑๘ อ้างอย่างลอยๆ ว่าจะใช้นโยบาย “สังคมนิยมประชาธิปไตย”⁹ แต่กระแสรัฐสวัสดิการครั้งนี้ ซึ่งรวมถึงกระแสความคิดของนักศึกษาฝ่ายซ้าย ก็ถูกปฏิเสธและปราบปรามด้วยกองกำลังของรัฐในเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙¹⁰ นอกจากนักศึกษาและปัญญาชนอย่าง ป๋วย ที่ต้องเดินทางออกไปจากสังคมไทยแล้ว ผลของการปราบปรามครั้งนั้นทำให้มีการยับยั้งกระแสเรียกร้องรัฐสวัสดิการเป็นครั้งที่สองในประวัติศาสตร์ไทย ชนชั้นนำไทยรวมถึงนายภูมิพลในยุคนั้น มีจุดยืนชัดเจนที่คัดค้านการพัฒนา รัฐสวัสดิการ¹¹

ป๋วย อธิบายเรื่องเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ว่า
 “ผู้ที่สูญเสียอำนาจทางการเมืองในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ได้แก่ ทหาร และตำรวจบางกลุ่ม
 ผู้ที่เกรงว่าในระบบประชาธิปไตยตนจะสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจไป
 ได้แก่พวกนายทุนเจ้าของที่ดินบางกลุ่ม
 และผู้ที่ไม่ประสงค์จะเห็นระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย
 กลุ่มเหล่านี้ได้พยายามอยู่ตลอดเวลาที่จะทำลายล้างพลังต่างๆ ที่เป็น
 ประปักษ์แก่ตนด้วยวิธีต่างๆ...”¹²

⁹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (๒๕๕๑), อ้างแล้ว, หน้า 235

¹⁰ ใจ อึ้งภากรณ์ และสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ (๒๕๕๔), “อาชญากรรมรัฐในวิกฤตการเปลี่ยนแปลง” คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

¹¹ Hewison, K. (1997) The Monarchy and democratization. In Kevin Hewison (Ed.) *Political Change in Thailand. Democracy and Participation*. Routledge. หน้า 67

¹² ป๋วย อึ้งภากรณ์ (๒๕๑๙), “ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙” เขียนในวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๑๙ ที่อังกฤษ

ข้อสรุปสำคัญจากความพยายามที่จะเสนอรัฐสวัสดิการในไทยในอดีตคือ อุปสรรคหลักไม่ใช่ “ความเป็นไปได้หรือไม่ได้” ในเชิงเศรษฐศาสตร์ แต่เป็นเรื่องของการเมือง และการแข่งแนวและต่อรองกับแนวคิดของฝ่ายอนุรักษนิยมที่จะเสียประโยชน์ต่างหาก การที่มีกระแสสนับสนุนรัฐสวัสดิการเพิ่มขึ้นอีกครั้งในยุคนี้ก็มาจากประเด็นทางการเมืองเช่นกันคือ

1. พลเมืองส่วนใหญ่ที่ยากจนต้องถูกบังคับให้รับภาระจากวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๕๐ โดยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งๆ ที่ผู้สร้างวิกฤตคือคนรวย ซึ่งสถานการณ์แบบนี้นำไปสู่การสร้างนโยบายประชานิยมของ *ไทยรักไทย* ที่มีผลในการให้ประโยชน์กับคนจนจริงๆ
2. ทหาร คมช. พันธมิตรฯ พรรคประชาธิปัตย์ และ เอ็นจีโอ ร่วมกันคัดค้านและล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นรัฐบาลที่พยายามพัฒนาสวัสดิการสำหรับพลเมือง ถึงแม้ว่าไม่มีการเสนอรัฐสวัสดิการเต็มรูปแบบ

สรุปแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างรัฐสวัสดิการในประเทศไทย เป็นปัจจัยทางการเมืองและสังคม ไม่ใช่ปัญหาเทคนิค

ทุกวันนี้กลุ่มทางการเมืองที่คัดค้านความคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการที่ใช้การเก็บภาษีก้าวหน้า มีห้ากลุ่มหลักคือ

1. กลุ่มสำนักความคิด “เสรีนิยมใหม่” (Neo-liberal) ซึ่งมองว่ารัฐไม่ควรใช้งบประมาณในการให้สวัสดิการกับคนจน ยกเว้นคนจนระดับล่างสุด และถ้าจำเป็นต้องใช้งบประมาณควรใช้ให้น้อยที่สุด และเก็บภาษีในรูปแบบทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) รัฐจะได้ไม่ต้องเก็บภาษีจากรุรกิจและคนรวย ซึ่งแนวนี้มองว่าการเก็บภาษีจากคนรวยจะ”ทำลายแรงจูงใจในการลงทุน” (หรือถ้ามองจากมุมมองตรงข้าม “จะลดความสามารถในการกอบโกย

กำไร”) แนวนี้มองว่าการให้สวัสดิการเป็นการสร้าง “วัฒนธรรมการพึ่งพา” (Culture of Dependency)¹³ กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยนักวิชาการอย่าง อัมมาร์ สยามวาลา ซึ่งส่วนใหญ่ผูกพันกับสถาบัน *Thailand Development Research Institute (T.D.R.I.)* และรวมถึง ชีรยุทธ์ บุญมี จากธรรมศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ในกลุ่มนี้ยังมีนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งๆ ที่ประชาธิปัตย์ บางครั้งโกหกว่าจะสร้างรัฐสวัสดิการ สำนักคิดนี้มองว่าการที่รัฐใช้ภาษีที่เก็บจากคนจนมาอุ้มบริษัทการเงินในยุควิกฤต “เป็นการสร้างวินัยทางการเงิน” แต่การนำภาษีประชาชนมาให้ประโยชน์กับคนจนภายใต้รัฐบาล *ไทยรักไทย* “เป็นการทำลายวินัยทางการเงิน” ซึ่งสะท้อนจุดยืนในการปกป้องประโยชน์ของชนชั้นนายทุน¹⁴

2. กลุ่มนักวิชาการที่เสนอให้มีสวัสดิการบางส่วนให้คนจน แต่คัดค้านรัฐสวัสดิการ เช่น ณรงค์ เพชรประเสริฐ
3. พวกกษัตริย์นิยมที่คลั่งลัทธิ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พูดเรื่องความพอเพียงในนามธรรมเพื่อปิดบังแนวคิดแท้ของเขาซึ่งเป็นแนว “เสรีนิยมใหม่” นั้นเอง
4. พวกแนวคิด “สวัสดิการชุมชน” ของพวกเอ็นจีโอ ที่ได้รับอิทธิพลจากคนอย่าง ประเวศ วะสี แนวนี้อ้างว่าไม่ชอบรัฐ ตามแนวคิดอนาธิปไตย จึงเสนอให้ชาวบ้านดูแลกันเอง แต่ในรูปธรรมเข้าข้างรัฐอำมาตย์และแนว “เสรีนิยมใหม่”

¹³ คำพูดนี้มักถูกใช้บ่อยโดยคนอย่างนายกรัฐมนตรี Thatcher ของอังกฤษ ซึ่งออกมาตรการทางเศรษฐกิจที่เพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอย่างมาก

¹⁴ *Bangkok Post* 27/11/2000, *Bangkok Post* 13/09/02, *Nation* 28/07/03, *Bangkok Post* 31/01/2006, *Bangkok Post* 17/06/06, ปาฐกถาปริทัศน์ พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๔๔ โดย ศาสตราจารย์อัมมาร์ สยามวาลา ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๔ เรื่อง “ประเทศไทยพร้อมจะมีรัฐสวัสดิการหรือยัง?, และ ดูการวิเคราะห์สังคมไทยของชีรยุทธ์ บุญมี, มกราคม ๒๕๔๖

5. พรรคไทยรักไทย ซึ่งเคยคัดค้านการสร้างรัฐสวัสดิการในรูปแบบถ้วนหน้า ที่เก็บภาษีจากคนรวย ทั้งๆ ที่รัฐบาล ไทยรักไทย เป็นรัฐบาลนำร่องในเรื่อง 30 บาทรักษาทุกโรคและนโยบายประชานิยมที่เป็นประโยชน์กับคนจน อย่างไรก็ตาม เราควรจะมีคามหวังว่าคนเสื้อแดงจะสามารถพัฒนาและผลักดันแนวรัฐสวัสดิการได้ เพื่อต่อยอดผลงานของ ไทยรักไทย

3. องค์ประกอบของรัฐสวัสดิการ

รัฐสวัสดิการเป็นระบบครบวงจรและถ้วนหน้า ดังนั้นจะมียอดประกอบสำคัญๆ ดังนี้

1. สวัสดิการในรูปแบบเงิน คือสวัสดิการที่ประชาชนสามารถเบิกจากรัฐในกรณี ลาป่วย บำเหน็จบำนาญเกษียณ สวัสดิการว่างงาน สวัสดิการลาคลอด สวัสดิการเลี้ยงดูบุตร และสวัสดิการเพิ่มรายได้สำหรับคนที่มียาได้ต่ำแต่มีงานทำ ฯลฯ
2. ระบบรักษาพยาบาลและยาฟรี ที่ไม่ต้องจ่ายล่วงหน้า ซึ่งรวมถึงสถานดูแลคนชรา และโรงพยาบาลโรคจิตด้วย ระบบการศึกษาฟรีจากอนุบาลถึงระดับมหาวิทยาลัยพร้อมทุนศึกษาแบบ“ให้เลย”เพื่อไม่ให้การศึกษาเป็นภาระกับครอบครัว
3. ความมั่นคงและมาตรฐานในการมีที่อยู่อาศัย ที่สร้างโดยรัฐในราคาถูกแต่มีคุณภาพ ซึ่งจัดให้ประชาชนเช่า
4. มาตรการเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น ระบบการคมนาคมขนส่งมวลชนในราคาถูกที่รัฐอุดหนุนซึ่งช่วยเสริมประสิทธิภาพในการเดินทาง การสนับสนุนกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โดยรัฐ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ และนอกจากนี้อาจมีสื่อมวลชนแบบวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐที่ไม่มุ่งหากำไรอีกด้วย

5. ระบบนักสังคมสงเคราะห์ ที่ให้คำแนะนำกับผู้มีปัญหา ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัว และช่วยคนจนเข้าถึงบริการต่างๆ
6. ระบบการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าโดยตรง ซึ่งเก็บจากรายได้กำไร มรดก และทรัพย์สิน (รวมถึงที่ดิน) โดยมีเป้าหมายในการลดความเหลื่อมล้ำ (Wealth Distribution) เพราะเก็บจากรวยในอัตราสูง และนอกจากนี้ยังเป็นแหล่งทุนสำหรับงบประมาณของรัฐสวัสดิการด้วย (Welfare Income Generation)
7. รักษามาตรฐานความเป็นอยู่ของทุกคน ที่พักอยู่ในประเทศ ดังนั้นสวัสดิการต่างๆสามารถใช้ได้โดยคนต่างชาติที่มาพักชั่วคราว ศึกษา หรือทำงานในประเทศได้ ในกรณีแรงงานที่มาจากต่างประเทศ สิทธิในสวัสดิการดังกล่าวไม่เป็นภาระเลย เพราะเขาเข้ามาทำงานสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจ และจ่ายภาษีอีกด้วย

4. เป้าหมาย/แนวคิดในการก่อตั้งรัฐสวัสดิการ

ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่า “รัฐสวัสดิการ” ต่างจาก “สวัสดิการรัฐ” เพราะรัฐสวัสดิการเป็นรูปแบบการให้สวัสดิการของสำนักคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) ระบบสวัสดิการของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองอื่นๆ ก็มีแต่ไม่ถือว่าเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) เป็นเพียงสวัสดิการบางอย่างของรัฐ (State Welfare) เท่านั้น เช่น แนวคิดเสรีนิยมที่เน้นการให้สวัสดิการให้น้อยที่สุด หรือแนวประชานิยมที่ให้แค่ตามความจำเป็น

รัฐสวัสดิการรูปแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยเกิดขึ้นในยุโรปตะวันตก หลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักการเมืองเข้าใจดีว่าทหารที่กลับมาจากสนามรบจะไม่พอใจอย่างยิ่งถ้าการเสียสละของเขาในสงครามไม่มีผลต่อการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่แต่อย่างใด ตัวอย่างการปฏิวัติรัสเซียหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นเครื่องเตือนใจอย่างดี ในช่วงนั้นในหมู่นักการเมือง

พรรคต่างๆ ดูเหมือนมี “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” (Social Democratic Consensus)¹⁵ เพราะแม้แต่นักการเมืองสำนักคิดเสรีนิยม (Liberal) ที่เคยชื่นชมในตลาดเสรีได้เปลี่ยนความคิดไปชื่นชมรัฐมากขึ้น การเปลี่ยนความคิดนี้มาโดยนักวิชาการอย่างเช่น John Maynard Keynes ที่มีข้อสรุปจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก 1930 และความสำเร็จของการใช้รัฐวางแผนเศรษฐกิจในรัสเซียและที่อื่น พวกนี้สรุปว่ากลไกตลาดเสรีล้วนๆ มีข้อบกพร่องที่รัฐต้องเข้ามาแก้ เช่น การใช้งบประมาณรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในบรรยากาศที่ฝ่ายเอกชนยังลังเลใจอยู่เพื่อทำให้เกิดการจ้างงาน¹⁶ หรือการสร้างมาตรฐานขั้นต่ำในสังคมโดยรัฐ (State Social Safety Net) ถึงแม้ว่า Keynes และ Lord Beveridge (ผู้เขียนรายงานที่นำไปสู่การก่อตั้งรัฐสวัสดิการของอังกฤษ) จะเป็นฝ่ายที่มองว่ารัฐไม่ควรมีบทบาทมากเกินไป แต่พวกนี้มองว่ากลไกตลาดเสรีนั้นโดยลำพังเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคม¹⁷

สำนักความคิดที่ผลักดันรัฐสวัสดิการอย่างจริงจังคือ สำนักสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) เช่น พรรคแรงงานอังกฤษ (Labour Party) หรือพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในยุโรปตะวันตก (Social Democratic Parties) นักคิดคนสำคัญของสำนักนี้ในอังกฤษได้แก่ T.H. Marshall และ Richard Titmuss (จาก London School of Economics) แนวสังคมนิยมประชาธิปไตยมีเป้าหมายไปไกลกว่าพวกเสรีนิยม ทั้งๆ ที่มีจุดร่วมหลายประการ เป้าหมายระยะยาวคือการสร้างทุนนิยมแบบผสมที่มีภาครัฐและ

¹⁵ Ferguson, I., Lavalette, M. & Mooney, G. (2002), *Rethinking Welfare: A critical perspective*. Sage Publications. หน้า 157

¹⁶ Keynes, J. M. (1936), *The General Theory of Employment, Interest and Money*. MacMillan, London.

¹⁷ Lowe, R. (1999), *The Welfare State in Britain since 1945*. Macmillan Press. หน้า 17

ภาคเอกชน และมีความเสมอภาคเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ ในรูปธรรมมันหมายความว่าพรรคเหล่านี้จะเน้นทุกด้านของรัฐสวัสดิการ เช่น ระบบการศึกษาที่มีความเท่าเทียม (Comprehensive Education) การให้บริการอย่างถ้วนหน้าโดยไม่วัดความจน (Non-Means-Tested Services) และการเก็บภาษีเพื่อลดทรัพย์สินของคนรวยและกระจายรายได้ (Redistribution of Wealth)¹⁸

การมีสำนักความคิดและพรรคการเมืองที่สนับสนุนการก่อตั้งรัฐสวัสดิการ เป็นเงื่อนไขสำคัญ แต่ไม่เพียงพอที่จะทำให้รัฐสวัสดิการเกิดขึ้นจริง สิ่งที่ผลักดันให้เกิดรัฐสวัสดิการหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คือ

- ผลประโยชน์ของกลุ่มทุนภายในประเทศ เพราะการมีรัฐสวัสดิการ มีผลในการสร้างประสิทธิภาพการทำงานของพลเมือง
- ความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะการรวมตัวกันเคลื่อนไหวเรียกร้อง ในปี 1943 ส.ส.พรรคอนุรักษนิยมอังกฤษชื่อ Quentin Hogg กล่าวในรัฐสภาว่า “ถ้าเราไม่ให้รัฐสวัสดิการกับประชาชน เขาจะลุกขึ้นปฏิวัติสังคม”¹⁹ ในกรณีสวีเดนและฝรั่งเศสการต่อสู้ของขบวนการแรงงานมีบทบาทสำคัญในการเกิดรัฐสวัสดิการด้วย
- ในสถานการณ์ที่มีการกดดันจากหลายฝ่าย การตัดสินใจประเมินสถานการณ์ทางการเมืองของนักการเมือง เป็นเงื่อนไขสุดท้ายที่มีผลต่อการสร้างรัฐสวัสดิการ หรือการทำลายรัฐสวัสดิการในช่วงต่อมา ในลักษณะเดียวกันนโยบายประชานิยมของ *ไทยรักไทย* ก็มาจากการกดดันของภาคประชาชนในสังคมไทยด้วย

¹⁸ Deakin, N. (1987), *The politics of Welfare*. Methuen. หน้า 42, Rogers, A. (1993), *Back to the workhouse?*, *International Socialism Journal* (U.K.) Summer 1993, 59, หน้า 14.

¹⁹ Ferguson, I. et al. (2002), *อ้างแล้ว*, หน้า 40-43

ในการสร้างรัฐสวัสดิการขึ้นมาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แนวสังคมนิยมประชาธิปไตยวางกรอบสำคัญๆ สำหรับรัฐสวัสดิการดังนี้ คือ²⁰

1. **เป็นระบบถ้วนหน้า (Universal)** เพื่อให้เป็นสิทธิทั่วไปของพลเมือง สาเหตุหลักเพราะระบบถ้วนหน้าเป็นระบบที่ปกป้องศักดิ์ศรีมนุษย์²¹ ไม่ต้องไปขอความเมตตาหรือพิสูจน์ความจน และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการให้บริการ เนื่องจากไม่ต้องมีหลายระบบซ้อนกันซึ่งทำให้มีการประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารอีกด้วย
2. **เป็นระบบครบวงจร (Comprehensive)** เพราะการให้สวัสดิการแบบแยกส่วนไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของพลเมืองได้ ปัญหาสังคมต่างๆ เชื่อมโยงกัน เช่น ถ้าเด็กๆ ขาดที่อยู่อาศัยที่ดี และรายได้พ่อแม่ต่ำเกินไป จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยและความสำเร็จในการศึกษา การพัฒนาระบบการศึกษาด้านเดียวจะประสบความล้มเหลว²² ยกตัวอย่างในกรุงเทพฯ ลูกๆ ของพ่อค้าแม่ค้าที่ต้องขายอาหารข้างถนนตอนค่ำ อาจต้องนั่งทำการบ้านริมถนน ซึ่งการให้การศึกษาฟรีจะมีประสิทธิผลน้อยในการพัฒนาความเป็นอยู่ของเด็กเหล่านั้น หรือเด็กที่อยู่ในบ้านห้องเดียวในสลัม จะไม่มีวันมีสมาธิทำการบ้านได้ เป็นต้น
3. **เน้นผลในการสร้างความเท่าเทียม (Equality of Outcome)**²³ แทนการ “ให้โอกาสที่จะเท่าเทียม” (Equality of Opportunity) เพราะการ “ให้โอกาส” บ่อยครั้งไม่ได้สร้างความเท่าเทียมจริง

²⁰ Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 13

²¹ สุรพล ปธานวนิช (๒๕๔๗), “นโยบายสังคม: เส้นทางสู่รัฐสวัสดิการ” สำนักพิมพ์จุฬาร หน้า 224

²² Callinicos, A. (2000), *Equality*. Polity Press. หน้า 99

²³ Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 208

เนื่องจากพลเมืองมีจุดเริ่มต้นที่ต่างกัน เช่น เด็กต่างจังหวัดเข้ามหาวิทยาลัยดีๆ ยากกว่าเด็กกรุงเทพฯ และพอเรียนก็อาจตามไม่ทันอีก เพราะโรงเรียนต่างจังหวัดขาดทรัพยากรในการพัฒนานักศึกษา การให้โอกาสเท่าเทียม เช่น การเปิดให้ทุกคนสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ โดยไม่สนใจการตรวจผลในโลกจริง เป็นแนวคิดเสรีนิยม และแนวโน้มมองว่าการที่บางคน “ใช้โอกาสไม่เท่ากัน” กลายเป็น “ข้อบกพร่องส่วนตัวของบุคคล” ในสายตาแนวคิดนี้ แทนที่จะมองปัญหาที่มาจากโครงสร้างของสังคม

4. เป้าหมายในการสร้างรัฐสวัสดิการคือ การเพิ่มเสรีภาพในสังคม โดยเฉพาะเสรีภาพในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่ปราศจากความกลัว เช่น ความกลัวว่าการเจ็บป่วยจะนำไปสู่ความยากจน หรือความกลัวว่าจะไม่มีงานทำแล้วจะเลี้ยงครอบครัวไม่ได้ ผู้ที่ออกแบบรัฐสวัสดิการมองว่าเสรีภาพสูงสุดที่จะเกิดขึ้น คือเสรีภาพที่จะมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์²⁴ ความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีรัฐสวัสดิการ คือมีการขยายเสรีภาพดังกล่าวอย่างแท้จริง เช่นมีการกำจัดความกลัวในความมั่นคงของชีวิต ทำให้พลเมืองมองว่าเขาไม่ด้อยกว่าผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุที่ประชาชนในรัฐสวัสดิการมักหวงแหนระบบนี้อย่างถึงที่สุด ยิ่งกว่านั้นถ้าเราสำรวจระบบการปกครองทั่วโลก เราจะพบว่าระบบที่มีสวัสดิการดีที่สุดในทุกประเทศมีประชาธิปไตยสูงสุด และระบบที่มีสวัสดิการแย่งที่สุดมักต้องใช้เผด็จการในการกดขี่ประชาชน²⁵ ในกรณีอังกฤษ รัฐบาลพรรคอนุรักษนิยมของ Thatcher ในทศวรรษที่ 80 ซึ่ง

²⁴ Lowe, R. (1999), *พียงอ้าง*, หน้า 13

²⁵ Rudra, N. & Haggard, S. (2005), Globalization, democracy and effective welfare spending in the developing World. *Comparative Political Studies* 38(9) 1015-1049.

พยายามผลักดันแนวเสรีนิยมกลไกตลาดสุดขั้ว เป็นรัฐบาลที่สร้างความเข้มแข็งของรัฐในด้านการปราบปรามประชาชนและการรักษาวินัยทางสังคม แต่พยายามตัดสวัสดิการ²⁶ แนวเสรีนิยมมักอ้างตลอดว่ารัฐสวัสดิการจำกัดเสรีภาพ ซึ่งเป็นคำโกหก

สวัสดิการทั้งหมดที่ประชาชนผู้ทำงานได้จากรัฐสวัสดิการไม่ใช่การกุศลหรือสิ่งที่คนรวย ผู้อุปถัมภ์ หรือกลุ่มทุน “ให้” กับคนจนแต่อย่างใด เพราะมูลค่าทั้งปวงที่ผลิตขึ้นในโลกมาจากการทำงานของมนุษย์เพื่อตัดแปลงทรัพยากรธรรมชาติ สวัสดิการถือว่าเป็น “ค่าแรงแบบสังคมที่ประชาชนร่วมกันบริโภค” (Collectively Consumed Social Wage)²⁷ ซึ่งแปลว่า การเรียกร้องรัฐสวัสดิการเป็นเพียงการเรียกคืนมูลค่าที่ควรจะเป็นของประชาชนอยู่แล้วตั้งแต่แรก ไม่ใช่การปล้นทรัพย์สินหรือเงินทองจากผู้อื่นแต่อย่างใด

5. ระบบภาษี

เราไม่สามารถกล่าวถึงรัฐสวัสดิการได้ตามลำพัง เพราะหลายคนกังวลว่าจะนำเงินมาจากไหนมาสร้างระบบนี้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องพิจารณาระบบภาษีด้วย โดยทั่วไปแล้วสำนักความคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberal) และสำนักความคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) จะมีมุมมองต่อภาษีต่างกัน จุดเริ่มต้นคือมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ และบทบาทของธุรกิจเอกชน

ฝ่ายเสรีนิยมมองว่ารัฐควรมีบทบาทน้อยและไม่ควรสร้างภาระให้เอกชนจากการเก็บภาษี สำนักนี้มองว่านักธุรกิจและคนรวยเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเขาควรมีแรงจูงใจในการประกอบธุรกิจ ดังนั้นควรมีโอกาสแสวงหากำไรหรือรายได้สูงสุดโดยไม่มีการจำกัด ถ้าจะเก็บภาษีก็ควรลด

²⁶ Deakin, N. (1987), *อ้างแล้ว*, หน้า 16

²⁷ Ferguson, I. et al. (2002), *อ้างแล้ว*, หน้า 34

ภาระให้กับคนรวยและเพิ่มภาระให้คนจนแทน สำนักเสรีนิยมจึงสนับสนุนการเก็บภาษี “ล้าหลัง” (Regressive Taxation) ในรูปแบบ “ภาษีทางอ้อม” (Indirect Taxation) ที่คนจนจ่ายโดยไม่รู้ตัว เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) หรือภาษีสุรา/บุหรี่ ซึ่งทำให้คนจนรับภาระสูง

ถ้าดูผิวเผินเราอาจคิดว่าภาษีทางอ้อมเป็นภาษีที่คนรวยจ่ายมากเพราะคนรวยซื้อของมากกว่าคนจน แต่ในความเป็นจริง เมื่อตรวจสอบดูว่าคนจนกับคนรวยจ่ายภาษีทางอ้อมเป็นสัดส่วนเท่าไรของรายได้และทรัพย์สินจะพบว่าคนจนจ่ายมากกว่าคนรวย การเก็บภาษีจากคนจนไม่ใช่สิ่งใหม่ เพราะในยุคก่อนทุนนิยมมีการเก็บส่วยจากไพร่และบังคับให้ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทน และทุกวันนี้รัฐไทยยังเก็บภาษีส่วนใหญ่จากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีทางอ้อมอื่นๆ ในรูปแบบ “ทำนาบนหลังคนจน”

ในประเทศอังกฤษภายใต้รัฐบาลเสรีนิยมใหม่ของ Thatcher ตั้งแต่ปี 1979 เป็นต้นไป มีการลดภาษีทางตรงที่เก็บจากรายได้คนรวยจากอัตราสูงสุด 98% เป็น 40% และจาก 33% เป็น 22% สำหรับอัตราปกติ ในขณะที่เดียวกันมีการเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มจาก 8% เป็น 17.5% ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมหาศาลระหว่างคนจนกับคนรวย

แนวคิดเสรีนิยมชอบอ้างว่าการเก็บภาษี “สูงเกินไป” เพื่อสร้างรัฐสวัสดิการ จะทำลายแรงจูงใจในการลงทุน แต่ไม่มีข้อมูลจากไหนในโลกที่เสนอว่ามีการถอนทุนออกไปจากประเทศพัฒนาที่มีรัฐสวัสดิการเพราะเหตุว่าภาษีสูงเกินไป ในทางตรงข้ามการที่รัฐเข้ามารับภาระในการจัดระบบสวัสดิการอย่างถ่วงหน้า ซึ่งเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงในการให้บริการกลับเป็นการลดภาระให้กับธุรกิจเอกชนในการซื้อบริการและสวัสดิการให้กับลูกจ้างต่างหาก²⁸

²⁸ Rogers , A. (1993), *อ้างแล้ว*, หน้า 26.

ระบบการเก็บภาษีรูปแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย เป็นระบบภาษีที่เก็บในลักษณะ "ก้าวหน้า" (Progressive Taxation) ภาษีก้าวหน้าเป็นภาษีที่เก็บโดยตรง (Direct Taxation) จากคนรวยและบริษัทในอัตราสูง โดยที่คนจนจ่ายน้อยหรือไม่จ่ายเลย บางครั้งมีการเก็บจากคนรวยในอัตราสูงเป็นพิเศษ (Super Tax) เพราะระบบภาษีแบบนี้มีสองวัตถุประสงค์คือ การหาเงินเข้าคลังเพื่อเป็นงบประมาณสำหรับรัฐสวัสดิการ และเพื่อลดระดับความเหลื่อมล้ำภายใต้แนวคิดที่ไม่ควรมีใครรวยเกินไปหรือจนเกินไปในสังคม ตัวอย่างภาษีทางตรงคือ ภาษีรายได้ ภาษีจากการขายหุ้น ภาษีมรดก ภาษีจากกำไรบริษัท ภาษีทรัพย์สิน และภาษีที่ดิน เป็นต้น

แต่การเก็บภาษีทางตรงแบบก้าวหน้าเป็นส่วนน้อยของภาษีทั้งหมดที่รัฐไทยเก็บ เพราะประมาณ 66% ของรายได้ภาษีของรัฐไทยมาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) และภาษีทางอ้อมอื่นๆ เช่น โภคภัณฑ์ภายใน (รวมภาษีสรรพสามิตหรือบุหรี่ ฯลฯ)²⁹ ซึ่งถือได้ว่าเป็น "ภาษีทางอ้อมแบบล้าหลัง" (Indirect Regressive Taxation) เพราะเก็บจากคนจน นโยบายภาษีแบบเสรีนิยมของรัฐไทยสะท้อนผลประโยชน์ของชนชั้นนำหรืออำมาตย์มาตลอด และทุกวันนี้ นักวิชาการอย่าง อัมมาร์ สยามวาลา ก็สนับสนุนภาษีรูปแบบนี้ เช่น ในกรณีที่มีการพูดกันว่าโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ขาดเงินงบประมาณ อัมมาร์ ก็เสนอว่า ควรเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มแทนที่จะเก็บภาษีเพิ่มจากคนรวย³⁰

จะเห็นได้ว่าถ้าจะลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมไทย และระดมรายได้ในการสร้างรัฐสวัสดิการ ต้องมีการปฏิรูประบบภาษีไทย เพื่อ

²⁹ สำนักงบประมาณสำนักนายกรัฐมนตรี (๒๕๔๘), "เอกสารงบประมาณฉบับที่ 2 งบประมาณรายรับประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๘", ที่เอลิฟิง จำกัด กทม.ฯ

³⁰ *Bangkok Post* 31/01/06

เน้นภาษีทางอ้อมในอัตราก้าวหน้า ในขณะที่เดียวกันควรมีการยกเลิกภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีทางอ้อมอื่นๆ ที่เป็นภาระกับคนจน จริงๆ แล้วถ้าเทียบประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์ หรือเกาหลีใต้ จะเห็นว่าไทยมีการเก็บภาษีก้าวหน้าทางตรงน้อย และโดยส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลไทยไม่ค่อยนิยมการเก็บภาษีเพื่อบริการประชาชน แต่จะเน้นการเก็บค่าบริการหรือการใช้กองทุนที่ลูกจ้างต้องจ่ายเงินสมทบมากกว่า ดังนั้นเราสรุปได้ว่า ถ้ามีการปฏิรูปภาษีจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้สำหรับการสร้างรัฐสวัสดิการในประเทศไทย

6. การโจมตีรัฐสวัสดิการจากแนวเสรีนิยม

“ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” ที่เคยมีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แตกสลายไปเมื่อระบบทุนนิยมโลกเริ่มมีวิกฤตเศรษฐกิจรอบใหม่กลางทศวรรษที่ 70³¹ สาเหตุที่มีการทำลาย “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” มีสองสาเหตุหลักคือ การใช้วิธีการกระตุ้นเศรษฐกิจแบบเคนส์ไม่ค่อยมีผลในการฟื้นเศรษฐกิจเท่าที่คาดไว้เพราะไม่สามารถแก้ไขสาเหตุที่สองได้ คือ “ปัญหาแนวโน้มการลดลงของอัตรากำไร”³² (The Tendency for the Rate of Profit to Fall) จริงๆ แล้วการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยภาครัฐมีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวปนๆ กัน แล้วแต่เงื่อนไขและปริมาณการใช้งบประมาณ บางครั้งรัฐบาลไม่พร้อมจะลงทุนเท่าที่ควรในโครงการต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพราะต้องเก็บภาษีสูง กรณียกเว้นคือการใช้งบประมาณในด้านการทหาร ซึ่งมีผลในการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงสงครามเย็นมาก อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่นโยบายรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาพื้นฐานทางโครงสร้างที่กำหนดให้อัตรากำไรลดลง ก็เพราะระบบทุนนิยมภายใต้กลไกตลาดและการแข่งขันบังคับให้มีการลงทุนในเครื่องจักรสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้อัตรากำไรลดลง

³¹ Harman, C. (1984), *Explaining the Crisis*. Bookmarks.

³² Neale, J. (2004), *What's wrong with America?* Vision, London. หน้า 11

เมื่อชนชั้นปกครองในหลายๆ ประเทศเผชิญหน้ากับการลดลงของอัตราค่าจ้างก็มีการหันมาประหยัดค่าใช้จ่ายในสวัสดิการสังคมและค่าจ้างต่างๆ ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 70 เป็นต้นไป เป็นยุคที่มีการรื้อฟื้นความนิยมในแนวคิดเสรีนิยมดั้งเดิม ซึ่งเรียกว่า แนวเสรีนิยมใหม่ (Neo-Classical หรือ Neo-liberal) การฟื้นตัวของเสรีนิยมในรูปแบบคลังกลไกตลาดเสรีดังกล่าว นำโดยนักคิด เช่น Milton Friedman และนำมาปฏิบัติโดยนักการเมือง เช่น Thatcher ในอังกฤษ หรือ Reagan ในสหรัฐ ซึ่งในที่สุดมีการสอดแทรกเข้าไปในนโยบายเศรษฐกิจขององค์กรระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลกและ I.M.F. แนวนี้มองว่า ควรมีการลดบทบาทรัฐ โดยเฉพาะบทบาทรัฐในการเก็บภาษีและบริการประชาชน ควรมีการทำลายสหภาพแรงงานเพื่อกดดันค่าแรง และรัฐควรมีหน้าที่เป็นแค่ผู้ดูแลกติกาของตลาดและให้บริการกับคนที่จนที่สุดในสังคมเท่านั้น³³

ในปี 1980 ซึ่งเป็นปีที่ Reagan ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐ C.E.O. (หรือผู้บริหารบริษัทระดับสูง) ของอเมริกาเกินเงินเดือนโดยเฉลี่ย 42 เท่า เงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานโรงงาน แต่ในปี 1998 C.E.O. ทั้งหมดเกินเงินเดือนมากกว่าพนักงานโรงงานถึง 419 เท่า³⁴ นอกจากนี้ในยุคประธานาธิบดี Clinton จำนวนพลเมืองอเมริกาที่ไม่มีประกันสุขภาพใดๆ เพิ่มขึ้นจาก 37 ล้านคนเป็น 43 ล้านคน เนื่องจากการจำกัดงบประมาณและสิทธิในสวัสดิการมากขึ้น³⁵ จะเห็นได้ว่าผลและเป้าหมายของนโยบายเสรีนิยมคือการโยกย้ายส่วนแบ่งของมูลค่าสังคมที่คนทำงานสร้างขึ้น เพื่อเข้ากระเป๋าคนรวยมากขึ้น

ยิ่งกว่านั้น ในยุคนี้ผู้นำพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยทั่วโลก เริ่มหมดความมั่นใจในจุดยืนเก่า มีการหันมารับความคิดเสรีนิยมใหม่ภายใต้เสื้อคลุม

³³ Deakin, N. (1987), *อ้างแล้ว*, หน้า 16, Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 307

³⁴ Neale, J. (2004), *อ้างแล้ว*, หน้า 73

³⁵ Neale, J. (2004), *ฟังอ้าง*, หน้า 85

ของ “แนวทางที่สาม” (Third Way) ที่ถูกเสนอโดยนักวิชาการอย่าง Anthony Giddens ดังนั้นพรรคการเมืองกระแสหลักในยุโรป ทั้ง “ซ้าย” และ “ขวา” เริ่มสร้าง “ฉันทามติเสรีนิยม” หรือที่บางคนเรียกว่า “ฉันทามติวอชิงตัน”

แต่ปัญหาใหญ่สำหรับนักการเมืองและนักวิชาการแนวเสรีนิยมใหม่คือ “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” ในหมู่พวกเขาอาจหายไป แต่ในพลเมืองทั่วไปยังมีการขึ้นชมและหวงแหนรัฐสวัสดิการต่อไป เพราะรัฐสวัสดิการมีผลชัดเจนในการเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำ³⁶ ทั้งหมดนี้หมายความว่าฝ่ายเสรีนิยมจะต้องเปิดศึกทางความคิดการเมือง เพื่อแสวงหาความชอบธรรมในการทำลายรัฐสวัสดิการ อย่างไรก็ตาม นักการเมืองต่างๆ รวมถึงฝ่ายเสรีนิยมสุดขั้วอย่าง Thatcher ไม่สามารถทำลายรัฐสวัสดิการได้จริง เพราะประเมินว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดการลุกฮือครั้งใหญ่หรืออย่างน้อยเขาจะเสียคะแนนเสียงและแพ้ในการเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้แนวเสรีนิยมจึงจำเป็นต้องสอดแทรกกลไกตลาดเข้าไปในระบบรัฐสวัสดิการเดิม³⁷

การสอดแทรกกลไกตลาดและแนวเสรีนิยม เข้าไปในระบบรัฐสวัสดิการทำโดยหลายวิธี เช่น

- การสร้างตลาดภายในระบบรัฐสวัสดิการ (**Internal Market**) โดยการแยกผู้ซื้อบริการ (Purchaser) ออกจากผู้ให้บริการ (Provider)³⁸ เช่น คลินิกหรือองค์กรท้องถิ่นจะมีงบประมาณก้อนหนึ่งจากรัฐ และต้องซื้อบริการจากโรงพยาบาลหรือท้องถิ่นอื่น หรือในกรณีสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยจะมีงบประมาณก้อนหนึ่งที่ต้องไปจัดการเอง

³⁶ สุรพล (๒๕๔๗), *อ้างแล้ว*, หน้า 245

³⁷ Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 3, 59

³⁸ Webster, C. (1998), *The National Health Service. A Political History*. Oxford University Press. หน้า 188

อาจมีการซื้อบริการจากภาครัฐหรือจากภาคเอกชนได้ ในระบบเดิมรัฐบาลกลางจะวางแผนให้งบประมาณกับหน่วยงานต่างๆ ตามความจำเป็นจริง โดยไม่จำกัดการให้บริการ หน่วยงานย่อยๆ ในระบบรัฐสวัสดิการจะไม่คิดบัญชีระหว่างกัน และการทำงานจะเน้นการให้บริการทางแพทย์หรือการศึกษาที่มีคุณภาพดีเป็นหลัก แต่สำหรับพวกเสรีนิยม ข้อดีของระบบกลไกตลาดภายในคือรัฐบาลกลางสามารถลดงบประมาณได้ และถ้าคุณภาพการบริการเลวลงก็จะกลายเป็นความผิดของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งหรือโรงเรียนแห่งหนึ่ง “ไม่สามารถบริหารงบประมาณได้” ยิ่งกว่านั้นมันเป็นการเปิดช่องให้บริษัทเอกชนเข้ามาแสวงหากำไรผ่านการรับเหมา ผู้ที่ได้ประโยชน์คือคนรวยที่จ่ายภาษีน้อยลง และบริษัทเอกชนที่มีโอกาสหากินเพิ่มขึ้น แต่ในทางปฏิบัติประชาชนส่วนใหญ่เสียประโยชน์เพราะคุณภาพการให้บริการแยลง และที่แย่ที่สุดคือมีการทุ่มเททรัพยากรในการจ้างนักบัญชีและผู้บริหารเพิ่ม ในขณะที่ลดบุคลากรด้านการแพทย์หรือด้านการสอน

ในประเทศอังกฤษระหว่างปี 1981 ถึง 1996 สัดส่วนพยาบาลต่อนักบัญชีในระบบสาธารณสุขลดลงจาก 3.5 : 1 เป็น 2.5 : 1³⁹ ยิ่งกว่านั้นค่าใช้จ่ายในการบริหารระบบ ซึ่งเดิมต่ำมากคือ 5% ของงบประมาณสาธารณสุขก่อนปี 1980 เพิ่มเป็น 12% ในปี 1999 และสาเหตุหลักคือการขยายตัวอย่างรวดเร็วของผู้บริหารจาก 1,000 คนในปี 1986 เป็น 26,000 คนในปี 1995⁴⁰ และทั้งหมดนี้กระทำภายใต้ข้ออ้างเท็จว่ากำลังเพิ่มทางเลือกให้ประชาชนผ่านระบบตลาด⁴¹

ถ้าเรามาดูระบบ 30 บาทรักษาทุกโรคในไทย เราจะเห็นว่ามี การตั้งระบบตลาดภายในและซื้อบริการจากเอกชนตั้งแต่แรก ซึ่งช่วยทำให้

³⁹ Webster, C. (1998), *พียงอ้าง*, หน้า 204

⁴⁰ Webster, C. (1998), *พียงอ้าง*, หน้า 203

⁴¹ Webster, C. (1998), *พียงอ้าง*, หน้า 202

ประสิทธิภาพของระบบต่ำ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าข้อเสนอให้นำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ และผลักดันจนสำเร็จภายใต้เผด็จการ คมช. สอดคล้องกับรูปแบบการทำลายรัฐสวัสดิการในอังกฤษและที่อื่น เพราะเป้าหมายหลักในที่สุดคือการลดงบประมาณรัฐและการเพิ่มภาระให้กับนักศึกษาและครอบครัวของเขา

ในสหรัฐอเมริกา วิธีเพิ่มอิทธิพลของกลไกตลาดและนักบัญชีในระบบสาธารณสุขของบริษัทเอกชนและองค์กรภาครัฐ ทำโดยการโอนระบบประกันสุขภาพเข้าสู่ “องค์กรบริหารสุขภาพ” (Health Management Organisations หรือ H.M.O.) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการควบคุมบัญชีกองทุนแทนการเน้นความจำเป็นในด้านสุขภาพอนามัย⁴²

- การผลักดันให้ประชาชนใช้บริการของภาคเอกชนมากขึ้น เช่น ผลักดันให้ประชาชนประกันตนเองสำหรับวัยชรา กับบริษัทเอกชน และการสนับสนุนระบบสมทบกองทุนสวัสดิการแทนการเก็บภาษี ในความเป็นจริงระบบการประกันสังคมของเอกชนต่างจากรัฐสวัสดิการ เพราะมีประสิทธิภาพต่ำและค่าใช้จ่ายสูง⁴³ ยิ่งกว่านั้นกองทุนบำเหน็จบำนาญของเอกชนอาศัยการสร้างกำไรจากการลงทุนในตลาดหุ้น ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงสูง ในปัจจุบันประชาชนอังกฤษหลายล้านคนที่ถูกบังคับหรือชักชวนให้ย้ายออกจากระบบรัฐสู่ระบบเอกชนกำลังพบว่าจะไม่ได้อะไรเลยในวัยชรา เพราะโครงการบำเหน็จบำนาญของเขาล้มละลาย ยิ่งกว่านั้นมียุทธวิธีที่บริษัทเอกชนต้องล้มละลายไปเพราะผู้บริหารระดับสูงโก่งกิน และเมื่อบริษัทล้มละลาย กองทุนบำเหน็จบำนาญก็สูญหายไป ตัวอย่างที่ชัดเจนคือกรณีของ Robert Maxwell ในอังกฤษ และ Enron ในสหรัฐ⁴⁴

⁴² Neale, J. (2004), *อ้างแล้ว*, หน้า 84

⁴³ Webster, C. (1998), *อ้างแล้ว*, หน้า 153

⁴⁴ Minns, R. & Sexton, S. (2006), *Too many grannies? Private pensions corporate welfare & insecurity*. Corner House Briefing, 35.

การนำกลไกตลาดและบริษัทเอกชนเข้ามาในรัฐสวัสดิการมีอีกหลายรูปแบบ ที่สำคัญคือการรับเหมาช่วงหรือซื้อบริการจากบริษัทเอกชน ในเกือบทุกกรณีจะมีการประหยัดค่าใช้จ่ายให้รัฐผ่านการกดค่าแรง และลดคุณภาพของการให้บริการ บางครั้งมีการให้องค์กรอาสาสมัครเอกชน หรือ เอ็นจีโอ เข้ามาให้บริการแทนภาครัฐ โดยที่อาสาสมัครดังกล่าว จะได้เงินเดือนต่ำ และขาดประสบการณ์และมีมือในด้านการบริการสังคม⁴⁵

- **การเปลี่ยนระบบสวัสดิการจากระบบถ้วนหน้าไปสู่ระบบที่จำกัดสิทธิ และเน้นคนบางกลุ่ม (Welfare Targeting)**

สำนักคิดเสรีนิยมต้องการลดภาระการจ่ายภาษีสำหรับคนรวย ซึ่งหมายความว่าต้องการลดการบริการประชาชนโดยภาครัฐ บ่อยครั้งสำนักนี้ต้องการให้มีการจำกัดสิทธิในการรับบริการให้กับคนจนระดับล่างสุด โดยยกเลิกสวัสดิการถ้วนหน้า วิธีการนี้เรียกว่า “การตั้งกลุ่มเป้าหมาย” (Targeting) และมักจะมีการอ้างว่าวิธีการนี้มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือคนจนซึ่งมีความต้องการสูงสุด แต่ในความเป็นจริงการตั้งกลุ่มเป้าหมายแทนระบบถ้วนหน้ามีข้อเสีย 4 ประการคือ หนึ่ง มันทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพราะคนจนต้องไปแบมือขอความเมตตาผ่านการพิสูจน์ความจน สอง มันนำไปสู่ระบบการบริการสองชั้นที่บริการคนจนในคุณภาพต่ำเพราะอาศัยเงินรัฐ สาม มันสิ้นเปลืองทรัพยากรและงบประมาณเพราะต้องมีการจ้างเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานความยากจนแท้ของผู้มาขอบริการ (ในระบบถ้วนหน้าแค่เป็นพลเมืองก็รับบริการได้) และในประการสุดท้าย ผู้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดคือคนรวยที่ได้รับการลดหย่อนภาษี

คำแนะนำขององค์กรระหว่างประเทศในยุคนี เช่น ธนาคารโลก จะสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมใหม่ มีการเสนอว่ารัฐบาลในประเทศยากจนควร

⁴⁵ Ferguson, I. et al. (2002), อ้างแล้ว, หน้า 162

ลงทุนในระบบสาธารณสุขในระดับต่ำสุดเพื่อคนยากจนเท่านั้น อะไรนอกเหนือจากนี้ควรให้ฝ่ายเอกชนเป็นคนทำโดยเก็บค่าบริการ แต่ภาคเอกชนมีประสิทธิภาพต่ำมากในการให้บริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ในสหรัฐอเมริกาประชากรยากจน 43 ล้านคนไม่มีการประกันสุขภาพเลย เพราะไม่มีรัฐสวัสดิการ และสหรัฐเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลก⁴⁶

มูลนิธิ Joseph Rowntree Foundation ในอังกฤษรายงานผลการวิจัย ในปี 1997 และ 2002 เกี่ยวกับผลกระทบของรัฐสวัสดิการต่อประชาชนในระดับต่างๆ ปรากฏว่าสวัสดิการ “ถ้วนหน้า” หลายรูปแบบ มีเป้าหมายช่วยคนจนฝังอยู่ในระบบโดยอัตโนมัติ เช่น สวัสดิการที่เกี่ยวกับเด็ก การศึกษา คนชรา และคนที่ต้องลาป่วย มักจะมีผลสูงสุดในการปกป้องคุณภาพชีวิตของคนจน โดยที่ไม่ต้องมีกฎเกณฑ์หรือการพิสูจน์ความยากจนเลย ทั้งนี้เพราะครอบครัวที่มีบุตร หรือบุคคลที่เกษียณหรือป่วยมีแนวโน้มจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่ากลุ่มอื่นอยู่แล้ว แต่ข้อสรุปที่สำคัญกว่านั้นคือ เมื่อมีการตั้งเป้าหมายการให้สวัสดิการแทนสวัสดิการถ้วนหน้า คนที่ได้ประโยชน์สูงสุดคือคนรวยและชนชั้นกลาง เพราะการประหยัดสวัสดิการนำไปสู่การลดภาษีให้กลุ่มนี้⁴⁷

⁴⁶ Lister, J. (2005), Health Policy Reform: Driving the Wrong Way?

⁴⁷ Sefton, T. (1997), *The Changing Distribution of the Social Wage*. STICERD Occasional Paper 21, London School of Economics. Quoted in Joseph Rowntree Foundation, *Findings- Social Policy Research 114*, 1997. <http://www.jrf.org.uk/default.asp> (ค้น 19/06/06).

Sefton, T. (2002), Recent changes in the distribution of the social wage. CASE Paper 62, London School of Economics.

<http://sticerd.lse.ac.uk/publications/casepapers.asp>. Quoted in Joseph Rowntree Foundation *Findings- RefD42*, 2002. <http://www.jrf.org.uk/default.asp> (ค้น 19/06/06).

ในประเทศไทย นักเศรษฐศาสตร์อย่าง สมภพ มานะรังสรรค์ จะสนับสนุนการจำกัดสิทธิในการให้สวัสดิการเพื่อประหยัดงบประมาณ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ตามแนวเสรีนิยมใหม่⁴⁸ และหลังจากที่เผด็จการ คมช. ประกาศว่าจะยกเลิกการเก็บค่าบริการ 30 บาท แต่ไม่มีข้อเสนอเรื่องการเก็บภาษีเพิ่ม ก็มีนักวิชาการหลายคนเสนอว่า ในอนาคตคงต้องเก็บค่าบริการสูงจากคนที่ไม่ได้ยากจนที่สุด (Co-payments)

7. การเปิดศึกทางความคิดของฝ่ายขวากายใต้ขยายเสรีนิยม

การโจมตีรัฐสวัสดิการของฝ่ายเสรีนิยมต้องค่อยๆ ทำ และต้องพยายามสอดแทรกเข้าไปในระบบ โดยอ้างว่าเป็นการ “ปฏิรูป” (ไม่ใช่ “ทำลาย”) เพราะประชาชนไม่มีวันยอมให้รัฐบาลทำลายรัฐสวัสดิการอย่างเปิดเผย ในปัจจุบันเราเห็นการประท้วง นัดหยุดงานเพื่อปกป้องรัฐสวัสดิการจาก “การปฏิรูป” (การทำลาย) ในฝรั่งเศส กรีซ สเปน เยอรมัน และอังกฤษ

พร้อมๆ กับการค่อยๆ ทำลายรัฐสวัสดิการ ฝ่ายเสรีนิยมพยายามเปิดศึกทางความคิดอีกด้วย โดยการเสนอ “นิยาย” เกี่ยวกับรัฐสวัสดิการที่มีการส่งถ่ายกันผ่านองค์กรระหว่างประเทศ นักวิชาการ และมหาวิทยาลัยต่างๆ นิยายเหล่านี้ถูกเสนอในประเทศไทยและที่อื่น เหมือนกับว่าเป็น “ข้อมูลวิทยาศาสตร์” แต่ในความเป็นจริงมักจะเป็น “ความเชื่อ” ของฝ่ายเสรีนิยมมากกว่า ตัวอย่างนิยายสำคัญๆ มีดังนี้

7.1 “กลไกตลาดมีประสิทธิภาพในการให้บริการมากกว่าภาครัฐ”
นิยายอันนี้เป็นความพยายามอย่างหยาบๆ ที่จะลดบทบาทรัฐ ลดการเก็บภาษีจากคนรวย และเพิ่มกำไรภาคเอกชนผ่านการให้สวัสดิการในระดับที่น้อยที่สุด แต่ไม่มีข้อมูลจากที่ไหนในโลกที่ยืนยันความเชื่อนี้ คำใช้จ่ายต่อหัว

⁴⁸ Bangkok Post, 16/02/2005

ในระบบสาธารณสุขแบบอิงเอกชน ที่เน้นการประกันตน แทนการเก็บภาษีในระบบถ้วนหน้าของรัฐ มักจะสูงกว่าเสมอ และสาเหตุสำคัญคือการจ้างคนมาบริหารระบบอย่างสิ้นเปลือง⁴⁹ ระบบสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกาที่ใช้ระบบเอกชนเป็นหลักแพงกว่าระบบอังกฤษสองเท่า(เมื่อเทียบค่าใช้จ่ายต่อหัว) และไม่ครอบคลุมคนจนหลายล้านคน ซึ่งหมายความว่าในด้านประสิทธิภาพของการให้บริการกับผู้มีประกัน และประสิทธิภาพในการดูแลประชากรระบบกลไกตลาดของอเมริกาล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ถ้าเปรียบเทียบคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขสหรัฐกับระบบของประเทศอื่นจะพบว่าสหรัฐอยู่ในอันดับที่ 70 ของโลก ในขณะที่ประเทศที่มีรัฐสวัสดิการหรืออย่างน้อยระบบถ้วนหน้าที่บริหารโดยรัฐอยู่ในอันดับ 1 ถึง 25⁵⁰

ข้อมูลจากทั่วโลกในระบบการบริการอื่นๆ เช่น การเก็บขยะ การศึกษา และสาธารณสุขไปโรค ก็พิสูจน์ว่าภาคเอกชนและกลไกตลาดมีประสิทธิภาพต่ำในการบริการประชาชนทั้งหมด⁵¹ แต่เป็นที่น่าแปลกใจที่นักวิชาการฝ่ายเสรีนิยมยังท่องสูตรความเชื่อเดิมๆ แบบนกแก้วอยู่อย่างพร่ำเพรื่อ

7.2 “ถ้าสวัสดิการสูงเกินไปคนจะขี้เกียจ

ถ้าบริการฟรีคนจะใช้เกินความจำเป็น”

นิยายนี้เป็นนิยายที่แสดงอคติของฝ่ายเสรีนิยมต่อคนจนอย่างแรง คนหนึ่งที่เคยท่องสูตรนี้คือนายภูมิพล ที่ไม่เคยขยันทำงานเลี้ยงชีพตนเองเลย

ในประการแรก คนรวยและอภิสิทธิ์ชนแต่ไหนแต่ไรเชื่อว่าคนจนจะขี้เกียจ “ถ้าไม่เชื่อนต์ ขู จ่องดู หรือชักชวนด้วยเงิน” แต่ในความเป็นจริง

⁴⁹ Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 58 และ Webster, C. (1998), *อ้างแล้ว*, หน้า 59

⁵⁰ World Health Organisation (2001), *World Health Report*. Koichi Kawabuchi (2004), *Health Care for Everyone. Asia Pacific Perspectives (Japan)* 1 (12), 14-15.

⁵¹ Deakin, N. (1987), *อ้างแล้ว*, หน้า 177

คนที่ทำงานหนักสุดและนานสุดในสังคมคือคนจน ในขณะที่คนรวยลอยเหมือนกาฝากอยู่เหนือสังคม

อัตราว่างงานในสังคมไม่ได้ขึ้นลงตามความขี้เกียจของคน แต่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจ คนส่วนใหญ่ต้องการงาน ต้องการศักดิ์ศรีที่มาจากการทำงาน และครอบครัว ไม่ใช่ว่าอยากนอนอยู่บ้านไม่ทำอะไร ดังนั้นการกดระดับสวัสดิการในยุคที่อัตราว่างงานสูง ไม่มีผลอะไรนอกจากการเพิ่มความเดือดร้อนกับคนที่โชคร้ายตกงานในสังคมเท่านั้น การมีรัฐสวัสดิการที่สร้างคุณภาพชีวิตให้ทุกคนไม่เคยลดประสิทธิภาพการทำงานของสังคมตรงกันข้าม กลับเพิ่มประสิทธิภาพของเศรษฐกิจโดยรวม⁵² การที่คนยากคนจนต้องตกงานยากลำบากและเสียศักดิ์ศรีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทำลายกำลังใจในการทำงานต่างหาก

ฝ่ายเสรีนิยมชอบอ้างถึงการ “โกงระบบ” ของผู้รับสวัสดิการ ซึ่งเกิดขึ้นบ้าง แต่ถ้าดูสถิติจริง จำนวนเงินที่ประชาชนมีสิทธิ์เบิกจากรัฐสวัสดิการแต่เลือกไม่เบิก มีมากกว่าจำนวนเงินที่ถูกโกงจากระบบ และจำนวนเงินที่คนรวยโกงผ่านการหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีมากยิ่งขึ้นอีก

ข้อเสนอของแนวเสรีนิยมที่ว่า “ถ้าให้บริการฟรีคนจนจะไปใช้มากเกินไปโดยไม่มีเหตุผล” เป็นข้อเสนอที่ถูกคนจนอย่างถึงที่สุด นักวิชาการเหล่านี้มองว่าตาสีตาสาโง่ ขอบไปหาหมอยาทุกวันโดยไม่มีเหตุผล ซึ่งไม่เคยปรากฏเป็นจริงที่ไหนเลย

7.3 “รัฐสวัสดิการตะวันตกล้มเหลวเพราะคนชรามีมากเกินไป”
ทุกวันนี้ นักวิชาการและนักการเมืองเสรีนิยมกำลังเสนอว่าพ่อแม่เรา หรือคนชราทั่วไปในสังคม “เป็นภาระ” เพราะดันทะเลาะไปมีสุขภาพดีและอายุ

⁵² Lowe, R. (1999), อ้างแล้ว, หน้า 299

ยืนนานกว่าสมัยก่อน ความคิดนี้นอกจากจะไม่ระลึกถึงบุญคุณที่เราควรจะมีต่อคนทำงานรุ่นก่อน ที่สร้างเศรษฐกิจเราให้เจริญแล้ว ยังเป็นความเชื่อเท็จที่เสนอไปเพื่อเพิ่มอัตรากำไรให้บริษัทและกลุ่มทุน เพราะพวกนี้กำลังเสนอว่าบำนาญบำนาญของคนชรา “แพงเกินไป” ในยุโรปความเชื่อนี้นำไปสู่การยืดเวลาทำงาน มีการพยายามขยายอายุเกษียณ และมีการกดระดับสวัสดิการอีกด้วย ในประเทศไทยรัฐบาลเริ่มมีการพูดว่าคนแก่ “เป็นภาระ” ด้วย⁵³ ทั้งๆ ที่คนชราในไทยไม่เคยได้สวัสดิการเพียงพอ และทั้งๆ ที่พวกอำมาตย์ใช้ชีวิตอย่างสุขสบายจากภาษีเรา

ข้อมูลที่พวกเสรีนิยมนำมาใช้เพื่อสนับสนุนความเชื่อเท็จนี้ คือสัดส่วนระหว่างคนทำงานกับคนชราที่ลดลง สัดส่วนนี้ลดลงเพราะคนมีแนวโน้มจะมีลูกน้อยและคนแก่มีอายุยืน ดังนั้นอัตราการขยายตัวของประชากรจะช้าลง แต่สิ่งที่พวกเสรีนิยมไม่เคยอยากพิจารณาคือในขณะที่สัดส่วนคนทำงานลดลง ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าใน 50 ปีข้างหน้าคนทำงานจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยสองเท่า⁵⁴ ซึ่งแปลว่าคนทำงานสามารถเลี้ยงดูคนชราได้มากขึ้นสองเท่า⁵⁵ นอกจากนี้ในทุกประเทศการชะลอของอัตราที่เกิดที่ทำให้สัดส่วนคนชราเพิ่มขึ้นเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราว เพราะในที่สุดสัดส่วนนั้นจะคงที่และไม่เปลี่ยนอีกอย่างเช่นในกรณีอังกฤษซึ่งมีคนชรา 20% เหมือนกับ 20 ปีก่อน และที่สำคัญในประเทศที่อัตราการเกิดตกต่ำกว่าอัตราการตายเป็นเวลานาน การขาดแรงงานแก่ได้โดยการเปิดพรมแดนต้อนรับคนงานจากที่อื่นได้⁵⁶

⁵³ *Bangkok Post*, 10/02/2003

⁵⁴ Kimber, C. (2004), *This is how we can defend our pensions*. *Socialist Worker* 18 December 2004.

⁵⁵ Shaw, F. (2002), Is the ageing population the problem it I made out to be? *Foresight* (4) 3, 4-11. Lowe, R. (1999), *อ้างแล้ว*, หน้า 76

⁵⁶ Minns, R. & Sexton, S. (2006), *อ้างแล้ว*

“วิกฤตของกองทุนบำเหน็จบำนาญ” ที่นักการเมืองและนักวิชาการเสรีนิยมพูดถึง ไม่ได้มาจากการที่มีคนชรามากเกินไปแต่อย่างใด แต่มาจากการที่รัฐบาลในประเทศพัฒนาแล้วงบประมาณรัฐที่ควรใช้ในการสนับสนุนกองทุนดังกล่าว และไม่ยอมเก็บภาษีในอัตราเต็มสมัยที่เริ่มสร้างรัฐสวัสดิการประเด็นเรื่องคนชราเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการแบ่งมูลค่าในสังคมที่คนทำงานสร้างขึ้น⁵⁷ แนวคิดเสรีนิยมต้องการจะรื้อสัเพื่อใฝ่ฝ่ายนายทุนได้ส่วนแบ่งมากขึ้นจากคนทำงาน ผลก็เห็นชัดที่สุดในสหรัฐอเมริกาเพราะระดับรายได้ของคนธรรมดาในสหรัฐในปี 1993 แล่งกว่า 20 ปีก่อนและคนงานสหรัฐส่วนใหญ่ต้องทำงานเพิ่มอีกหลายวันต่อปี ในขณะที่เดียวกันสัดส่วนมูลค่าการผลิตที่ตกกับผู้บริหารและเจ้าของทุนมีการเพิ่มขึ้นมหาศาล⁵⁸

7.4 “รัฐสวัสดิการสร้างวัฒนธรรมการพึ่งพา”

แนวคิดหลอกลวงนี้ดูถูกคนจนเช่นกัน และในไทยมักจะออกมาจากปากนักวิชาการ “สลิม”

รัฐสวัสดิการเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพลเมือง และในการสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการพึ่งพาในทางตรงข้ามสังคมใดที่มีคนจนมากเพราะไม่มีรัฐสวัสดิการ จะมีปัญหาของการที่คนจนต้องถูกบังคับให้พึ่งพามูลนิธิ การกุศล หรือความเมตตาของผู้อุปถัมภ์ ยิ่งกว่านั้นในสังคมทุนนิยมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ คนกลุ่มหนึ่งได้ทรัพย์สินมหาศาลจากการเป็นเจ้าของหุ้นหรือเงินทุนโดยไม่ได้ลงมือทำงานเอง คนกลุ่มนี้ต่างหากที่พึ่งพาการทำงานของคนส่วนใหญ่และเป็นกลุ่มคนที่ ปรีดี พนมยงค์ เคยเรียกว่า “กาฝากสังคม”⁵⁹

⁵⁷ Minns, R. & Sexton, S. (2006), *พึ่งอ้าง*

⁵⁸ Callinicos, A. (2000), *อ้างแล้ว*, หน้า 10

⁵⁹ ปรีดี พนมยงค์ (๒๔๗๕), “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”, *อ้างแล้ว*

8. ปัญหาของนโยบายประชานิยมที่ไม่ใช่รัฐสวัสดิการ

ปัญหาสำคัญของนโยบายประชานิยมของ *ไทยรักไทย* คือการใช้แนวคิดเสรีนิยมพร้อมกับการให้สวัสดิการ เห็นชัดในสามกรณีคือ ในประการแรก ไม่มีการเก็บภาษีก้าวหน้าจากคนรวยในระดับที่ควรเพื่อสร้างระบบสวัสดิการ และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้นความยากจนจึงยังเป็นปัญหาเรื้อรัง ในประการที่สอง มีการนำกลไกตลาดเข้ามาในสังคมมากขึ้นผ่านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและมหาวิทยาลัย และการเซ็นสัญญา F.T.A. ในกรณีหลังอดีตเจ้าหน้าที่องค์การอนามัยโลก (W.H.O.) William Aldis ซึ่งให้เห็นว่าการยอมรับสิทธิผูกขาดของบริษัทยาในสัญญา F.T.A. กับสหรัฐ ทำให้ราคา ยาแพงขึ้นและทำลายประสิทธิภาพของโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค⁶⁰ และหลังจากที่ William Aldis เขียนบทความนี้ลงหนังสือพิมพ์ Bangkok Post รัฐบาลสหรัฐก็กดดันให้เขาถูกย้ายตำแหน่ง

ประเด็นสุดท้าย ที่นโยบายประชานิยมมีปัญหาคือการนำ “ตลาดภายใน” (Internal Market) เข้ามาใช้ในระบบ 30 บาท ซึ่งประกอบกับการให้งบประมาณต่อหัวคนไข้ต่ำเกินไป⁶¹ ทำให้โรงพยาบาลบางแห่งขาดเงิน และรักษาคนไข้ตามความจำเป็นจริงไม่ได้ ถ้าจะแก้ปัญหานี้ควรมีการตัดตลาดภายในออกไป ควรมีการนำโรงพยาบาลเอกชนมาเป็นของรัฐ และควรมีการให้งบประมาณตามความต้องการและความจำเป็นจริง การนำโรงพยาบาลเอกชนมาเป็นของรัฐไม่ใช่การปล้นทรัพย์สิน แต่เป็นการนำบริการสาธารณะมาภายใต้การดูแลของส่วนรวม ปัจจุบันนี้โรงพยาบาล

⁶⁰ Aldis, W.L. (2006), It could be a matter of life and death. *Bangkok Post*, Opinion/Thai-US Trade Negotiations.

⁶¹ Evans, D.B., Tandon, A., Murray, C.J.L. & Lauer, J.A. (2001), Comparative efficiency of national health systems: cross national econometric analysis. *British Medical Journal* 323, 11/08/2001 หน้า 307, เสนอว่า ถ้าจะสร้างระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพต้องลงทุนค่าใช้จ่ายต่อหัวประชากรมากกว่า 3,560 บาท

เอกชนอยู่ได้เพราะพึ่งพาเงินส่วนรวมในโครงการ 30 บาทและประกันสังคม อยู่แล้ว และยิ่งกว่านั้นโรงพยาบาลเหล่านี้ต้องอาศัยทรัพยากรของรัฐที่ใช้ผลิตแพทย์และพยาบาลอีกด้วย ดังนั้นโรงพยาบาลต่างๆ ไม่ควรเป็นแหล่ง กินกำไรโดยบริษัทเอกชนเลย

9. เราจะรณรงค์ให้เกิดรัฐสวัสดิการอย่างไร

รัฐสวัสดิการสร้างได้ในประเทศไทย แต่ก่อนที่เราจะรณรงค์เรื่องนี้เราต้อง แยกแยะแนวคิดรัฐสวัสดิการออกจากแนวคิดกลไกตลาดของเสรีนิยมใหม่ เพราะรัฐสวัสดิการที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของพลเมืองอย่างถ้วนหน้าและ ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่สามารถสร้างขึ้นผ่านแนวคิดของกลุ่มคนที่ต้องการ ปกป้องอภิสิทธิ์ของคนรวย อำมาตย์ และกลุ่มทุนได้ ดังนั้นเราควรจะเข้าใจ ว่าเวลาที่นักการเมือง พรรคประชาธิปัตย์ พูดถึง “การสร้างสวัสดิการ” เขาแค่โกหก หรือหมายถึงสวัสดิการสำหรับคนจนที่ไม่ใช่ “รัฐสวัสดิการ”

เราไม่สามารถใช้ข้อมูลจากโลกจริงมาเปลี่ยนใจนักการเมืองเสรีนิยมได้ ด้วยการถกเถียงเรื่องประสิทธิภาพของภาครัฐหรือตลาดในการให้สวัสดิการ เพราะพวกนี้มีความตั้งใจที่จะปกป้องผลประโยชน์ของคนรวยโดยการ หลอกลวงคนส่วนใหญ่ที่จะเสียผลประโยชน์ตั้งแต่แรก เราจะต้องสร้างและ อาศัยพลังขององค์กรของภาคประชาชน เช่น ขบวนการแรงงาน และ ขบวนการคนเสื้อแดง เพื่อรณรงค์เรื่องนี้ ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะสร้าง รัฐสวัสดิการมานานและมีปัญญาชนไทยเสนอให้สร้างมากกว่า 70 ปี แต่อุปสรรคหลักคืออุปสรรคทางการเมือง โดยเฉพาะพวกอำมาตย์ ดังนั้น ข้อสรุปสำคัญในการสร้างรัฐสวัสดิการในไทยสำหรับวันนี้คือ เราต้องมี อำนาจต่อรองเพื่อการกดดันและล้มรัฐอำมาตย์ด้วย

บทที่ 7

เรื่องส่วนตัว

คิดถึงพ่อ คิดถึงคนเชื่อป่วย

ผมจำไม่ได้ว่าพ่อผมเสียชีวิตในวันที่เท่าไรปีไหน ถ้าจะค้นหาข้อมูลก็คงค้นได้ แต่ผมจำเหตุการณ์ได้ จ้างงานศพได้ และจำได้ว่าผมไปซื้อต้นลำทมดอกสีขาว มาปลูกไว้เพื่อระลึกถึงพ่อ ที่บ้านซอยอารี ซึ่งเป็นบ้านที่พอกับแม่อาศัยอยู่หลายปี มันเป็นบ้านที่ผมเกิดด้วยเพราะตอนนั้นแม่ไม่ยอมไปคลอดที่โรงพยาบาล บ้านซอยอารีนี้เป็นบ้านไม้ชั้นเดียววงตงาม แต่คนอย่างจอมพล สฤษดิ์ เผด็จการทหารจอมโก่งกิน มองว่า “เล็กไปไม่หุพอ” เลยอาสาจะซื้อบ้านใหม่ให้พ่อ พ่อไม่ยอม

ผมจ้างงานศพพ่อผมได้ที่จัดที่ธรรมศาสตร์ทำพระจันทร์ ผมมีหน้าที่นำอัฐิของพ่อที่พี่ชายนำมาจากอังกฤษไปในงานนี้ ผมขับรถนิสสันเก่าของผมมาที่ประตูหน้าธรรมศาสตร์ เพราะผมไม่มีรถอื่น ไม่มีคนขับรถ ยามและเจ้าหน้าที่ธรรมศาสตร์ไม่ให้ผมเข้า! เพราะมองว่ารถเก่าแบบนี้ไม่มีทางนำอัฐิของ ดร.ป๋วย มาได้ แต่เขาสีว่าพ่อผมขับรถธรรมดาๆ มาตลอด ไม่ชอบอะไรที่แพงเกินเหตุ วันนั้นผมใส่เสื้อผ้าไหมไทยตัวที่ดีที่สุดที่ผมมีงานนี้ บังเอิญมันสีแดงเข้มๆ นสพ. ไทยรัฐ ต่ำผมว่าผมเอาการเมืองตัวเองมาสร้างภาพ!

เหตุการณ์แบบนี้ทำให้ผมระลึกถึงประโยคหนึ่งของ เลนิน นักปฏิวัติรัสเซียที่ผมชื่นชม ตอนต้นๆ ของหนังสือ *รัฐกับการปฏิวัติ* เลนิน เขียนไว้

เกี่ยวกับ คาร์ล มาร์คซ์ ว่าในยุคที่นักปฏิวัติหรือนักต่อสู้ยังมีชีวิต ฝ่ายชนชั้นปกครองจะคอยปราม ด่า ทำร้าย อย่างต่อเนื่อง แต่พอตายไปแล้วก็นำความคิดมาบิดเบือนให้เป็นเรื่องตรงข้าม เพื่อไม่ให้อันตรายต่อผู้มีอำนาจ

พ่อผมไม่ใช่มาร์คซิสต์ ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ผมพูดบ่อย บางครั้งออกโทรทัศน์ผมก็พูดอย่างนี้ แต่ผมเองเป็นสังคมนิยมมาร์คซิสต์ประเภทที่คัดค้านเผด็จการ สตาลิน-เหมาเจ๋อตุง พ่อผมเป็นแนวสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) แบบที่สร้างรัฐสวัสดิการในยุโรปตะวันตก พ่อผมนับถืออาจารย์ปรีดีด้วย และรู้จักเป็นส่วนตัว

หลายคนในขบวนการเสื้อเหลือง *พันธมิตรฯ* มักจะขึ้นเวทีแล้วอ้างว่าเขาเคารพพ่อผม แล้วด่าผมว่าไม่เหมือนพ่อ บางคนก็มองว่าผม “ชิงหมาเกิด” คนอย่างบรรจง นะแส นักเอ็นจีโอ จากสงขลา หรือ พิภพ ธงไชย อ้างว่าชื่นชม ดร.ป๋วย แต่เขาเองไปจับมือกับเผด็จการ ชื่นชมรัฐประหาร และดูถูกคนจนที่ลงคะแนนให้ *ไทยรักไทย* พฤติกรรมของคนแบบนี้ทำให้ผมคิดถึงคำเขียนของ เลนิน เพราะ *พันธมิตรฯ* บิดเบือนความคิดของพ่อผมถ้าพ่อผมยังมีชีวิตอยู่คงวิจารณ์รัฐประหาร ๑๙ กันยา และ *พันธมิตรฯ* แน่ เหมือนที่เคยวิจารณ์รัฐประหารในอดีต และพวกลูกเสื้อขาวบ้าน

ผมเล่าให้แม่ผมฟังเรื่องนี้ที่ลอนดอน หลังจากที่ผมต้องออกจากประเทศไทย เพราะผมติดคดีหมิ่นกษัตริย์จากการเขียนหนังสือวิจารณ์รัฐประหาร แม่ผมพูดกับผมว่า “พ่อคงภูมิใจในลูก....แน่นอน” แม่บอกผมว่ากรณีของผมทำให้แม่คิดถึงกรณีพ่อที่ต้องออกจากประเทศไทยในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เหมือนกัน

ผมถามแม่ผมว่าพ่อคิดยังไงกับกษัตริย์ภูมิพล แม่ตอบว่า พ่อสมเพชคนนี้ เพราะนายภูมิพลไม่เคยคัดค้านเผด็จการทหาร และเป็นคนอ่อนแอ ไม่มีอุดมการณ์

ผมเกิดและเติบโตที่เมืองไทย ที่บ้านซอยอารี ขณะกินอาหารเย็นก็จะฟังพ่อแม่วิจารณ์เผด็จการทหารและการคอร์รัปชันของพวกนี้เป็นประจำ แม่ผมเป็นนักสังคมนิยมประชาธิปไตยและคนที่เกลียดสงครามและทหาร พ่อผมเคยเป็นทหารเสรีไทยแต่เกลียดเผด็จการทุกรูปแบบและคัดค้านรัฐประหารอย่างสม่ำเสมอ สมัยถนอมปฏิวัติตนเอง พ่อผมเขียนจดหมายเปิดผนึกวิจารณ์ จนฝ่ายเผด็จการไม่พอใจมาก

ผมได้ยินคนพูดซ้ำๆ ว่า พ่อผม “รับใช้เผด็จการ สฤษดิ์ กับ ถนอม” ไม่จริงครับ พ่อผมอธิบายว่าได้โอกาสไปเรียนที่อังกฤษจากทุนรัฐบาลไทย ทุนนี้มาจากการทำงานและการเสียภาษีของชาวไร่ชาวนายากจน พ่อผมเลยมองว่าต้องใช้คืนโดยการทำงานให้ภาครัฐ แต่พ่อชัดเจนมากว่าเขาไม่มีวันรับตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งรัฐมนตรี และในขณะที่พ่อผมทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ่อผมไม่เคยกลัวที่จะวิจารณ์เผด็จการ สฤษดิ์ ถนอม หรือทหารอื่นๆ ตรงๆ และอย่างเปิดเผย นอกจากนี้พ่อผมชัดเจนในอีกเรื่องคือ จะไม่รับเงินเดือนจากหลายแห่ง ทั้งๆ ที่อาจถูกเชิญไปทำงานหลายที่ เงินเดือนที่เดียวเพียงพอ โดยเฉพาะในยุคที่คนไทยยากจนมาก แต่คนอื่นเขารับเงินจากหลายแห่งพร้อมกัน

ผมจำได้ว่ามีคนพยายามติดสินบนพ่อผมหลายครั้ง วันหนึ่งมีคนมาส่งโทรทัศน์สีเครื่องใหญ่โตที่บ้าน อีกวันมีคนส่งวิสกีหนึ่งลัง พ่อผมส่งคืนหมด ผมเป็นเด็ก ไม่เข้าใจ เลย “เสียดาย” โทรทัศน์

รัฐไทยได้ก่ออาชญากรรมต่อนักประชาธิปไตยและนักสังคมนิยมไทย ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ตอนนั้นพ่อเป็นอธิการบดีธรรมศาสตร์ พ่อผมถูกกล่าวหาโดยฝ่ายอำมาตย์ (รวมถึงสมัคร สุนทรเวช) ว่าเป็น “คอมมิวนิสต์ และต้องการล้มสถาบัน” ใครที่มีสติปัญญาและความซื่อสัตย์จะรู้ว่าไม่จริง

ในยุคนี้มีคนกลับคำ่ว่าพ่อผมนิยมเจ้ามากๆ นั่นก็ไม่จริงด้วย พ่อผมไม่ชอบราชาศัพท์ ไม่ชอบระบบลำดับชั้น การหมอบคลาน และต้องการสังคมที่เป็นธรรม และเล่าให้ลูกฟังว่าสถาบันเบื้องบนใกล้ชิดกับทหารที่ไม่รักประชาธิปไตย แต่พ่อผมไม่ใช่นักปฏิวัติที่จะล้มระบบ พ่อผมเสนอให้ไทยเป็นรัฐสวัสดิการในงานเขียน “จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน” และทั้งหมดนี้ คือสาเหตุที่พ่อผมเคารพรักอาจารย์ปรีดีเป็นพิเศษ

ผมจำได้ว่าพ่อผมต้องออกจากประเทศไทยอย่างเร่งด่วนในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เพราะมีอัมพพาลทางการเมืองที่จะฆ่าพ่อ เขามานักศึกษาที่ธรรมศาสตร์ไปแล้ววันนั้น และลูกเสือชาวบ้านก็ตามพ่อไปที่สนามบิน แต่หาไม่เจอ ตำรวจฝ่ายขวาและอาจารย์ธรรมศาสตร์ฝ่ายขวาด่าและพยายามทำร้ายพ่อที่สนามบิน แต่ไม่เจ็บ พ่อผมรีบออกจากประเทศจนไม่มีเส้นนอกใส่ ต้องรออยู่ที่เยอรมันท่ามกลางความหนาวเพื่อต่อเครื่องบินมาอังกฤษ ผมจำได้เพราะไปรับพ่อที่สนามบินลอนดอน ตอนนั้นมีใครบ้างในสังคมไทยที่ออกมาสนับสนุนพ่อผมอย่างเปิดเผย? มีนักศึกษา มีนักเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ มีอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และพรรคพวก และมีปัญญาชนที่รักความเป็นธรรมไม่กี่คน ที่เหลือเจียบสนิท ดังนั้นในหมู่คนที่ปัจจุบันอ้างว่าชื่นชม ดร.ป๋วย มีคนหน้าไหว้หลังหลอกจำนวนมาก

ในหนังสือ “คำให้การเรื่อง ๖ ตุลาคม” ของพ่อผม พ่อผมเขียนว่าพวกมีอำนาจและอภิสิทธิ์ชนหัวเก่ากลัวว่าประชาธิปไตยจะทำลายผลประโยชน์ของเขา เขาเลยก่ออาชญากรรมที่ธรรมศาสตร์ พ่อผมพูดต่อว่า...ชนชั้นปกครองไทยไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเคลื่อนไหวอย่างสันติ เขาเลยไปเข้ากับพคท. แต่พ่อผมไม่ได้สนับสนุน พคท.

ประมาณหนึ่งหรือสองอาทิตย์หลังจากที่พ่อผมตาย มีเจ้าหน้าที่จากสำนักพระราชวังติดต่อมาที่จุฬาฯ เพื่อทวงคืนเครื่องราชฯ ของพ่อ ผม

อธิบายว่าพ่อผมต้องออกจากประเทศอย่างเร่งด่วนในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และของแบบนี้หายไปหมดแล้ว แต่ทั้งๆ ที่ผมยังเศร้าใจที่พ่อเพิ่งตาย เจ้าหน้าที่ก็ขู่ผมว่าถ้าไม่คืนจะถูกปรับเงินเป็นพันๆ ขณะนั้นเงินเดือนอาจารย์ที่ผมรับยังไม่ถึงหมื่น ผมไม่เชื่อว่านายภูมิพลสั่งให้คนพวกนี้มีพฤติกรรมแบบนี้ นายภูมิพลคงไม่แคร์อะไร แต่มันเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการที่คนอ้างกษัตริย์เพื่อฝ่าฝืนจิตใจประชาชน ...กรณีรัฐประหาร ๑๙ ก็นยากก็เช่นกัน หรือเหตุการณ์นองเลือดอื่นๆ

ตอนที่ผมเป็นอาจารย์จุฬาฯ ผมได้รับเลื่อนตำแหน่งเป็น ร.ศ. จากผลงานเขียนของผม เขาเลยมีเครื่องราชฯ ให้ผม ผมบอกอธิการบดีจุฬาฯ ว่าผมไม่รับ เขาตัดเงินเดือนผม แล้วส่งมาให้ขณะที่กำลังสอนวิชา “มาร์คซิสต์เบื้องต้น” ผมเลยมีโอกาสดำเนินต่อหน้าหนังสือ

หลายคนพูดว่าพ่อผมมีชีวิตเรียบง่าย คงจะจริงบ้าง แต่ก็มีฐานะดีกว่าคนยากคนจนจำนวนมาก ความเรียบง่ายของพ่อผม ไม่เหมือนแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” เพราะพ่อผมเชื่อมั่นว่าต้องมีการกระจายรายได้จากคนรวยไปให้คนจนอย่างเป็นระบบ

พ่อแม่ผมสอนให้ผมคัดค้านรัฐประหารและอิทธิพลของทหาร สอนให้ผมรักประชาธิปไตย สอนให้ผมรักความเป็นธรรมในสังคม และสอนให้ผมเป็นคน “สากล” ไม่ใช่คนที่ “รักชาติ” ต้องรักเพื่อนมนุษย์ทั่วโลกแทนเวลามีคนมาด่าผมในเรื่องส่วนตัว ผมจะจำคำพูดของพ่อ ที่ถ่ายทอดจากแม่เขาอีกที ว่า.. “เวลาคนวิจารณ์เรื่องส่วนตัว มันแปลว่าเขาไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะวิจารณ์แนวคิดหรือการกระทำทางการเมืองของเรา” พ่อผมก็โดนคนด่าเรื่องส่วนตัวบ่อย ด่าว่าแต่งงานกับ “ฝรั่ง” บ้าง ด่าอย่างอื่นบ้าง

ในแง่ส่วนตัวพ่อผมเคยให้ความเคารพกับผมอย่างที่ผมไม่คาด เพราะเมื่อผมอายุ 17 ปี พ่อถามผมว่า ผมสามารถแนะนำหนังสือเรื่องการเมือง “สิ่งแวดล้อม” ให้พ่อไปอ่านได้ไหม? ตอนนั้นผมเป็นแนว “กรีน” ที่อยากปกป้องสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะมาเป็น “แดง” สังคมนิยม ไม่เคยมีผู้ใหญ่ให้ความเคารพกับผมแบบนี้ นอกจากนี้ตอนที่ผมเรียนที่สาริดจุฬายา พ่อกำลังส่งเสริมความสนใจของผมในการจับผีเสื้อ (เดี๋ยวนี้ไม่จับแล้ว แต่ถ่ายรูปแทน) และสอนให้ผมชอบผลไม้ต่างๆ รวมถึงทุเรียนด้วย ในทะเลและในน้ำตก พ่อจะพาผมไปเล่นน้ำ และหลังจากที่เล่นน้ำก็พาไปกินปลาทอดและสอนว่า คนจีนชอบกินหางและหัวปลา ผมเลยชอบไปด้วย และพยายามให้ลูกชายผมมีประสบการณ์แบบนี้กับผม

ผมไม่ต้องการให้ใครๆ มารักหรือเคารพพ่อผม ถ้าเขาไม่อยากรักหรือเคารพ มองต่างมุมได้ วิเคราะห์ได้ มันเป็นเรื่องจุดยืนส่วนตัวของแต่ละคนในสังคม ซึ่งควรจะเป็นเรื่องเสรี แต่ในไทยตอนนี้ไม่มีเสรีภาพที่จะมองต่างมุม

ใครที่พูดว่ารักและเคารพความคิดพ่ออย่างซื่อสัตย์ จะต้องคัดค้านรัฐประหารและเผด็จการโดยไม่มีเงื่อนไข เงื่อนไขเหลวไหลก็เช่นคำพูดว่า “ผมไม่เห็นด้วยกับรัฐประหาร.. แต่...กรณี ๑๙ กันยายนเป็นกรณีพิเศษ....” ถ้ารักความคิดของ ป๋วย อึ้งภากรณ์จริง คุณต้องคัดค้านเผด็จการ คุณต้องเห็นด้วยกับการสร้างรัฐสวัสดิการ ถ้วนหน้า ครบวงจร และการเก็บภาษีอัตราสูงจากคนรวย และคุณต้องคัดค้านระบบอภิสิทธิ์และการคอร์รัปชัน นี่คือจุดยืนของพ่อผม และคุณสามารถอ่าน “แถลงการณ์จุดยืน” ของพ่อผมได้ในบทความ “จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน”

แม่ผมและแม่ของคุณ

พวกอำมาตย์เปื้อนเลือดชอบประโคมข่าวเรื่อง “วันแม่แห่งชาติ”

พวกอำมาตย์อาจสับสนว่าใครเป็นแม่ของตนเอง เพราะชอบเรียกนางสิริกิติ์ว่า “แม่” เรียกนายภูมิพลว่า “พ่อ” ด้วย แต่ผมไม่สับสนว่าใครเป็นพ่อแม่ผม และผมเชื่อว่าคุณคงไม่สับสนเช่นกัน

แม่ผมเป็นคนเรียบง่าย ไม่สนใจที่จะรวยเกินความจำเป็น และเป็นคนที่มองว่าทรัพยากรของสังคมควรแบ่งให้พลเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อความเป็นธรรม แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่ “แม่แห่งชาติ” ไม่เคยรู้จักพอ ทั้งเพชร ทอง หุ่น เงิน กอบโกยโดยไม่มีวันสิ้นสุด นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา

แม่ผมเป็นคนที่ไม่ยอมให้ใครมายอ ไม่อยากได้ยศศักดิ์ แต่อยากให้ลูกและเพื่อนรัก เมื่อแก่แล้วแม่ผมก็ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือความชราด้วยศักดิ์ศรี แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่ “แม่แห่งชาติ” นั่งรอให้คนชมทั้งวันทั้งคืน ไปไหนก็แสวงหายศหรือปริญญาเพิ่ม ไม่แน่ใจว่ามีมนุษย์คนใดรักจริงโดยไม่มีอะไรแอบแฝง และที่น่าสงสารคือหลงตนเอง ทำศัลยกรรมซ้ำแล้วซ้ำอีกจนหน้าตาเป็นอย่างไรที่เราจำจัก แต่พอนำรูปภาพตนเองมาไว้ตามถนนก็ไม่กล้าเอารูปสมัยนี้มาตั้ง นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา และระบบของเขาทำลายความเป็นมนุษย์ของเราทุกคน รวมถึง “แม่แห่งชาติ” ด้วย เพราะสิริกิติ์ไม่ได้เกิดมาเลวหรือโลภ เกิดมาบริสุทธิ์ แต่ระบบทำให้เป็นอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

แม่ผมเป็นคนรักสงบ ไม่ชอบอาวุธปืนหรือสงคราม แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่ “แม่แห่งชาติ” เอะอะจะจับปืนยิงคนมุสลิมในภาคใต้ หรือ

กระตือรือร้นที่จะปลุกความรุนแรงของลูกเสือชาวบ้านในเหตุการณ์ ๖ ตุลา
นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา

แม่ผมพยายามสั่งสอนผมให้เป็นคนดี ถ้าผมไม่ดีก็ไม่ใช่ว่าความผิดแม่
อีกทั้งแม่ผมไม่เคยอ้างว่าแม่เป็น “แม่แบบอย่าง” แม่ผมเป็นคนพูดตรงไม่โกหก
ถ้าผมทำอะไรที่แม่มองว่าไม่ดี ผมจะถูกวิจารณ์ และเคยถูกวิจารณ์ ไม่มีการ
ปกป้องความผิดของผมเพราะเพียงเป็นลูก แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่
“แม่แห่งชาติ” ที่ยอมให้อำมาตย์ยอว่าเป็น “แม่แบบอย่าง” มีลูกชายที่มี
พฤติกรรมเลว ใครๆ ก็รู้ และ “แม่แห่งชาติ” ไม่เคยออกมาวิจารณ์เลย ได้แต่
สนับสนุนและปกป้องลูกชาย ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะ “แม่แห่งชาติ”
และพวกอำมาตย์ เสนอว่าลูกชายคนนี้เป็นประมุขของประเทศไทยด้วย
สาเหตุสายเลือดเท่านั้น แต่ไม่คำนึงถึงศีลธรรม ความสามารถ และเหตุผล
แต่อย่างใด

แม่ผมรักประชาธิปไตย เกลียดทหารเผด็จการ และมีโอกาสเห็นข้อเสีย
ของเผด็จการทหารในไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน ทั้งในเรื่อง
ความรุนแรงและการคอร์รัปชัน อีกทั้งแม่ผมรู้จักเส้นแบ่งในหน้าที่ระหว่าง
หน้าที่สาธารณะกับความเห็นส่วนตัว ทั้งๆ ที่แม่ผมไม่เคยถือตำแหน่งสำคัญ
อะไร แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่ “แม่แห่งชาติ” ร่วมได้ประโยชน์กับ
เผด็จการทหาร เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันกษัตริย์ที่อ้างว่าอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ
แล้วออกหน้าออกตาไปสนับสนุนพวก พันธมิตรฯ ที่ทำลายประชาธิปไตย
รัฐธรรมนูญปี ๔๐ และมีพฤติกรรมรุนแรงเหมือนโจรกลางกรุงเทพฯ นี่คือ
แม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา

แม่ผมมองว่าถ้าใครในสังคมไม่มีบ้านที่อยู่อาศัยที่ดีพอหรือมีมาตรฐาน
คนอื่นทุกคนไม่มีสิทธิ์ที่จะมีบ้านสองหลัง แม่ของคุณก็คงไม่ต่าง แต่

“แม่แห่งชาติ” ไม่ได้เพียงแต่มีบ้านหลายหลัง มันเป็นวังขนาดใหญ่ ทั้งๆ ที่พลเมืองไทยจำนวนมากไม่มีที่อยู่อาศัยที่เป็นมาตรฐาน แล้วยังมาเสนอให้คนไทย “พอเพียง”!! นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา ในอนาคตเราคงต้องยึดวังทั้งหลายมาเป็นบ้านพักคนชราของพลเมืองทั้งชาติ เพื่อแสดงความเคารพรักกับคนที่สร้างสังคมจริงๆ

แม่ผมชอบทำงานบ้านเอง บางช่วงในชีวิตอาจมีคนมาช่วยสักคน แต่โดยทั่วไปมองว่าทุกคนควรทำงานธุระของตนเอง ไม่เอาเปรียบใคร ในยุคก่อนๆ แม่ผมชอบถ่ายรูปรูปชานาแถวรังสิตที่ไถนาด้วยควาย เพราะสมัยนั้นไม่มีเครื่องจักร แต่แม่ผมเข้าใจดีว่างานไถนาหรืองานของเกษตรกรคนจนเป็นงานหนักมาก ถ้ามีอะไรที่ลดภาระงานได้ก็จะดี แม่ของคุณคงไม่ต่าง แต่ “แม่แห่งชาติ” ไม่เคยทำงานเอง มีคนรับใช้เป็นผู้ง แล้วมาหน้าด้านเสนอว่าเกษตรกรควรกลับไปใช้ควายไถนา อย่างนี้เขาเรียกว่าอะไร? อย่างนี้ต้องยกย่องด้วยหรือ? นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา

แม่ผมเป็นคนขี้อาย แต่ก็พูดจากับคนแปลกหน้าด้วยมารยาท แม่ของคุณคงไม่ต่าง แม่ของพวกเราส่วนใหญ่ฟังภาษาโบราณไม่ออก แต่ “แม่แห่งชาติ” ไม่ยอมให้คนอื่นพูดภาษาไทยง่ายๆ กับตนเอง ทุกคนถูกสั่งให้พูดภาษาโบราณภาษาสันสกฤตขึ้นมาใช้เป็นราชาศัพท์ เหมือนกับว่าเวลาใช้ภาษาที่คนฟังไม่เข้าใจก็จะมองว่าตนเป็นเทพเจ้า หรือมองข้ามความจริงเกี่ยวกับตนเอง นี่คือแม่ “แบบอย่าง” ของพวกเขา

ที่ผมเขียนเกี่ยวกับแม่ผมหรือแม่ของคุณ ไม่ใช่เพื่อยกย่องเลย เพราะถ้ายกย่องก็คงถูกแม่ต่อว่าอย่างหนัก ไม่ใช่เพื่อนำแม่ของเรามาสร้างความชอบธรรมกับสิ่งที่ผมหรือคุณทำเลย เพราะสิ่งที่คนเสื่อแดงทำมีความชอบธรรมอยู่แล้ว ไม่ต้องแอบอ้างใคร บทความสั้นๆ นี้ เป็นแค่การพูด

อะไรที่เป็น ความจริงง่าย ๆ ความจริงเกี่ยวกับแม่ของพวกเรา ไม่มีอะไรพิเศษ แต่ถ้าเราพูดความจริงเกี่ยวกับ “แม่แห่งชาติ” เราจะโดนคดีหมิ่นกษัตริย์ทันที และคนที่โดนกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ไม่สามารถแก้ตัวในศาลว่า “พูดความจริง” เพราะการพูดความจริงไม่ได้ปกป้องเราจากการถูกตัดสินว่า “ผิด” ในแง่ของกฎหมายอำมาตย์ สรุปแล้วกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ที่พวกอำมาตย์ทั้งหลายรักจ้ะ เป็นกฎหมายที่บังคับให้พลเมืองพูดเท็จ และทุกวันนี้อะไรๆ ที่เกี่ยวกับ “แม่แห่งชาติ” ที่ปรากฏในข่าวหรือบนป้ายข้างถนนก็ล้วนแต่เป็นเท็จ แต่เรารู้ใช่ไหม?

สังคมอะไรที่บังคับให้คนพูดเท็จ? สังคมอะไรลงโทษคนที่พูดความจริง? สังคมอะไรที่เชิดชูคนคนหนึ่งขึ้นมาเป็น “แม่แห่งชาติ” หรือ “แม่แบบอย่าง” โดยไร้เหตุผลไร้สติปัญญา และเพื่อปกป้องเผด็จการและความเหลื่อมล้ำ??

ถึงเวลายุติเรื่องวันแม่ แต่ที่สำคัญคือ ถึงเวลาที่เราจะมีประชาธิปไตยแท้ และความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมในสังคม ซึ่งแปลว่าต้องยกเลิกอำมาตย์ กองทัพ และยกเลิกสถาบันกษัตริย์

พุกนิคิตัวจริงไม่ใช่พม

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เป็นวันที่ผมต้องเดินทางออกจากประเทศไทย เพื่อลี้ภัยทางการเมืองในอังกฤษ ผมต้องลี้ภัยเพราะในประเทศไทยไม่มีมาตรฐานความยุติธรรม มีการใช้กฎหมายเผด็จการ เช่นกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ ซึ่งนำไปสู่การพิจารณาคดีในศาลเตี้ยที่ปิดลับไม่มีความโปร่งใส และมีการใช้อำนาจทหารและอำนาจนอกรัฐธรรมนูญในการทำลายสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง คุณดา ดอร์บีโด (ดารณี ชาญเชิงศิลป์กุล) โขคร้ายกว่าผมมาก ต้องติดคุก 18 ปีจากการตัดสินของศาลเตี้ยนี้ ทั้งๆ ที่คุณดาไม่เคยก่ออาชญากรรม และไม่เคยใช้ความรุนแรง

ผมโดนคดีหมิ่นกษัตริย์ เพราะผมเขียนหนังสือวิชาการชื่อ A Coup for the Rich (“รัฐประหารเพื่อคนรวย”) ที่ประณามการทำรัฐประหาร ๑๙ กันยา และตั้งคำถามว่าทำไมกษัตริย์ภูมิพลไม่ปกป้องประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ผมอธิบายว่าพวกที่สนับสนุนรัฐประหาร ๑๙ กันยาทั้งหมด ดูหมิ่นดูถูกคนจนที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมว่า “โง่” บ้าง “ไม่เข้าใจประชาธิปไตย” บ้าง หรือ “ถูกซื้อไปจนอยู่ในระบบอุปถัมภ์” บ้าง

ลักษณะหนึ่งของกฎหมายหมิ่นกษัตริย์ที่ขัดกับมาตรฐานยุติธรรมสากล คือ การพูดหรือเขียนความจริงยังถือว่า “ผิด” ซึ่งทำให้เราเข้าใจได้ว่าทำไมอำมาตย์ไม่เคยพิสูจน์ได้เลยว่าผมโกหกหรือหมิ่นประมาทใครได้ อย่างไรก็ตามอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พวกนักวิชาการเสื้อเหลือง และสุนัชรบใช้อำมาตย์ในสื่อไทย ก็พยายามเสนอว่า “ใจหนีคดี” เขาเสนอด้วยว่า คุณจักรภพ เพ็ญแข “หนีคดี” กฎหมายหมิ่นฯ เหมือนกันแต่ใครในสังคมไทยหนีคดีกันแน่?

พวกหนีคดีตัวจริง ไม่ต้องลี้ภัยการเมืองอยู่นอกประเทศ เพราะเขาใช้อำนาจเถื่อนในการทำลายประชาธิปไตย ระบบยุติธรรม และตั้งตัวเป็นใหญ่เพื่อไม่ให้มีคดี แต่คนเหล่านี้ต้องถือว่าเป็นพวกหนีคดีตัวร้ายสุด เพราะทำลายสังคมและฆ่าประชาชน

สนธิ บุญยรัตกลิน และแก๊งทหาร คมช. ทั้งหมด หนีคดี “กบฏต่อประชาชน ผู้ที่ควรจะครองอำนาจธิปไตย” เพราะทำรัฐประหารผิดกฎหมายและฉีกรัฐธรรมนูญทิ้ง นอกจากนี้เขาหนีคดี “ผลประโยชน์ทับซ้อน” และ “การใช้อำนาจเกินหน้าที่” เพราะทำรัฐประหารด้วยงบประมาณสาธารณะแล้วแต่งตั้งตัวเองและพรรคพวกไปหากินในรัฐวิสาหกิจ และมีการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับ คมช. ที่ระบุว่าต้องเพิ่มงบประมาณทหารอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ซึ่งเป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันไม่ชอบธรรม

สุรยุทธ์ จุลานนท์ หนีคดี “การใช้ความรุนแรงต่อประชาชนเพื่อปกป้อง เผด็จการในเหตุการณ์พฤษภา ๒๕๓๕” และเขาหนีคดี “บุกคุกอุทยานแห่งชาติ”

นายภูมิพลหนีคดีจากการตายของพี่ชาย เพราะอยู่ในเหตุการณ์ มีส่วนรู้เห็น แต่ไม่พูดความจริง และจงใจปล่อยให้ผู้บริสุทธิ์สามคนถูกประหารชีวิต เขาหนีคดี “รวบผิดปกติ” เพราะทั้งๆ ที่ไม่เคยทำงานเลี้ยงชีพ เขาได้สะสมความร่ำรวยมหาศาล จนรวยกว่ากษัตริย์อื่นใดในโลก และเป็นคนที่รวยที่สุดในประเทศไทย ทั้งหมดอันเนื่องมาจากการถือตำแหน่งสาธารณะในการเป็นประมุข นอกจากนี้เขาหนีคดี “ละเลยหน้าที่” เพราะไม่ยอมปกป้องรัฐธรรมนูญ และประชาธิปไตยทั้งๆ ที่เป็นประมุข

เปรม ติณสูลานนท์ หนีคดี “การใช้ตำแหน่งในทางที่ผิด” ยังอาศัยในบ้านพักราชการทั้งๆ ที่เกษียณไปแล้ว หนีคดี “การตั้งตัวเป็นนายกโดยไม่ได้รับการเลือกตั้ง” เพราะนายเปรมไม่เคยเป็น สส. ในสมัยที่เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าผิดหลักรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย และนายเปรมมี “ผลประโยชน์ทับซ้อน” เพราะใช้ตำแหน่งสาธารณะเพื่อรับตำแหน่งธุรกิจต่างๆ และสะสมความร่ำรวย นอกจากนี้นายเปรม “ละเลยหน้าที่” เพราะไม่ให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับกษัตริย์เพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญปี ๔๐ และประชาธิปไตย

สนธิ ลิ้มทองกุล จำลอง ศรีเมือง สมศักดิ์ โกศัยสุข พิภพ ธงไชย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ วีระ สมความคิด สุริยะใส กตะศิลา กษิต ภิรมย์ และแก๊งอันธพาลของพันธมิตรฯทั้งหมด หนีคดีการใช้ความรุนแรงบุกคุก ทำเนียบรัฐบาล การชักชวนให้คนใช้อาวุธท่ามกลางกรุงเทพฯ การก่อการร้ายที่สนามบิน การสนับสนุนรัฐประหารผิดกฎหมาย และการประพฤติดัวเลวร้ายอันก่อให้เกิดความไม่สงบที่ชายแดนเขมร ส่วน เนวิน ชิดชอบ หนีคดี “การก่อตั้งแก๊งอันธพาล” เสื่อน้ำเงิน ฯลฯ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กรณ์ จาติกวณิช สุเทพ เทือกสุบรรณ สาทิตย์ วงศ์หนองเตย หนี่คดี “การสนับสนุนรัฐประหารผิดกฎหมาย” “การโกหก พูดจาเท็จ” ในขณะที่ดำรงตำแหน่งสาธารณะทางการเมือง “การขึ้นมา มีอำนาจโดยวิธีที่ขัดกับประชาธิปไตย” “การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในการพูด เขียนและแสดงออก” ซึ่งขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล และ “การมีผลประโยชน์ทับซ้อน” เพราะคนรวนี้ได้ประโยชน์ส่วนตัวจากการทำลายรัฐบาลที่มาจากประชาธิปไตยที่เคยช่วยคนจน

นอกจากนี้นักการเมืองดังกล่าวมีส่วนในการสมคบร่วมวางแผนและปฏิบัติกับทหารเพื่อ “ฆ่าประชาชนในเหตุการณ์เมษา-พฤษภาเลือด ๒๕๕๓” นายทหารที่พูดถึงคือ พลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และแก๊ง ศอฉ. ซึ่งล้วนแต่หนี่คดี

นักวิชาการเสื้อเหลืองและนัก เอ็นจีโอ ที่สนับสนุนรัฐประหารผิดกฎหมายด้วยการแก้ตัวแทนทหาร หนี่คดี “การช่วยทำลายประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญโดยกบฏต่อประชาชน” นอกจากนี้เขาหนี่คดี “หมิ่นประมาท ประชาชน” ว่า “โง่” “เข้าไม่ถึงข้อมูล” ฯลฯ และหลายคนหนี่คดี “ผลประโยชน์ทับซ้อน” เพราะการเลี้ยกันทหาร คมช. ของพวกเขาเปิดโอกาสให้เขาได้ตำแหน่งและรับเงินเดือนพิเศษจากภาษีประชาชน ในกลุ่มนี้ต้องรวมทุกคนที่รับตำแหน่งและเงินเดือนในรัฐบาลเถื่อนของ คมช. และรัฐสภา วุฒิสภา และสภาร่างรัฐธรรมนูญเถื่อนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งด้วย

สื่อกระแสหลักที่ประโคมข่าวเท็จอย่างต่อเนื่อง ก็หนี่คดี “หมิ่นประมาท” คนเสื้อแดงซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีเงินไปฟ้องพวกหน้าโกหกเหล่านี้

นอกจากนี้พวกหนี่คดีมีอีกมากมาย รวมถึงนักการเมือง นายทหารชั้นสูง และตำรวจชั้นสูง ที่ควรจะถูกนำมาขึ้นศาลกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนใน

สามจังหวัดภาคใต้ การฆ่าทนายสมชาย การจ้วงมือปืนฆ่านักเคลื่อนไหวชาวบ้าน การฆ่าประชาชนในสงครามยาเสพติด หรือในกรณีพฤษภา ๒๕๓๕ ในกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ อีกด้วย และคงต้องรวมถึงนายทุนใหญ่ที่ปล่อยให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงในโรงงาน เช่น ไฟไหม้ที่เคเดอร์ เป็นต้น

ลองเปรียบเทียบความผิดของพวกเขาหนึ่คดีตัวจริง กับสิ่งที่ผม คุณภักภพ หรือคุณดา ทำ แล้วจะเห็นว่าในไทยไม่มีมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด

วันหนึ่ง เมื่อเรามีประชาธิปไตยแท้ เราจะต้องนำพวกหนึ่คดีแท้จริง มาขึ้นศาลให้หมด และให้ประชาชนธรรมดาเป็นลูกขุนในการพิจารณาคดี แทนผู้พิพากษาที่ไม่มีคุณธรรมซึ่งล้วนแต่หนึ่คดีการละเลยหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมด้วย

ทำไปสังคมนิยม?

ผมเป็นนักสังคมนิยมมาร์คซิสต์ ผมต้องการเห็นประเทศไทยเป็นสังคมนิยมที่มีประชาธิปไตยและความเป็นธรรม

นักมาร์คซิสต์ต้องการเห็นสังคมที่บริหารจัดการแบบ “สังคมนิยม” แทนระบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ของทุนนิยม เราต้องการเห็นพลเมืองในสังคมร่วมกันกำหนดนโยบายการผลิตและการทำงาน ด้วยกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อตอบสนองความต้องการของเพื่อนมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่เพื่อตอบสนองความโลภและกำไรของคนส่วนน้อย แต่เราไม่ใช่พวก “พระ” ที่ต้องการจะเสียดสละหรือเรียกร้องให้ทุกคนเสียดสละ เพราะระบบสังคมนิยมจะต้องพัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของทุกคนให้ดีขึ้น

สังคมนิยมไม่ใช่เป้าหมายอุดมการณ์สำหรับอนาคตอันไกล เพราะการต่อสู้ประจำวันในเรื่องปากท้อง และการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และสิทธิเสรีภาพ เชื่อมโยงกับการสร้างสังคมนิยมในอนาคต การสร้างสังคมใหม่กับการต่อสู้ประจำวันแยกออกจากกันไม่ได้ ถ้าเราไม่มีประชาธิปไตยและเสรีภาพ เราจะมีอุปสรรคในการสร้างสังคมใหม่ ถ้าประชาชนรากหญ้าไม่รวมตัวกันสู้เพื่อชีวิตที่ดีในวันนี้ อย่าไปหวังว่าเราจะสามารถสร้างสังคมใหม่ในวันข้างหน้า

สำหรับนักสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ทุกปัญหาปากท้อง ทุกอย่างที่ไม่เป็นธรรม ทุกประเด็นเรื่องเสรีภาพ ล้วนแต่เป็นเวทีหรือสมรภูมิที่เราต้องร่วมสู้ ดังนั้นเราจะยืนอยู่เคียงข้างทุกคนที่ถูกกดขี่ขูดรีด ไม่ว่าเขาจะเป็นเพศใด เชื้อชาติใด

ทุนนิยมเป็นระบบที่สร้างพลังการผลิตมหาศาล แต่ในขณะเดียวกัน มันนำไปสู่สงครามและวิกฤต และทุนนิยมสร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนี้ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการเมืองและความพยายามของผู้มีอำนาจที่จะกีดกันสิทธิเสรีภาพของคนส่วนใหญ่ในทุกประเทศของโลก มันนำไปสู่เผด็จการอำมาตย์ในไทย นี่คือสาเหตุที่เราต้องการสร้างสังคมใหม่แห่ง “สังคมนิยม”

สังคมนิยมคือประชาธิปไตยแท้

“สังคมนิยม” เป็นระบบที่มนุษย์ฝันถึงมานาน ตั้งแต่เกิดสังคมชนชั้นที่ไร้ความเสมอภาคและความยุติธรรม ในสมัยก่อนเขาอาจไม่เรียกว่า “สังคมนิยม” แต่อาจมีคนเรียกว่า “ยุคพระศรีอารย์” หรือชื่ออื่นๆ แต่มันมีความหมายเดียวกันคือ “สังคมที่สงบสุขเท่าเทียมกัน”

นักสังคมนิยมที่ทำความเข้าใจกับระบบเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน อย่างเป็นระบบ เพื่อหาทางปฏิวัติไปสู่สังคมนิยม คือ คาร์ล มาร์กซ์ และ

เพื่อนเขาชื่อ เฟรดเดอริก เองเกิลส์ ดังนั้นชาวสังคมนิยมมักจะเรียกตัวเองว่า “มาร์คซิสต์”

พวกเราชาว “มาร์คซิสต์” เชื่อว่าสังคมนิยมต้องมาจากการกระทำของชนชั้นกรรมาชีพ¹เอง ไม่ใช่มาจากการวางแผนสั่งการโดยผู้นำคนเดียว กลุ่มคนชั้นสูงในวงแคบๆ ผู้นำพรรค หรือกองทัพปลดแอก มันเป็นเรื่องรากหญ้า ดังนั้นสังคมนิยมจะมีลักษณะตามที่กรรมาชีพและพลเมืองส่วนใหญ่พึงปรารถนา ต้องออกแบบและสร้างจากล่างสู่บนโดยคนรากหญ้าเอง อย่างไรก็ตาม ถ้าเราจะสร้างสังคมใหม่ที่เป็นสังคมนิยม มันน่าจะมีคุณสมบัติพื้นฐานดังนี้คือ

1. เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ ไม่ใช่ประชาธิปไตยครึ่งใบอย่างทุนนิยม ซึ่งอำนาจควบคุมการผลิตเป็นของนายทุน ทั้งนี้เพราะในระบบสังคมนิยม ระบบเศรษฐกิจการผลิตจะถูกควบคุมโดยพลเมืองทุกคน ดังนั้นสังคมนิยมจะเป็นระบบก้าวหน้าที่ปลดแอกมนุษย์อย่างที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนในประวัติศาสตร์
2. ในระบบสังคมนิยมจะมีการวางแผนการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่เพื่อสะสมอาวุธ หรือเพื่อการหวังกำไรของคนส่วนน้อย จะเป็นระบบที่มีความเสมอภาคเต็มที่ ไม่มีคนรวย ไม่มีคนจน ไม่มีการกดขี่ทางเพศหรือเชื้อชาติ
3. ในระบบสังคมนิยมจะยกเลิกการขูดรีดของนายทุน โดยยกเลิกสิทธิ์อันไร้ความชอบธรรมของคนบางคน ที่จะควบคุมปัจจัยการผลิตอย่างผูกขาด แล้วนำกำไรเข้ากระเป๋าตนเองหรือลงทุนเพื่อหากำไรเพิ่ม ทุกสถานที่ทำงานจึงต้องเป็นของตนเองของสังคมโดยรวม ไม่มีเจ้านาย ไม่มีชนชั้น บริหารกันเอง ประสานกับส่วนอื่นของสังคม และทรัพยากรของโลกจะเป็นของส่วนรวม ดังนั้นการกดขี่แย่งชิงกันระหว่างชาติก็จะค่อยๆ หดไป

¹ กรรมาชีพคือคนทำงานทั้งหลายที่เป็นลูกจ้าง

4. มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่ ไม่ใช่ว่าบางคนมีงานทำที่น่าสนใจ และคนอื่นต้องทำงานซ้ำซาก แบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การทำงานของพลเมืองควรจะเป็นเรื่องที่สร้างความภาคภูมิใจ และสนับสนุนความสร้างสรรค์ที่หลากหลายของเราทุกคน พลเมืองทั้งสังคมจะได้มีศักดิ์ศรีและได้รับความเคารพซึ่งกันและกัน

“สังคมนิยม” สองรูปแบบ

เมื่อเราพูดถึงสังคมนิยม มักจะมีคนนึกถึงระบบเผด็จการ “คอมมิวนิสต์” ในรัสเซีย เวียดนาม หรือจีน หรือบางครั้งอาจนึกถึงระบบพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยภายใต้ทุนนิยมในประเทศสแกนดิเนเวีย อังกฤษ หรือออสเตรเลีย แต่แนวคิดสังคมนิยมมีสองรูปแบบที่แตกต่างกัน คือ

1. **สังคมนิยมจากบนสู่ล่าง** ซึ่งประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการสร้างหรือบริหาร เช่น สังคมนิยมจอมปลอมที่มาจากการสร้างเผด็จการของกลุ่มข้าราชการพรรคคอมมิวนิสต์ในจีน เวียดนาม ลาว คิวบา เกาหลีเหนือ หรือรัสเซีย (ภายใต้ สตาลิน) หรือสังคมนิยมปฏิรูปที่มาจากการกระทำของ ส.ส. พรรคสังคมนิยมในรัฐสภา สังคมนิยมดังกล่าวเป็นสังคมนิยมประเภท “ทำนให้” ซึ่งเป็นสังคมนิยมจอมปลอม คืออาจเป็นเผด็จการอย่างจีน หรือเป็นการประนีประนอมกับระบบกลไกตลาดเสรีของทุนนิยมและอำนาจนายทุนอย่างที่เราเห็นในยุโรป
2. **สังคมนิยมจากล่างสู่บน** เป็นสังคมนิยมที่สร้างโดยมวลชนกรรมมาชีพเอง ร่วมกับเกษตรกรระดับรากหญ้า โดยอาศัยการปฏิวัติล้มระบบทุนนิยมเพื่อสถาปนารัฐกรรมมาชีพ และรัฐกรรมมาชีพดังกล่าวต้องมีกลไกในการควบคุมรัฐตามแนวประชาธิปไตยอย่างชัดเจน เช่น ต้องมี “สภาคนงาน” ในรูปแบบที่เคยมีในคอมมูนปาริส หรือสภาโซเวียต หลังการปฏิวัติรัสเซีย 1917 สมัย เลนิน

สังคมนิยมประเภทนี้คือสังคมนิยมแบบ “มาร์คซิสต์” สังคมนิยม
เหมือนกับประชาธิปไตยหรือสิทธิเสรีภาพอื่นๆ ไม่มีใครยกให้ได้
ต้องมาจากการต่อสู้เรียกร้องของมวลชนรากหญ้า

ดังนั้นสังคมนิยมมาร์คซิสต์ แตกต่างจากเผด็จการคอมมิวนิสต์แบบ
“สตาลิน-เหมา เจ๋อ ตุง” ที่พรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกนำมาใช้ใน รัสเซีย จีน
ลาว เขมร เวียดนาม คิวบา หรือ เกาหลีเหนือ และที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่ง
ประเทศไทย เคยเสนอ

รายละเอียดของข้อกล่าวหา คมบัณฑิตย์ กรณี ร.ศ. ใจ อึ้งภากรณ์

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๒ ตำรวจได้แจ้งข้อกล่าวหาหมิ่นกษัตริย์ อย่างเป็นทางการกับผู้เขียนที่สถานีตำรวจปทุมวัน โดยระบุว่ามาจาก 8 ย่อหน้าในหนังสือ A Coup for the Rich ดังต่อไปนี้

หนึ่งในบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาที่มีการระบุว่า “ผู้จัดการศูนย์หนังสือจุฬา² ได้พิจารณาว่าหนังสือมีบางข้อความที่เขียนพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย... จึงแจ้งเหตุการณ์กับตำรวจสันติบาล” นี่คือมาตรฐานเสรีภาพทางวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8 ย่อหน้าจากหนังสือวิชาการ *A Coup for the Rich* ที่ตำรวจอ้างว่าเป็นการหมิ่นกษัตริย์

1. กลุ่มพลังหลักที่อยู่เบื้องหลังรัฐประหาร ๑๙ กันยา ประกอบไปด้วยกลุ่มที่ไม่พอใจกับประชาธิปไตยในกองทัพและหมู่ข้าราชการชั้นสูง นักธุรกิจที่โกรธทักษิณ และปัญญาชนกับนักการเมืองเสรีนิยม การทำรัฐประหารได้รับความเห็นชอบจากกษัตริย์ด้วย กลุ่มพลังที่อยู่เบื้องหลังรัฐประหารมีจุดร่วมในการดูถูกและเกลียดชังคนจนสำหรับเขา การมีประชาธิปไตย “มากเกินไป” ให้อำนาจ “มากเกินไป” กับคนจนที่ลงคะแนนเสียง และส่งเสริมให้รัฐบาลใช้เงินอย่างไม่ระมัดระวังในการให้สวัสดิการ สำหรับคนเหล่านี้ประเทศไทยแบ่งแยกระหว่าง “ชนชั้นกลางที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตย” และ “คนจนในชนบทและเมืองที่โง่และขาดความรู้” แต่ความจริงตรงกันข้าม คนจนเข้าใจและสนับสนุนประชาธิปไตย ในขณะที่คนที่ใครๆ เรียกว่าเป็นคนชั้นกลางใช้ทุกวิถีทางที่จะปกป้องอภิสิทธิ์

² รองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. คณะทหารอ้างว่าได้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี “พลเรือน” นักวิจารณ์ในสังคมวิ่งไปชื่นชมพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยเสนอว่า เขาเป็น “คนดีที่มีศีลธรรม” ในความเป็นจริง สุรยุทธ์ เมื่อรับราชการทหารในปี ๒๕๓๕ มีส่วนที่ต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นองเลือดที่ทหารกระทำต่อผู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่ไร้อาวุธ³ เพราะได้นำกองกำลังทหาร 16 คนบุกเข้าไปในโรงแรมรัตนโกสินทร์ ในขณะนั้นโรงแรมถูกใช้เป็นโรงพยาบาลสนาม และทหารของสุรยุทธ์ได้ตีและเตะประชาชน ภาพข่าวจากช่องโทรทัศน์ BBC และ CNN แสดงให้เห็นว่าทหารเดินบนร่างประชาชนที่ถูกสั่งให้นอนลงกับพื้น⁴ แต่สามเดือนหลังจากรัฐประหาร 19 กันยายนในหลวงได้ชมนายกสุรยุทธ์ในคำปราศรัยเนื่องในวันเฉลิมฯ
3. สมาชิกสภาที่แต่งตั้งโดยทหารหลังรัฐประหาร ได้รับเงินเดือนและเงินค่าต่างๆ 140,000 บาท ในขณะที่กรรมกรส่วนใหญ่รับค่าจ้างขั้นต่ำเพียงเดือนละ 5000 บาท และเกษตรกรจำนวนมาได้น้อยกว่านี้ พวก ส.ส. เหล่านี้ได้เงินเดือนจากที่อื่นอีกด้วย รัฐบาลอ้างว่าใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกษัตริย์ และพูดว่าเราต้องไม่โลภมาก ดูเหมือนทุกคนต้องพึงพอใจกับระดับพอเพียงของตนเอง เราอาจคิดไปว่า จอร์จ ออร์เวล⁵ คงจะเสนอว่า “บางคนพอเพียงมากกว่าผู้อื่น” สำหรับพระราชวัง ความพอเพียงหมายถึงการมีหลายๆ วัง และบริษัททุนนิยมขนาดใหญ่เช่นธนาคารไทยพาณิชย์ สำหรับทหารเผด็จการความพอเพียงหมายถึงเงินเดือนสูง และสำหรับเกษตรกรยากจนหมายถึงการเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบากโดยไม่มีการลงทุนในระบบเกษตรสมัยใหม่ รัฐมนตรีคลังเสนอว่า

³ Kevin Hewison (2006), “General Surayud Chulanon: a man and his contradictions”. Carolina Asia Center, University of North Carolina at Chapel Hill.

⁴ สุรยุทธ์ สารภาพ *ไทยโพสต์*, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๓

⁵ ผู้ที่แต่งเรื่อง “Animal Farm” กับ “1984”

เศรษฐกิจพอเพียงคือการ “ไม่มากเกินไปหรือน้อยไป” คือให้พอดี
 นั่นเอง เราคงไม่แปลกใจที่ พอล แฮนลี่ เสนอว่าเศรษฐกิจพอเพียง
 ไม่ใช่ทฤษฎีเศรษฐกิจจริง⁶ นอกจากนี้ คมช. ได้ยุบศูนย์ลดความ
 ยากจนของรัฐบาลทักษิณ และย้ายไปภายใต้ กอ.รมน. เพื่อเป็น
 ศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง⁷

4. เราไม่ควรรีบสรุปว่าเครือข่ายทหาร-พลเรือนที่ด้านทักษิณเป็น
 เครือข่ายภายใต้อำนาจของกษัตริย์ ทั้งๆ ที่อาจมีสายสัมพันธ์กับ
 พระราชวังบ้าง แต่ พอล แฮนลี่ เสนอว่า กษัตริย์มีอำนาจมากที่สุด
 ในสังคมและต้องการย้อนกลับไปสู่กษัตริย์ธรรมราชาแบบ
 สมบูรณาญาสิทธิราชย์⁸ แฮนลี่ เสนออีกว่า ทักษิณกำลังทำลาย
 กษัตริย์เพื่อหวังเป็นประธานาธิบดี แต่ไม่มีหลักฐานอะไรเลยที่
 สนับสนุนข้อเสนอลำนี้ แท้จริงแล้วในหนังสือของแฮนลี่กลับมี
 ข้อมูลมากมายที่เสนอว่ากษัตริย์มีอำนาจจำกัด อย่างไรก็ตาม
 ความเชื่อของแฮนลี่ว่ารัฐประหาร 19 กันยา เป็น “รัฐประหารของ
 พระราชวัง” สะท้อนความเชื่อของคนจำนวนมากในสังคมไทย
5. สถาบันกษัตริย์ในรอบ 150 ปีที่ผ่านมา ได้พิสูจน์ว่ามีความ
 สามารถอย่างน่าทึ่งในการปรับตัวกับทุกสถานการณ์ และสามารถ
 ทำแนวร่วมกับกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการทหาร
 หรือรัฐบาลจากการเลือกตั้ง ประมุขอาชีววิจารณ์รัฐบาลทักษิณบ้าง
 อย่างอ่อนโยน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าธนาคารไทยพาณิชย์
 ซึ่งเป็น “ธนาคารหลวง” จะไม่หาทุนมาเพื่อให้ Temasek ชื่อ Shin
 Corporation ของทักษิณ⁹ นอกจากนี้เราไม่ควรมั่นใจเชื่อว่าทักษิณ

⁶ Paul Handley (2006), *The King Never Smiles*. Yale University Press, p.415.

⁷ *Bangkok Post* 4 January 2007.

⁸ อ้างอิงหนังสือของ Paul Handley (*The King Never Smiles*)

⁹ *Bangkok Post* 24/01/06.

หรือ *ไทยรักไทย* ด้านระบอบกษัตริย์แต่อย่างใด ในรอบ 300 ปีที่ผ่านมา ชนชั้นนายทุนในหลายประเทศ ได้เรียนรู้ว่าสถาบันกษัตริย์อนุรักษนิยม ช่วยปกป้องสภาพความเป็นอยู่ของสังคมภายใต้ระบบทุนนิยม และผลประโยชน์ทางชนชั้นของชนชั้นนายทุนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ชัดเจนคือกษัตริย์ไทยสบายใจกับเผด็จการทหารมากกว่ารัฐบาลจากการเลือกตั้ง นั้นช่วยอธิบายว่าทำไมประมุขสนับสนุนรัฐประหาร 19 กันยา

6. ในเดือนเมษายน ๒๕๔๙ ในหลวงเสนาว่า “ขอยืนยันว่ามาตรา 7 ไม่ได้หมายถึงมอบให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำอะไรตามชอบใจ ไม่ใช่ มาตรา 7 พูดถึงการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่ได้บอกว่า ให้พระมหากษัตริย์ตัดสินใจทำได้ทุกอย่าง ถ้าทำเขาก็จะต้องว่าพระมหากษัตริย์ทำเกินหน้าที่ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยขอ ไม่เคยทำเกินหน้าที่ ถ้าทำเกินหน้าที่ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย”¹⁰ แต่พอถึงกันยายน หรืออย่างแน่นอนในเดือนธันวาคม ในหลวงสนับสนุนรัฐประหารอย่างเปิดเผย
7. ดังนั้นคำถามสำคัญเกี่ยวกับรัฐประหาร ๑๙ กันยา คือ ประมุขไทยพยายามปกป้องระบบประชาธิปไตยจากการทำรัฐประหารที่ฉีกรัฐธรรมนูญหรือไม่? ประมุขไทยถูกบังคับ? หรือเต็มใจ? ในการสนับสนุนคณะทหารที่ทำรัฐประหาร? หรือประมุขวางแผนทำรัฐประหารเองตามที่หลายคนเชื่อ? คำถามนี้สำคัญ เพราะคณะทหารที่ทำการรัฐประหารและทำลายประชาธิปไตยได้อ้างอิงความชอบธรรมจากประมุขตลอด เช่น การเปิดภาพประมุขในจอโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องในวันแรก การผูกโบสีเหลืองบนกระบอกปืน

¹⁰ นสพ. มติชน ๒๖ เมษายน ๔๙ - มาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญปี ๔๐ ระบุว่าในวิกฤตประมุขสามารถแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี แต่ถึงแม้ว่านั่นคือข้อเรียกร้องของพันธมิตรฯ ในปี ๒๕๔๙ แต่มีการถกเถียงกันว่ายุคหลังการเลือกตั้งเมษายนปี ๒๕๔๙ เป็นเวลาที่เหมาะสมกับการใช้มาตรา 7 หรือไม่

และเครื่องแบบ และการเชิญผู้แทนของประมุขไปเปิดสภาเผด็จการที่ทหารแต่งตั้งเป็นต้น ต่อมาในวันเฉลิมฯ กษัตริย์ได้ออกมาชม นายกรัฐมนตรีทหาร เราควรได้รับข้อมูลและความจริง เพื่อความโปร่งใสและเพื่อให้ประชาสังคมได้ตรวจสอบทุกองค์กรและสถาบันสำคัญๆ ในสังคม อย่าลืมนำองค์กรหรือสถาบันใดที่ปฏิเสธการสร้าง ความโปร่งใส ย่อมมีผลประโยชน์ทับซ้อนที่ต้องการปกปิดจากการตรวจสอบเสมอ

8. ในช่วงแรกของการขึ้นครองราชย์ รัชกาลที่ ๙ มีอายุน้อยและไม่ได้เตรียมตัวที่จะเป็นกษัตริย์ การขึ้นมาเป็นกษัตริย์มาจากอุบัติเหตุที่เกิดกับพี่ชาย ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลไทยสมัยนั้น โดยเฉพาะรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เป็นรัฐบาลที่ต่อต้านระบบกษัตริย์ ดังนั้นการทำหน้าที่ในการเป็นประมุขของรัชกาลที่ ๙ ในช่วงแรกๆ ย่อมยากลำบาก สภาพเช่นนี้สามารถช่วยอธิบายได้ว่าทำไมประมุขไทยแสดงความเชื่อมั่นและสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลเผด็จการทหารของจอมพลสฤษดิ์ ที่เริ่มเชิดชู โปรโมท และเคารพสถาบันกษัตริย์¹¹ แต่เวลาผ่านไปหลายปี ฐานะและประสบการณ์ของประมุขได้เปลี่ยนไป มีประสบการณ์ทางการเมืองมากมาย มากกว่านักการเมืองทุกคน เพราะดำรงตำแหน่งมานานกว่าทุกคน คำถามสำคัญสำหรับวันนี้คือ ในเมื่อประมุขเคยตักเตือนรัฐบาลทักษิณเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสงครามยาเสพติด¹² ทำไมไม่ตักเตือนทหารที่ก่อรัฐประหาร และละเมิดสิทธิเสรีภาพทางประชาธิปไตยทั้งหมดไม่ได้?

¹¹ Thak Chaloemtiarana (1979), Thailand: the politics of despotic paternalism. Social Science Association of Thailand and Thai Khadi Institute, Thammasat University. P.309. (หนังสือ อาจารย์ทักษิณ เฉลิมเดียรณ “การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ”)

¹² ในเดือนธันวาคม 2546 ในหลวงเสนาอให้รัฐบาลตรวจสอบคดีฆาตกรรมวิสาหมู 2,245 ราย ในสงครามยาเสพติด อย่างไรก็ตามมีการชมสงครามปราบยาเสพติดด้วย

หนังสือและผลงานภาษาไทยของ ใจ อึ๊งภากรณ์

1. “สังคมนิยมทุนนิยมและประชาธิปไตยกับปัญหาการเมืองในสังคมไทย” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๔๐ หน้า ๗-๒๖
2. หนังสือ “สังคมนิยมและทุนนิยมในโลกปัจจุบัน” ชมรมหนังสือ ป.ร. (กันยายน ๒๕๔๐) ISBN 974-89450-8-1
3. บรรณาธิการและเขียนคำแนะนำใหม่ “แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์” โดยคาร์ล มาร์กซ์ และเฟรเดอริก เองเกิลส์ ชมรมหนังสือ ป.ร. (มกราคม ๒๕๔๑) ISBN 974-89583-9-6
4. หนังสือ “อะไรนะลัทธิมาร์คซ์ ?” (บรรณาธิการ เขียนบางบทความ และ แปลจากภาษาอังกฤษบางบท) ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน ISBN 974-86626-7-5
5. หนังสือ “ยกเลิกความเป็นสัตว์: มาเป็นมนุษย์กันเถิด รวบรวมบทความ เรื่องสังคมนิยมจาก น.ส.พ. ประชาธิปไตยแรงงาน” กลุ่มประชาธิปไตยแรงงาน ISBN 974-333-252-9 (ธันวาคม ๒๕๔๒)
6. กระแสการแปรรูปปัจจุบันคือการเปิดศึกทางชนชั้นใน นครงค์เพชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), “แปรรูปแปรเพื่อใคร” เศรษฐศาสตร์การเมือง(เพื่อชุมชน) 13 , เมษายน ๒๕๔๓
7. หนังสือ “การเมืองไทยในทัศนะลัทธิมาร์คซ์” ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน (๒๕๔๓), ISBN 9743460918
8. หนังสือ “อาชญากรรมรัฐในวิกฤติการเปลี่ยนแปลง” คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เขียนโดย ใจ อึ๊งภากรณ์ สุทธชัย ยิมประเสริฐ และคณะ (๒๕๔๔), ISBN 974-88586-2-6
9. รัฐศาสตร์สู่ 2000: ทำไมเราต้องสอนนักศึกษาให้เห็นโลกหลายใบ วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่๓๒ ฉบับที่๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๔ หน้า 184-203

10. หนังสือ “อะไรนะลัทธิมาร์คซ์ เล่มสอง” ใจ อึ้งภากรณ์ บรรณาธิการ และหนึ่งในผู้เขียน ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน (๒๕๔๕) ISBN 974-90179-1-9
11. จากโศกนาฏกรรมถึงลิเกการเมือง การปฏิรูปการเมืองการปกครองไทย ในเงาของ ๖ ตุลา วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาย ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๔๕ หน้า 56-80.
12. การเมืองยุโรปตะวันตก หันซ้ายหรือหันขวา วารสารยุโรปศึกษา 10(1) มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๕ หน้า 137-154.
13. รุ่งอรุณกระแสใหม่ด้านทุนนิยมโลก: ประเด็นท้าทายขบวนการเอ็นจีโอไทย สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 47 กรกฎาคม ๒๕๔๕-มิถุนายน ๒๕๔๖
14. หนังสือ “รื้อฟื้นการต่อสู้ ชัยเก่าสู่ชัยใหม่ไทย” ใจ อึ้งภากรณ์ และ นุ่มนวล ยัพรราช บรรณาธิการ สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน (๒๕๔๗) ISBN 974-91967-5-9
15. สิทธิมนุษยชนของ ทอมมัส เพน วารสารฟ้าเดียวกัน ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๗
16. สถาบันกษัตริย์ในระบบทุนนิยม: เปรียบเทียบกรณีไทยกับต่างประเทศ วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาย ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. ๒๕๔๖
17. แง่มุมบางอย่างเกี่ยวกับบทความ “พรรคนะของมาร์คซ์เรื่องสัตสังคัม” ของ อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาย ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. ๒๕๔๖
18. “ทำไมทุนนิยมทำให้เอดส์เป็นโรคร้ายแรง” ๒๕๔๘, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน
19. “ทำไมรัฐไทยคือต้นเหตุของความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้” กลุ่มประชาธิปไตยแรงงาน มิถุนายน ๒๕๔๘, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน
20. หนังสือ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย” ใจ อึ้งภากรณ์ และ คณะ (๒๕๔๙), สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน ISBN 974-94852-2-X